

Tisztelt Olvasó!

A Magyar Bírói Egyesület 2008 decemberében megújult vezetése és a választmánya is állást foglalt az egyesület tájékoztatási tevékenységének megújítása mellett. Az információcsere felgyorsítása, az aktuális események megvitatása jegyében határozott az egyesület honlapjának létrehozásáról, megtartva azonban a tájékoztatásnak a korábbi – írott sajtó útján történő – formáját is.

Ennek keretében döntött a Bírák Lapjának változatlan megjelenése mellett, mivel nem is volt kétséges, hogy mindazt a hagyományt, amit a Bírák Lapja eddig képviselt az egyesület folytatni kívánja, megőrizve a lap szellemiségét, megcélözva a korábbi magas szakmai színvonalát. Miután az aktuális információk már a honlapon olvashatók, évente egyszeri kiadásban gyűjtjük össze az eltelt év történéseit, szakmai újdonságait.

A honlapunk működése azonban a szerkesztési elvek változtatását is szükségessé tette. Az egyesületi élet aktualitásairól, a bíróságokat érintő, bírákat napi szinten foglalkoztató kérdésekről az elektronikus sajtó útján hatékonyabb tájékoztatás nyújtható, míg a hosszabb időszakot meghatározó döntések és események dokumentálása nyomtatott formát igényel, és egy-egy szakmai írás, tanulmány is a megszokott könyv alakban élvezetesebben lapozgatható.

Változatlanul megtartottuk tehát az Egyesületi hírek, események rovatot, benne az eljövendő időszakot meghatározó történésekkel, /tisztviselők választása, választmány ülése, alapítvány/ és a Szakmai cikkek, tanulmányok rovatot, kollégáink és egyetemi oktatóink színvonalas írásaival. A szerkesztőbizottság tagjai újdonságokat is ajánlanak: az Aktuális rovatot vagy a Könyvismertetést, felkeltve az érdeklődést Dr. Kahler Frigyes új könyve iránt. Nem maradhat ki az Országos Bírósági Sportnapok eseményeinek megörökítése sem, melyre mindannyian szívesen emlékezünk az eredménytáblázatot vagy a fotókat nézegetve.

Külön szeretnénk felhívni a figyelmet az egyesület internetes honlapjára: www.mabie.hu. A honlapnak szánjuk azt a szerepet, hogy az egyesület tevékenységének bemutatásán túl a bíróságok mindennapi életének krónikása legyen, megjelentve rajta a bírák véleményeit, észrevételeit. Várjuk minden kollégánk közérdeklődésre számot tartó írását. A Tallózó rovat innen válogat a teljesség igénye nélkül:

A szerkesztőbizottság nevében kellemes kikapcsolódást, hasznos olvasást kíván:

*Dr. Szabó Mária
főszerkesztő*

Köszöntő

Tisztelt Bírótársaim!

„A Bírák Lapjának akkor és addig van jövője, ha és ameddig a magyar bírák közlésigénye és olvasási szándéka életben tartja”- írta dr. Horeczky Károly a Magyar Bírói Egyesület egykori elnöke az egyesület 1991-ben megjelent folyóiratának első számában. Az eltelt közel két évtizedben a kommunikáció olyan forradalmi változáson ment át, ami alapjaiban megváltoztatta a gondolatok, információk közvetítéséről, közléséről vallott felfogásunkat. Az információáramlás, információcsere jól megszokott papír alapú formáit egyik pillanatról a másikra felváltotta az internetes kommunikáció, az elektronikus levelezés. A változások indukálta igények szem előtt tartásával létrehoztuk egyesületünk honlapját, ami azonban meggyőződésünk szerint nem pótolhatja a leghagyományosabb gondolatközlési módot: az írott sajtót.

A Bírák Lapjának múlt évi „hiánya” – a bírák érdeklődése a folyóirat jövője iránt, a szerkesztőséghez eljuttatott cikkek, a lap megrendelése (!)– igazolta, hogy a magyar bírának van közlésigénye, és van olvasási szándéka. Ez az igény és szándék, egyesületünk növekvő taglétszáma, folyóiratunk hagyománya és elfogadott cselekvési programunk is kötelez bennünket a Bírák Lapja megjelentetésére, amit örömmel teszünk.

Hisszük, hogy folyóiratunk hozzájárul a Magyar Bírói Egyesület alapszabályában deklarált célok megvalósításához, a bírói hivatásrend társadalmi elismertségének növeléséhez, ahhoz, hogy az igazságszolgáltatás minden befolyástól mentesen teljesíthesse a törvényekben meghatározott feladatait, és végre elfoglalhassa megérdemelt helyét a másik két hatalmi ággal egy sorban.

Továbbra is várjuk bírótársainknak, és a szélesebb értelemben vett igazságszolgáltatásban dolgozó minden jogalkalmazónak, a tudomány művelőinek írásait lapunkba.

Dr. Makai Lajos
a Magyar Bírói Egyesület elnöke

Tartalomjegyzék

EGYESÜLETI HÍREK, ESEMÉNYEK	4
<u>A Magyar Bírói Egyesület 2008. december 15-én megválasztott tisztségviselői és elnöksége</u>	4
A MAGYAR BÍRÓI EGYESÜLET KECSKEMÉTEN 2009. MÁRCIUS 12-14. NAPJÁN MEGTARTOTT VÁLASZTMÁNYÁNAK HATÁROZATAI	5
<u>A Magyar Bírói Egyesület módosított alapszabálya</u>	5
<u>A Magyar Bírói Egyesület cselekvési programja</u>	11
<u>Az Országos Bírói Etikai Tanács megválasztott tagjai</u>	16
<u>Az Országos Bírói Etikai Tanács I/2009. számú határozata</u>	17
<u>A Magyar Bírói Egyesület választmányi ülésén 2009. március 14. napján megválasztott szakbizottságok tagjai</u>	18
BEJEGYEZTÉK A „BÍRÁK AZ IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁSÉRT”ALAPÍTVÁNYT	19
A MAGYAR BÍRÓI EGYESÜLET KÖZLEMÉNYEI	27
SZAKMAI CIKKEK, TANULMÁNYOK	29
<u>Dr. Hegedűs István: A büntető ítélezés gyorsítása, különös tekintettel a vádlott jelenlétére – az alkotmányosság tükrében</u>	29
<u>Dr. Harangozó Attila: A magyar igazságügyi adatkezelés alkotmányossági szempontjai de lege ferenda az Alkotmánybíróság határozatainak tükrében</u>	39
<u>Dr. Bagdi Anikó: A gyülekezési jog aktuális kérdései</u>	49
<u>Dr. Katona Sándor: Mennyi is az annyi? Adalékok az igazságszolgáltatás hatékonysága kérdéséhez</u>	55
<u>Dr. Fázsi László: A rendszer gyakorlatának avagy a gyakorlat rendszerének anomáliái a tanácselnöki feljegyzések tükrében</u>	59
<u>Dr. Görög Attila: Az elektronikus ügyintézésről</u>	64
TALLÓZÁS AZ EGYESÜLET HONLAPJÁNAK ÍRÁSAIBÓL	68
<u>Dr. Pongrácz Zsolt ajánlója</u>	68
AKTUÁLIS	70
<u>Új OIT tagok és póttagok választása 2009. novemberben</u>	70
<u>A 2009. december 10. napján, Budapesten az OIT aulájában megtartott országos bírói értekezlet jegyzőkönyve</u>	71
<u>Dr. Karácson Éva: TI, avagy a korrupció elleni harc</u>	104
<u>Dr. Oláh Gaszton: Ismét állt a bál a Pest Megyei Bíróságon</u>	107
NEMZETKÖZI KAPCSOLATAINK	108

<u>Dr. Makai Lajosnak, a Magyar Bírói Egyesület elnökének tájékoztatója az Európai Bírói Egyesület 2009. május 14-17. között Krakkóban tartott ülésén a magyar igazságszolgáltatás és a Magyar Bírói Egyesület általános helyzetéről</u>	108
<u>Az Európai Bírói Egyesület (EAJ) megkeresése</u>	110
<u>A Magyar Bírói Egyesület válasza</u>	111
<u>A Nemzetközi Bírói Egyesület (IAJ) ülése Marrakeshben</u>	113
KÖNYVISMERTETŐ	115
<u>Dr. Pongrácz Zsolt: Az utódok ítéletére várva</u>	115
TÁJÉKOZTATÓ A 2009. ÉVI ORSZÁGOS BÍRÓSÁGI SPORTNAPOKRÓL	117
<u>Az Országos Bírósági Sportnapok sportágankénti eredményei</u>	119

EGYESÜLETI HÍREK, ESEMÉNYEK

A Magyar Bírói Egyesület 2008. december 15-én megválasztott tisztségviselői és elnöksége

Elnök:	Dr. Makai Lajos	Pécsi Ítéltábla
Alnökök:	Dr. Polgárné dr. Vida Judit	Fővárosi Bíróság
	Dr. Szabó Mária	Békés megye
Főtitkár:	Dr. Szabó Sándor	Vas megye
Elnökség:	Dr. Balla Lajos	Debreceni Ítéltábla
	Dr. Belegi József	Legfelsőbb Bíróság
	Dr. Bulla László	Bács-Kiskun megye
	Dr. Hilbert Edit	Pest megye
	Dr. Hóka József	Heves megye
	Dr. Katona Tibor	Szegedi Ítéltábla
	Dr. Körmendiné dr. Szabó Katalin	Szabolcs-Szatmár-Bereg megye
	Dr. Köszler Ferenc	Győr-Moson-Sopron megye
	Lovász Andrásné dr.	Budai Központi Kerületi Bíróság
	Dr. Németh Mária	Zala megye
	Szinessyné dr. Bardócz Krisztina	Pesti Központi Kerületi Bíróság
Póttagok:	Dr. Band Ferenc	Komárom-Esztergom megye
	Dr. Ifkovics István	Somogy megye
	Dr. Pongrácz Zsolt	Jász-Nagykun-Szolnok megye
	Dr. Tölg-Molnár László	Fővárosi Ítéltábla

A MAGYAR BÍRÓI EGYESÜLET KECSKEMÉTEN 2009. MÁRCIUS 12-14. NAPJÁN MEGTARTOTT VÁLASZTMÁNYÁNAK HATÁROZATAI

I. A Magyar Bírói Egyesület módosított alapszabálya¹

Általános rendelkezések

1.§. Az Egyesület neve: Magyar Bírói Egyesület (a továbbiakban: Egyesület)
Székhelye: *Budapest XII. Tóth Lőrinc u. 6. (Magyar Bíróképző Akadémia)*

2.§. Az egyesület önkormányzati elven működő, általános és szakmai, valamennyi bíró, bírósági titkár (továbbiakban: bíró) érdekeit képviselő, munkavállalói érdekképviseleti, érdekvédelmi és érdekvédelemértő társadalmi szervezet. Az egyesület jogi személy, működése Magyarország területére terjed ki, területi szervezetei nem jogi személyek.

Az Egyesület céljai és feladatai

3.§. (1) Az Egyesület célja a bírói függetlenség védelme, a bírói jogalkalmazás színvonalának és feltételeinek fejlesztésével a jogállamiság teljesebbé tétele, a bírói hivatalos megfelelő társadalmi elismertetése, erősítése, a bírák élet- és munkakörülményeinek folyamatos javítása, a bírói igazgatási és önkormányzati testületek hatékony és demokratikus működésének támogatása, fejlesztése.

(2) Az Egyesület e célok megvalósítása érdekében

- kezdeményezi jogszabályok alkotását és intézkedések megtételét az igazságügyi kormányzatnál, a köztársasági elnöknel, az Országgyűlésnél, szabályzatok megalkotását az Országos Igazságszolgáltatási Tanácsnál,
- véleményt nyilvánít az igazságszolgáltatás és a bírák helyzetét érintő intézkedésekről és jogszabályokról, szükség esetén álláspontját a közvélemény elé tárja,
- más bírói és jogászai szakmai szervekkel és a szakszervezetekkel együttműködve képviseli a bírák szociális és anyagi érdekeit,
- véleményt nyilvánít a bíróságok éves költségvetéséről,
- fellép a bírák személyét, a bíróságok tekintélyét támadó megnyilvánulásokkal szemben,

- tanfolyamokat, előadásokat, szakmai összejöveteleket szervez, kiadja a Bírók Lapját, *működteti honlapját*, lehetőségéhez képest gondoskodik más szakmai jellegű kiadványok kiadásáról, támogatja a bírák tudományos tevékenységét,
- segíti a Bírók Etikai Kódexének hatályosulását,
- ápolja a kapcsolatokat más országok bírói egyesületeivel és az európai, valamint nemzetközi bírói szervezettel.

(3) Az Egyesület törekszik az Országos Igazságszolgáltatási Tanáccsal a szükséges és kölcsönös együttműködés kialakítására és fejlesztésére, különösen a következő területeken: a bíróvá válás folyamata, a pályázatok, az előmenetel kérdései, az oktatás, a képzés, a továbbképzés gyakorlata, a belső igazgatás és a szakmai függetlenség viszonya, alakulása, az arányos munkateher problémái, a bírák munkájának értékelése, a javadalmazás – jutalmazás, a munka erkölcsi elismerése, a külső ellenőrzés tartalma, hatékonysága, a nyugdíjas bírák helyzete.

A tagsági jogviszony keletkezése és megszűnése

4.§. (1) Az Egyesület tagja lehet minden szolgálatot teljesítő vagy nyugállományban lévő bíró és bírósági titkár. *A tagot a területi szervezet vezetősége veszi fel, az előterjesztett belépési nyilatkozat alapján, és erről tájékoztatja az országos vezetőséget. A helyi vezetőség elutasító döntése ellen, az elutasító határozat kézhezvételétől számított 15 napon belül a helyi taggyűléshez lehet panasszal fordulni. A helyi taggyűlés a panaszról a soron következő taggyűlésen dönt.*

(2) Tiszteletbeli taggá választható az a külföldi állampolgárságú bíró, aki az Egyesület külföldi kapcsolatainak ápolásában jelentős érdemeket szerzett. A tiszteletbeli tagságról az elnökség javaslata alapján az Országos Választmány dönt.

(3) A tagsági viszony megszűnik

- a tag halálával
- a kilépés írásbeli bejelentésével,
- a szolgálati viszony megszűnésével, a nyugdíjazást kivéve.
- törléssel, a tagsági díj nemfizetése esetén. A törlésre akkor kerülhet sor, ha a tag a tagsági díjat 6 hónapon túl nem fizeti, és a területi szervezet vezetősége, előzetes írásbeli figyelmeztetést követően így határoz. A törlést kimondó határozat ellen az Országos Elnökséghez lehet panaszt előterjeszteni, a határozat kézbesítését követő 30 napon belül. Az Országos Elnökség a panaszról a soron következő ülésén dönt.

¹ Dőlt betűvel a módosított szöveg

A tagok főbb jogai és kötelezettségei

5.§. (1) Az Egyesület tagja jogosult

- az Egyesület céljai, feladatai és jogosítványai körébe tartozó kérdések megvitatását kezdeményezni, az egyesületi előterjesztések összeállításához konkrét javaslatokat tenni, a döntésekben szavazati joggal részt venni;
- bírósági rendezvényen, bírói testületi ülésen – szóban vagy írásban – képviselni és érvényesíteni az országos és a helyi egyesületi testületek álláspontját;
- az Egyesülettől szakmai és jogi (Pp. 67. §) érdekvédelmet kérni;
- az Egyesület szakmai és minden egyéb rendezvényein részt venni, ott véleményét nyilvánítani.

(2) Az Egyesület tagja köteles

- a szervezeti életben részt venni;
- tisztségbe történő megválasztása esetén azt a legjobb képességei szerint el látni;
- a vállalt tagsági díjat rendszeresen megfizetni.

Az Egyesület szervezete és működése

Az Egyesület helyi szervei

6.§. (1) Az Egyesület területi önkormányzati jogú szervezetei:

- a megyei szervezetek és
- a megyei jogállású szervezetek (a továbbiakban együtt: területi szervezet).

(2) Megyei jogállású szervezetek a Legfelsőbb Bíróságon, az Ítéltáblákon, Fővárosi Bíróságon, a Pesti Központi Kerületi Bíróságon, valamint a Budai Központi Kerületi Bíróságon szervezhetők.

(3) A területi szervezet részleges – a területi szervezet vezetősége által meghatározott – önállósággal rendelkező bíró-jelölti csoportot hozhat létre, amennyiben a bírósági titkárok létszáma eléri a 7 főt.

7.§. A területi szervezetek önkormányzati szerve a taggyűlés; ügyintéző és képviseleti szervei: a vezetőség és a tisztségviselők: az elnök, az elnökhelyettes és a titkár.

8.§. A területi szervezet taggyűlése jogosult

- megválasztani a megyei szervezet elnökét, elnökhelyettesét, titkárát és a további vezetőségi tagokat (megválasztott tisztségviselők alkotják a területi szervezet vezetőségét)
- a választmány tagjait
- létrehozni a bíró-jelölti csoportot,
- a vezetőséget, annak tagjait beszámoltatni, a tisztségviselőket *visszahívni*,
- az Egyesület céljai és feladatai körébe tartozó tevékenységet elhatározni és azt végezni, kivéve, ha az az országos szervek hatáskörébe tartozik,
- *a vezetőség döntései elleni panaszt elbírálni.*

9.§. (1) A területi szervezet vezetősége 3-11 főből áll. A vezetőség tagjainak száma a taglétszámmal arányosan kerül meghatározásra, ennek megfelelően a 15 fő alatti területi szervezetek 3 tagú vezetőséget, a 15 és 50 főből állók 5 tagút, míg az 50 fő feletti taglétszámmal rendelkezők 11 tagból állót választhatnak. A vezetőség megbízatását 5 évre kapja. Amennyiben a vezetőségi tagság idő előtt – így különösen lemondással, visszahívással, elhalálozással – megszűnik, úgy az időközben választott új vezetőségi tag megbízatása a már hivatalban lévő vezetőségi tagok mandátumával egyező időpontig szól.

A vezetőség tagjai sorából választja a gazdasági felelőst. A vezetőség tagja nem lehet munkáltatói jogkört gyakorló elnök, elnökhelyettes.

(2) A vezetőség szervezi, irányítja a területi szervezet munkáját, tevékenységéről a taggyűlést rendszeresen tájékoztatja és jelentősebb kérdésekben köteles állásfoglalását kikérni.

(3) Taggyűlést évente legalább egy alkalommal kell tartani. A taggyűlést az elnök akkor is összehívja 30 napon belüli időpontra, ha azt a tagok legalább egyharmada az ok és cél megjelölésével írásban kéri.

(4) A területi szervezet elnöke képviseli az *adott területi szervezetet*. Gondoskodik a vezetőségi ülések rendszeres, s amennyiben az ügyrend másképpen nem rendelkezik, negyedévenkénti megtartásáról, a szervezet feladatainak elvégzéséről.

Névjegyzéket vezet a területi tagokról, tisztségviselőkről, választmányi tagokról, változás esetén tájékoztatja az Országos Elnökséget.

A saját, a vezetőség és a taggyűlés konkrét tevékenységéről – *szükség szerint* – írásban vagy szóban tájékoztatja az Országos Elnökséget.

(5) A gazdasági felelős a pénzügyi előírásoknak megfelelően kezeli a rendelkezése alatt álló pénzeszközöket. Elkészíti a szervezet pénzügyi helyzetéről szóló beszámolót.

(6) A vezetőség egyes feladatok ellátására állandó, vagy ideiglenes jellegű munkabizottságot hozhat létre.

(7) Az egyes bíróságokon helyi csoport szervezhető, amelynek munkáját a vezetőség tagja segíti és felügyeli.

Az Egyesület országos szervei

10.§. Az Egyesület legfelsőbb önkormányzati szerve az Országos Választmány (OV). Ügyintéző és képviseleti szervei az Országos Elnökség, tisztségviselői az elnök, a két alelnök, a főtitkár, *valamint az Országos Elnökség tagjai*.

11.§. Az Országos Választmány tagjait, mint küldötteket 5 évre *az Egyesület tagjai* választják azzal, hogy a választás lebonyolítása a területi szervezetek feladata. A területi szervezet a *választás napján aktuális tagnyilvántartás alapján*, minden megkezdett 30 tag után egy küldöttet választhat. Nem lehet küldött a munkáltatói jogokat gyakorló megyei (fővárosi), ítélőtáblai elnök, a Legfelsőbb Bíróság elnöke, és helyetteseik, továbbá az OIT tagja.

A választást követően a területi szervezet elnöke a taggyűlésről készült jegyzőkönyvet, valamint a területi tagok aktuális névjegyzékét, illetve a választmányi tagok névsorát megküldi az Egyesület elnökének. Az Egyesület elnöke ennek alapján az adott választmányi ülést megelőzően ellenőrzi, hogy a küldöttek mandátuma szabályos-e és összhangban áll-e a területi szervezet aktuális taglétszámaival. Amennyiben a választmányi tagság idő előtt megszűnik, úgy az időközben választott új választmányi tag megbízatása a már hivatalban lévő választmányi tagok mandátumával egyező időpontig szól.

12.§. (1) Az OV kizárólagos hatáskörébe tartozik

- az Alapszabály megállapítása, módosítása,
- az Egyesület tevékenységének meghatározása,
- az éves költségvetés meghatározása, a zárszámadás és az éves beszámoló elfogadása,
- tagjai sorából az elnök, a két alelnök, a főtitkár, *valamint az elnökség tisztségviselőket meghaladó tagjainak és póttagjainak* megválasztása és visszahívása
- az Országos Bírói Etikai Tanács tagjainak megválasztása, az Etikai Kódex módosítása,
- döntés a nemzetközi kapcsolatok felvételéről,
- az Egyesület feloszlásának kimondása
- *a területi szervezet vezetősége elleni panasz elbírálása*

(2) Az OV évente legalább egy rendes ülést tart. *A meghívót a választmányi tagoknak a tervezett időpontot megelőzően legalább 8 nappal meg kell küldeni a napirendi pontok, valamint a határozatképtelenség esetén megtartandó esetleges megismételt ülés helyének és dátumának pontos megjelölésével. Rendkívüli ülést kell összehívni az Egyesület elnökségének többségi határozata alapján, vagy a választmányi tagok legalább egyharmadának – az ok és a cél megjelölését tartalmazó – írásbeli kérelmére. A rendkívüli közgyűlést az Egyesület elnöke a feltételek fennállásától számított 30 napon belüli időpontra köteles összehívni. A rendkívüli ülésre egyebekben a rendes ülésre vonatkozó szabályok alkalmazandók.*

13.§. (1) Az Országos Elnökség (Elnökség) az Egyesület legfőbb ügyintéző testülete. Tagjainak száma 15 fő és 4 póttag. A póttagok sorrendjét a szavazataik száma határozza meg. Az Elnökség hatáskörébe tartozik

- az OV összehívása, (kivéve a rendkívüli ülés összehívásának esetét)
- az OV határozatának végrehajtása,
- *a helyi taggyűlés tagfelvételt elutasító határozata elleni panasz elbírálása,*
- a rendezvények szervezése,
- a kapcsolattartás más társadalmi és szakmai szervezetekkel,
- a választott egyesületi tisztséget betöltők – jogszabályi keretek közötti – munkajogi jellegű védelme,
- az Egyesület állandó szakmai bizottságainak és szükség esetén tagozatainak létrehozása,
- az Egyesület képviselőjének kijelölése a más szervezetek által létrehozott kodifikációs és egyéb szakmai bizottságban,
- a Bírak Lapja szerkesztőbizottságának kijelölése.

(2) Az Elnökség üléseit általában negyedévenként tartja. Az elnök az Elnökség ülését a szükségeshez képest bármikor összehívja, köteles azonban 30 napon belülre összehívni, ha az Elnökség legalább hét tagja az ok és a cél megjelölésével írásban kéri.

(3) Az Elnökség megbízatása addig tart, amíg az új OV első ülésén Elnökséget választ.

14.§. Az elnök – az Egyesület törvényes képviselőjeként – képviseli az Egyesületet különböző szervezetekben, rendezvényeken. Elnököl a testületi üléseken. Kapcsolatot tart a társadalmi szervekkel és a médiával. Tevékenységéről folyamatosan beszámol az elnökségnek. Akadályoztatása esetén a két alelnök, illetve a főtitkár helyettesítik. Különösen indokolt esetben a képviselőtről más módon is gondoskodhat.

15.§. Az Egyesület főtitkára az elnök iránymutatása szerint előkészíti a testületek üléseit, szervezi a döntések végrehajtását, intézi a testület döntését nem igénylő ügyeket; erről tájékoztatja az Egyesület elnökét és a területi szervezetek elnökeit, akikkel folyamatos munkakapcsolatot tart.

16.§. Az Egyesület pénztárosát az Elnökség választja a saját tagjai közül, aki az erre irányadó szabályok szerint kezeli az Egyesület vagyonát, elkészíti az éves költségvetés és költségvetési beszámoló tervezetét.

Az Egyesület gazdálkodása

17.§. (1) Az Egyesület vagyona elsősorban az Elnökség által megállapított tagdíjakból, felajánlásokból képződik. A felajánlás elfogadásáról az elnökség, illetve a területi szervezet vezetősége dönt.

(2) A területi szervezetek rendelkezése alatt álló anyagi eszközök forrása: az Elnökség által megállapított tagdíjak fele és az éves költségvetésben részükre biztosított központi egyesületi támogatás.

18.§. Az Egyesület tisztségviselői feladataikat díjazás nélkül látják el. Feladataik ellátása során felmerült indokolt kiadásaik megtérítésére azonban igényt tarthatnak.

19.§. Adminisztratív feladatok ellátására tiszteletdíjas munkatársat lehet alkalmazni. Az alkalmazásáról az Elnökség dönt.

Határozathozatal

20.§ (1) A testületek (taggyűlés, vezetőség, OV, Elnökség) akkor határozatképesek, ha a szavazásra jogosultak több mint a fele jelen van. Amennyiben a területi szervezet taggyűlése és a választmányi ülés az eredeti időponttól számított fél órán belül nem válik határozatképesé, úgy azt határozatképtelenség miatt el kell halasztani és a következő naptól számított 15 napon belüli időpontban ismételten össze kell hívni. Az ismételten összehívott taggyűlés és választmányi ülés az eredeti napirendbe felvett kérdésekben a megjelentek számára tekintet nélkül határozatképes, ha a fentiekről a tagokat a meghívóban már előzetesen értesítették.

(2) A határozatokat szótöbbséggel, nyílt szavazással hozzák. Szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata dönt.

(3) Titkos szavazás szükséges személyi vagy bármely más kérdésben, ha a döntést hozó szerv előzetesen így határoz.

(4) Személyi kérdésekben a döntést hozó szerv jelölőbizottság felállítását igényelheti.

(5) Többes jelölés esetén az vagy azok tekinthetők megválasztottnak, aki, vagy akik megkapták a leadott szavazatok többségét és ezen belül a legtöbb érvényes szavazatot kapták. Titkos szavazásnál szavazategyenlőség esetén a szavazást meg kell ismételni azokra nézve, akiknél a szavazategyenlőség kialakult.

21.§. Az elnöki tisztséget (országos és területi szinten) legalább egy cikluson keresztül betöltött személy az Egyesület országos, illetve megyei tiszteletbeli elnöke cím viselésére jogosult, aki tanácskozási joggal részt vehet a testületi üléseken és elláthatja az elnök által rábízott feladatokat.

Záró rendelkezések

Az Alapszabály által nem érintett kérdésekben a Polgári Törvénykönyv, az egyesületi jogról szóló 1989. évi II. tv., továbbá a társadalmi szervezetek gazdálkodásáról szóló jogszabályok rendelkezései irányadók.

Az Alapszabály-módosítás kihirdetésével hatályba lép. Erre figyelemmel a már megtörtént 2008. évi választást részben meg kell ismételni összeférhetetlenség esetén, és ha a választmányi tagok száma eltér a benne foglaltaktól.

(Az Országos Választmány 2009. március 13-án elfogadott és e naptól hatályba lépett módosításaival egységes szerkezetbe foglalva. A Magyar Bírói Egyesületet a Fővárosi Bíróság az 1990. április 25-én hozott 6. Pk. 62. 467/1990/1. számú végzésével 1805. sorszám alatt vette nyilvántartásba. A Magyar Bírói Egyesület adószáma: 19672892-1-41)

II. A Magyar Bírói Egyesület cselekvési programja

I. A Magyar Bírói Egyesület helyzetének értékelése

A Magyar Bírói Egyesület (továbbiakban: MBE) 1990-ben jött létre, a magyar bírák szakmai, érdekképviseleti szerveként. Megalakulását követően nagy szerepet játszott a bírói függetlenség erősítését, a szervezeti önállóság megteremtését célzó reformfolyamatban. Az egyesület reformbizottsága részt vett a reformtörvények normaszöveg tervezetének megfogalmazásában és összeállításában is. Az így kialakított elképzelések alapján születtek meg azok az alaptörvények, amelyek a mai napig meghatározzák a bírósági szervezet működését. Az azóta eltelt időben több egyesület is alakult, a bírósági szervezetben. Napjainkban a MBE-en kívül még nyolc egyesületként működő és – többségében – bírákból álló társadalmi szervezet működik. (Közigazgatási Bírák Egyesülete, Munkaügyi Bírák Egyesülete, Cégbírák és Gazdasági Bírák Egyesülete, Trénerbírák Egyesülete, Közlekedési Bírák Egyesülete, A „Szervezett gazdasági bűnözés elleni hatékonyabb fellépésért”- eljáró bírák egyesülete, IBIKE, Bírók Egyesülete) Létszámában egyik egyesület sem éri el (sőt, meg sem közelíti) a MBE tagságának nagyságát, és elsősorban szakmai célok megvalósítása érdekében tevékenykedik; céljaik a bírói érdekképviselet tekintetében nem térnek el a MBE célkitűzéseitől. **Egy viszonylag kis létszámú apparátusban, arányait tekintve nagyobb számú társadalmi szervezet egymástól független működése azonban megkérdőjelezheti az MBE legitimitását a bírák általános érdekeinek képviselete, védelme körében.** Így, indokolt, hogy a MBE reprezentatív érdekvédelmi szervezeti státusza és szerepe ne legyen vitás, ezért létszám bővítés és más érdekképviselet szervekkel való együttműködés mellett, a társ- egyesületekkel képviseleti felhatalmazásra szóló további megállapodások szükségesek az MBE javára. Ahogyan, azt néhány OIT tag igazgatási vezető is felvetette az érdekképviselet és az OIT relációjában: vajon melyik egyesület tekinthető partnernek az OIT-al való

együttműködésben? Egyes igazgatási vezetők – de a MBE-ben hosszabb ideje tevékenykedő bírák is – megfogalmazták, hogy az igazságszolgáltatás szervezetén belül igazi bírói érdekképviselet nem működik. Ám, a meglévő, nem elég hatékony, ez a körülmény pedig új érdekképviseleti szerveződések létrehozását indukálja. Meg kell állapítani azt is, hogy az érdekképviseleti tevékenység hatékonyságát a meglévő **jogszabályi háttér is meglehetősen korlátozza**. Az egyesületnek a törvények előkészítésében játszott meghatározó szerepe mellett visszatetsző, hogy az igazságszolgáltatás működését biztosító alaptörvényekben mindössze egy mondat foglalkozik az érdekképviselettel; a Bszi. 63. §. (1) bekezdés i) pontja szerint „A bíróság elnöke biztosítja az érdekképviseletek jogainak gyakorlását” A hiányos jogszabályi háttér mellett **teljesen szabályozatlan az MBE és az OIT közti együttműködés**, de az elmúlt ciklust tekintve érdemi együttműködésről sem beszélhetünk, ami szintén rányomja bélyegét az érdekképviseleti tevékenység hatékonyságára.

A bírói életpálya modell megvalósításával kapcsolatos törekvések részben eredményre vezettek, többségük azonban „zsákutcába” jutott, a bírákat, bíróságokat ért alaptalan és egyre durvább megnyilvánulások elleni eddigi fellépések hatástalannak bizonyultak. Nem javult a MBE belső- illetve külső kommunikációja, érdekképviseleti tevékenységét egyre több kritika éri.

Az elért eredmények közül kiemelést érdemel a Bírák Etikai Kódexének megalkotása és az Országos Bírói Etikai Tanács létrehozása, az Országos Bírósági Sportnapok újjáélesztése, a Nemzetközi Bírói Egyesület éves közgyűlésének megrendezése.

A Magyar Bírói Egyesület helyzetének értékeléséből az a következtetés adódik, hogy az egyesület munkáját alapjaiban meg kell újítani ahhoz, hogy elláthassa az alapszabályban meghatározott feladatait. A tisztújítás után meghatározott elvek mentén, a MBE szervezetét alkalmassá kell tenni, hogy a választmány által meghatározott célokat meg tudja valósítani. Az Alapszabályt ezért, ennek megfelelően módosítani kell. A választmány, az elnökség, a vezetőség feladatait a célokhoz kell rendelni és a szervezet működését is ennek kell alárendelni. Ennek megvalósításához a választmány az alábbi cselekvési programot alkotja.

II. Az egyesület és az igazgatás viszonya, együttműködése

Aligha vitatható, hogy az igazságszolgáltatás egyetemes érdekeinek a jelenleginél erőteljesebb megjelenítésében, képviselésében és érvényesítésében a bírák nagy többségének támogatását élvező érdekképviselői szervezetnek az igazgatás legfelsőbb szervét – érdekezésszerűség esetén – támogató fellépése sokkal hatékonyabbá teszi az OIT ilyen irányú munkáját. Nemcsak a MBE-nek, hanem az OIT-nak is érdeke a bírói érdekképviseléssel az eddiginél szorosabb együttműködés kialakítása, ugyanis bizonyos kérdéseknek a megoldásában – amelyekben az OIT és az MBE azonos platformon állnak – a MBE-nek nagyobb mozgástere van, érdekképviselői jellegéből adódóan ugyanazt a problémakört bátrabban kommunikálhatja úgy az igazságszolgáltatáson belül, mint az igazságszolgáltatáson kívüli – más államhatalmi – szervek irányába. Ez természetesen nem jelenti a feltétlen, „szervilis” megnyilvánulásokban is testet öltő egyetértést, de nem jelentheti az igazgatási vezetőkkel „mindenáron” való szemben állást sem, mert mindkettő az érdekképviselő lényegének az elvesztéséhez vezet. A kifejtettekre tekintettel **az együttműködés szervezeti kereteit kell megteremteni, annak alapelveit, tartalmi elemeit és formáját együttműködési megállapodásban kell rögzíteni.**

Miután a szervezeti törvény lényegét tekintve nem foglalkozik az érdekképviselő helyével, szerepével, a Bszi. módosítása során az egyesületnek el kell érnie, hogy az érdekképviselő és az igazgatás közötti együttműködés lényeges elemei törvényben kerüljenek szabályozásra (állandó meghívotti státusz, tanácskozási jog stb.)

Ezzel egyidejűleg egységesíteni kell a bíróságok szervezeti- és működési szabályzataiban a megyei szervezetek képviselőinek részvételi jogosultságát és jogait a vezetői értekezleteken.

III. A MBE és a társegyesületek együttműködése, nemzetközi kapcsolatai

1./ Miután a MBE alapszabályában egyebek mellett a bírák általános érdekképviselőt határozta meg feladatuként, a bírósági szervezeten belül működő szakmai egyesületekkel való **együttműködésben egyértelművé kell tenni, hogy a bírák általános érdekképviselőre a MBE jogosult**, és az MBE koordinálja a többi egyesület ilyen irányú tevékenységét. Az együttműködés elveit megállapodásban kell rögzíteni, kifejezésre juttatva a MBE primátusát az érdekképviselőben, egyúttal meghatározva abban a társegyesületek feladatait.

2./ Meg kell találni a kapcsolódási pontokat a más „elvi” alapon álló, ugyancsak a bírák egy részét tömörítő társadalmi szervezetekkel, mert az általuk partikulárisan megjelenített, de a bírák általános véleményeként feltüntetett – alkalmanként bulvár ízű – megnyilvánulások **ellehetetlenítik az egységes érdekképviselő megteremtésének a lehetőségét.** Helytelen álláspont ugyanis létezésükről nem tudomást venni, előrelépést egymás álláspontjának – közvetlen tárgyalások útján történő – megismerése jelenthet.

3./ A MBE nemzetközi kapcsolataira, a Nemzetközi (IAJ) és az Európai Bírói Egyesület (EAJ) munkájában való aktívabb részvételre a jövőben nagyobb súlyt kell fektetni. Nyilvánvaló, hogy a magyar bírák érdekei érvényesítésének színtere Magyarország. Nem szabad megfélemleni azonban arról, hogy a bírák nemzetközi egyesületeinek egyik **fontos feladata a nemzeti igazságszolgáltatás helyzetének – a bírói függetlenség biztosításának – figyelemmel kísérése a nemzeti egyesülettől szerzett információk alapján.** Amennyiben a bírák vonatkozásában európai illetve a nemzetközi standardokat sértő aktusok tapasztalhatók a nemzeti állam törvényhozó vagy végrehajtó hatalma részéről, a nemzetközi bírói szervezetek segítséget tudnak nyújtani a konfliktusok kezelésében, illetve megoldásában. Éppen ezért a MBE-nek folyamatosan biztosítani kell jelenlétét a nemzetközi egyesületek rendezvényein tisztségviselői, illetve az elnökség tagjain keresztül.

IV. Kommunikáció, a többi államhatalmi ággal, illetve a médiával való kapcsolat

1./ Jelenleg nem megfelelő a MBE-ben az információáramlás. Az egyesület tagjainak az igazságszolgáltatásban és az egyesületben történekről való tájékoztatására már nem elegendő a Bírák Lapjának a kiadása. A MBE korábbi cselekvési programja is megfogalmazta, hogy létre kell hozni az egyesület honlapját. Ez azonban elmaradt, ezért a válaszmány a belső kommunikáció aktuálissá tétele, és az információcsere felgyorsítása érdekében **szükségesnek tartja még ebben az évben a MBE honlapjának létrehozását.**

A honlap nemcsak a tájékoztatásnak és a gyors információcserének fontos eszköze, hanem a bírák véleményei, javaslatok megjelenítésének is.

A Bírák Lapja a MBE immár húsz éves múlttal rendelkező folyóirata, amelynek megszüntetése nem célszerű. Megfontolandó azonban tartalmi elemeinek újragondolása, illetve **a Bírák Lapjának az egyesület honlapján elektronikus formában történő közzététele**, ezzel egyidejűleg a nyomtatott formában való kiadás gyakoriságának az átgondolása. Meg kell választani a Bírák Lapjának új szerkesztőbizottságát, azzal hogy a szerkesztőbizottság dolgozza ki a lap megjelenésével kapcsolatos elképzeléseit.

2./ Az igazságszolgáltatás az írott és az elektronikus médiák folyamatos kereszt-tűzésében áll, a piaci verseny az eladhatóság érdekében a sajtót a mindenáron való szenzációhajhászásra kényszeríti, ami gyakran a bíróságokat, bírákat érintő alaptalan és méltatlan, alkalmanként kifejezetten durva támadásokhoz vezet. A támadások többsége minden alapot nélkülöző és alpári stílusú, amelyekre nem biztos, hogy reagálni kell. *Ugyanakkor a megalapozott kritikákra önkritikával kell válaszolni, szakmailag megfelelő és közérthető választ adva kell tájékoztatni*, ugyanis a megfelelő módon és formában gyakorolt önkritika megalapozza a nemtelen támadásokkal szembeni fellépés hitelességét. Az ilyen támadások megakadályozása szinte lehetetlen, azonban a sajtó képviselőivel, az írott- és elektronikus sajtó vezetőivel történő személyes és rendszeres párbeszéd folytatása – kerekasztal beszélgetések, nyilvános fórumok stb. – előrelépést jelenthetnek ezen a téren. Erre nemcsak országos szinten kerülhet sor, hanem a megyei szervezetek kezdeményezésében is. Megfontolandó a MBE-ben is a sajtószövívői rendszer bevezetése.

3./ ***Az érdekképviselő körében a MBE-nek túl kell lépni a depolitizáltság korlátján, ugyanis az egyes társadalmi csoportok – így a bírák – érdekeinek érvényesülése azon múlik, hogy a politikai döntést hozó tényezők mennyiben veszik azokat figyelembe. Ehhez pedig az szükséges, hogy a döntésben kompetens hatalmi elemekkel megismertessük az igazságszolgáltatás helyzetét, megoldásra váró problémáit.*** Ma már nem elegendő, sőt szinte reménytelen levelezés útján felhívni magunkra a figyelmet, várva a döntéshozók jóakarátát. Miután a politikai döntések többnyire a parlamenti frakciókban illetve bizottságokban fogalmazódnak meg, a politikai tevékenység tilalmazottságára hivatkozással nem zárkózhatunk el a politikai tényezőkkel való kapcsolattartástól, illetve lobbitevékenységtől.

V. Kodifikáció

— Az 1997-ben megalkotott, az igazságszolgáltatás szervezeti függetlenségét is megteremtő, a bírósági szervezet működését, a bírák és az igazságügyi alkalmazottak jogállását szabályozó törvények hatályba lépése óta eltelt több mint tíz év alatt elegendő tapasztalat halmozódott fel ahhoz, hogy megtörténjen azok összegezése, szintetizálása, majd ennek alapján az esetleg szükséges változtatások irányainak meghatározása, ennek birtokában pedig a szükséges módosító javaslatok kidolgozása.

— Az OIT három tudományos műhely által készített tanulmány értékelése alapján a 86/2008 (IV. 15.) számú határozatában összefoglalta az általa szükségesnek

tartott változtatásokat. Ennek folytatásaként 2009. januárjában a Bszi. bizonyos részeinek módosítására vonatkozó javaslatot is kidolgozott.

— Az IRM is megkezdte a törvénymódosító javaslatok előkészítését, amelynek főbb elveit koncepció formájában el is készítette.

A MBE – amely a bevezetőben említettek szerint „bábáskodott” a törvények megszületésénél – mély hallgatásba burkolódzott. Egy 2008 őszen rendezett tanácskozáson túl – amelynek semmilyen hozadéka nem volt az egyesület számára – nem tett semmit annak érdekében, hogy a bírák véleményét megismerje és ennek alapján véleményét akár törvénymódosító javaslat formájában az OIT, a törvényhozó és a végrehajtó hatalom elé tárja.

Ugyanakkor a MBE-nek az alapszabályában megfogalmazott feladatai teljesítése és céljai megvalósítása érdekében kötelessége a szóban forgó törvények átvilágítása és a bírák érdekeit is megjelenítő törvénymódosító javaslat kidolgozása.

Ezt a feladatot a MBE választmánya a 2009. év prioritásaként kezeli és ennek teljesítése érdekében az alábbiakat határozza el.

A MBE választmánya munkabizottságokat hoz létre a Bszi, Bjj, és az lasz. hatályosulása tapasztalatainak összegzésére, szintetizálására és a szükséges törvénymódosító javaslatok kidolgozására.

Felhívja a választmány a megyei szervezetek elnökeit, hogy a választmány által meghatározott szempontok alapján 2009. május végéig ismerjék meg a bírák véleményét, javaslatait és azokat a munkabizottságokhoz juttassák el. A munkabizottságok összegezzék a megyei szervezetek anyagait, és azt a MBE elnöksége még az ítélezési szünet előtt tárgyalja meg, és dolgozza ki a MBE végleges álláspontját.

A MBE a törvények átvilágításával kapcsolatos összegző véleményét és törvénymódosító javaslatait 2009. év őszen országos bírói konferencia keretében a törvényhozó és a végrehajtó hatalom valamint az OIT bevonásával vitassa meg.

2./ *A választmány megállapítja, hogy az elmúlt években az igazságszolgáltatást érintő jogszabályok előkészítéséért felelős IRM a jogszabálytervezeteket olyan határidő túlzásával küldi meg véleményezésre, hogy az nemcsak komolytalanná, de lehetetlenné is teszi a jogszabálytervezetéről megalapozott vélemény alkotását.* Ennek ellenére a MBE nem mondhat le arról az igényéről, hogy véleményezze az igazságszolgáltatást, az ítélezést és a bírakat érintő jogszabály tervezeteket. A választmány az iga-

zságszolgáltatást érintő egyéb kodifikációs munkák figyelemmel kísérése és az MBE véleményének kialakítása érdekében felülvizsgálja a korábban felállított kodifikációs munkabizottság működését és felállít büntető- és civilisztikai jogszabály-tervezeteket véleményező bizottságokat.

3./ A MBE kiemelt figyelmet fordít az egyenlő munkateher elosztás kapcsán felszínre került anomáliák kezelésére, elvetve a teljesítmény arányos bérezés gondolatát. A MBE – ismerte az OIT elképzeléseit – segítséget nyújt olyan elképzelések, jogszabály-módosító javaslatok elkészítésében, amelyek alkalmasak az egyenlőtlen munkateher elosztás felszámolására. A választmány ennek a feladatnak a végrehajtására létrehozta a „Munkakörülményeket és a bírák munkaterhét vizsgáló” Bizottságot.

VI. Bírói életpálya

A jelenlegi társadalmi és gazdasági viszonyok között a MBE illetve az OIT által kidolgozott életpálya koncepció eredeti formájában eredménnyel nem képviselhető.

Ezért meg kell határozni azokat a prioritásokat, amelyek fontosságuk miatt nem adhatók fel, illetve valamilyen eredménnyel kecsegtethetnek: négy új fizetési fokozat bevezetése, valorizáció, az uniós bírói bérekhez való közelítés a bírák „élethosszig tartó” gondoskodása anyagi alapjainak megteremtése

A bírói javadalmazás javítása érdekében az „Életpálya szakbizottság” elemzéseiben kimunkáltakon túl, új jobbítási lehetőségeket is be kell vonni és a követelések közé az új elképzeléseket integrálni kell.

VII. Egyebek

— A MBE anyagi stabilitásának és függetlenségének megvalósítása érdekében szorgalmazza a „Bírák az igazságszolgáltatásért” alapítvány létrehozását, amelynek fő céljai között a MBE szakmai, sport és egyéb rendezvényeinek a támogatása, az önhibájukból hivatásukat feladni kényszerülő, szociálisan rászoruló bírák anyagi támogatása stb. szerepel. A MBE számít arra, hogy a jogszabályban meghatározott idő elteltével a bírák adójuk 1 %-át a közhasznú alapítványnak utalják. A MBE figyelmet fordít olyan pályázatok elnyerésére, melyek az alapszabályban megfogalmazott célok elérését segítik. Továbbra is indokolt a Pénzügyi-ellenőrzési szakbizottság működése.

— A MBE továbbra is szorgalmazza az OBS két évente történő megrendezését és az OIT anyagi támogatása mellett vállalja annak megszervezését.

— A MBE változatlanul fontosnak tartja az OBET működését, amely határozatainak keresztül iránymutatást ad a helyes és etikus bírói magatartás tanúsításához.

— A MBE 2010-ben ünnepli fennállásának 20. évfordulóját, melyről méltó módon kívánunk megemlékezni.

A fenti cselekvési programot a Magyar Bírói Egyesület Választmánya a Kecskeméten, 2009. március 13. napján tartott ülésén elfogadta.

III. Az Országos Bírói Etikai Tanács megválasztott tagjai

Az OBET elnöke

Dr. Pethőné dr. Kovács Ágnes bíró, Legfelsőbb Bíróság

Az OBET elnökhelyettese

Dr. Rabóczki Ede nyugalmazott elnökhelyettes, Legfelsőbb Bíróság

Az OBET tagjai

Dr. Csiba Tibor László nyugalmazott kollégiumvezető, Fővárosi Bíróság
Dr. Karácsony Éva bíró, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság
Dr. Rakvács József nyugalmazott tanácselnök, Legfelsőbb Bíróság
Dr. Schön Ferenc elnök, Kalocsai Városi Bíróság
Dr. Seres Lívia bíró, Nyírbátori Városi Bíróság
Dr. Székely Katalin elnök, Pest Megyei Munkaügyi Bíróság
Dr. Tóthné dr. Szilágyi Mária elnökhelyettes, Debreceni Városi Bíróság
Dr. Tallián Blanka tanácselnök, Legfelsőbb Bíróság
Dr. Tölg-Molnár László tanácselnök, Fővárosi Ítéltábla
Dr. Wirth Béla elnök, Baranya Megyei Bíróság

Az Országos Bírói Etikai Tanács I/2009. számú határozata

Az Országos Bírói Etikai Tanács a 2009. március 10-én megtartott zárt ülésén meghozta a következő

állásfoglalást:

Etikátlan a bírónak az a magatartása, amely egy politikai párt kormányzati tisztségét is betöltő vezetőjének – az egyik újság bojkottjára felhívó – politikai tartalmú nyilatkozatával szemben,

az érintett újságnak nyilatkozva ellenvéleményét fejt ki, valamint más bírókat is a bojkott meghíúsítására szólít fel.

Indokolás:

Az egyik újságban megjelent cikk hangneme, és az abban szereplő kisebbségre tett kijelentések miatt egy párt kormányzati tisztségét is betöltő vezetője arra hívta fel az állami intézményeket és az állami tulajdonú vállalatokat, hogy szüntessék meg a cikket megjelentető újság előfizetését. Utasította továbbá az állami vállalatokat arra, hogy az érintett újságban ne jelentessenek meg fizetett hirdetéseket, illetve reklámokat.

Egy bíró az újságnak adott interjúban arról nyilatkozott, hogy a bojkott felhívásra válaszul, több bírót, megyei és táblabírósnál elnököt arra biztatott, hogy mind magán-előfizetőként, mind a bíróság nevében fizessenek elő az újságra. Hangsúlyozta, hogy akciója a sajtószabadság érdekében kifejtett tiltakozás volt. Bírálta a bojkottra felhívó személyt, utalva arra is, hogy a rendszerváltás előtt, a KISZ-ben „szocializálódott”.

Az említett bíró, az általa tanúsított magatartással kapcsolatos állásfoglalás meghozatala végett etikai eljárást kezdeményezett. Beadványában a bírók politikai tevékenységét tiltó jogi szabályozással szemben az ellenvéleményét is kifejtette.

A Bírók Etikai Kódexének (a továbbiakban: Kódex) IV/18. pontja szerint az Országos Bírói Etikai Tanács (a továbbiakban: OBET) hatáskörébe kizárólag valamely konkrét bírói magatartás etikai megítélése tartozik.

A Kódex III/15. pontja azt tartalmazza: „A bíró politikai tevékenységet nem végez. Nem vesz részt pártpolitikai gyűléseken, vagy egyéb ilyen jellegű rendezvényeken.

Nyilvánosság előtt tartózkodik politikai tartalmú megnyilvánulásokról.”

Az etikai tanács álláspontja szerint az újság elleni bojkott felhívásra a bíró nyilvánosan, politikai tartalmú választ adott. A bojkott meghíúsítására bírókat mozgósított. Bírálta a bojkottra felszólító politikust, utalt politikai múltjára. Minderről az érintett újságban interjút adott, azt közzé tették. E magatartás ellentétes a Kódex idézett III/15. pontjában írottakkal.

Az OBET a bíró beadványában kifejtett, jogi és egyéb érvekkel – hatáskörének hiányában – nem foglalkozhatott.

A Kódex IV/ 23.pontja alapján, állásfoglalását öttagú tanácsban, zárt ülésen hozta.

B u d a p e s t, 2009. március 10.

Dr. Pethőné dr. Kovács Ágnes s.k.

Dr. Tallián Blanka s.k.

Dr. Csiba Tibor s.k.

Dr. Schön Ferenc s.k.

Dr. Tölg- Molnár László s.k.

V. A Magyar Bírói Egyesület választmányi ülésén

2009. március 14. napján megválasztott

szakbizottságok tagjai

I. Pénzügyi szakbizottság

Dr. Körmendiné dr. Szabó Katalin
Pumné dr. Szvoboda Erna
Dr. Ifkovics István

II. Kodifikációs szakbizottság

1./ Büntető ügyszak:

Dr. Belegi József
Dr. Ifkovics István
Dr. Katona Tibor
Dr. Köszler Ferenc
Miszlai dr. Lányi Éva

2./ Polgári ügyszak:

Dr. Csőke Andrea
Dr. Darák Péter
Liptai Andrásné dr. Gecse Ildikó
Dr. Lugosy Erika

III. Bszi.-t véleményező bizottság:

Vezetője: Dr. Szabó Sándor

Dr. Karácson Éva
Dr. Lichtenstein József
Dr. Pongrácz Zsolt
Dr. Soós Gyula
Dr. Szabó Mária

IV. Bjj.-t és az lasz.-t véleményező bizottság:

Vezetője: Dr. Polgárné dr. Vida Judit

Dr. Erős Mónika
Dr. Handó Tünde

Dr. Magyar Károly
Miszlai dr. Lányi Éva
Dr. Németh Mária
Dr. Lotz Marianne

V. Bírói munkateher arányosságát vizsgáló bizottság

Vezetője: dr. Makai Lajos

Dr. Ifkovics István
Dr. Kurta János
Dr. Kovács János
Dr. Orosz Árpád
Szinnessyné dr. Bardócz Krisztina
Siposné dr. Nádai Ágnes

BEJEGYEZTÉK A

„BÍRÁK AZ IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁSÉRT” ALAPÍTVÁNYT²

ALAPÍTÓ OKIRAT

Alulírott mint alapító a jelen alapító okirattal a Polgári Törvénykönyvről szóló – többször módosított – 1959. évi IV. törvény 74/A-F. paragrafusában, valamint a Közhatalnok szervezetekről szóló 1997. évi CLVI. törvény rendelkezéseiben foglaltak alapján közérdekű célra, közhasznú tevékenység kifejtésére, jogi személyiséggel rendelkező, közhasznú szervezetnek minősülő alapítványt hozok létre az alábbi feltételek szerint:

- 1. Az Alapítvány neve: „Bírák az Igazságszolgáltatásért” Alapítvány**
- 2. Az Alapítvány székhelye:** 1122 Budapest, Tóth Lőrinc u.6.
- 3. Az Alapítvány jogállása:** Az Alapítvány önálló jogi személy, közhasznú szervezet.
- 4. Az Alapítvány időtartama:** Az Alapítvány határozatlan időre jön létre.
- 5. Az Alapítvány tartós közérdekű céljai és az ezek megvalósítása érdekében kifejtett tevékenysége:**

Az Alapítvány tartós közérdekű célja:

² Az alapító dr. Horváth Ibolya a Legfelsőbb Bíróság bírója

A Magyar Köztársaság területén működő bíróságok bíráinak, igazságügyi alkalmazottainak szakmai, kulturális, sporttevékenységének támogatása.

Az Alapítvány kiemelt célja:

- szakmai előadások, konferenciák szervezése, támogatása
- bírák, titkárok fogalmazók képzésének támogatása, bel-és külföldi ösztöndíjaihoz, tanulmányutak költségeihez hozzájárulás,
- bírák, bírósági dolgozók sporttevékenységéhez szükséges eszközök beszerzésének támogatása,
- regionális és országos sportrendezvények szervezése, a sportrendezvényeken való részvétellel kapcsolatos költségekhez támogatás nyújtása
- szakmai kiadványok, Bírák Lapjának megjelenéséhez, a Magyar Bírói Egyesület működéséhez, honlapjának fenntartásához támogatás nyújtása,
- a szociálisan rászoruló illetve nyugdíjas bírák részére támogatás nyújtása,
- pályázatok kiírása és támogatása.

6. Az Alapítvány jellege, közhasznú jogállása:

6.1 Az Alapítvány a bírósági nyilvántartásba vételt és a közhasznú jogállás megszerzését követően az 1997. évi CLVI. törvény 26. §-ának c.) pontjában felsorolt alábbi közhasznú tevékenységet végzi:

2. szociális tevékenység, családsegítés, időskorúak gondozása,
3. tudományos tevékenység, kutatás,
4. nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés,
5. kulturális tevékenység,
14. sport, a munkaviszonyban és a polgári jogi jogviszony keretében megbízás alapján folytatott sporttevékenység kivételével.

6.2 Az Alapítvány nyitott, ahhoz bármely belföldi, vagy külföldi természetes személy, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság, szervezet csatlakozhat, ha az Alapítvány céljaival egyetért és azokat elfogadja, támogatni kívánja. Az Alapítványnak történt felajánlás elfogadásáról, így az Alapítványhoz való csatlakozásról az Alapítvány Kuratóriuma dönt.

6.3 Az Alapítvány támogatója kikötheti, hogy az általa juttatott pénzbeli, vagy természetbeli adomány részbeni, vagy egész felhasználására kizárólag az Alapítvány konkrét célja érdekében kerülhet sor.

6.4 A csatlakozók támogatásuknak az Alapítvány részére történő befizetésével, átadásával nem válnak Alapítókká, tehát olyan jogosítványokat és hatásköröket nem szerezhetnek, amelyek kizárólag az Alapító Okiratot Alapítóként aláíró, illetve az alapítói jogok gyakorlására kijelölt személyt illethetne.

6.5 Az Alapítvány működése nyilvános, szolgáltatásait a céljaiból adódó kööttségek figyelembevételével bárki nemre, fajra, életkorra, származásra vonatkozó vagy egyéb bármilyen jellegű jogellenes megkülönböztetés nélkül igénybe veheti.

6.6 Az Alapítvány, mint közhasznú szervezet vállalkozási tevékenységet csak közhasznú céljainak megvalósítása érdekében, azokat nem veszélyeztetve végezhet, gazdálkodása során elért eredményét nem osztja fel, azt az alapítványi célok megvalósítására és a közhasznú tevékenységre fordítja.

6.7 Az Alapítvány közvetlen politikai tevékenységet nem folytat, szervezete pártoktól független és azoknak anyagi támogatást nem nyújt. Közvetlen politikai tevékenység jelen Alapító Okirat használatában az alábbiakat jelenti: a pártpolitikai tevékenység, továbbá országgyűlési képviselői, megyei, fővárosi önkormányzati választáson jelölt állítása, illetőleg támogatása.

7. Az Alapítvány vagyona

7.1 Induló vagyonként az Alapító 100.000,- Ft, Egyszázezer forintot bocsát a jelen Alapító Okirat aláírásával egyező időpontban az Alapítvány rendelkezésére, amelynek igazolására az Alapító jelen Alapító Okirat mellékleteként csatolja a letéteményes bank által kiadott hiteles igazolást.

7.2. Az Alapító törzsvagyont nem különít el, az Alapítvány teljes vagyona, valamint e vagyon hozadéka az alapítványi célok megvalósulását szolgálják. Az Alapítvány vagyonát a Kuratórium az Alapító Okirat keretei között szabadon használhatja fel.

7.3. Csatlakozás esetén az ezáltal keletkező anyagi forrásokat is az alapítványi célok megvalósítására kell fordítani. Az Alapítvány támogatása történhet készpénzzel, illetve a célok elérését közvetlenül segítő szolgáltatások, vagyontárgyak, tevékenységek felajánlásával.

7.4. Az Alapítvány bevételeit és vagyonát köteles az Alapító Okiratban foglalt céljai megvalósítására fordítani. Az Alapítvány céljai elérése érdekében, de kizárólag

ezeknek alárendelten, azaz másodlagosan a tartós közérdekű célok megvalósítása és a közhasznú tevékenység kifejtése érdekében gazdasági vállalkozási tevékenységet is végezhet. Az Alapítvány működése során a gazdasági vállalkozási tevékenység aránya nem haladhatja meg a tartós közérdekű célok megvalósítása érdekében végzett, valamint a közhasznú tevékenységeket. A gazdasági vállalkozási tevékenységből elért bevételeket az Alapítvány köteles tartós közérdekű céljának megvalósítása, valamint közhasznú tevékenysége érdekében felhasználni.

8. Az Alapítványi vagyon felhasználása, az Alapítvány, mint közhasznú szervezet gazdálkodása

8.1. Az alapítványi vagyon felhasználásáról a kuratóriumi tagok nyílt szavazással, egyszerű szótöbbséggel döntenek. Két tag jelenléte esetén a határozati javaslatához egyhangú döntés szükséges.

8.2. Az alapítványi vagyon felhasználásának módja követi az Alapító Okirat 5. pont, valamint 6.1 pontjában felsorolt célok megvalósításának jellegét. Az alapítvány működési költségeire a Kuratórium által évente elfogadott költségvetésben meghatározott összeg fordítható.

8.3. Az Alapítvány, mint közhasznú szervezet a gazdálkodása során elért eredményét nem oszthatja fel, azt az alapítványi célok megvalósítására fordítja.

8.4. Az Alapítvány, mint közhasznú szervezet az államháztartás alrendszerétől – a normatív támogatás kivételével – csak írásbeli szerződés alapján részesülhet támogatásban. A szerződésben meg kell határozni a támogatással való elszámolás feltételeit és módját.

8.5. Az Alapítvány, mint közhasznú szervezet által nyújtott cél szerinti juttatások bárki által megismerhetők, az Alapítvány által nyújtott juttatásokat, szolgáltatásokat ismertető írásbeli tájékoztatókat, az Alapítvány működésére vonatkozó adatokat, valamint a beszámolókat a Kuratórium elnöke a jelen Alapító Okirat 9.12. pontja alapján hozza nyilvánosságra a szolgáltatások és juttatások, valamint az Alapítvány nyilvános működésének biztosítása és megismerhetősége érdekében.

8.6. Az Alapítvány, mint közhasznú szervezet a felelős személyt, a támogatót, valamint e személyek hozzátartozóját – a bárki által megkötés nélkül igénybe vehető szolgáltatások kivételével – cél szerinti juttatásban nem részesítheti.

8.7. Az Alapítvány közhasznú szervezetként váltót, illetve más hitelviszonyt megtestesítő értékpapírt nem bocsáthat ki.

8.8. Az Alapítvány közhasznú szervezetként vállalkozásának fejlesztéséhez közhasznú tevékenységét veszélyeztető mértékű hitelt nem vehet fel, az államháztartás alrendszerétől kapott támogatást hitel fedezetéül, illetve hitel törlesztésére nem használhatja fel.

8.9. Az Alapítvány befektetési tevékenységet nem kíván végezni, így befektetési szabályzat készítési kötelezettsége nincs.

8.10. Az Alapítvány az alapítványokra, illetőleg a közhasznú szervezetekre mindenkor érvényes jogszabályi előírásoknak megfelelően gazdálkodik.

9. Az Alapítvány szervezete és működése

9.1. Az Alapító az Alapítvány legfőbb, általános ügydöntő, ügyintéző, képviselő és kezelő szerveként a Kuratóriumot bízta meg. A kuratóriumi tagjait és elnökét az alapító 5 évre nevezi ki. Ez a rendelkezés a határidő lejártát követően az újonnan választott kuratóriumi tagjainak bírósági nyilvántartásba vételével válik hatályossá. A kuratóriumi tagság megszűnik lemondással, a tag halálával, illetve a határidő elteltével. Az alapító a határidő lejártát megelőzően is visszahívhatja a kuratóriumi tagjait, ha tevékenységükkel az alapítvány célját veszélyeztetik.

9.2. Az Alapítvány céljainak megvalósításáról, az alapítványi vagyon kezeléséről és a céloknak megfelelő felhasználásáról a Kuratórium gondoskodik.

9.3. A Kuratórium – a jogszabályok által meghatározott keretek között – önállóan dönt valamennyi, az Alapítványra vonatkozó kérdésben, kivéve az alapítói jogokat érintő kérdéseket.

9.4. A Kuratórium határozza meg a jelen Alapító Okirat rendelkezéseinek megfelelően az alapítványi vagyon kezelésének feladatait, a vagyon felhasználásának módját és az alapítványi célokat szolgáló gazdálkodás feltételeit.

9.5. Az Alapítvány Kuratóriumának taglétszáma – az elnököt is beleértve – 3 (három) fő. A Kuratórium elnöke és tagjai az Alapítvány, mint közhasznú szervezet vezető tisztségviselői.

9.6. A Kuratórium elnöke gondoskodik a kuratóriumi ülések írásbeli összehívásáról, a napirendet és a határozati javaslatokat is tartalmazó meghívót írásban, az átvételt igazolható módon köteles megküldeni az érintetteknek a tervezett ülés időpontját megelőző 8. napig.

9.7. Az elnök készítteti el a jegyzőkönyvet és foglaltatja írásba a határozatokat, valamint vezeti a határozatok könyvét. A határozatok könyve tartalmazza a Kuratórium döntéseinek tartalmát, időpontját és hatályát, illetve a döntést támogatók és ellenzők számarányát valamint személyét.

9.8. A Kuratórium szükség szerint, de legalább évente egyszer tart ülést.

9.9. A Kuratórium döntési jogköre szükségszerűen kiterjed:

a.) A célok eléréséhez szükséges feladatok meghatározására, a végrehajtás megszervezésére,

b.) Az alapítványi vagyon bővítésére, megőrzésére, kezelésére vonatkozó állásfoglalások meghozatalára,

c.) Az előző évről készített beszámoló jelentés, valamint a közhasznúsági jelentés elfogadására,

d.) Az Alapítványhoz való csatlakozás elfogadására,

e.) A Kuratóriumi tagok díjazásának és költségtérítésének elfogadására és megállapítására azzal a megkötéssel, hogy a kuratórium tagjai részére kizárólag abban az esetben és kizárólag olyan mértékben nyújtható díjazás vagy folyósítható költségtérítés, amely az alapítvány tartós közérdekű céljának megvalósítását és közhasznú tevékenysége kifejtését semmilyen formában nem veszélyezteti

f.) A következő évi költségvetés elfogadására.

9.10. A Kuratórium határozatait egyszerű szótöbbséggel, nyílt szavazással hozza meg. A Kuratórium akkor határozatképes, ha ülésén a 3 tag jelen van.

9.11. A Kuratórium határozathozatalában nem vehet részt az a személy, aki – vagy akinek közeli hozzátartozója, élettársa – a határozat alapján kötelezettség vagy

felelősség alól mentesül, vagy bármilyen más előnyben részesül, illetve a megköteendő jogügyletben egyébként érdekelt. Nem minősül előnynek az Alapítvány, mint közhasznú szervezet cél szerinti juttatásai keretében a bárki által megkötés nélkül igénybe vehető nem pénzbeli szolgáltatás.

9.12. A Kuratórium ülése nyilvános. A Kuratórium döntéseiről az Elnök az érintetteket írásban – az átvételt igazolható módon – értesíti és gondoskodik a határozatoknak és a gazdálkodás legfontosabb adatainak a Bírák Lapjában, illetve a Magyar Bírói Egyesület által működtetett honlapon történő azonnali, 8 naptári napra történő nyilvánosságra hozataláról. A hozzáférhetés időtartamába a nyilvánosságra hozatal és a levétel napja nem számít bele.

9.13. A Kuratórium elnöke és tagjai az Alapítvány Kuratóriumában az Alapítvány javára végzett tevékenységükért tiszteletdíjban nem részesülhetnek, de elszámoláson alapuló költségtérítésben részesülhetnek.

9.14. Az Alapítvány Alapítója és az Alapítvány számára felajánlást tevő személyek, valamint ezek hozzátartozói az Alapítványtól támogatást nem kaphatnak.

9.15. A Kuratórium tagjai:

Elnök: **dr. Makai Lajos**

Tagok: **dr. Szabó Mária, dr. Túri Tamás.**

9.16. Az Alapítvány képviselője és a Kuratórium bankszámla felett rendelkezni jogosult tagjai az Alapítóval nem állhatnak hozzátartozói vagy bármilyen egyéb alá- és fölérendeltségi, vagy összeférhetetlenségi viszonyban, egyben az Alapító és hozzátartozói, valamint az Alapítóval bármilyen függőségi viszonyban álló személyek többségükben nem lehetnek a Kuratórium tagjai, ezen személyek meghatározó befolyást az Alapítvány működésére valamint a Kuratórium tevékenységére semmilyen formában nem gyakorolhatnak.

A közhasznú szervezet megszűntét követő két évig nem lehet más közhasznú szervezet vezető tisztségviselője az a személy, aki olyan közhasznú szervezetnél töltött be – annak megszűnését megelőző két évben legalább egy évig – vezető tisztséget, amely az adózás rendjéről szóló törvény szerinti köztartozását nem egyenlítette ki.

A vezető tisztségviselő, illetve az ennek jelölt személy köteles az Alapítványt előzetesen tájékoztatni arról, hogy ilyen tisztséget egyidejűleg más közhasznú szervezetnél is betölt.

9.17. Az alapító felhatalmazza a kuratóriumot szervezeti és működési szabályzat készítésére, mely tartalmazza

- a kuratórium működésének rendjét,
- a döntéseinek tartalmát, időpontját, hatályát, a szavazás eredményét tartalmazó nyilvántartás vezetését,
- a határozatok közlésének illetve nyilvánosságra hozatalának módját,
- az iratokba betekintés rendjét,
- az alapítvány működését, szolgáltatásai igénybevétele módját,
- beszámolóí nyilvánosságára vonatkozó szabályokat.

9.18. Az Alapító rögzíti, hogy amennyiben az Alapítvány, mint közhasznú szervezet éves bevétele a jövőben az Ötmillió forintot eléri vagy meghaladja, az Alapító az Alapító Okirat módosítása útján, az 1997. évi CLVI. törvény vonatkozó rendelkezései alapján gondoskodik felügyelő szerv létrehozásáról a Felügyelő Bizottság elnökének és tagjainak kijelölésével és megbízásával.

11. Az Alapítvány képviselete

11.1. Az Alapítványt **dr. Makai Lajos** elnök önállóan jogosult képviselni.

11.2. Az Alapítvány bankszámlája feletti rendelkezési és utalványozási jog **dr. Makai Lajos**, kuratóriumi elnököt és a Kuratórium egy tagját együttesen illeti meg.

11.3. Az alapítvány munkavállalói felett a munkáltatói jogokat dr. Makai Lajos képviselő gyakorolja.

12. Az Alapító okirat módosítása

Az Alapító Okiratot az Alapító a Ptk. 74/B. §. (5) bekezdésében foglaltak szerint módosíthatja.

13. A közcélú adománygyűjtés szabályai

13.1. Az Alapítvány, mint közhasznú szervezet nevében vagy javára történő adománygyűjtés nem járhat az adományozók, illetőleg más személyek zaklatásával, a személyhez fűződő jogok és az emberi méltóság sérelmével.

13.2. Az Alapítvány, mint közhasznú szervezet nevében vagy javára történő adománygyűjtés csak a közhasznú szervezet írásbeli meghatalmazása alapján végezhető.

13.3. Az Alapítvány, mint közhasznú szervezet részére juttatott adományokat a könyv szerinti, ennek hiányában a szokásos piaci áron kell nyilvántartásba venni.

14. A beszámolási szabályok

Az Alapítvány, mint közhasznú szervezet köteles az éves beszámoló nyílt szavazással, egyszerű szótöbbséggel történő jóváhagyásával egyidejűleg közhasznúsági jelentést készíteni. A közhasznúsági jelentés elfogadása a Kuratórium kizárólagos hatáskörébe tartozik, amelyről a kuratóriumi tagok egyszerű szótöbbségi döntéssel döntenek.

A közhasznúsági jelentés tartalmára a közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVI. törvény 19.§. (3) bekezdésének a.)-g.) pontjaiban foglalt rendelkezések az irányadók, figyelemmel az (5) bekezdésben foglalt rendelkezésre is. A közhasznúsági jelentést a honlapon meg kell jelentetni, figyelemmel a Kht. 19. § (5) bekezdésére.

15. A nyilvántartási szabályok

Az Alapítvány, mint közhasznú szervezet a cél szerinti tevékenységéből, illetve vállalkozási tevékenységéből származó bevételeit és ráfordításait elkülönítetten tartja nyilván.

16. Az Alapítvány megszűnése

Az Alapítvány bármely okból történő megszűnése esetén a megszűnés idején meglévő vagyon, a hitelezői igények kielégítését követően, a Magyar Bírói Egyesületet illeti.

Az Alapítvány, mint közhasznú szervezet a közhasznú jogállásának megszűnésekor köteles esedékes köztartozásait rendezni, illetőleg közszolgáltatás ellátására irányuló szerződéséből eredő kötelezettségeit időarányosan teljesíteni.

17. Záró rendelkezések

17.1. A jelen Alapító Okiratban nem szabályozott kérdésekben a Polgári Törvénykönyv és az Alapítványokra vonatkozó egyéb jogszabályok, valamint a közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVI. törvény rendelkezései az irányadóak.

17.2. Az Alapítvány létrejöttének és a jogi személyiség, valamint a közhasznú jogállás elnyerésének feltétele, hogy a Fővárosi Bíróság az Alapítványt határozatával jogerősen az alapítványok nyilvántartásába vegye, valamint közhasznú szervezetté minősítse.

17.3. Az Alapítvány, mint közhasznú szervezet működése során keletkezett iratokba bárki betekinthez, amennyiben ez nem sérti a személyiségi jogokat, illetve az adatvédelmet. Az iratokba való betekintés lehetőségét a Kuratórium elnöke köteles biztosítani az érdeklődő számára előzetes időpont egyeztetést követően, az Alapítvány székhelyén, felügyelet mellett.

17.4. Az Alapító tudomásul veszi, hogy az Alapítvány bírósági nyilvántartásba vétel után az általa tett Alapítványt nem vonhatja vissza.

17.5. Az Alapító jelen Alapító Okirat aláírásával a Ptk-ban biztosított jogainak gyakorlására halála esetére kijelöli Dr. Szabó Sándort /a továbbiakban: kijelölt személy/. A kijelölt személyre az Alapítóra vonatkozó rendelkezések az irányadóak. A kijelölést a nyilvántartásba vétel után az Alapító nem vonhatja vissza. Alapító, vagy jogai gyakorlására kijelölt más személy hiányában – a Kuratórium vagy az ügyészség erre vonatkozó bejelentése alapján – az alapítói jogosultságok a bíróságot illetik meg.

Budapest, 2009. május 29.

Az alapítványt a Fővárosi Bíróság 9. Pk.61.007/2009/1. számú, 2009. december 4. napján jogerős végzésével nyilvántartásba vette.

A „Bírák az Igazságszolgáltatásért „ Alapítvány számlaszáma:

K & H Bank 10400085-50515455-55501019

Várjuk a támogatásokat!

A MAGYAR BÍRÓI EGYESÜLET KÖZLEMÉNYEI

A Magyar Bírói Egyesület, mint a bírák túlnyomó többségét tömörítő érdekképviseleti szervezet, érdeklődéssel kíséri figyelemmel a hazánkban zajló társadalmi és gazdasági eseményeket, az egyes hatalmi ágak képviselőinek ezekhez kapcsolódó megnyilvánulásait.

A Magyar Bírói Egyesületnek alapszabályában rögzített kötelessége „a bírák személyét, illetve a bíróságok tekintélyét – indokolatlanul és megalapozatlanul – támadó megnyilvánulásokkal szembeni” fellépés.

A Magyar Köztársaság Miniszterelnöke, az ország nyilvánossága által figyelemmel kísért párt rendezvényen az alábbi kijelentéseket tette:

„... az állam egyes intézményei, különösen a bíróságok és az ügyészségek bizonyos döntései azt az érzést keltik, hogy a döntéshozók egy része a Fidesz érdekei, kimondott vagy sugallt elvárásai szerint járnak el ...”

„... úgy tűnik, mintha mentenék, a Fideszhez kötődő disznóságokat, másrészt meg időnként, azt a gyanút keltik, hogy részrehajlóan eljárás alá vonják, büntetik a Fidesz ellenfeleihez tartozókat vagy annak vélteket.”...

Miniszterelnök úrnak, mint a végrehajtó hatalom vezetőjének az idézett, valamint a közszolgálati televízió csatornáján megerősített, a bíróságok pártatlanságát megkérdőjelező, a bírósági eljárást – valamely politikai párt javára – részrehajlóan minősítő megalapozatlan és hangulatkeltő kijelentései alkalmasak a jogállam alapintézményei tekintélyének az aláásására. Ez a bíróságok elleni nyílt támadásnak is tekinthető és az egy demokratikus jogállamban megengedhetetlen.

KÖZLEMÉNY

A MAGYAR BÍRÓI EGYESÜLET AGGDALOMMAL KÍSÉRI FIGYELEMME AZOKAT A POLITIKAI FOLYAMATOKAT, AMELYEK A LEGFELSŐBB BÍRÓSÁG ELNÖKÉNEK MEGVÁLASZTÁSA KÖRÜL A PARLAMENTBEN ZAJLANAK. A HARMADIK HATALMI ÁG VEZETŐJÉNEK JOGÁLLAMI SZEREPÉHEZ, ALKOTMÁNYOS STÁTUSZÁHOZ MÉLTATLAN A KIALAKULT HELYZET, AMELY HOSSZABB TÁVON HÁTRÁNYOSAN BEFOLYÁSOLJA A MAGYAR IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS MEGÍTÉLÉSÉT.

A MAGYAR BÍRÓI EGYESÜLET KÖZLEMÉNYE

A Magyar Bírói Egyesület aggodalmát fejezi ki a bíróságok 2010. évi költségvetési támogatási összegének megállapítása miatt.

A magyar igazságszolgáltatás költségvetése 2007 év óta nominális mértékben stagnál, reálértékben folyamatosan csökken. A bíróságokra háruló, és egyre növekvő új feladatok ellátásával járó többletköltségek ugyanakkor nem tükröződnek vissza a költségvetésben. Az infláció következtében a szolgáltatások ára, az általános forgalmi adó, a szakértői díjak, az új alapokon megállapított tanúdíjak növekedése és a más területeken bekövetkezett – de bíróságokat is érintő – áremelkedések miatt a bíróságok 2010. évi költségvetésében mintegy 3-4 milliárd Ft költségvetési hiány prognosztizálható. Ennek költségvetési fedezetét a Magyar Köztársaság parlamentje nem biztosította. A hiány a bíróságok működőképességét veszélyezteti, pótlása kizárólag a költségvetési támogatás növelésével oldható meg.

Az igazságszolgáltatás vázolt helyzete ellentétben áll a Magyar Köztársaság Alkotmányában, valamint a Bíróságok Szervezetéről és Igazgatásáról szóló törvényben rögzített, és a bíróságok függetlenségét, zavartalan működését garantáló alapelvekkel. A harmadik hatalmi ág jogállami szerepének ilyen módon történő „leértékelése” ellentétes a demokratikus társadalmakban működő igazságszolgáltatásra vonatkozó nemzetközi dokumentumokban megfogalmazott követelményekkel is.

A bírói alaphér befagyasztása, – ennek következtében a bírói béreknek az elmúlt években bekövetkezett 20 %-os reálérték csökkenése – ellentétes a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló törvény rendelkezéseivel, alkotmányellenes, és a bírói függetlenséget veszélyezteti.

A Magyar Bírói Egyesület ezért felhívja a parlamenti pártok figyelmét, hogy vizsgálják felül a bíróságok költségvetési helyzetét és a bíróságok zavartalan működése érdekében a hiányzó költségvetési támogatást biztosítsák.

SZAKMAI CIKKEK, TANULMÁNYOK

Dr. Hegedűs István:

A büntető ítélezés gyorsítása, különös tekintettel a vádlott jelenlétére – az alkotmányosság tükrében

(A 2009. október 30-án Szegeden, a 20 éves Alkotmánybíróság tiszteletére tartott konferencián elhangzott előadás szerkesztett változata.)

I. Bevezetés:

Magyarországon a jogalkotó több évtizedes problémája a büntetőeljárások, vélelmezett vagy valós, időszerűségének hiánya miatt az eljárások gyorsítása, egyszerűsítése. Én azonban csak az 1973. évi I. törvénytől vizsgálnám a gyorsítás érdekében alkalmazott jogszabályváltozásokat. A gyorsítás, egyszerűsítés érdekében egyrészt a jogalkotó a törvényben eredetileg meglévő külön eljárások szabályait igyekezett úgy módosítani, hogy minél nagyobb számban legyenek alkalmazhatóak (tárgyalás mellőzéses külön eljárás, illetőleg bíróság elé állítás). Ezen túl új, külön eljárások kodifikálásával próbálta a büntetőeljárásokat gyorsítani (eljárás a távollévő terhelttel szemben, lemondás a tárgyalásról). E mellett a „rendes” eljárás szabályainak módosításával is igyekezett a fenti célt elérni (pl. írásbeli tanúvallomás, a tárgyalás folytonosságának szabályai, stb.).

A fenti változásokból is az olvasható ki, hogy a jogalkotó is arra fektette a fő hangsúlyt, hogy a kisebb tárgyi súlyú, könnyebb megítélésű ügyeket lehessen minél egyszerűbben, minél gyorsabban befejezni, mert ezek elhúzódása megítélésem szerint sokkal rosszabb fényt vet az igazságszolgáltatás egészére, mint egy-egy kiemelt, bonyolult bizonyítású, ún. „nagy ügy” akár több éves eljárása, hiszen az egyébként laikus állampolgárok is sokkal jobban belátják, hogy 10 – 20 – 30 vádlottas, szövevényes ügyben, vagy egy bonyolult, több szakterületen dolgozó szakértők bevonásával lefolytatott eljárásban nem a gyors befejezés az egyik legfontosabb követelmény.

A büntetőeljárás gyorsítása érdekében tett intézkedések közül én a vádlott tárgyaláson, mégpedig az első fokú tárgyaláson való jelenlétével szeretnék egy kicsit

részletesebben foglalkozni, ennek néhány szempontját felvetni, nem zárva ki, hogy közben az egyéb gyorsítás érdekében tett eljárásjogi megoldásokat is érintsem.

II. Miért probléma a tárgyaláson a vádlott jelenléte vagy távolléte

Amikor felmerült ennek a konferenciának a lehetősége, úgy tudom, indokaként az is elhangzott, hogy az alkotmánybírák szeretnék megismerni a gyakorlat által felvetett problémákat, illetve azokat a kérdéseket, amelyek a jogalkalmazót foglalkoztatják. Úgy gondolom, a vádlott távolléte ilyen kérdés. Szabadjon egy statisztikai adatot felhoznom ennek igazolására. Vizsgáljuk meg az OITH honlapján közzétett bírói egyéni statisztikai táblázatok alapján a tárgyalások elhalasztásának adatait a helyi bíróságokon büntető ügyszakban az elmúlt 5 évben, tehát 2004. és 2008. között. A helyi bíróságokon kitűzött büntető peres ügyek száma ebben az 5 évben 126.459 és 133.829 között mozgott. Itt csak a nagyságrend az érdekes. Az elhalasztott ügyek számát úgy összegezzük, hogy az 5 évben legkevesebb 21 %, legtöbb nem egészen 26 % volt. Tehát az ügyek több mint 1/5-ét elhalasztották. Ez közel 30.000 ügyet jelent. Ha a halasztás okát vizsgáljuk, akkor azt állapíthatjuk meg, hogy a vádlott meg nem jelenése miatt a halasztások 49,81 %-tól 56,86 %-ig terjednek. Tehát leszögezhetjük, hogy az 5 év átlagában az elhalasztott ügyek valamivel több mint fele a vádlott meg nem jelenése miatt került halasztásra. Ez nagyságrendileg 15.300 és 16.750 közötti ügymennyiséget jelent évente. Csak annak érzékeltetésére hivatkozom erre a statisztikai adatra, hogy nem lehet azt mondani, hogy a vádlott jelenléte az ügyek töredékét érintené, még akkor sem, hogy ha a statisztikai adat nem tartalmazza, hogy a vádlott meg nem jelenése miatti halasztásból mennyi az olyan eset, amikor előzetesen bejelentette, hogy nem tud megjelenni, illetőleg a távolmaradását kimentette.

A fenti statisztikai adatokból, illetőleg az általam tárgyalt ügyekből is az állapítható meg, hogy a helyi bíróságokon gyakran a kisebb tárgyi súlyú, egyszerű megítélésű és bizonyítású ügyekben is a vádlott indokolatlan távolléte az eljárás befejezésének az akadálya, de előfordul – szintén a helyi bíróságokon – több vádlottas vagyon elleni, közrend elleni bűncselekményeknél is, hogy a fogva nem lévő, az ügyhöz egy-egy kisebb tárgyi súlyú cselekménnyel kapcsolódó vagy éppen bűnsegédi magatartást megvalósító terheltek nem jelennek meg szabályszerű idézés ellenére a tárgyaláson, és ezzel lehetetlenné teszik az ügy befejezését.

Még most az elején szeretném leszögezni, hogy az általam felvetett probléma „rendes” eljárásban szabadlábban védekező, a tárgyalásra szabályszerűen megidézett, távolmaradását ki nem mentett vádlott tárgyalási jelenlétére vonatkozik.

Nem kívánom tárgyalni a vádlott távollétében lefolytatott külön eljárás szabályait, illetőleg nem tartom ide sorolhatónak a fogva lévő terhelt ügyét, illetőleg azt az esetet sem, ha a vádlottat bármilyen okból nem sikerült szabályszerűen megidézni a tárgyalásra.

III. Történeti áttekintés, a vádlott jelenlétének változása

Vizsgáljuk meg röviden, hogyan alakult az 1973. évi I. törvény hatályba lépésétől a vádlott első fokú tárgyalási jelenlétének szabályozása.

Mai napig fő szabály, hogy a vádlottnak a tárgyaláson jelen kell lennie. Ez alól azonban a kezdetektől voltak kivételek, melyek a későbbi módosítások, illetőleg az 1998. évi XIX. törvény (új Be.) hatályba lépése után bővültek.

Eredetileg a vádlott távollétében az 1973. évi I. törvény 192. §-a alapján három esetben lehetett a tárgyalást lefolytatni.

- az ügyész indítványára a jogszabály megszegésével külföldön tartózkodó terhelt esetén, ha a kiadatásának nem volt helye, illetőleg azt megtagadták,
- ha az ügy tárgya kényszergyógykezelés elrendelése, és a vádlott állapota miatt nem jelenhetett meg a tárgyaláson, illetőleg jogainak gyakorlására képtelen volt,
- és több vádlottas ügyben a tárgyalás azon részén nem kellett a vádlottnak részt vennie, ami őt nem érinti.

Ugyanide tartozónak tekintem, szintén több vádlottas ügyben, hogy a meg nem jelent vádlott távollétében a tárgyalást az ügy elkülönítése nélkül meg lehetett tartani addig, amíg a távollévő vádlott kihallgatására nem került sor.

A c. pontos eset azonban nem igazi kivétel, hiszen ez csak egy tárgyalási részt érint, és az őt érintő részben a vádlott jelenléte nem mellőzhető.

Csak megjegyzem, hogy ugyanilyen „részbeni távollét” a vádlott rendfenntartás keretében a tárgyalásról eltávolítása és a távollétében lefolytatott bizonyítás, melyet mind a régi [Be. 190. § (1) bekezdés] mind az új [Be. 247. § (1), (2) bekezdés] Be. ismert. Az utóbbi 247. § (2) bekezdése szerint, ha a bizonyítási eljárás befejezése előtt ismét a bíróság elé szólított vádlott a rendezavaró magatartásával nem hagy fel és ezzel „lehetetlenné teszi a tárgyalás jelenlétében való tartását, a tárgyalás a távollétében védő részvételével lefolytatható”. Egységes a gyakorlat abban (a Be. kommentárok szerint), hogy ilyenkor bűnösséget megállapító ítélet is hozható a vádlott tárgyalási jelenléte nélkül.

Ekkor még a törvény nem szabályozta az ún. „távollétes” külön eljárást, viszont a 182. § (2) bekezdése kimondta, ha az idézést azért nem lehetett kézbesíteni a vádlottnak, mert ismeretlen helyen tartózkodott, a tanács elnöke a tárgyalást elhalasztja, és felfüggeszti az eljárást.

Ezen kívül a régi Be. 225. § (2) bekezdése ismerte a szabályszerűen idézett vádlott távollétében való tárgyalás megtartásának lehetőségét, ha a vád tárgya kizárólag pénzbüntetéssel büntetendő vétség. Az akkor Btk-ban nem sok ilyen tényállás volt, és az 1994. évi XCII. törvény 34. § (1) bekezdése a fenti rendelkezést 1995. február 15-től hatályon kívül is helyezte.

Ezt követően az 1999. évi CX. törvény 175. § (1) bekezdése 2000. március 1-jétől hatályon kívül helyezte az a) pontot, egyben bevezette a vádlott távollétében lefolytatható külön eljárást. Ugyanez a törvény vezette be a lemondás a tárgyalásról külön eljárást is. Ezt követően az új Be. hatályba lépéséig 2003. július 1-jéig már az ezzel kapcsolatos szabályok nem változtak.

A 2003. július 1-jén hatályba lépett új Be. 281. § (4) bekezdése szerint, ha a bíróság megállapítja, hogy a vádlott ismeretlen helyen tartózkodik, és a tárgyalás távollétében nem tartható meg, az eljárást felfüggeszti. Az (5) bekezdés szerint a vádlott távollétében megtartható a tárgyalás, ha az ügy tárgya kényszergyógykezelés elrendelése, és a vádlott állapota miatt nem jelenhet meg a tárgyaláson, illetőleg jogainak gyakorlására képtelen.

A (6) bekezdés rendelkezik a több vádlottas ügyben követendő szabályról. Ha több vádlott ellen folyik az eljárás, de legalább egy vádlott jelen van,
a.) megtartható a tárgyalásnak az a része, mely a távollévő vádlottat nem érinti,
b.) a tárgyalást az ügy elkülönítése nélkül meg lehet tartani addig, míg a távollévő vádlott kihallgatására nem kerülne sor. Az új Be. is szabályozza a távollévő terhelttel szembeni külön eljárást, illetőleg a lemondás a tárgyalásról külön eljárást is.

És végül nézzük a 2009. augusztusig hatályos szabályozást, melyet a 2002. évi I. törvény 170. § (1), (2) bekezdés vezetett be 2002. január 1-től hatályosan és a 2006. évi LI. törvény 130. § (1) bekezdésében írt módosítások után jött létre, és a módosítás 2006. július 1-jétől hatályos.

A 2002. évi I. törvény Miniszteri indokolása a lényeges változást az alábbiakkal indokolja: „A javaslat szakít a korábbi elvvel, hogy a tárgyalás megkezdésének ki-

zárólag akkor van helye, ha valamennyi tárgyalásra megidézett személy megjelent. Az állampolgári engedetlenség olyan mérvű elszaporodása volt észlelhető az utóbbi években, amely a bíróságok érdemi tevékenységét jelentős mértékben gátolja, a büntetőeljárások időtartamának az elhúzódásához vezet, ezért a Javaslat megteremti annak a lehetőségét, hogy a bíróság a tárgyalást érdemben megkezdje és lefolytathassa olyan esetekben is, amikor szabályszerű idézés ellenére a vádlott a tárgyaláson nem jelent meg, ugyanakkor a javaslat ügyel arra is, hogy mindez a védelemhez fűződő jogok sérelmét ne eredményezhesse.”¹

A változás lényege tulajdonképpen az volt, hogy a törvénymódosítás megteremtette a vádlott távollétében lefolytatott tárgyalás lehetőségét abban az esetben, ha szabályszerűen megidéztek a tárgyalásra, szabadlábban van, és az azonnali elővezetésére tett intézkedés nem volt lehetséges, vagy az nem vezetett eredményre. Ebben az esetben a bíróság a tárgyalást megtarthatta, azonban a bizonyítási eljárást nem fejezhetette be, csak abban az esetben, ha felmentő ítéletet hozott, vagy a vádlottal szemben a büntetőeljárást megszüntette. Ellenkező esetben a bizonyítás lefolytatását követően a tárgyalást el kell napolni, és a meg nem jelent vádlottnak a következő tárgyalási határnapra történő elővezetését kell elrendelni. Ha már korábban elrendelték az adott ügyben az elővezetését, akkor szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény esetén elfogatóparancsot kell kibocsátani ellene, vagy előzetes letartóztatását lehet elrendelni. Az előzetes letartóztatás elrendelésének lehetőségét a 10/2007. (III.7.) AB határozat alkotmányellenesnek találta és a kihirdetés napjával megsemmisítette. Így maradt az elővezetés, illetve az elfogatóparancs. Ebben az esetben, ha addig nem volt a vádlottnak védője, védőt kell kirendelni részére. Amennyiben a következő tárgyaláson a vádlott jelen van, a távollétében megtartott tárgyalás jegyzőkönyvét kihallgatása után ismertetni kell, és a bíróság dönti el, hogy a már kihallgatott tanú, illetve meghallgatott szakértő megidézését és a vádlott jelenlétében való ismételt kihallgatását elrendeli-e.

A fenti szabályozás szerint tehát a bizonyítási eljárás a vádlott távollétében – védő nélkül is – lefolytatható és a következő tárgyaláson a vádlott jelenlétében, a bizonyítás megisméltése nélkül is, hozható bűnösséget megállapító ítélet.

EI is érkeztünk a jelenleg, 2009. augusztus 13. napjától, hatályos törvényi rendelkezésig, hiszen a fenti módosítást a 2009. évi LXXXIII. törvény 35. §-a megváltoztatta, az alábbiak szerint: a tárgyalás elnapolását követően a meg nem jelent vádlottnak a következő tárgyalási határnapra történő elővezetését kell elrendelni, ha már korábban sor került az elővezetésének elrendelésére, akkor szabadságvesztéssel bünte-

tendő bűncselekmény esetén elfogatóparancsot kell kibocsátani ellene, vagy ha a lakóhelye, illetve tartózkodási helye ismert, a vádlott tárgyalási őrizetét kell elrendelni. Tehát az újdonság tulajdonképpen a tárgyalási őrizet elrendelésének a lehetősége, melyről szóló határozatot a foganatba vételekor a rendőrség kézbesíti a vádlott részére, ez a határozat fellebbezésre tekintet nélkül végrehajtható. A tárgyalási őrizet tartama a 72 órát nem haladhatja meg. A vádlottat 72 órán belül a tárgyalási őrizetet elrendelő bíróság elé kell állítani. A bíróság a vádlottat meghallgatja és dönt arról, hogy elrendeli-e az előzetes letartóztatását, vagy szabadon engedi.

IV. Nemzetközi kitekintés, ET ajánlások, strasbourgi álláspont

Pillantsunk rá, vajon más országokban hogyan szabályozzák a vádlott tárgyalási jelenlétét. Az európai államok egy részében nem számít kivételesnek a vádlott távollétében való eljárás lefolytatása.

Az angol jognak nincs kifejezetten olyan szabálya, mely tiltja a tárgyalás tartását a vádlott távollétében, azonban erre mégis ritkán kerülhet sor. Ennek a magyarázata az angolszász eljárás sajátosságaiból következik, nevezetesen a vádlottnak egyrészt ismernie kell az ellene felhozott vádat, másrészt lehetőséget kell kapnia arra, hogy meghallgathassa az ellene valló tanúkat, és keresztkérdéseket intézhessen hozzájuk.²

Ezzel szemben a holland eljárás szerint a vádlott távollétében tartott tárgyalás nemcsak, hogy nem tilos, de ez a bevett gyakorlat.³

A kontinentális rendszerhez tartozó európai országok közül a hollandon kívül az olasz, illetőleg a francia jog is viszonylag széles körben ad felhatalmazást a terhelt távollétében való eljárásra. A német jog szabályozza az ún. engedetlenségi eljárást, amely kisebb súlyú bűncselekmények miatt indult eljárásban lehetséges, és csak akkor, ha a vádlott tartózkodási helye ismert, az eljárás korábbi szakaszaiban részt vett, és szabályszerű idézés ellenére nem jelent meg a tárgyaláson. Ebben az esetben a távollétében is lefolytatható az eljárás.⁴

Az angolszász jogterületen, ahol egyáltalán megengedett, a vádlott távollétében való tárgyalás azokra az esetekre korlátozódik, „amikor a vádlott távolmaradását úgy lehet tekinteni, hogy a részvétel jogáról lemondott”.⁵

Az Egyesült Államok szövetségi büntetőeljárásai szabályai szerint például a tárgyalás az idézés ellenére távolmaradó vádlott nélkül akkor tartható meg, ha már koráb-

ban nyilatkozott a vádról, és jelen volt a tárgyalás korábbi szakaszában, tehát tudja azt, hogy a továbbiakban is rendelkezésre kell állnia.⁶

Hasonlóan jár el a kanadai jog is, itt azonban még a védő jelenléte sem kötelező a vádlott távollétében megtartott tárgyalás esetében, hiszen a jog csupán „engedélyezi a védőnek, hogy a védelmet továbbra is ellássa, de erre őt nem kötelezi”.⁷

A nemzetközi kitekintés kapcsán mindenképpen beszélnünk kell az Európa Tanács Miniszteri Bizottság R (75.) 11. sz. határozatáról „mely rögzítette azokat a minimális követelményeket, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy a vádlott távollétében lefolytatott eljárást tisztességesnek lehessen minősíteni”. Ez kivételes lehet és alapvető követelmény, hogy senki nem fogható perbe anélkül, hogy előzőleg megfelelő módon és a megjelenéséhez, valamint a védelemre való felkészüléséhez szükséges időben ne idézzék”. Lehetősége legyen a bíróságnak „ragaszkodnia” a vádlott személyes megjelenéséhez. „A bizonyításban a védelem részvételét biztosítani kell”. A fellebbezési határidő a távollétében hozott határozat ellen a vádlott általi tudomásul szerzéssel kezdődjön.⁸

A Miniszteri Bizottság R (87) 18. sz. Ajánlása a büntetőeljárás egyszerűsítéséről szól. Ezt a Miniszteri Bizottság 1987. szeptemberében fogadta el, tehát még mielőtt Magyarország az Európa Tanács tagja lett volna. Az ajánlások indokaként – többek között – a Miniszteri Bizottság az alábbiakat hozza fel:

„tekintettel a büntető igazságszolgáltatás elé kerülő ügyek növekvő számára, különösen azokra, amelyek elkövetőit kisebb büntetéssel lehet sújtani, és azokra a problémákra, amelyeket a büntetőeljárás jelent; figyelemmel arra, hogy a büntető ügyek elbírálásának késedelme rossz fényt vet a büntetőjogra, és károsan befolyásolja az igazságszolgáltatás megfelelő működését; figyelemmel arra, hogy a büntető igazságszolgáltatás késedelmét nem csupán különleges források biztosításával és ezek megfelelő felhasználásával lehet orvosolni, hanem a büntetőpolitika megvalósításában a forma és a tartalom tekintetében a hangsúlyok világosabb meghatározásával”. Ezen szempontok figyelembevételével a Miniszteri Bizottság több területen tett ajánlást. A mi témánk szempontjából ezek közül a hagyományos bírósági eljárás egyszerűsítése bír jelentőséggel.

Az Ajánlás III/9/b/3. pontja szerint „a tagállamoknak meg kell fontolniuk az ítélő bíróságok részére annak engedélyezését, hogy a vádlott távollétében is lefolytathassák a tárgyalást, és határozatot hozhassanak, legalább a csekély súlyú bűncselekmények esetén, figyelemmel a kiszabható büntetésre és feltéve, hogy a vádlottat

megfelelően értesítették a tárgyalás időpontjáról, valamint arról a jogáról, hogy jogi képviselője útján vagy más módon képviseltetheti magát”. Mint látjuk, az Ajánlás fent hivatkozott része lehetővé teszi, legalábbis az egyszerű ügyekben, a vádlott távollétében lefolytatott tárgyalást, amit természetesen feltételekhez köt: figyelemmel kell lenni arra, hogy milyen büntetést lehet kiszabni, a vádlottnak a tárgyalás időpontjáról tudnia kell, illetőleg tudnia kell arról a jogáról is, hogy képviseltetheti magát.

A nemzetközi kitekintés végén szólni kell az Emberi Jogok Európai Bíróságának a vádlott jelenlétével kapcsolatos gyakorlatáról is. Először is megjegyzést érdemel, hogy amíg a Polgári és Politikai Jogok Egyezségokmánya külön előírja a vádlott részére a tárgyaláson való személyes jelenlét jogát büntető ügyekben, addig az Európai Emberi Jogi Egyezmény erről kifejezetten nem szól. „A strasbourgi szervek ezért a tisztességes eljárás vagy igazságos tárgyalás keretén belül mérlegelik, hogy szükség volt-e adott esetben a terhelt személyes jelenlétére. A Bíróság eddigi gyakorlata alapján felállított egy rendező elvet, hogy a fél távolléte sértette-e az igazságos tárgyalás követelményét. Eszerint az igazságos tárgyalás tükrében a fél személyes jelenlétének a szükségességét az határozza meg, hogy ez szerepet játszhatott volna-e a bíróság véleményének, meggyőződésének kialakításában, pl. a személyes meghallgatás és a tanúvallomásokra adott személyes válaszadás lehetőségének meglétében”.⁹

A bíróság konkrét ítéleteiben is állást foglalt több esetben is a vádlott jelenlétével is kapcsolatosan: a Colozza v. Olaszország ügyben a Bíróság rögzítette, hogy a vádlott távollétében csak akkor tartható tárgyalás, ha az állam sikertelenül ugyan, de minden tőle elvárhatót megtett azért, hogy a terhelt kellő időben tudomását szerezzen a tárgyalás helyéről és időpontjáról.¹⁰

A fegyveregyenlőség elvét a strasbourgi szervek vezették le az Egyezmény szövegéből, ezzel az elvvel kapcsolatosan két esetben is, a Pataki és Dunshirn v. Ausztria, illetőleg a Borgers v. Belgium ügyben a Bizottság, illetőleg a Bíróság a 6. cikkel ellentétesnek ítélte az államok azon gyakorlatát, hogy a fellebbviteli bíróságnak a vádlott távollétében lefolytatott ülésén az ügyész jelen lehetett, sőt hozzá is szólhatott a bírák tanácskozásához.¹¹

A tisztességes eljárás tehát megkívánja, hogy a vádlott számára biztosítsák a személyes részvétel lehetőségét. Az Európai Emberi Jogi Bíróság emiatt csak igen szűk körben tartja elfogadhatónak a vádlott távollétében tartott tárgyalást.¹²

V. Az Alkotmánybíróság fellelhető álláspontja

Témánk szempontjából négy alkotmánybírósági döntést vizsgáltam, melyekből bizonyos következtetések levonhatók az Alkotmánybíróság vádlott távollétével kapcsolatos álláspontjára természetesen úgy, hogy az adott kérdéssel konkrétan nem foglalkozik Alkotmánybírósági határozat, és az általam elérhető információk szerint nincs is folyamatban ezzel a kérdéssel kapcsolatos eljárás.

Azért az egyik alkotmánybírósági határozat a 14/2002-es a távollévő terhelttel kapcsolatos külön eljárás részbeni alkotmányellenességének megállapítása kapcsán több olyan kérdést is érint, ami a mi problémánk kapcsán is irányadó.

Az 5/1999. (III.31.) AB határozat III. pontjában rögzítette, hogy „az Alkotmánybíróság ... nem az egyszerűsített eljárások létjogosultságát kérdőjelezi meg, hiszen részben épp ezektől az eljárási formáktól várható a büntető igazságszolgáltatás korszerűbbé válása ... Az Alkotmánybíróság az egyszerűsített eljárások jelentőségének növekedése kapcsán arra mutat rá, hogy az egyszerűsítés, az ésszerűsítés és a pergazdaságossági szempontok érvényre juttatásakor fokozott figyelmet kell fordítani az alkotmányos büntetőjog követelményeire.”

A garanciák fontosságát hangsúlyozza a 9/1992. (I.30.) AB határozat V/3. pontja is: „a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A jogbiztonság az állam – és elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára, vagyis a jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is. Ezért alapvetőek a jogbiztonság szempontjából az eljárási garanciák”.

Ugyanezen határozat V/4. pontjában azt is rögzíti az Alkotmánybíróság, hogy a „jogbiztonság elve mindemellett tág mérlegelési és döntési lehetőséget hagy nyitva a jogalkotó számára, hiszen a jogállamiság más elvek érvényesülését is megköveteli, s ezek a jogbiztonság követelményeivel ütközhetnek. Pl. az igazságosság egyedi esetekben való megvalósulását elősegítő méltányosság intézménye a jogbiztonsággal elvileg ellentétes. A jogbiztonság azonban mégsem szenved csorbát, mert a konkrét kivételek érvényesülési körét és feltételeit a jog előre tisztázza”.

A már emlegetett 14/2004. (V.7.) AB határozat a távollévő terhelttel kapcsolatos külön eljárás néhány rendelkezésének alkotmányellenességét állapította meg. Témánk szempontjából ennek ugyan nem lenne jelentősége, hiszen a külön eljárás-

nak főként azt a részét kifogásolta az Alkotmánybíróság, amikor a terhelt kezdettől ismeretlen helyen volt, tehát meg sem ismerhette a gyanúsítást. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság ebben a határozatában a vádlott távollétével kapcsolatosan tulajdonképpen rögzíti, hogy milyen feltételek fennállása esetén lehet alkotmányos a vádlott távollétében tartott tárgyalás.

A határozat III/A/2. pontja szerint, „a terhelt távollétében történő eljárás és határozathozatal lehetősége – mint jogintézmény – nem alkotmányellenes, nem ellentétes az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében normatívan meghatározott jogállamiság és az alkotmányos büntetőjog követelményeivel”.

„A büntető igazságszolgáltatás állami monopóliumából a büntető igény érvényesítésének kötelezettsége következik. Ez az alkotmányos kötelezettség indokolja, hogy az állami büntető hatalmat gyakorló szervek hatékony eszközöket kapjanak feladataik teljesítéséhez, még ha ezek az eszközök lényegüket tekintve súlyosan jogkorlátozóak is.”

„Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az államnak a társadalommal szembeni alkotmányos kötelezettsége a büntetőigény késedelem nélküli érvényesítése... Az Alkotmánybíróság a büntetőeljárás egyszerűsítését szolgáló jogintézmények (büntetőparancs, eljárási szabálysértés miatti korlátozott hatályon kívül helyezés) alkotmányossági vizsgálata kapcsán azonban megfogalmazta, hogy a büntetőeljárás szabályozásával szemben a jogállamiság normatív tartalmából és a tisztességes eljáráshoz való alkotmányos alapjogból levezethető alkotmányos követelmény az állami büntetőigény megfelelő időn belüli érvényesítése és elbírálása. Ezekben a döntésekben hangsúlyt kapott az a tapasztalat, hogy a büntetőigény elbírálásának elhúzódása károsan befolyásolja a büntető igazságszolgáltatás működését és tekintélyét.”

Mik ezek a feltételek? Az Alkotmánybíróság a most hivatkozott határozatában a távollévő terhelttel szemben határozta meg ezeket, de álláspontom szerint a „rendes” eljárásban a vádlott távollétében tartott tárgyalásra is alkalmazhatóak.

A III/A/3. pontjában a határozat rögzíti: „A jogállamiság normatív tartalma, valamint az alkotmányos büntetőjog garanciális követelményei ugyanakkor megkívánják, hogy az állam a távollévő terhelttel szembeni büntető igény érvényesítésére olyan szabályokat alkosson, amelyek egyensúlyt teremtenek a terhelt alkotmányos jogainak védelme és a büntető igazságszolgáltatás megfelelő működésével kapcsolatos társadalmi elvárások között.”

Szükséges feltétel „az eljárás tisztességes volta”, ennek lényeges eleme „a terhelt védelemhez való jogának érvényesülése” (III/A/3. pont). A védelemhez való jog a terhelt számára kiemelkedően fontos, de nem korlátozhatatlan alapjog (III/A/3. 2. pont).

A tisztességes eljárás további részeseleme „a fegyverek egyenlőségének” elve.

Úgy érzem a mi témánk szempontjából lényeges az alkotmánybírósági határozat azon része, mely a külön eljárásnak azon szabályaival is foglalkozik, amikor a vádlott tartózkodási helye a vádemelést követően vált ismeretlenné. Itt rögzíti az Alkotmánybíróság, hogy „bár a nyomozás és a vádemelés az általános szabályok szerint folyt le, tehát a terhelt tudatában van annak, hogy eljárás folyik ellene, a bíróság előtti eljárásnak is feltétele, hogy legalább valószínűsíthető legyen, a terhelt tudatosan kivonja magát az eljárás alól” (III/A/4. 1. pont).

Amikor erről a konferenciáról szó esett, és elvállaltam jelen témakörben az előadást, még nem volt ismert a 72/2009. (VII.10.) AB határozat az ügyész tárgyalási jelenlétének kötelezővé tételéről. Milyen álláspontja ismerhető meg ebben a határozatban az Alkotmánybíróságnak, és ez hogyan érintheti a vádlott tárgyalási jelenlétét. Itt azért a probléma megint más, hisz a határozat az ügyész vádképviseleti, illetve az ítélezési funkció elválasztásából, illetőleg keveredéséből, illetőleg annak lehetőségéből megközelítve mondja ki az ügyész tárgyalási jelenlétének kötelező voltát.

De azért mégis .... Rögzíti a IV/4. pontban az Alkotmánybíróság, hogy „A bírósági ítélet alapját képező tényállás azonban a tárgyaláson – az ott történő érdemi bizonyítás keretében – áll össze. A tárgyaláson a vádlottak, a tanúk kihallgatásra kerülnek, egyéb bizonyítási eszközök igénybevétele válhat szükségessé, így a bizonyítás anyaga a tárgyaláson változhat.”

A IV/5. pontban írtak szerint „Az Alkotmánybíróság megítélése szerint azonban ha tárgyalás tartására kerül sor, akkor a tárgyalás tartásához köthető büntetőeljárás garanciáknak érvényesülnie kell. A tárgyaláson történő bizonyítás miatt ilyen garancia az ügyész tárgyaláson való jelenléte”.

A fenti megállapításokból könnyen következhet, hogy ugyanilyen garancia a tisztességes eljáráshoz való jog jogosultjának, a terheltnek a tárgyaláson való jelenléte is.

VI. Megoldási javaslat (összegzés)

A most felvázoltakra figyelemmel van-e lehetőség a „rendes” eljárásban a hatályos törvényszövegben rögzítettek túl, a vádlott távollétében megtartani és – bűnösség megállapítása mellett is – befejezni a tárgyalást úgy, hogy egy esetleges alkotmánybírósági kontrollt is kiálljon a szabályozás? Én úgy gondolom, van erre lehetőség.

A szabadlábon lévő, szabályszerűen megidézett, távolmaradását ki nem mentő vádlott távollétében is lehet tárgyalni, és be is lehet fejezni az ügyet, de csak úgy, ha a szabályozás több, együttesen fennálló feltételnek felel meg:

a.) Nem minden ügyben lenne alkalmazható, csak a kevésbé súlyos ügyekben, 3 vagy 5 évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmények tartoznának ide.

b.) Az idézésben tájékoztatni kellene a vádlottat annak lehetőségéről, hogy távollétében is megtarthassa a bíróság a tárgyalást, és akár bűnösséget megállapító ítéletet is hozhat. Továbbá – ha nincs védője – tájékoztatni kellene arról a jogáról, hogy védővel képviseltetheti magát a tárgyaláson. Problémaként merül fel, ha a tájékoztatás eredményeként nem hatalmaz meg védőt, vagy nem kéri védő kirendelését, védő nélkül megtartható-e a tárgyalás. Úgy gondolom, igen, mert ha nem, akkor tulajdonképpen a gyorsítás érdekében semmit nem tettünk, ugyanott vagyunk, mint a jelenlegi szabályozás. Tudom, „hogypergazdaságossági és eljárás egyszerűsítési szempontok nem szolgálhatnak indokul a büntetőeljárás garanciák féltretele”¹³ azonban, ha a vádlottat tájékoztattuk előre erről a lehetőségről, tehát arról is, hogy ha nincs védője, akkor is dönthet a bíróság, úgy gondolom, nem jártunk el alkotmányellenesen. A tisztességes eljáráshoz, illetőleg a védelemhez való jog ugyanis a vádlott joga, azonban az önrendelkezési jog keretében lemondhat erről csekélyebb súlyú ügyben.

Megjegyzem a most hatályos szabályozás szerint is védő nélkül lefolytatható a bizonyítás, csak a bűnösséget megállapító döntés nem hozható meg. [Be. 281. § (5), (6), (8) bekezdés]

c.) A vádlott távollétében tartott tárgyalás alapján az ítélet hozatala nem lenne kötelező, a bíró dönthetne úgy, hogy a mai szabályozás szerint a tárgyalást a bizonyítás felvétele után elnapolja, a vádlott elővezetését, illetőleg tárgyalási őrizetét rendeli el, ha úgy ítéli meg, hogy a bizonyítási eljárás lefolytatásához a vádlott jelenléte

szükséges. Amennyiben a bíró nem „ragaszkodna” a vádlott jelenlétéhez, természetesen a korábbi nyomozati, illetőleg esetleges tárgyalási vallomása (pl. megismételt eljárás) felolvasandó, hisz a Be. 291. § (1) bekezdése ezt előírja.

d.) Nem lenne kiszabható minden büntetés. A személyi szabadságot korlátozó legsúlyosabb büntetés, a végrehajtandó szabadságvesztés, kiszabása viszonylag alacsony pl. egy-két évi tartamban lenne maximálható.

e./ Természetesen a távollétében hozott határozat ellen – annak kézhezvételétől számított nyolc napon belül – fellebbezési jog illetné meg a vádlottat, de az első fokú tárgyalás megismétlésére nem lenne joga, hiszen önként, tudatosan vont ki magát meg nem jelenésével a „rendes” tárgyalás alól.

Mindez felveti, hogy arra van-e lehetőség, hogy a vádlott „tudatosan” nem megy el ilyen esetben a tárgyalásra, vagy eleve azt kéri, tartsák meg azt távollétében. Mivel a bíróság nem tudja megítélni, hogy a vádlott „tudatosan” nem ment-e el, vagy „perelhúzási szándékkal” nem jelent meg a tárgyaláson, úgy gondolom, ugyanaz a jogi helyzet, ha nem jelenik meg szabályszerű idézés és a fenti kioktatás ellenére, vagy eleve kéri távollétében lefolytatni az ilyen csekélyebb súlyú ügyben a tárgyalást.

Megítélésem szerint, ezen együttes feltételeknek megfelelő törvényi szabályozás kiállhatna egy alkotmányossági próbát, mert mind az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében írt jogállamiságnak, mind az 57. § (1) bekezdésében írt tisztességes eljáráshoz való jognak, illetőleg a (3) bekezdésben rögzített védelemhez való jognak megfelelne.

Nem vagyok persze szereptévesztésben, nem előlegezhetek meg egy későbbi alkotmánybírósági határozatot, csupán azt próbáltam vizsgálni, illetőleg arról próbáltam véleményt formálni, van-e alkotmányos lehetőség a büntetőeljárás oly módon történő gyorsítására, hogy bizonyos feltételek fennállása esetén a vádlott távollétében érdemi, akár bűnösséget kimondó ítélet is születhessen.

Hivatkozások

¹ Igazságügyi Közlöny 2002. évi 2. szám 372. oldal

² Dr. Köpf Eszter Mária: Az angol és a holland büntetőeljárás mint az akkuzatórius és az inkvizitórius modell egy-egy tipikus példája Magyar Jog 2000. 4. szám, 243. oldal

³ Dr. Köpf Eszter Mária: i.m. 243. oldal

⁴ Bárd Károly : Tárgyalás a vádlott távollétében – emberijog-dogmatikai analízis Wiener A. Imre-jubileum 2005. 212. oldal

⁵ Bárd Károly: i.m. 214. oldal

⁶⁻⁷ Bárd Károly: i.m. 214. oldal

⁸ 14/2004 (V.7) AB határozat II/2. 2. 1. pont

⁹ Tarr Ágnes: A büntetőeljárás egyszerűsítésének alkotmányjogi kérdései, különös tekintettel az úgynevezett külön eljárásokra, *Collectio iuridica* 5. köt. 2005. 240. o.

¹⁰ Dr. Köpf Eszter Mária: Az Európai Emberi Jogi Egyezmény 6. cikke, az akkuzatórius és az inkvizitórius eljárásjogi rendszerek, *Jogtudományi Közöny* 2001. 7-8. szám, 299. oldal

¹¹ lásd. 10. alatt

¹² Bárd Károly: i.m. 213. oldal

¹³ 72/2009 (VI.10.) AB határozat IV/5. pont

¹⁴ a 14/2004. (V.7.) AB határozat III/A/3. 2. pont

Dr. Harangozó Attila:

A magyar igazságügyi adatkezelés

alkotmányossági szempontjai de lege ferenda

az Alkotmánybíróság határozatainak tükrében

A hatályos magyar jogrendszerben a bíróságok adatkezelési tevékenységét, illetve az ennek során kezelhető adatokat (információkat, titkokat) egymás mellett érvényesülő jogszabályok – részben miniszteri rendeletek – szabályozzák, aminek sajnálatos, de természetes eredménye az, hogy a heterogenitás miatt a kétséges helyzetekben rendkívül bizonytalan a joggyakorlat. Az Alkotmánybíróság mellett a Legfelsőbb Bíróság is észlelt számos, vitára okot adó esetet, ezért több Bírósági Határozatot is közzétett a jogalkalmazás egységesítése érdekében, például az ügyiratok nyilvánossága tárgyában.

Az igazságügyi adatkezelés szempontjából az alkotmányosság leginkább akkor sérül, ha egy bírósági eljárásban egy konkrét adat minőségének a többszörös válto-

zására, illetve az eltérő jogi védelmére nem adható ésszerű magyarázat. Ugyanaz az adat ugyanabban az eljárásban ugyanis nem lehet egyidejűleg nyilvános és védett, márpedig a jogszabályok pontos alkalmazásával jelenleg ez a helyzet rendszeresen előfordul. Ha ilyen szituáció alakul ki, akkor azt olyan jogi nonszensznek kell tekinteni, ami haladéktalan megoldást kíván.

A legkézenfekvőbb lehetőség az Alkotmánybíróság 20 éves gyakorlatát számba véve megfontolni a szakmai közönségnek azt, hogy szükséges-e egy alkotmányos elveken nyugvó, az igazságszolgáltatás adatkezelését egységesen szabályozó kódexet alkotni, amely alkalmas a nem kívánatos helyzetek kiküszöbölésére. Amennyiben ez a többségi álláspont alakul ki, akkor azt tudományos és gyakorlati eszközökkel is segíteni kell. Ez a közös munka azt a szakmai követelményt szolgálná, amely a bíróságok adatkezelő tevékenységének az alkotmányos helyéhez méltó, stabil jogi alapokra kerülését igényli. Az alábbi tanulmány ennek a célnak a megvalósulása érdekében néhány alapfogalmat és alapkategóriát kísérel megfogalmazni a közös gondolkodás reményében.

1. Az igazságügyi adatkezelés tárgya – az igazságügyi adat

A demokratikus elvek szerint szerveződő társadalmak működése, illetve az ezek létét biztosító államok megnyilvánulásai következtében keletkező adatok egyik lényeges közös jellemzője az, hogy közülük bármelyik – természetesen kizárólag konkrét bírósági eljárás keretében – az igazságszolgáltató szervek (a bíróságok) kezelésébe kerülhet. Adatnak – ebben az összefüggésben – az észlelhető fizikai valóság emberi tevékenységgel történő mesterséges rögzítése útján keletkezett, egy létező vagy létező konkrét tény rekonstruálására alkalmas információ-összesség tekinthető.³

Az igazságügyi adatkezelés minden adatra kiterjedő befogadási képessége abból a nemzetközileg is elismert jogállami alapelvből következik, amely szerint, ha alkotmányos normatív szabály egyértelműen nem zárja ki, akkor az egyes jogalanyok előtt, minden jogi relevanciájú sérelem vagy igény esetén, nyitva áll a bírósági út.⁴

³ Nem használ általános adatfogalmat a magyar és az európai uniós szabályozás, de az Alkotmánybíróság sem. Azonban a magyar jogirodalmi források utalnak elméleti létezőként ilyenre. [Jóri A. – Adatvédelmi kézikönyv Osiris 2005. 18.o.] Eszerint míg a magán-szféra védelem egyik eszköze az adatvédelem, addig az adatbiztonság tárgya az adat, függetlenül az információtartalmától és minőségétől. A jogirodalmi hangsúly azonban továbbra is inkább a személyes adatok védelmével, illetve a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos alapfogalmak meghatározásán marad.

⁴ A bírói úthoz való jogot máig kiható érvénnyel az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 14. cikkének 1. pontja mondta ki. E szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el. Az Egyezségokmányt az 1976. évi 8. törvényerejű rendelet iktatta be a magyar jogrendszerbe. Az Alkotmány [1949. évi XX. törvény] 57.§ (1) bekezdése ezt a rendelkezést szó szerint átvette. Az Alkotmánybíróság több határozatában hivatkozott rá. Pl. 26/1990.(XI.8.)AB határozat, 63/1997.(XII.11.)AB határozat

Az igazságszolgáltatás szerveihez érkező adatok emiatt igen eltérőek, hiszen azok a legkülönbözőbb társadalmi, gazdasági vagy közhatalmi kapcsolatokról származnak. Mivel egységesen alkalmazandó kötelező normatív besorolás jelenleg nem rendezi a minőségüket és a kezelésük rendjét, ezért azok az egyes bíróságok konkrét eljárásbeli tevékenységének függvényében kategorizálódnak (minősülnek). Bár ezek a kategóriák az alkalmazandó jog keretén belüliek, azonban praktikusán kizárólag az adattal kapcsolatba kerülő bírósági eljárás, illetve a bíróság működésének céljait szolgálják. Az eljárásokhoz kapcsolódó minősülések – a koherencia hiánya miatt – az ugyanolyan vagy hasonló adatok lényegesen eltérő jogi sorsával járnak, ez pedig az alkotmányos követelményekkel szembenálló, nem kívánatos adatkezelési diszharmóniának tekinthető. Ebből következően nélkülözhetetlen az igazságügyi adat törvényi definiálása.

2. Az egységes igazságügyi adatkezelés alkotmányos szintű szabályozásának szükségessége

A jogalkalmazás visszassága elsősorban tehát a jogszabályi környezet hiányosságaira vezethető vissza, ezért a mindenkor jogalkotó feladata annak rendezése, hogy a bíróságokhoz (és természetesen az összes adatkezelőhöz) érkező adatok egységes és következetes rend szerint minősüljenek. A tudatos szabályozatlanság számos esetben a jogalanyok szabadságát szolgálhatja, azonban az adatkezelés esetén ez fel sem merülhet. A jogbiztonság alapvető követelménye⁵ ugyanis nem teszi elfogadhatóvá azt a helyzetet, hogy a jogalanyokat egyformán érintő adatoknak csak egy részét ismerje az Alkotmány⁶, és a fennmaradó részéről vagy egyáltalán nem, vagy csak érintőlegesen, az ágazati szabályokba beágyazva rendelkezzenek az alacsonyabb szintű normák.

Az adatok minősülési rendjének alkotmányos alapon nyugvó egységes szabályozása képes lenne kiküszöbölni azt a visszasságot is, ami abban nyilvánul meg, hogy a hasonló adatokra alkalmazott eltérő speciális anyagi és eljárási szabályok eseti dominanciája miatt az adatok eredeti társadalmi rendeltetése⁷ háttérbe szorul. A társadalmi rendeltetés feltárása a kodifikáció keretén túli, az valójában

5 A jogbiztonságnak az Alkotmány 2.§ (1) bekezdésében írt követelményére számos alkotmánybírósági határozat hivatkozott. A 74/2009. (VII.10.) AB határozat indokolása kimondja, hogy az alkotmánybírósági gyakorlat szerint egy jogszabály akkor nem felel meg a jogbiztonság követelményének, ha megfogalmazása olyannyira homályos, hogy jogalkalmazói jogértelmezéssel sem tölthető ki tartalommal, vagy határozatlansága lehetőséget ad a szubjektív jogalkalmazói döntésre, a különböző jogalkalmazók eltérő gyakorlatára. (534/E/2001. AB határozat, ABH 2002, 1283, 1291.)

6 Az Alkotmány a személyes adatok védelmének, a magántitok adatok megismerésének a jogát deklarálja. [59.§ (1) bekezdés, 61.§ (1) bekezdés]

7 Alapvető hiányosság az EU és a magyar szabályozásban az, hogy az adatok minősítésénél a konkrét adat létrejöttének eredeti társadalmi célja, illetve a valóságos rendeltetése nem képezi vizsgálat tárgyát. Pl. Miért használnak az emberek a nevet? Miért kerültek a lakóhelyek azonosítható módon megjelölésre? stb.

nem a jogalkotó feladata, hiszen az az adat történeti, szociológiai előzményeinek a számbavételét jelenti, de nélkülözhetetlen az alkotmányos szabályozás, mint követelmény teljesítése érdekében, mivel elválaszthatatlanul kapcsolódik az adat tényleges jogi rendeltetéséhez.

A jogalkotás hiányossága vagy elmaradása természetesen eredményezi a jogalkalmazás kényszerű hiánypótló tevékenységét is. Ennek során analógia útján, a speciális szabályokban deklarált technikák alakíthatják az általános adatkezelési és adatminősítési gyakorlatot. Így előfordul az is, hogy egy idő után néhány közülük, a jogalkalmazók által helyesnek gondolt alapvető működési szabályként rögzül.

Mivel a jogállamiság elve a jogalkotói feladatok jogalkalmazói átvételét nem teszi lehetővé⁸, ezért nem lehet szabályozatlanul hagyni olyan kérdést, amely az egész jogrendszerre kihatással van. Nem lehet például a jogalkalmazó döntési jogköre annak a rendezése, hogy az adatok a szabályozás vagy a róluk történő rendelkezés hiányossága miatt elveszítethet-e a minőségüket⁹, de az sem, hogy az egyes adatok ugyanazon felek között különböző időpontokban eltérő védelemben részesülhetnek-e¹⁰.

Ha az adatra nem érvényesül primeren alkalmazandó normatív szabály, akkor a bírósági adatbázisba érkezésekor az adatkezelő (jogalkalmazó) megítélése szerinti lényeges tulajdonságai közül a legmeghatározóbb alapján történik meg a minősítése, ezzel pedig véglegesen az egyébként nem feltétlenül egyértelmű minősége, és a további jogkövetkezményekkel járó sorsa is¹¹.

Erre figyelemmel a szakszerű és alkotmányos bírósági adatkezeléssel szembeni elvárás az, hogy, az egyes jogágak eljárási szabályaitól független, kizárólag az

8 A 40/2007. (VI.20.) AB határozatának indoklásában az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy a jogszabály és a bíróság viszonyában meghatározó az, hogy a jogviszonyokat a jogszabályoknak kell általános érvénnyel és a tartósság igényével rendezniük, a jogalkalmazónak pedig a jogszabályt annak helyes értelme szerint kell alkalmaznia. A 42/2004. (XI.9.) AB határozat indokolása kimondja, hogy a „bírói jogalkotás”, amíg az kizárólag a jogszabályok értelmezésén alapul (amíg a bírói-ítélkezési hatalom nem veszi át alapvetően és közvetlenül a jogalkotás funkcióját), nem kerül ellentétbe a hatalom-megosztás elvével.

9 A BH 2009.81 számú jogesetében a Legfelsőbb Bíróság olyan adatok megismerése iránt előterjesztett kérelem elutasítását is jogszerűnek ítélte, amelyeket a kérelmező egyébként megismerhetett volna, ha nem általánosan – más adatokra vonatkozó kérelemmel együtt – hanem konkrétan csak azokra vonatkozóan terjesztette volna elő.

10 A BH 2007.14. számú eseti döntésben akként foglalt állást a Legfelsőbb Bíróság, hogy az adatkezelő nem köteles kiadni az adatvédelmi törvény 2005. június 1-jén hatályba lépett módosítását megelőzően keletkezett személyes adatokat, mert azok nem váltak közérdekből nyilvános adattá.

11 Jól példázza ezt a Legfelsőbb Bíróság BH 2004.105. számon közzétett határozata, amely kimondta, hogy a bíróság kirendelése alapján a szakértői testület által készített szakértői felül-vélemény olyan feldolgozott személyes adatnak minősül, amelynek megismerését a felperes a peres eljárásban igényelheti. Nem követelheti azonban az adatvédelem szabályai alapján a felül-vélemény elkészítésében részt vett szakértő személyes vizsgálatát alapuló „vizsgálati lelet” kiadását.

Alkotmány rendelkezésein alapuló, önállóan szabályozott normatív minősülést követően induljon meg. Így a bíróság a megfelelő jogi védelemmel ellátott, vagy védelem nélküli adatot a minősítésnek megfelelően tudja használni az igazságszolgáltató funkciójának ellátása érdekében. Ebből következően ideálisnak az a helyzet tekinthető, ha az adat nem a bíróság akaratától, hanem a jogosultjának a rendelkezésétől függően nyilvános vagy védett. Ez a passzív adatkezelési pozíció harmonizál azzal az elvvel, hogy a kezdeményezett eljárás lefolytatásán túl semmilyen más tevékenység nem várható el a bíróságoktól¹². Az eljárás megindításának ilyen esetben feltétele az, hogy az ügyfelek és a képviselőik, amennyiben ezt szükségesnek tartják, az általuk előterjesztett beadványokban (kérelmekben, nyilatkozatokban) a törvény által meghatározott fajtájú adatokat megfelelő minősítéssel lássák el. A bíróságnak még az adatkezelés technikáját illetően sem kell önállóan állást foglalnia az eljárás során, kivéve, ha az eredeti minősítés nem törvényes.

3. Az igazságügyi adatkezelés megindulása

A jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése kizárólag egyértelműen létrejött jogviszonyban történhet meg, ezért a szabályozásnak törvényi szinten kell kimondania azt, hogy az igazságügyi adatkezelés a bírósághoz fordulást követően kezdődik meg. Ennek során az ügy iktatásakor a korábban más jogviszonyokban már minősített adatok mellett az addig még nem minősített adatokat, valamint az eljárás kezdeményezője által összeválogatott információtömeget is rögzíteni kell. Ez, mint egységes adathalmaz válik az adatkezelés tárgyává. Mivel a bíróságnak kizárólagosan az igazságszolgáltatás a feladata, ezért az eljárás megindulásakor az elfogulatlan pozíciójából következően az adatrögzítésen túl más tevékenységet nem lehet végeznie. Fontos az is, hogy az információs alapjogok tiszteletben tartásából következően a befogadott adatok tekintetében rendelkezési jog nem illetheti meg¹³. Amennyiben nem beérkező adatot kezel, hanem olyat, amely a bíróság működése, vagy az igazságszolgáltató tevékenysége során keletkezik, akkor a bíróság működésére vonatkozó – fentebb részletezett – alkotmányos szintű szabálynak kell rendelkeznie az ilyen adat minőségéről és jogi sorsáról.

4. A beérkezett és a bíróságon keletkező adatok csoportosítása

Az adatkezelés megindulásakor a beérkező, illetve az adatkezelés során a bíróságon keletkező adatok jellege és tulajdonságai, valamint a már megszerzett minő-

sége is többféle csoportosítást tesz lehetővé. Az egységes szabályozásnak abban kell állást foglalnia, hogy milyen kategorizálási rend alapján látja indokoltnak az adatok közötti nélkülözhetetlen jogi különbségtételt.

Több tulajdonság közül a megismerhetőség¹⁴ lehetősége, illetve annak korlátai látszik olyan alapjogi szempontból egyértelmű kategóriának, amely leginkább meghatározza a jogalanyok és az adatok tényleges kapcsolatát. Ez alapján lehet éles határvonalat húzni az egyes adatfajták valódi funkciója, rendeltetése, és az emiatt társadalmi elvárásként jelentkező jogi hatásai között. Ha ezen az elven történik az adatok kategorizálása, akkor három olyan nevesített csoport körvonalazódik, amely az Alkotmányban¹⁵, illetve az Európai Unió Alapjogi Chartájában¹⁶ deklarált alapjogokkal is harmóniában van. A szabályozás következtében a normatív módon definiált csoportok megfelelő alapjául szolgálnak a jogbiztonság – korábban már megjelölt – követelményének.

A három csoport mellett megemlíthetőek még a kezelést egyébként nem igénylő joghatás nélküli adatok is.

4.1/a. A köztudomású adatok

A bíróságok által kezelt adatok egyik csoportja a köztudomású, vagy korlátozás nélkül nyilvános ismeretek, információk köre¹⁷. Ezek a vagy bárki által tudható, vagy szabadon megismerhető tények, információk olyan halmazt alkotnak, amelynek csak a körülírása lehetséges. A teljesség igénye nélkül: köztudomásúak lehetnek a közvetlenül észlelhető természeti képződmények és jelenségek, az épített környezet szabadon látható és látogatható részei. Köztudomású az emberek és a más élőlények általános cselekvései, megnyilvánulásai. Köztudomású az idő, a tér, de ilyenek a természettudományok törvényei is. Ezek az adatok csak látszólag nem igényelnek önálló jogi szabályozást. Abban az esetben ugyanis, ha egy ilyen tény, információ (adat) kezelése olyan más adattal együtt történik, amelynek a megismerhetőségére speciális rendelkezést kell alkalmazni, akkor jogszabályi feladat annak a rendezése, hogy önálló marad-e a köztudomású adat, vagy osztja a másik

¹² Az igazságszolgáltatási funkció alkotmányos semlegességét részletesen – és a korábbi gyakorlatot is összefoglalva – a 72/2009. (VII. 10.) AB határozatában fejtette ki az Alkotmánybíróság.

¹³ Az információs önrendelkezési jog tartalmát illetően több esetben foglalt állást az Alkotmánybíróság, ezek például a 87/2008. (VI. 18.) a 36/2005. (X. 5.) és a 65/2002. (XII. 3.) számú, az információs önrendelkezési jog tartalmának a kibontásáról szóló AB határozatok. A 36/2005. AB határozat indokolása szerint az alapjog egyik lényeges eleme az önrendelkezés vagy személyes részvétel elve. Ami alapján az érintettet megilleti az a jog, hogy – a törvény keretei között – rendelkezék a róla készült és tárolt adatokról akkor is, ha az más kezelésében van. Ez a rendelkezési jog értelemszerűen addig illeti meg a jogosultat, amíg az adatkezelés megvalósul.

¹⁴ A megismerési jogot lényegében alapjogként határozta meg az Alkotmánybíróság a 61/2009. (VI. 11.) AB határozatában, amely összefoglalta a korábban e tárgyban hozott alkotmánybírói határozatokban írtakat.

¹⁵ Az alapjogi szabályozás rendkívül szükséges. Az Alkotmány 59.§ (1) bekezdése a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jogot, míg a 61.§ (1) bekezdése a közérdekű adatokat megismerésének, és terjesztésének jogát deklarálja.

¹⁶ Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 8. cikke a személyes adatok védelmét, a 11. cikk (1) bekezdése az információk megismerésének és közlésének szabadságát, míg a 42. cikk az Unió intézményeinek, szerveinek és hivatalainak dokumentumaihoz történő hozzáférést teszi lehetővé.

¹⁷ A köztudomású adat az Alkotmánybíróság által is rendszeresen használt jogi fogalom, amire több határozat hivatkozik. Például a 44/2009. (IV. 8.), a 43/2005. (XI. 14.) és a 20/1997. (III. 26) számú AB határozatok

adat jogi sorsát, ezért annak a szabályai szerint kell kezelni. Tipikusan ebbe a körbe tartoznak a közérdekű adatok is, amelyeknek a nyilvánossága, és a mindenki számára hozzáférhetővé tétele az alkotmányosság egyik meghatározó feltétele¹⁸

4.1/b. A szabadon korlátozható nyilvánosságú adatok

A bírósági adatkezelés második normatív csoportját azok az adatok jelentik, amelyeknek a nyilvánossága a rendelkezésre jogosult személy(ek) vagy szervek szabad akaratán alapul. Ez a szintén rendkívül tág adatkör számos adatfajtát ölel fel, ilyenek például a személyes adatok, és ezen belül a különleges (szenzitív) adatok, a gazdálkodás körébe tartozó titoknak nem minősített adatok, de ide tartoznak a szerzői tulajdon képező adatok is. A szabadon korlátozható nyilvánosságú adat nem titkos, ezért nem is kell titokként védeni. Esetében arról van szó, hogy a jogosult úgy ítéli meg, valamely joga vagy jogos érdeke alapján nem kívánja az adatot mindenki számára megismerhetővé tenni. Erre akkor van elsősorban lehetősége, ha törvény rendelkezési jogot a konkrét adatfajta tekintetében.

A szabadon korlátozható nyilvánosságú adatok esetében a rendelkezésre jogosult az abszolút jellegű¹⁹ jogviszonyából következően egyoldalú nyilatkozattal – ha törvény nem zárja ki – bármikor dönthet úgy, hogy az adat megismerését korlátozza, és úgy is, hogy ezt a korlátot feloldja. A rendelkezési joga konkrét személyekre, vagy konkrét jogviszonyokra, de akár univerzálisan minden viszonyára is kiterjedhet. Ezeknél az adatoknál az irányadó rendelkezés nyomon követése azonban igen nehéz, sőt egymást követő ellenkező rendelkezések esetén talán nem is lehetséges. Azonban a rendelkezés bizonyításának kényszere, illetve a rendelkezési jog rendeltetésszerű használatának követelménye – utólagos megítélés esetén – keretek között tarthatja az arra jogosult abszolút jellegű és hatályú megnyilvánulásait.

4.1/c. A titkos, bizalmas adatok

A harmadik csoport a titkos, illetve a bizalmas adatok, információk csoportja (a továbbiakban titkok), amelyeknek védelme, illetve a bizalmi körben tartása az adatkezelői pozíciójából következően a bíróság kötelezettsége is.

18 A 32/2006. (VII.13.) AB határozat indokolása szerint a közügyek intézésének áttekinthetőségét és ellenőrizhetőségét a közérdekű információk megismerhetősége garantálja.

19 Az Alkotmánybíróság a 29/2009. (III.20.) AB határozatában – több korábbi határozatra visszautalva – kimondta, hogy az alkotmányos alapjogok nem korlátozhatatlanok. Ez a személyes adatok védelméhez való jogra, és az emberi méltósághoz való jogra is vonatkozik. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az emberi méltósághoz való jog csak az emberi státusz meghatározójaként, az élethez való joggal fennálló egységében abszolút és korlátozhatatlan, egyes részjog-sítványai azonban más alapjogokhoz hasonlóan – a szükségesség és az arányosság követelményét teljesítve, más alapjogok vagy alkotmányos érték védelme érdekében korlátozhatók.

Ezeknek az adatoknak az esetében vagy külön törvény vagy jogos önrendelkezés alapján titoknak²⁰ minősített, így már a titokvédelem hatálya alatt álló adatok érkeziknek a bírósági adatbázisaiba, illetve kerülnek ott védelem alá. Ez egyébként azt is eredményezi, hogy a titok egyik birtokosa a bíróság lesz, és a védelem fenntartása tekintetében – a semleges pozíciójában maradván – annak a félnek az érdekében jár el, amelyiknek az adat bizalmi körben maradásához joga fűződik.

Mivel a titkok fajtái szerteágazóak, és formális minősítési eljárás nem minden titok esetében folyik le, ezért a legmeghatározóbb kérdés az, hogy a kezelt adat valóban titoknak minősül-e, és a védelme minden érintett jogviszonyban megfelelően biztosított. Lényeges a titkok esetében a megismerésre jogosultak körének, a védelem időtartamának, illetve az adat korábbi előtörténetének az ismerete is. Vizsgálni kell azt is, hogy a titokként kezelendő adat egyidejűleg tartozhat-e több titokvédelmi szabály alá.

4.2. A joghatás nélküli adatok

A bírósághoz érkező adatok között vannak olyan konkrét tartalom nélküli adatok is, amelyeknek nincs jogi relevanciája, így egyik csoportba sem sorolhatók be. Mivel jogkövetkezmény kiváltására nem alkalmasak, ezért adatkezelési szempontból nem is igényelnek külön figyelmet.

4.3. Az adatok csoportosításának egyéb lehetőségei

Elvi szinten rögzíthető, hogy az adatok fentiek szerinti csoportosítása nem teljes, és nem feltétlenül jelenti azt sem, hogy minden adat egyértelműen besorolható valamelyik csoportba. Tipikusan előfordul az is, hogy az adatnak nem lehet egyértelműen megállapítani a tényleges minőségét. Ilyenkor az adat kezelője számára az adat elsődleges jellege alapján kell kiválasztani a megfelelő kezelési szabályt. Ebben az esetben az eldöntendő kérdés az, hogy kinek a jogát vagy érdekét szem előtt tartva kívánta a jogalkotó létrehozni a szabályozást, és ennek megfelelően kell kiválasztani az alkalmazandó normát is. Azért döntő az adatkezelő állásfoglalása, mert tipikusan a teljes nyilvánosság, vagy a védelem között kell választani úgy, hogy akár mindkét adatkezelés is jogszerűnek látszik.

20 A magántitkokhoz való jogot ugyan deklarálja az Alkotmány 59.§ (1) bekezdése, azonban a tartalmát és alapjogi pozícióját nem tartalmazza. A 2/2007. (I.24.) AB határozat indokolása – ezt pótolva – kimondja, hogy a magántitkokhoz való jog önmagában véve is olyan erős alapjog, amely elválaszthatatlan kapcsolatban áll más alapjogokkal: az emberi méltóságból következő általános cselekvési szabadsággal, a személyiség szabad kibontakozásával, a kommunikációs alapjog önrendelkezésre vonatkozó aspektusával. Az információk önrendelkezési jognak fontos eleme, hogy az érintett a személyes adatainak útját befolyásolni tudja, vagy nyomon követhesse, illetve, hogy kérelmére az adatkezelő tájékoztassa a kezelt adatairól, az adatkezelés céljáról, jogalapjáról, időtartamáról, továbbá arról, hogy az adatokat kik és milyen célből kapják vagy kapták meg.

A csoportosítás további lehetőségei széles körűek, ami egyébként az adatok tekintetében érvényesülő hatályos adatkezelési és titokvédelmi rendelkezéseket tartalmazó jogszabályok sokaságában is megmutatkozik. Ez annak is köszönhető, hogy a professzionális adatfelhasználás és adatértékelés alapján működő információs társadalmak technikai jellemzői a jogrendszerben is megjelennek. Ez ugyan természetes folyamat, de a jogalkotás során nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a bíróságokkal kapcsolatba kerülő adatok tekintetében a jogszabályok adatcsoportosítási technikái nem helyettesíthetik az igazságszolgáltatás legfőbb kötelezettségét, a jogalanyok alapvető jogainak egyetemleges biztosítását²¹.

Az adatminősítés során keletkezett adatcsoportoknak meg kell felelniük annak a követelménynek, amely szerint az ugyanolyan minőségű adatok jogi sorsának azonosnak kell lennie. Ennek azért kell feltétel nélkül teljesülnie, mert az ítélezés egységességének követelménye²² miatt a hasonló tárgyban indult bírósági eljárásokban nem lehet különböző jogkövetkezésménnyel járó szabályokat alkalmazni.

5 Az adatok nyilvántartó rendszerei

A bíróságok igazságszolgáltató tevékenysége elsődlegesen ügyszakok szerint tagozódik, így a beérkező adatok is tipikusan ennek megfelelően az egyes ágazati jogágak speciális rendelkezései alkalmazása mellett kategorizálódnak (minősülnek). Az adatok a jogági besorolásukat követően sem rendeződnek egységes adatbázisba, ugyanis funkcionálisan három nagy adatkezelő struktúra működik²³, amelyekbe akár egyidejűleg is kerülhetnek. Ezt a jövőbeni szabályozásnak is figyelembe kell vennie, azonban az adatkezelés garanciáinak hiányát pótolnia kell.

5.1. A lajstromok

Az egyes ügyek kezelésének technikai hátterét biztosító bíróságokként szerveződő ügynyilvántartó rendszerek – a lajstromok – amelyek az egyes bíróságokon belül is több önálló egységként működnek. Az egyes ügyszakok egymástól elkülönülő

21 Az Alkotmány 50.§ (1) bekezdése kimondja, hogy a Magyar Köztársaság bíróságai védik és biztosítják az alkotmányos rendet, a természetes személyek, a jogi személyek és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek jogait és törvényes érdekeit. Erre a deklarációra, mint alkotmányos kiindulópontokra több AB határozat indokolása hivatkozott. [7/2009. (VII.10.) AB, 23/2009. (III.6.) AB, 1/2008. (I.11.) AB határozat]

22 A 109/2008. (IX.26) AB határozat indokolása rögzíti, hogy a jogbiztonság elvének értelmezése során az Alkotmánybíróság következetesen hangsúlyozta, hogy ha egy jogszabály tényállása túl részletező, túl szűk, túlságosan eseti, az megköti a jogalkalmazót és megakadályozza, megnehezíti, hogy a jogszabály az életviszonyok szabályozásában betöltse szerepét. Ha pedig egy jogszabály törvényi tényállása túl elvont, túl általános, akkor a jogszabály rendelkezése a jogalkalmazó belátása szerint kiterjeszhető vagy leszűkíthető. Az ilyen szabály lehetőséget ad a szubjektív jogalkalmazói döntésre, a különböző jogalkalmazók eltérő gyakorlatára, a jogegység hiányára. (1160/B/1992. AB határozat, ABH 1993, 607, 608.)

23 Az adatok nyilvántartó rendszeréről törvényi felhatalmazás alapján a 14/2002 (VIII.1) IM rendelet (Büsz) és a jogforrások közé eddig be nem sorolt 4/2002. OIT szabályzat rendelkezik.

ügynyilvántartó rendszerein belül további adatbázisok létesülnek, pl. külön működhetnek a peres és peren kívüli ügyek nyilvántartását szolgáló lajstromok.

Ideális esetben ezeknek az adatbázisoknak a közös jellemzője az, hogy kizárólag azokat az ügyadatokat tárolják, amelyek nélkülözhetetlenek (szükségesek²⁴) az ügyek fizikai jellegű kezeléséhez, az igazságszolgáltatási feladat ellátásához illetve az ügyfelek általános tájékoztatásához.

Feltételezve a teljes jogszerűségét a lajstromok adatkezelése akkor tekinthető szakszerűnek is, ha az egyes adatbázisok az ügy érdemét lényegében nem érintve, az ítélezést segítve hatékonyan látják el a feladatukat. E mellett természetes további feltétel az, hogy a lajstromok valamennyi, az adatkezeléssel összefüggésben felmerülő alkotmányos alapelv és alapjog figyelembevételével működjenek²⁵. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy lehetőleg mások alapjogainak korlátozása nélkül, vagy azt csak indokoltan szükséges mértékben (célhoz kötötten²⁶) korlátozva kerülhetnek az ügyadatok kezelésre.

A lajstromok kontrollálhatósága alkotmányos alapkövetelmény²⁷. A kontrollban az érintettek és a bírósági nyilvántartásért felelős személyek pozícióinak az irányadó szabályokban egyértelműen rendezettnek kell lennie. Az érintettek jogait – a lehe-

24 A 144/2008. (XI.26.) AB határozat indokolásában az Alkotmánybíróság visszautalt a 46/1995. (VI.9.) AB határozatában elfoglalt álláspontjára. Ebben markáns követelménnyé tette, hogy a szükségességet szigorú mércével kell mérni. Erre nem kerülhet sor túl általánosan meghatározott okok, pl. szervezetek „feladatainak ellátása”, „mások érdekeinek” és más hasonló megragadhatatlan kategóriák, vagy önmagában a közérdekre történő hivatkozás alapján. „Az elkerülhetetlenség és szükségesség a »közérdeknél« szigorúbb alkotmányos követelmény, vagyis az Alkotmánybíróság a »közérdek« fennállásának és alkotmányos indokának a vizsgálatánál is a »szükségesség — arányosság« ismérveit alkalmazza” (ABH 1991, 40, 45, 47.; ABH 1995, 219, 224.)

25 Az Alkotmánybíróság a 74/2009 (VII.10.) AB határozatában hivatkozott a 702/B/2002. AB határozat indokolására. Ez a társadalmi szervezetek bírósági nyilvántartásban szereplő adatainak kezelésével kapcsolatosan rögzítette, hogy azokra értelemszerűen irányadóak az Avtv. rendelkezései. A felhívott indokolás szerint „a közhiteles nyilvántartás adatai fő szabályként nyilvánosak, azonban a törvényalkotó a fő szabály alóli kivételként kizárja a nyilvánosság köréből a tagok személyes adatait (név, lakcím) tartalmazó alakuló ülés jelenléti ívét, illetve a tagokról készített nyilvántartást, biztosítva ezáltal a társadalmi szervezetek tagjainak anonimitáshoz fűződő érdekét”. (ABH 2004, 1643, 1642.) Ez a megoldás egyszerre garantálja a közügyeket érintő közérdekű információk szabad hozzáférését és a személyes adatok bizalmas kezelését.

26 A célhoz kötöttség törvényi fogalmát az Alkotmánybíróság számos határozatában értelmezte a 62/2009. (VI.16.) AB határozat indokolása kimondta, hogy az információs önrendelkezési jog gyakorlásának feltétele és egyben legfontosabb garanciája a célhoz kötöttség. Ez azt jelenti, hogy személyes adatot kezelni csak pontosan meghatározott és jogszerű célra szabad” [15/1991. (IV.13.) AB határozat, ABH 1991, 40, 41–42.]

27 Az adatnyilvántartások kontrollálhatóságának szükségességét a bünyügyi nyilvántartás tekintetében a 144/2008. (XI.26.) AB határozatában fejtette ki az Alkotmánybíróság. Ezek szerint a bünyügyi nyilvántartás céljából következően az adat-alanyok semmilyen döntési joga nincs abban, hogy a nyilvántartás vezetésére jogosult hatóságok számára engedje-e a privát autonómiájához való hozzáférést. A nyilvántartásba való bekerülés automatikus, az adatany sem a bekerülésről, sem a törlésről külön határozatban nem értesül, abba be sem tekinthet, az adatok pontosságát, teljes körűségét, időszerűségét (az adatkezelés tisztességességét) nem ellenőrizheti, ismeret hiányában pedig törlést, helyesbítést nem kérhet. Ugyanez a beavatkozási, döntési tilalom érvényesül a kötelező adattovábbítás azon eseteiben, amikor a demokratikus társadalom védelme érdekében igazolható a legitim kontroll.

tőségekhez képest – maximálisan kell biztosítani, külön kiemelten hangsúllyal a jogorvoslati jogosultságát²⁸.

5.2. Az ügyiratok

A bíróságok másik nagy önálló adatbázisrendszere a konkrét ügyek – papíralapú vagy elektronikus – iratai, melyekben valamennyi az ügy eldöntéséhez szükséges információk találhatóak. Ennek az adatkezelésnek kizárólagos célja az igazságszolgáltató tevékenység gyakorlásának a biztosítása. Az ügyiratok tartalma minden esetben az alkalmazásra kerülő eljárási és anyagi jogi törvények előírásai következtében az irat részévé tett, illetve a felek által saját akaratukból becsatolt adathordozók alapján áll össze. Az ügyirat így tehát, egy fizikailag önálló, egyedi információs bázisként (adatforrásként) funkcionál²⁹, azonban az ügyiratok összessége is egy igazságszolgáltatási adatbázisnak tekinthető.

Mivel az ügyiratok sorsa kizárólagosan az igazságszolgáltatási feladathoz kötődik, ezért amíg nem kerülnek leselejtezésre, vagy megőrzés céljából átadásra a levéltárnak, az ettől eltérő használatuk jelentősen korlátozott. Az egységes szabályozással, ennek kimondása mellett, rögzíteni kell az ügyiratok egészének, vagy egyes részeinek a bíróságot megillető – a tulajdonjoghoz hasonló – közjogi alapú abszolút jogviszonyát, továbbá az iratokkal kapcsolatos egyértelmű rendelkezési jogokat is.

5.3. Az igazgatási célú nyilvántartások

A bíróságok igazgatásához, irányításához, illetve a külső jogviszonyokban történő megjelenéséhez szükséges adatok kezelése önálló adatnyilvántartásokat generál, amelyek egy harmadik csoportba sorolhatóak. Ilyen adatbázist képeznek például a sajtótájékoztatók céljából kezelt adatok, az elnöki ügyvitel vagy a bíróságok gazdálkodásának és finanszírozásának adatai.

Ezeknek az adatbázisoknak egy része a lajstrom- és az ügyadatokra épül, azonban egy jelentős hányaduk csak közvetetten kapcsolódik az igazságszolgáltatási tevékenységhez. A személyi és bérnyilvántartások, a beszállítókkal kapcsolatos adatbázisok, vagy az eszköznyilvántartások csak áttételesen hozhatók összefüggésbe az ügyadatokra épülő adatbázisokkal. Mivel azonban több kapcsolódási pont ész-

²⁸ A jogorvoslati jogosultság biztosítása az 57/2009.(V.20.) AB határozatban írt indokok alapján nélkülözhetetlen. Az indoklás a korábbi határozatokra utalva rögzíti, hogy az alkotmánybírói eljárásban a jogorvoslatihoz való alapvető jog szempontjából valamely döntés érdemi, ügydöntő volta a tételen jogok által ilyenek tartott döntésekhez képest viszonylagos: a vizsgált döntés tárgya és személyekre gyakorolt hatása által meghatározott.

²⁹ A bírósági ügyiratokban kezelt adatok megismerésének kizárása miatt állapított meg az Alkotmánybíróság alkotmányellenességet a 61/2009 (VI.11.) AB határozatában.

lelhető ezek esetében, azaz nem vonatkoztathatók el teljesen a többi adatbázistól, ezért ezekre is érvényesülnie kell az ügyadatok tekintetében szükséges egységes adatkezelési törvénynek³⁰.

6. Az igazságügyi adatbázisok heterogenitása

Mindezekre figyelemmel tehát az körvonalazható, hogy a bíróságokon kezelt adatok, illetve az ezek alapján létrejött adatbázisok azért nem képeznek egy információs egységet, mivel funkcionálisan más a céllal működnek, és elkülönültségük miatt szükségszerűen függetlenednek egymástól.

Ez a heterogenitás természetszerű következménye, hogy a bíróságok, mint a harmadik hatalmi ág megtestesítői, nem csak az igazságszolgáltató tevékenységükkel kapcsolatosan a birtokukban lévő adataik kezelésével, hanem valamennyi adatkezelő tevékenységükkel joghatást válthatnak ki. Az egységes szabályozásnak tehát az igazságszolgáltató tevékenység mellett rendeznie kell azt is, hogy a joghatás kiváltására alkalmas egyéb adatkezelési megnyilvánulások miben igényelnek eltérő rendelkezéseket. Az egyes adatkezelések közötti indokolatlan eltérések megszüntetésével garantálható lesz, hogy valamennyi alkotmányos elv figyelembe vételével történjen az igazságügyi adatkezelés.

7. A bírósági eljáráshoz kapcsolódó, más által végzett adatkezelés

A tágabb értelemben vett igazságszolgáltatás részesei, illetve a bíróságokkal kapcsolatba kerülő jogalanyok számos módon juthatnak a bíróságok által kezelt adatok birtokába. Ezek az adatok akár úgy is harmadik személy kezelésébe kerülhetnek, hogy arról az adat eredeti érintettje, vagy rendelkezési jogosultja nem szerez tudomást.

7.1. A tágabb értelmű igazságszolgáltatás adatkezelése

A kontradiktórus, illetve a közhiteles nyilvántartási bírósági eljárásban részt vevő felek és képviselőik vagy saját akaratukból – kezdeményezőként –, vagy állami kényszer hatására saját akaratukon kívül kerülnek kapcsolatba a bírósággal. Mindkét személyi kör jogosultságába tartozik az, hogy a bírósági ügyben keletkezett adatokat a saját céljából kezelje, és ennek során felhasználja. Ez a jog – eltérő ter-

³⁰ Az igazgatási célú nyilvántartások adatkezelési tevékenységek összehangolásánál különösen kell ügyelni az eltérő élethelyzetek miatti egyértelmű szabályozására. Az egyértelmű szabályozás szükségességét hangsúlyozza ki a 29/2009. (III.20.) AB határozat indoklása is, amely a 9/1992. (I. 30.) AB határozatra visszautalva kimondta, hogy „a jogbiztonság az állam – s elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. Vagyis a jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is.” [Lásd még a 3 lábjegyzetet!]

jedelemben – az eljárások egyéb résztvevőit is megilleti. Jól látszik, hogy ezek az adatkezelések a bírósági adatkezelés körén kívül esnek, azonban ahhoz szorosan kapcsolódnak, mivel vagy a céljuk vagy a forrásuk a bírósági adatbázisok valamelyike. Ezekben az adatbázisokban olyan adatok találhatóak, amelyek lényegében azonosak³¹.

Az egységes szabályozás ebből következően akkor alkotmányos, ha érinti az igazságszolgáltatásban ügyfél jogokkal rendelkező jogalanyok adatkezelését is, különösen ügyelve arra, hogy kiküszöbölje az egyező adatok jogalanyonként eltérő kezelésének lehetőségét.

7.2. A nyilvános igazságszolgáltatási adatok kezelése

A bíróságok igazságszolgáltató tevékenysége a nemzetközi jogi normák³² és a hazai jogszabályok³³ alapján több szegmensében is nyilvános. Ennek következtében bárki jogszerűen a nyilvánosságra került adatok birtokába juthat, amikkel kapcsolatosan korlátozó rendelkezést hozni fogalmilag kizártnak tűnik. A nyilvános adatok ugyanis azzal, hogy mindenki számára megismerhetővé válnak, automatikusan köztudomásúak, azaz vagy bárki által tudottak, vagy szabadon megismerhetők³⁴.

Az adatok ilyen formán történő megszerzése tehát nem csak jogszerű, hanem alkotmányos is, azonban világosan látszik, hogy a megszerzett adatok feletti rendelkezési jog megszűnése az érintett felek jogait, illetve jogos érdekeit is sérthetik. Elvi jelentőségű kérdés, hogy a jogszerűen megszerzett adatok tekintetében kizárólag a megismerés lehetősége, vagy az adat birtokban tartásával annak a kezelése (tárolás, továbbítás, rendszerezés) is megilleti az adatbirokást.

Kézenfekvő példaként felhozható, hogy a nyilvános tárgyalások látogatása során bárki feljegyzéseket készíthet az általa látottakról és hallottakról, úgy, hogy ezzel a hatályos szabályok szerint nem sérti senkinek a jogait. Az alkotmányos szintű szabálynak ezzel kapcsolatosan arról kell rendelkeznie, hogy a jogszerűen megszerzett nyilvános adatok – amelyek között lehetnek személyes adatok is – rendszere-

³¹ E tényhelyzet alapján írja elő a Büsz. 9. §-a azt, hogy az irat elvesztése, vagy megsemmisülése esetén a Pp. 119/A. §-a és a Be. 71/A. §-a (3) és (4) bekezdése alapján kell eljárni. A Pp. 119/A. § (1) bekezdése szerint az elveszett (megsemmisült) iratok pótlására az ügyben eljáró tanács elnöke intézkedik. Ennek keretében a szükséghez képest elrendeli az iratok teljes vagy részleges pótlását, meghallgatja az eljárásban részt vett személyeket, kiadmányokat, iratmásolatokat szerez be stb. A Be. 71/A. §-a (3) bekezdése szerint, hogy ha az irat elveszett vagy megsemmisült, akkor a bíróság elnöke rendelkezik az elveszett vagy megsemmisült irat felkutatásáról vagy pótlásáról. Ennek keretében az eljárásban részt vett személyek meghallgathatók, és kiadmányok, iratmásolatok szerezhetők be.

³² Például ENSZ Egyezségokmány 14. cikk 1. pontja, EU Alapjogi Charta 47. cikk,

³³ Alkotmány 57. § (1) bek., 1997. LVI. tv. (Bsz.) 12. §, Be. 237.-239. §§, Pp. 5. §, 2006. V. tv. (Ctv.) 10-11. §,

³⁴ Lásd az 4.1/a. alatt írtakat.

zése, megőrzése, továbbítása is alkotmányos jog-e, és ha igen, akkor ezt milyen más jog tiszteletben tartásával lehet gyakorolni. Tisztázni kell azt is, hogy ha valaki nyilvános adatokat kezel, akkor azok felett fennáll-e az adat eredeti érintettjének a rendelkezési joga. Ha a szabályozás rendelkezési jogot biztosít, akkor rendeznie kell azt is, hogy ez az érintett által az adatkezelés miként korlátozható.

A sajtószervek által készített hang- és képfelvételeket, mint jogszerűen megszerzett adatokat illetően is nélkülözhetetlenek az egységes szabályozás rendelkezései, ugyanis az adatkezelésnek ebben a speciális területén gyakorolható jogosultságok sem egyértelműek. A bíróságok működésének társadalmi nyilvánossága és a sajtó nyilvánosság jelenleg jelentősen eltér egymástól, úgy, hogy a nyilvános adatok közötti különbségtételt egyetlen norma sem teszi lehetővé.

8. A bírósági adatkezelés személyi háttere

Az adatkezelés a bíróságokon egyaránt feladata az igazságszolgáltató és a munkájukat segítő személyeknek is. A bírák és az igazságügyi alkalmazottak egyező módon kerülnek kapcsolatba az ügyintézésük során felmerülő adatokkal, azokat a feladatuk ellátása érdekében a birtokukban tarthatják. Mivel az adatkezelés általános szabályai³⁵ nem tesznek különbséget az egyes adatkezelés egyes tevékenységei között, ezért ebben a tekintetben a bírák és az igazságügyi alkalmazottak homogén egységet alkotnak. Az adatokkal kapcsolatos rendelkezési jogosultságok között azonban már lényeges eltérés mutatkozik, ami a feladataik nyilvánvaló eltéréseiből következik.

Az adatkezelői minőség egységessége a későbbiekben is fontos, különösen azért, mert a külső jogviszonyokban az igazságszolgáltató hatalom nem tagozódik, ítélező és ügyviteli tevékenységre, és a jogkövetkezmények szempontjából is indifferens az adatkezelő személye.

³⁵ A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. LXIII. tv. (Avtv.) 2. § 8. és 9. pont

Dr. Bagdi Anikó :

A gyülekezési jog aktuális kérdései

Gyülekezési jog. Ha ezt a fogalmat manapság hallja az ember, ellentétes gondolatok fogalmazódnak meg benne. Kinek ezért, kinek azért. Félelem, düh az állampolgárok részéről, dilemma, vita a jogászok és a politikusok részéről. A szakma sok helyen foglalkozott s foglalkozik e kérdéssel. Néha sajnos egyoldalúan, mert egy központi gondolat kör mellé építik ki álláspontjukat, noha az élet komplexitása ezt nem engedhetné meg. Pedig a gyülekezési jog mai helyzete igen bonyolult és szerteágazó probléma.

Lássuk először a spontán gyülekezés kérdését. Még az Alkotmánybíróságon belül is megoszlottak a vélemények arról, hogy a spontán gyülekezés egyenrangú-e a bejelentési kötelezettséggel bíró rendezvényhez képest. A testület a gyülekezési jog három formáját különböztette meg.³⁶ Az egyik, amely a gyülekezési törvényből is egyértelműen levezethető: az előzetesen bejelentett gyülekezés. Emellett a gyülekezési jog kiterjed mindazokra a békés célú rendezvényekre, ahol az okot adó esemény miatt a háromnapos bejelentési kötelezettségnek nem lehet eleget tenni. Ez a gyülekezési jog második fajtája, amelyet gyors gyülekezésként is emlegetnek. A gyülekezéshez való jog harmadik alakja a spontán gyülekezés, amit a testület szintén a gyülekezési törvényből vezetett le, s amely összhangban áll az Emberi Jogok Európai Bírósága Bukta-ügyben³⁷ hozott ítéletével. A spontán és a gyors gyülekezés között minimális különbség van. A spontán gyűlésnek nincs szervezője, így nem kell bejelenteni, és ebből következik, hogy nem is tiltható be, míg gyors gyülekezésnek számít az a gyülekezés, ami három napon belüli, van szervezője, és éppen ezért be kell jelenteni. A rendőrség mérlegeléstől függően vagy megtiltja a megtartását, vagy nem. Önmagában nem tiltható meg késedelmes bejelentésre hivatkozva az a békés rendezvény, melyet a gyülekezésre okot adó esemény miatt lehetetlen volt bejelenteni három nappal korábban.

Mára a résztvevők a technika fejlettségének köszönhetően másodperceken belül értesíteni tudják egymást a tüntetésről. A gyakorlat egyre inkább a 'gyere el te is, és küldd tovább' körsms, amelynél nehéz megállapítani, hogy kit tekintünk szervezőnek. A tüntetés ilyen formája a gyors és a spontán gyülekezés határán mozog, ugyanis a szervező „eltűnik”, beolvad a résztvevőkbe, azonossága nem, vagy csak nehezen állapítható meg. Így szervező(k)ről nem tudunk egyértelműen beszélni. A

³⁶ Vö. 75/2008. (V. 29.) AB határozat

³⁷ Lásd Bukta és mások kontra Magyarország ügy, 2007.

spontán gyülekezés – különösen azonos gondolkodású és hagyományú csoportoknál – akár egy hírközlő internetes portál hatására is létrejöhet. A szervező és a vezető személyét is aggályos összemenni. További probléma merül fel akkor, ha spontán tüntetésekre való készülésre, annak szervezésére hívnak fel. A szervező kiléte itt sem egyértelmű, valamint az a kérdés is felmerül, hogy hogyan lehet spontán tüntetésre készülni, hiszen a spontán és a készülés szó között fogalmi ellentét húzódik meg.

Végezetül létezik még egy jelenség, amely valamennyi gyülekezési formánál előfordulhat, amikor a tüntetők egymástól független csoportja mintegy berögzült szokásként ugyanarra a helyre gyülekezik. Még ha valaki szervezi is a gyülekezéseket, az országban olyan szimbolikus helyek alakultak ki a tüntetésre, ahol több spontán egység tömeget alkothat. Az egységeket lehetetlen lesz egymástól elkülöníteni. Hazánkban a Kossuth tér vívta ki ezt a népszerűséget. A spontán politikai jellegű gyűlések helyszínei szinte kivétel nélkül az Országház előtt kerültek és kerülnek megrendezésre.

A hatályos szabályozással kapcsolatban szinte a legtöbb vitát a gyülekezés időtartama váltja ki. Az Európai Unió más országaiban a hazaitól eltérő a gyülekezési jog erre vonatkozó szabályozása. Finnország³⁸ e kérdést úgy szabályozza, hogy nyilvános eseményt nem lehet szervezni a törvényben meghatározott napokra. Ilyen tiltás alá esik nagypéntek, húsvét vasárnap és karácsony napja, este hattól huszonnégy óráig keresztül, kivéve a külön engedéllyel megtartott gyűlések.

A lengyel törvény olyan megoldást alkalmaz, amely szerint legalább három, legfeljebb harminc nappal korábban kell bejelenteni a tüntetést. Itt megjelenik egy maximum korlát, amely összhangban van a gyülekezési jog ad hoc jellegével, hiszen megkérdőjelezhető annak a gyülekezésnek az aktualitása, amelyet az eseménytől számított harminc napnál későbbre szerveznek. A lengyelek a második világháború borzalmai után arra a megállapításra jutottak, hogy külön kategóriát kell, hogy képezzen a náci haláltáborok helyén tartandó gyülekezés. Ezt legkorábban harminc nappal előtte kell bejelenteni, de ha sérti az áldozatok emlékét, megtiltható.

E példák alapján a magyar törvénynek célszerű lenne tartalmaznia egy maximális és egy minimális időkorlátot. A maximális határidőt harminc napban kellene megállapítani, bár elgondolható az a francia megoldás, miszerint a rendezvényt a megtartása előtt legalább tizenöt nappal kell bejelenteni. Ezt a finn megoldással

³⁸ A továbbiakban a külföldi joggyakorlatot vö. KÁDÁR András Kristóf – M. TÓTH Balázs: A gyülekezési jog külföldi és magyar szabályai. Fundamentum, 2007. 1. szám, 63-76. o.

lehetne rugalmasabbá tenni, amely megengedi a későbbi bejelentést, ha az nem okoz súlyosabb közrendbontást. Ha ez alá a szabályozás alá vennénk a közlekedés sérelmét is, talán hűszévi alkotmánybírói huzavona rendeződne egy kompromisszumos megoldással. Megfontolandó a „tiltott napok” bevezetése is. Egy nemzetnek szüksége van arra, hogy ne legyen megosztott. Márpedig a vélemények eltérőek, és ebből eredően a véleménynyilvánítás sokszor konfliktust szül. Magyarországon ez épp olyan gyakran fordul elő, mint bármely más európai államban. Az Alkotmánybíróság által erősen védett véleménynyilvánítás szabadsága mellett ez aligha lenne megvalósítható. Nálunk mára elképzelhetetlen egy nemzeti ünnep a túlzott politikai és nem politikai véleménynyilvánítás nélkül. Egyes csoportok – ideértve a szélsőséget is – előszeretettel „szerepelnek” nemzeti ünnepeken, hiszen így nagyobb figyelmet kapnak, és az ünnep kapcsán jelentősebbnek tűnhet mondanivalójuk. Mindemellett megfontolandó, hogy egyes – akár nemzeti – ünnepek napján tiltható vagy korlátozható lenne a gyülekezési jogunk. Vajon az Alkotmánybíróság hogyan reagálna egy ilyen törvényhozási kezdeményezésre? Jelen pillanat szerint nem lehet tudni. Ennek a feltevésnek az alapját Paczolay Péter, az Alkotmánybíróság elnöke véleménye³⁹ adja, aki szerint húsz év alatt a testület gyakorlatának döntéseiben vargabetűk, következetlenségek kimutathatóak, ezért döntöttek úgy, hogy érdemes kritikusan áttanulmányozni az elmúlt évek döntéseit. Mint mondta, a cél az, hogy áttekintsék a határozatok elméleti alapjait, kiemeljék az esetleges ellentmondásokat. Az Alkotmánybíróság nem precedensbíró, így nincs kötve korábbi határozataihoz, azonban ha mégis eltérne a korábbi véleményétől, azt nagyon alaposan meg kell indokolnia. A gyakorlat következetes és kiszámítható lenne, mert nem minden egyes esetben kellene szembenézni a korábbi gyakorlattal, hanem lenne egy kézzel fogható útmutató. A gyülekezési jog ilyen szabályozása kapcsán tehát elkerülhetetlen lenne egy alkotmányos kontroll. Az értelmezés az Alkotmánybíróság kezében van.

A tüntetéssel egyidejűleg felvetődik az ellentüntetés kérdése is. Mindig vannak olyan csoportok, akik a gyülekezők ellen, valamint az általuk képviselt eszme ellen tüntetnek. Célszerű és ésszerű-e egymás mellett engedélyezni a tüntetést és ellentüntetést az esetleges összeszólalkozások, nézeteltérések, fizikai bántalmazások lehetősége miatt? Mindig lesznek olyan csoportok, akik az ellentüntetést kihasználva fognak hallatni magukról. Gondoljunk csak bele, hogy a – társadalom többsége által elfogadott – férfi és nő kapcsolatán alapuló házasság védelméért nem gyakori, hogy az emberek éljenek gyülekezési jogukkal. Ellenben a Meleg Méltóság Napján szervezett felvonulás alkalmával egyidejűleg, rögtön hangsúlyos-

39 <http://www.stop.hu/articles/article.php?id=430980>

sá válik a házasság védelme. Ugyancsak gondolhatunk a marihuánafogyasztás legálissá tételéért folyó harcra, és az akkor épp olyan fontossá váló „drogellenes, egészséges élet” jelentőségét hangoztató ellentüntetésre. Mások jogainak védelme akkor válik jelentőssé, amikor ellentétes nézeteket valló csoportok azonos helyszínre jelentik be rendezvényeiket. A törvényhozónak kötelessége megvédeni a rendezvény résztvevőit, mert csak így lehet biztosítani az alkotmányos alapjog szabad gyakorlását. „Egy gyűlés megtartása valamely vélemény hangsúlyozásának, nyomatékosításának eszköze, ami mások véleményével szemben áll. Ez adja a gyűlekezések látens, vagy sok esetben szemmel látható konfliktusos jellegét, amit kívánatos szabályozni.”⁴⁰ Természetesen igaz, hogy az államnak semlegesnek kell maradnia az eltérő vélemények ütközésénél, de éppen ezek az eltérő vélemények adják az alkotmányos demokrácia alapját és lényegét. Az Emberi Jogok Európai Bírósága az „Arzte für das Leben” kontra Ausztria⁴¹ ügyben kimondta, hogy a gyűlekezéshez való jog magában foglalja azt a jogot, hogy az államnak biztosítania kell a jogszerűen megtartott gyűlés zavartalanságát. A 2006-os „Ollinger ügyben”⁴² jogellenesnek ítélte meg azt a betiltott tüntetést, amelyet a második világháborúban elhunyt zsidók emlékére tartottak volna ugyanabban a köztemetőben, ahol náci csoportok szintén a második világháborúban elhunyt SS-katonákról emlékeztek meg. Ebben az esetben az államnak biztosítania kellett volna, hogy ne kerüljön sor konfliktusra. Az Emberi Jogok Európai Bíróságának döntése értelmében, ha a „rendezvény biztonsága előreláthatólag még komoly biztonsági intézkedések mellett sem garantálható, akkor annak a megtiltása is szükségesnek minősülhet egy demokratikus társadalomban.”⁴³

A franciaországi gyakorlat szerint nem lehet egy időben és egy helyen több gyűlekezést tartani, ezért a rendőrség másik időpontra vagy helyre átvezényelheti a rendezvényt. Ezzel ellentétben az angol megoldás szerint a gyűlekezés megtartását a törvényben meghatározott feltételekhez lehet kötni, például ha a gyűlekezés célja mások megfélemlítése. Kiemelendő, hogy nem tiltja a rendezvényt, csupán feltételhez köti. A véleménynyilvánítás szabadságának tiszteletben tartása mellett korlátozza a gyülekezési jogot. Az angol⁴⁴ rendőrség mindemellett a tüntetőkkel való együttműködésre törekszik, biztosítja, hogy olyan útvonalon vonulhassanak fel, ahol nem kerülnek konfrontációba az ellentüntetőkkal. Sok mindent megtesz, amely ugyan nem tartozik a feladatkörébe, de ezzel megnyeri a tüntetők bizalmát,

40 75/2008. (V. 29.) AB határozat

41 Kádár – M. Tóth i.m. 70. o.

42 Uo.

43 Uo.

44 Vö. Szabó Máté: A gyülekezési jog problémái: a tömegdemonstrációk és a rendőrség Magyarországon a demokratizálódás folyamatában. Acta Humana, 1998. 32. szám, 36-37. o.

és így biztosítja az együttműködést a rendzavarások elkerülésére. A radikális csoportokat azonban kevésbé tudják bevonni a partnerségbe. A rendőrök az előzetes tárgyalásoknál tesztelik a még nem ismert csoportokat, hogy milyen cselekmények várhatók tőlük az esemény megtartásakor.

Hazánkban a rendőrségi beavatkozás lehetősége megnő azokban az esetekben, amikor a tüntetők két csoportja konfrontálódik egymással, tehát akkor is, amikor a tiltakozás és ellentiltakozás ugyanarra a helyre esik. Az ellentüntetéseknel felmerülő problémák megoldhatók lennének, ha a törvény korlátokat vezetne be, hiszen a véleménynyilvánítás és a mással szembeni véleménynyilvánítás nem egy fogalom alá esik.

Az eltérő nézeteket képviselő csoportok közötti konfliktus különböző módszerekkel elkerülhető lenne. Az egyik, ha az ellentüntetőknak a törvény tiltaná, hogy ugyanabban az időpontban azonos helyre szervezzék tüntetésüket. Megoldható lenne a konfrontálódás akkor is, ha egy helyre – de az előző rendezvény résztvevőinek elvonulására időt biztosítva – ugyanaznap más időpontra engedélyeznék az ellentüntetést. Nem biztos, hogy szerencsés, ha más helyszínre „vezénylik” a szembenálló tüntetéseket. Ez megfosztaná a csoportot attól, hogy ugyanakkora nyilvánosságot kapjanak, és lehet, hogy így elvesztené jelentőségét az ellentüntetés.

Olyan szabályozást is lehetne alkalmazni, hogy ha egy időben egy helyre szervezik a tüntetést az ellentétes nézetet vallók, akkor a rendőrségnek mérlegelési joga lenne. Döntését attól tehetné függővé, hogy a csoportok mennyire jelentenek „veszélyt” egymásra. Ha a tüntetők-ellentüntetők között a konfrontáció esélye kicsi – már pedig a hazai gyülekezési kultúránkban ennek az esélye kevés –, akkor a rendőrség korlátozó feltételekkel, és a csoportok szervezőivel való folyamatos együttműködés mellett engedélyt adhatna a rendezvények megtartására. Ha az összetűzés veszélye nagy, akkor a már említett két megoldást lehetne alkalmazni.

A magyar jogalkotóknak is érdemes lenne elgondolkodniuk, hogy a hídon, a rendvédelmi erők egységeinek körzetében, a temetőben való gyülekezés, továbbá minden olyan terület, ahol fertőző betegség terjed, természeti okok miatt veszélyt jelent, vagy jellegénél fogva félelmet kelthet az emberekben, tiltó szabályozás alá essenek. Az autópályán vagy a kétirányú teljes útlezárásokkal tartandó gyülekezés tiltása már a közlekedés aránytalan sérelméből levezethető.

Megfontolandó lehetne, hogy egyes épületek előtt a törvény korlátozhatná, illetve feltételhez köthetné a gyülekezést – például az oktatási intézményeknél a gyermekek érdekének figyelembevételével. A korlátozás a gyermekek elfogulatlan világgépének megőrzése érdekében indokolt lehet egyes esetekben. Angliában⁴⁵ a parlamentet és az uralkodói házat, mint sérthetetlen szimbólumot védik a rendőrök. Radikális tüntetők szívesen zavarnák meg a törvényhozók és az uralkodói ház nyilvános megjelenéseit, hogy ezzel széles nyilvánosságot kapjanak képviselt gondolataik. A rendőrök ezt akár erőszakos beavatkozással is megakadályozzák.

A nemzeti szimbólumoknak számító helyek a kinyilvánított véleménynek nagyobb nyomatékot adnak. Valljuk be, hogy a 2005. március 2-án a Kossuth téren szervezett kétszáz traktort felvonultató gazdatüntetésnek éppen a Parlament közelsége adta a jelentőségét. „A február közepén a fővárosba érkezett, erőgépeik többségével a Felvonulási téren letáborozott gazdák azért vonultak át a Parlament épülete elé, mert elégedetlenek a tárgyalások ütemével, és szeretnék megakadályozni, hogy a kormány „időhúzásra játsszon” – mondta Bagi Béla, a demonstrációs bizottság vezetője.”⁴⁶ Láthatjuk tehát, hogy így nagyobb figyelemre számíthattak a tüntetők, mintha a szokásos útlezárásokat alkalmazták volna, vagy maradtak volna a Felvonulási téren. Egy szimbolikus helyszín nagyobb figyelemfelkeltéssel jár, a gondolatok jelentőségét hangsúlyosabbá teszi.

A törvény által védett alkotmányos intézmények – népképviselői szervek és bíróságok – közé be kellene vonni az Alkotmánybíróságot, illetve a Sándor-palotát is. A köztársasági elnök, valamint az Alkotmánybíróság külön-külön hatalmi ágat testesítenek meg, tevékenységük épp olyan fontos a hatalmi ágak szétválasztásában és egyensúlyának megteremtésében, mint a többi hatalmi ágé, így ugyanakkora védelem is megilletné őket.

A rendezvényen résztvevők arc eltakarásának tiltása vagy engedélyezése kérdésénél mindkét oldalról erős érvek ütköznek egymással. A maszk viselésének tiltása a véleménynyilvánítás aránytalan korlátja is lehet. Arra, hogy a kérdésre megtaláljuk a választ, az alábbi hétköznapi példákat kell átgondolnunk.

Az elmúlt években számos békés tüntetést szerveztek a családon belüli erőszak ellen, a gyermektartásdíj behajtásának elősegítéséért, a quantánamói foglyokért. A Zöldek is előszeretettel viselnek gázmaszkot egyes tüntetéseken. A korlátozás ezekben az esetekben aránytalan lenne, mert nem biztos, hogy egy ilyen jellegű

⁴⁵ SZABÓ i.m. 37. o.

⁴⁶ <http://www.vedegylet.hu/modules.php?name=News&file=article&sid=181>

tüntetésen mindenki felvállalja az arcát, hiszen a tüntetésnek oka és előzménye lehet, az előbb említett példák szerint, akár egy megalázott élethelyzet. Ezekben a rendezvényeken elsősorban olyan emberek vesznek részt, akiknek emberi méltóságuk csorbát szenvedett. Ha nem tudnák eltakarni arcukat, valószínű, hogy a szégyenérzet miatt nem vállalnák fel véleményüket. S ezért nem élnének gyülekezési jogukkal, amely a véleménynyilvánítás korlátjával jár. A másik véglet az olyan gyakran emlegetett utcai tüntetések, ahol bizony a rendőrségnek komoly gondot okoz a bűncselekmény elkövetőinek azonosítása. A footballhuliganizmus tüntetésen való megjelenése, az arc maszkkal, sállal vagy egyéb ruhadarabbal való eltakarása tapasztalatok szerint agresszív magatartásra, cselekvésre ösztönöz. Az azonosíthatatlanság mögé bújva könnyebb elkerülni a jogi felelősségre vonást. A törvény módosításánál e kétféle problémát kellene figyelembe venni és olyan szabályozást alkotni, hogy az arc esetleges eltakarása ne járjon a gyülekezési jog aránytalan sérelmével, tehát biztosítsa a szabad vélemény kifejezését.

Angliában a rendőrség feltételhez kötheti a rendezvény megtartását, ha alaposan feltételezhető, hogy a rendezvény súlyosan sértené a közrendet, megzavarja a közösség életét, súlyos anyagi kárt okoz, vagy célja mások megfélemlítése. Az észtországi szabályozás tiltja a politikai, nemzeti, faji, vallási gyűlölet keltésére alkalmas rendezvényt, továbbá azt is, ha az erőszakot vagy gyűlöletet kelt társadalmi rétegek között. Az Emberi Jogok Európai Bírósága a „Cisse kontra Franciaország” ügyben⁴⁷ egy két hónapja tartó békés célú rendezvény felosztatását jogszerűnek ítélte, mert az egészségügyi és a közegészségügyi helyzet jelentősen leromlott, miközben a tüntetők két hónap alatt kinyilváníthatták véleményüket.

Az előzőekben felsorolt példákkal még alkotmányosan korlátozható a gyülekezési jog gyakorlása. A közegészségügyi korlát, az állami szervek védelme mind megengedhető, s Európában rendszerint élnék is e korlátokkal. A politikai, vallási, nemzeti és faji gyűlöletkeltésre irányuló rendezvény megtiltása sajnos már nem biztos, hogy kiállná az Alkotmánybíróság próbáját, a szabad véleménynyilvánítás fokozott védelme miatt. Hazánknak azonban ilyen minimális korlátokra talán szüksége lenne...

Mindebből láthatjuk, hogy az alapjogok szabályozása és védelme kiemelkedő jelentőségűvé vált a XXI. századi Európában. Ennek a folyamatnak nagy lökést adott a volt szocialista országokban végbemenő demokratikus rendszerváltozás, nyugaton pedig az Európai Unió létrejötte. Az alapjogok szabályozásában talán a polgári és politikai szabadságjogok – ezen belül a gyülekezéshez való

⁴⁷ Kádár – M. Tóth i.m. 68. o.

jog – élvezik a legnagyobb védelmet, hiszen ezek a demokrácia alappillérei. Európában a gyülekezési jog jelentősége a kilencvenes években fokozódott. Ez a folyamat szorosan összefügg a véleménynyilvánításhoz való jog erősödésével. A XXI. században azonban az országok olyan alkotmányos problémákkal találták szembe magukat, amely pontosításokat, változtatásokat tesz szükségessé a nemzeti szabályozásban. Ezek a módosítások vélhetőleg Európa-szerre összhangban lesznek egymással, hiszen az Európai Bíróság és az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítéleteit és értelmezését figyelembe kell venniük az európai országoknak, valamint az Európai Unió szerveinek. Nem szabad ugyanakkor elfelejtenünk, hogy az alkotmányos alapjogok kiemelkedő védelmet kapnak, így változtatásuk is csak kellő gondossággal, több szempont együttes mérlegelésével lehetséges. Egy-egy szabály megalkotása nagy körültekintést igényel, hiszen lehet nem éri el az általa megkívánt célt vagy azzal ellentétes következményekhez vezet.

Dr. Katona Sándor :

Mennyi is az anyyi?

Adalékok az igazságszolgáltatás hatékonysága kérdéséhez

A főbb megállapítások:

Az igazságszolgáltatás rossz hatékonysággal működik, erre utal az, hogy sok és egyre növekvő költség vetési pénzből nem tud igazán eredményeket felmutatni, a helyzet nem javult /illetve nem javult eléggé/ ennek bizonyítására a peres ügghátralék nem, vagy csak kismérvű csökkenését hozza fel. A nem hatékony működés oka pedig az, hogy az Országos Igazságszolgáltatási Tanács /a továbbiakban OIT/ rossz hatékonysággal igazgat, de ez nem is csoda, hiszen átláthatatlan és nem eléggé ellenőrzött a működése, továbbá ékkötöttségénél fogva eleve nem képes a központi igazgatás feladatát hatékonyan ellátni, a túlsúlyos középszintű vezetés érdekeivel szemben a központi érdekeket érvényesíteni. Nem teljesültek tehát azok az elvárások, amelyek az új igazgatási modell 1997-es megalkotása elsődleges indokai és céljai voltak.

Fleck Zoltán kiindulópontja, vizsgálati módszerének lényeges elemei tehát a következők:

- az igazgatás hatékonyságát az igazságszolgáltatás működése hatékonyságán keresztül méri le,
- „befektetés”-nek a költségvetési előirányzat – nominálértéken számolt – alakulását tekinti,
- a „hozam” mérőszámaként pedig a folyamatban maradt peres ügyek számát,
- a kettő összevetésként alakított ki véleményt a bírósági igazgatás hatékonyságáról.

Ezen módszerek kielégítő voltával kapcsolatban ugyan vethetők fel aggályok², de – elsősorban az összehasonlítás lehetősége miatt – a vizsgálódás során én is ezeket a kritériumokat vettem alapul.

A költségvetési előirányzat alakulásához

Kétségtelen tény, hogy a bíróságok költségvetési előirányzata az új igazgatási modell óta a háromszorosára nőtt, erre az említett mű gyakran és szívesen hivatkozik, pl. olyan kommentárral, amely a bírói illetmények háromszorosra emelkedését „váratlanok és meglepőnek” nevezi³.

Ezen adat helyes értékeléséhez azonban szerintem feltétlenül hozzátartozik az összevetés

a/ egyrészt az ugyanazon időszak összesített költségvetési főösszegének alakulásával, továbbá

b/ az OIT működését megelőző időszak ugyanezen adatával.

Ez esetben ugyanis a meglepetés legott oldódik, nézzük a vonatkozó táblázatot⁴:

Kölségvetési előirányzatok alakulása

	1998. év	2008. év
Bíróságok	22	67
a növekedés aránya		3
Összes	2 845	9 017
a növekedés aránya		3,16
Országgyűlés	5	17
a növekedés aránya		3,41

Az összegek milliárd forintban értendők

A táblázatból világosan kitűnik, hogy, a bíróságok költségvetési előirányzata valóban a háromszorosára nőtt, de a költségvetés fő előirányzatának a növekedési üteme is lényegében azonos volt ezzel, a 3,16 szorosára nőtt. **A bíróságok költségvetési részesedése tehát nem növekedett.**

A növekedés aránya tehát a fenti adatok ismeretében „váratlanok és meglepőnek” aligha nevezhető, lényegében szinten tartás történt.

Felvetődhetne ugyan, hogy a közhatalmat gyakorló szerveknél ettől eltérő is lehetett a helyzet, ezért nem érdektelenek az Országgyűlés, mint másik hatalmi ág adatai: e szerint az **Országgyűlés költségvetési előirányzatának a növekedése 1998 és 2008 között 3,41-szeres volt**, azaz nemcsak elérte, hanem némileg meg is haladta a bíróságok költségvetési előirányzatának háromszoros növekedését.

A fenti adatok tükrében tehát szó sincs arról, hogy a bíróságok az OIT működésének megkezdése óta kiemelt, kivételezett költségvetési támogatás növekedésben részesültek volna!

b/ Célszerű összevetni a korábbi állapottal is, a már jogállami, de még miniszteriális bírósági igazgatással. 1991-től a bíróságok költségvetési előirányzatának összegét – az IM fejezeten belül címként – már tartalmazza költségvetési törvény. Az összevetést az is feltétlenül indokoltá teszi, hogy erre tényadatot a Fleck mű nem tartalmaz⁵.

A bíróságok költségvetési előirányzatának összege 1991-ben 2,3 milliárd forint volt. Ha ezt az 1997-es évi 16 milliárdnyi összeggel összevetjük, **hétyszeres növekedési arányadódik.**

Ebből az következik, hogy a **bíróságok működésére a költségvetés által biztosított összeg növekedési üteme nagyobb volt korábban, mint az OIT működése alatt /1998 – 2008/.**

A peres ügghátralék alakulásához

Fleck Zoltán kimutatja, hogy az OIT eddigi működése alatt a peres ügyérkezés lényegében állandó volt – mintegy négyszázezer évente⁶ –, és ezzel lényegében együtt mozgott a befejezések száma is. Ez azt eredményezte, hogy mintegy kétszázezerre állt be az évente folyamatban maradt peres ügyek száma, a javulás csak igen kismértékű, nem számottevő /1997-ben 206 698, 2006-ban 183 636/.

Jön is a szigorú verdikt: „Ebből következően egy évtizednyi idő alatt nem sikerült az öröklött hátralékot ledolgozni a feltételek alapvető megváltozása ellenére sem. 1998 után erre a feladatra lényegesen kedvezőbb feltételek álltak rendelkezésre”.

A felelős pedig az OIT, amely „lehetőségeinek korlátozottsága a testület összetételéből és szervezeti helyéből származó érdekkötöttségnek köszönhető /Fleck I 163.

o./ A racionális létszámgazdálkodás, valamint a középszintű igazgatás irányítása és ellenőrzése erőtlen nem képes lényegesen javítani az egész rendszer hatékonyságát, mert a központi érdekek képtelenek megfelelően érvényesülni a középszintű adminisztráció túlsúlya és ellenőrizhetetlensége miatt. A hatékonyság elmaradásának tehát szervezeti jellegű oka vannak” /Fleck I. 164.o./.

Erre is igaz azonban, hogy Fleck műve erről nem tartalmaz tényadatot az OIT előtti igazgatási időszakra nézve /1990 – 1997/, így nincs összevetési alap, amelyből a helyzet romlására vagy javulására lehetne következtetést levonni.

Ha ezt pótoljuk, az adódik, hogy a folyamatban maradt peres ügyek száma az OIT előtti időszakban **megduplázódott**, 1990-ben 99 724 peres ügy 7, 1997-ben 206 698 peres ügy maradt folyamatban /igaz, növekvő ügyérkezés mellett/.

Ha ezt összevetjük azzal, hogy az OIT működése alatt ez a szám nem megduplázódott, hanem kismértékben csökkent, az adódik, hogy az **OIT igazgatása volt hatékonyabb**. Ráadásul – mint láttuk – nem nagyobb, hanem kisebb mértékben emelkedő költségvetési előirányzat mellett!

Az OIT igazgatása az elvárások tükrében

Felvethető persze, hogy nemcsak a korábbi időszakot kell nézni, hanem azt is, hogy az OIT működéséhez fűzött elvárások teljesültek-e. Ekkor persze szembe kell nézni azzal, hogy mi is volt ez az elvárás? Kinek az „elvárása” volt a reális, legyen az irányadó? Hol kellene tartania az OIT-nak és az igazságszolgáltatásnak?

Ezt a problémát, a kérdés szubjektív voltát maga Fleck is felveti, „Vitatható természetesen, hogy ez az eredmény mekkora, mekkorának kellene lennie, sőt az adatokat többféleképpen lehet értelmezni, de legalább annak természetesnek kell lennie, hogy számot kell adni a teljesítményről” /Fleck I. 165. o./.

Véleményem szerint célszerű az OIT igazgatását bevezető törvény miniszteri indoklásából kiindulni. Ez a legautentikusabb forrás annak megismerésére, hogy mit tűzött ki célul a jogalkotó.

A Bszi. miniszteri indoklása a következőképpen jelöli ki a célt:

„Mára bizonyossá vált, hogy az igazságszolgáltatás feladatainak jogállami szinten történő ellátásához külön-külön nem elégséges a bírói létszám növelése, a hatáskörök és az eljárási szabályok időnkénti kisebb-nagyobb módosítása. A személyi és tárgyi feltételek javítása természetesen elengedhetetlen, de azt az ellentmondást, amely a bírósági igazságszolgáltatás tényleges helyzete, lehetőségei és a vele szemben támasztott elvárások között jelenleg fennáll, csak átfogó, minden kapcsolódó részt

érintő reformmal lehet megoldani, ezért az eljárásjogok és a bírósági szervezet, a bíróságok igazgatása, valamint a bírák jogállása és javadalmazása területén alapvető változások szükségesek.”

„A bíróságok igazgatása a hatályos szabályozás szerint részben külső igazgatás, mivel abban a végrehajtó hatalom képviselője – az igazságügy-miniszter – a részére biztosított jogkörök (vezetők kinevezése, fegyelmi eljárás kezdeményezése, a bíróságok működéséhez szükséges személyi és tárgyi feltételek biztosítása stb.) gyakorlásával vesz részt. A külső igazgatást ellensúlyozza a bírák által választott bírói testületek működése. Az elmúlt években a külső igazgatásban (a megyei bírósági elnökök kinevezése kérdésében, költségvetési kérdésekben), de magában a bírói testületek működésében is zavarok mutatkoztak. Az Alkotmánybíróság több határozatában – így az 53/1991. (X. 31.) ÁB. határozat, a 38/1993. (VI. 11.) ÁB. határozat, továbbá a 28/1995. (V. 19.) ÁB. határozat stb. – foglalkozott a bíróság mint önálló hatalmi ág és a végrehajtó hatalom viszonyával, illetve a bíróságokra vonatkozó szabályozás alkotmányossági kérdéseivel. Az Alkotmánybíróság határozatai ugyan nem állapították meg a hatályos szabályozás alkotmány-ellenességét, azonban a különvéleményekben lényegében megfogalmazásra került az, hogy megnyugtató megoldást a bíróság függetlenségét kifejező szervezeti autonómia és önkormányzat jelentené.

A törvény mindezekre figyelemmel a bírósági szervezetet mint a végrehajtó hatalomtól elkülönült egységes szervezetet határozza meg, és a bírói függetlenség alapvető biztosítékaként a bíróságok igazgatásának olyan rendszerét alakítja ki, amely a politikailag semleges bírói hatalmat elkülöníti a törvényhozó és a végrehajtó hatalomtól. Ennek érdekében az igazságügy-miniszternek a bíróságok igazgatásával kapcsolatos jogszabályok megszüntetése és a bíróságok igazgatására a törvény létrehozza a kétharmad részben a bírák által választott bírákból, egyharmad részben delegáltakból álló Országos Igazságszolgáltatási Tanácsot, (a továbbiakban: OIT), amely az igazságügyi (bírói) igazgatás legfelsőbb irányító szerve. Az OIT feladata a bíróságok működésével kapcsolatos minden olyan jogkör, amely a hatályos szabályozás szerint az igazságügyminisztert illeti meg.” /általános indoklás/

Ebből kitűnik, hogy az OIT létrehozásának döntő oka a bírói hatalmi ág függetlenségének egy magasabb szinten való biztosítása, kifejezése volt.

Kétségtelenül megfogalmazza az „igazságszolgáltatás jogállami szinten történő ellátásának igényét”, de hogy ez pontosan milyen elvárást jelent, az értelmezés kérdése. Jelentheti azt is, hogy az ügyhátralék növekedése nem tartható fenn, ez esetben a helyzet konszolidálása, az **ügyhátralék növekedésének megállása** /sőt némi csökkenése/ is felfogható kitűzött célként, és ennek teljesülése **eredményként** és nem kudarcként értékelhető.

Az az elvárás nyilván kiolvasható, hogy az igazságügyi igazgatás legyen hatékonyabb. Azonban – mint ahogy az előbbiekben részletesen kifejtettem – az OIT hatékonyabban is működött, mint a korábbi modell.

Ezt meghaladóan az a kérdés, hogy az OIT megfelelt-e az „elvárásoknak”, erősen szubjektív, mindig vitatható marad.

Budapest, 2009. március

Dr. Katona Sándor
tanácselnök, Legfelsőbb Bíróság
Hivatkozások

- ¹ Fleck Zoltán: Bíróságok mérlegen valamint Bíróságok mérlegen II. szerkesztette és az előszót írta Fleck Zoltán, mindkettő Pallas Kiadó Kft. 2008. A továbbiakban Fleck I. és II.
- ² Az igazságszolgáltatás hatékonyságára ugyanis nyilvánvalóan nemcsak az igazgatás milyensége hat. A nominálértéken való számítás is torzít olyan körülmények között, amikor a fogyasztói árak növekedése 1990 és 2008 között tízszeres volt /forrás: Élet és Tudomány 2009/9. 270 – 271. oldal/. A nem peres ügyek intézése valóban nem mosható össze a peresekkel, de teljes figyelmen kívül hagyásuk sem helyes.
- ³ Fleck II. 42 o. ezt a részt Navratil Szonja írta
- ⁴ Forrás: költségvetési törvények. Az OIT 1998-ban kezdte meg a működését. Az Országgyűlés esetén az „-4. cím összes” adat szerepel, mivel a fejezet többi címében szereplő kiadás nem tapad szorosán az Országgyűlés működéséhez.
- ⁵ Erről az időszakról általános elméleti fejtegetések találhatóak a műben, az OIT működésére alkalmazott „flecki teszt”, azaz a költségvetési előirányzat viszonya a folyamatban maradt peres ügyekkel, teljesen hiányzik.
- ⁶ Azt, hogy a nemperes ügyérkezés a duplájára emelkedett, és már közelít az egymillióhoz, nem tartja lényegesnek
- ⁷ Forrás: Bírósági Ügyforgalmi adatok 1990-ről, IM 1991.

Dr. Fázsi László:

A rendszer gyakorlatának avagy a gyakorlat rendszerének anomáliái a tanácselnöki feljegyzések tükrében

A Bírák Lapjának legutóbbi számában megjelent írásomban⁴⁸ általánosságban foglalkoztam a bírói munka értékelésének kérdésével, amit most egy konkrét értékelési eszköz behatóbb vizsgálatával szeretnék kiegészíteni, miután megyénkben a korábbi cikkem kéziratának leadása után került sor a tanácselnöki feljegyzések ismertetésére, úgy a városi, mint a megyei bírákat érintően, amelynek szerintem legfeljebb annyi értelme volt, hogy kipipálhatóvá tette a munkaterv eme pontját. Ennek ellenére a tanácselnöki feljegyzéseket ma már olyan természetesnek tartjuk, hogy el sem gondolkodunk az értelmén. A továbbiakban ezt a hiányt szeretném pótolni, a tanácselnöki feljegyzés készítésének szabályozására és gyakorlatára kitérve.

Szabályozás szabályzatban

A gyakorlat boncolgatása előtt tehát ismerkedjünk meg a tanácselnöki feljegyzésre vonatkozó szabályozással. A hatályos joganyag áttekintése alapján megállapíthatjuk, hogy a tanácselnöki feljegyzésről semmilyen jogszabály nem rendelkezik. A konkrét szabályokat a bíróságok igazgatásáról szóló 9/1999. OIT szabályzatban (Osz.) találhatjuk meg „a vezetői ellenőrzés formái és módszerei” alcímet követően. Az Osz. 23/A. §-a „tanácselnöki feljegyzés” címszó alatt a következő rendelkezéseket tartalmazza:

(1) Az ítélőtábla tanácsának és a megyei (fővárosi) bíróság másodfokú tanácsának elnöke (a továbbiakban: tanácselnök) folyamatosan – kivéve, ha az érintett bíróság elnöke ezt minden ügyben elrendeli – vezeti a megyei (fővárosi) és helyi elsőfokú bírák ítélkező tevékenységéről készített feljegyzéseket. E dokumentumokat az érintett bírákkal történő megismertetés céljából félévente átadja az ítélőtábla, illetve a megyei (fővárosi) bíróság elnökének.

(2) Az ítélőtábla elnöke a tanácselnöki feljegyzéseket késedelem nélkül megküldi a megyei (fővárosi) bíróság elnökének, aki e dokumentumokat, illetve a megyei (fővárosi) bíróság másodfokú tanácselnöki feljegyzéseit továbbítja a megyei (fővárosi) bíróság szakági kollégiumvezetőjének.

⁴⁸ Bírák Lapja 2008/1. szám 58-61. oldal.

(3) A megyei (fővárosi) bíróság kollégiumvezetője intézkedik arról, hogy az érintett bírák a feljegyzések tartalmát évente egy alkalommal kötelezően megismerjék. Az ismertetés történhet személyesen a kollégiumvezető, illetve felkérésére a feljegyzéseket készítő tanács elnöke, vagy más megyei (fővárosi) bírósági bíró által.

(4) Amennyiben személyes ismertetésre kerül sor és azt nem a megyei (fővárosi) bíróság feljegyzést készítő tanácselnöke végzi, a kollégiumvezető az említett feljegyzést készítő tanácselnököt, illetve az érintett bíró elnökét meghívja a megbeszélésre.

(5) A feljegyzést az azonnali intézkedést igénylő kérdésekben – az (1)-(3) bekezdésben foglaltaktól eltérően – haladéktalanul továbbítani és az érintett bíróval ismertetni kell.

(6) A feljegyzéseknek tartalmaznia kell az adott ügyben hozott első- és másodfokú határozat számát, fajtáját, továbbá – az anyagi jogi, az eljárásjogi és az ügyviteli szabályok helyes vagy helytelen alkalmazását egyaránt vizsgálva – különösen a tárgyalások előkészítésére és a per vezetésére, az esetleges kényszerintézkedések, kényszereszközök alkalmazására vagy hiányára vonatkozó tényeket, a kitűzés és az írásba foglalás időszerűségét, valamint a határozatok szerkesztését jellemző adatokat.

(7) Ha a bíróra vonatkozóan korábban tanácselnöki feljegyzés ismertetésére került sor, úgy indokolt értékelni, hogy munkavégzésében történt-e, s ha igen milyen irányú változás.

(8) A feljegyzéseknek a (6) bekezdésben foglalt tartalmi elemek figyelembevételével történt vezetése során a bírói függetlenség pervezetésben, döntésben való megnyilvánulása nem szenvedhet sérelmet.

(9) Az ítéletábra és a megyei (fővárosi) bíróság kollégiumvezetője szakmai vezetői tevékenysége részeként ellenőrzési hatáskörében folyamatosan figyelemmel kíséri a tanácselnöki feljegyzések vezetésének rendszerességét, tartalmi elemeinek meglétét, az ítéletábra, illetve a megyei (fővárosi) bírósági kollégiumvezető pedig a bírákkal való időszakos megismertetés teljesülését is. Amennyiben mulasztást tapasztal, azonnal intézkedik az említett feladatok megjelölt határidőben való pótlásáról, s megvizsgálja elmaradásuk okait.

(10) A kollégium vezetője évente összegzi a tanácselnöki feljegyzések általánosítható tapasztalatait, s a kollégium munkatervében tervezi e témakör megvitatását.

(11) A tanácselnöki feljegyzéssel érintett bíró az értékelés tartalmára észrevételt tehet, amelyet írásban rögzíteni kell.

Az Osz. 22. § (1) bekezdésének c/ pontja (a biztonság kedvéért) a kollégiumvezető feladatai között is előírja a 23/A. § (10) bekezdésében foglaltakat.

Az Osz. mellett a Legfelsőbb Bíróság ügyviteli szabályzatáról szóló 1/1994.LfB. számú utasítás 9. §-a foglalkozik még a tanácselnöki feljegyzéssel a következők szerint:

(1) Az eljáró tanács elnöke feljegyzést vezethet az alsóbb bíróságok ítélezési, eljárási, ügyviteli gyakorlatáról.

(2) A Legfelsőbb Bíróság elnöke valamennyi kollégium, elnökhelyettese az általa felügyelt kollégium, kollégiumvezetője az adott kollégium tekintetében a tanácselnöki feljegyzés vezetését kötelezővé teheti. A tanácselnöki feljegyzés vezetésének elrendelése bármely alsóbb fokú bíróság bármely ügycsoportjára vonatkozhat.

(3) A tanácselnöki feljegyzéseket a kollégiumvezetők gyűjtik; ezek tartalma a Legfelsőbb Bíróság elvi irányító tevékenysége, a Bírósági Határozatok című folyóirat szerkesztése és a Legfelsőbb Bíróság személyzeti vezetőjének a munkája során használható fel.

(4) A tanácselnöki feljegyzések más irányú felhasználására – így különösen az Igazságügyi Minisztériumnak vagy az adott megyei bíróság vezetőjének történő megküldésére eseti felhatalmazást a Legfelsőbb Bíróság elnöke adhat.

Kinek szól?

Ezek után nézzük meg, hogy tulajdonképpen kinek szól a tanácselnöki feljegyzés. A bírónak, a szakmai-, vagy igazgatási vezetőnek, avagy mindegyiküknek? A kézenfekvő válasz nyilván az, hogy természetesen a tanácselnöki feljegyzés elsősorban a másodfokú tanács által felülbírált ügyben első fokon eljáró, illetve ügydöntő határozatot (a továbbiakban: ítéletet) hozó bíró számára, az ő tájékoztatása és szakmai fejlődésének elősegítése céljából készül.

Ha azonban ez a hipotézisem igaznak fogadható el, akkor könnyen belátható, hogy a tanácselnöki feljegyzésnek csak annyiban van értelme, amennyiben az olyan információkat nyújt az érintett bíró számára, amelyeket a másodfokú határozat nem tartalmazott és a szakmai épülésére szolgálhat. Ehhez képest ma megyei bíróként pl. a következő tartalmú (teljes terjedelmében idézett) tanácselnöki feljegyzéseket⁴⁹ kapjuk a felsőbb bíróságunktól:

„Hatályon kívül kellett helyezni, mert a II. f. tárgyaláson az ügyész nem volt jelen, ezért kell vigyázni a nyilvános ülésről tárgyalásra áttéréssel.”⁵⁰

⁴⁹ A tanácselnöki feljegyzések szövegét az érintett bírók hozzájárulásával közlöm.

⁵⁰ Ez a másfél soros feljegyzés másodfokú ügyeket tárgyaló tanácselnökre vonatkozik, ezért jelzem, hogy az Osz. kizárólag elsőfokú ügyeket tárgyaló bírák tevékenységének dokumentálását írja elő.

„Két perújítási indítványt elutasító végzést hagytunk helyben.”

„Két ügyet bíraltunk felül, mindkettőt helybenhagytuk. K... J... és tsa: szüksézává indokolás, ezért a bizonyítékok mérlegelésével kapcsolatos következtetéseit a másodfokú határozat tartalmazza. Ha a vádlott védekezésével szemben elfogadok egy másik vallomást, annak lényegét illene megjelölni, s ezt követően megindokolni, hogy miért fogadom el. Zavaró az ítélet-szerkesztésben római számokkal elválasztani az egyes részeket, amely felosztás nem is biztos, hogy mások számára is logikus. Megfelel ugyan a Be. 258. §-a (3) bekezdésében foglalt a-f pontnak, de kérdéses, hogy megfelel-e a bekezdés azon kitételének, hogy az ítélet ... összefüggően tartalmazza a következő pontokban írtakat. Több vádlottas ügyben a tényállásban és az indokolásban a nevük mellett a rendbeliségük feltüntetésével kell megjelölni a vádlottakat.”

„Négy Bkf-es ügyben jártunk el. Egy összbüntetési indítványt elutasító végzést helybenhagytunk. Egy összbüntetést viszont hatályon kívül helyeztünk, s az összbüntetési eljárást megszüntettük. Ez a határozat sem volt alkalmas arra, hogy az összbüntetés anyagi és eljárási szabályainak helyes alkalmazását példázza, sokkal inkább ezzel teljesen ellentétes megállapítást kellett tenni. Másodfokú határozat mellékelve.”

„Egyetlen Bf-es ügyben jártunk el, amelyet tanácsülésen bíraltunk el, mert pótmagánvádat elutasítása volt a tárgya, s helybenhagytuk az indokolás kiegészítésével. Nem 2007-es ügyben észleltük, hanem 2008-ban másodfokon tárgyalt ügyben, azonban minél hamarabb szükséges ennek a gyakorlatnak a megszüntetése. Testi épség elleni ügyben a szó szerint jegyzőkönyvbe foglalt kioktatás, ami a tanúk kihallgatása előtt történt félelmetes, majdnem olyan, mint a rendőrségen a számítógépben lévő másfél oldalas kioktatás. Ennek ellenére azzal kezdődik, hogy figyelmezteti az adott tanú szempontjából releváns mentességi okokra, mely kiterjed arra is, hogy nem tagadhatja meg a vallomást aki korábban együttműködött, tevékenyen megbánt, s emiatt szüntették meg vele szemben az eljárást. A releváns kioktatás körébe tartozik a foglalkozásnál, közmegebiztatásnál fogva titoktartásra kötelees személynek szóló tájékoztatás. Ezután az írásbeli vallomás jogszabályi lehetőségéről tájékoztat, nem mulasztva el az elektronikus okirat formájában elkészített vallomásra való kitérést a minősített elektronikus aláírás kívánalmával együtt. Továbbá: »A tanúnak a figyelmeztetésre adott válaszát szó szerint kell jegyzőkönyvbe venni, pl. a figyelmeztetést megértettem, vallomás tételelemnek nincs akadálya.« (A jegyzőkönyv 3 oldala, 2 tanú szó szerint és szövegszerkesztett formában egyező kioktatás mellékelve.)

Mindezek után gondolom, nem kell különösebben kommentálni azt a nézetemet, hogy az ilyen tartalmú tanácselnöki feljegyzésekre az érintett bírónak nincs szüksége. Sőt véleményem szerint azt is leszögezhetjük, hogy a tanácselnöki feljegyzés ilyen gyakorlatának abban az esetben sincs értelme, ha annak címzettjeként a szakmai vagy az igazgatási vezetőt jelölnék meg, akiknek az informálása amúgy csaknem olyan fontos lenne, mint az érintett elsőfokú bíró közvetlen tájékoztatása. Erre azonban a tanácselnöki feljegyzések már csupán azért is alkalmatlanok, mert legalábbis megyénkben meglehetősen ötletszerűen készülnek, a tanácselnökök belátásától függően, amibe az is belefér, ha ilyen egyáltalán nem készít a tanácselnök. Természetesen a feljegyzés készítésére hajlandó tanácselnökök sem minden bíró munkáját értékelik, hanem csak azokat, akiknek esetében ezt szükségesnek vélik. Szóval teljesen esetleges az, hogy valakiről készül-e, s ha igen, milyen felfogásban, ami ráadásul aggályossá is teszi a jelenlegi gyakorlatot, hiszen a tanácselnök esetleg szubjektív szempontjain is múlhat az, hogy egy-egy bíró tevékenységéről milyen kép alakul ki az általa készített feljegyzések tükrében, ha szabadon válogathat az adott bíró ügyei között.⁵¹ Ebből következően a tanácselnöki feljegyzések emiatt sem alkalmasak a bíróság vezetésének informálására. Ámbár személyes tapasztalataim szerint erre különösebb igény sem mutatkozik a vezetés részéről. Ezt jelzi az is, hogy soha nem találkoztam még a másodfokú ügyeket tárgyaló tanácselnökök feljegyzéseiből általánosítható tapasztalatoknak (az Osz. 22. § (1) bekezdésének c/ pontja által is előírt) évenkénti összegzésével.⁵²

Amennyiben mindehhez még azt is hozzá vesszük, hogy a tanácselnöki feljegyzések ismertetését követően, ismereteim szerint, még nem volt példa érdemleges vezetői intézkedésre. A kifejezetten gyóntató jellegű ismertetés a „mea culpa” bíró általi kijelentésével penitencia nélkül is eredményesnek minősül, úgy nyugodtan kijelenthetjük, hogy az egész bürokratikus procedurának semmi értelme, mert ha netán azt feltételeznénk az illető bíróról, hogy úgysem olvassa el a másodfokú határozatunkat, akkor abban is biztosak lehetünk, hogy a tanácselnöki feljegyzésünknek sem fog több figyelmet szentelni.

⁵¹ Ennek kiküszöbölése érdekében a tanácselnöki feljegyzéseimet az adott évben felülbírált valamennyi ügy figyelembevételével készítettem el, de csak néhány általam kiválasztott bíró esetében, mert amennyiben minden városi bíró munkájával ilyen részletességgel foglalkoznék, úgy évente 100-150 oldalnyi feljegyzést kellene készítenem.

⁵² Megjegyzem: kollégiumvezetőként ilyen én magam sem készítettem. Ennek oka azonban az volt, hogy minden másodfokú határozatot személyesen néztem át azok irattárba kerülése előtt, aminek a tapasztalatait a megyei büntető ügyszak egész éves tevékenységét átfogóan bemutató terjedelmes értékelésben minden év végén feldolgoztam, jóval részletesebben annál, mint amit az általam sem forszírozott néhány tanácselnöki feljegyzés lehetővé tett volna.

Hogyan legyen?

Ezért tartottam szükségesnek azt, hogy a bírói munka értékelésének erre az anomáliájára külön is kitérjek. Ennek ismeretében persze – legalább teoretikusan – fel kell tenni azt a kérdést is, hogy mi legyen a tanácselnöki feljegyzéssel. Egyáltalán legyen-e, s ha igen, akkor hogyan legyen? Miután megtehetem, hogy egyszerű megyei bírósági tanácselnökként őszinte véleményt nyilvánítsak, ezért a magam részéről azt javaslom: ne legyen! Felejtsük el a tanácselnöki feljegyzés intézményét, amelynek a gyökerei egy olyan korba kapaszkodnak, amelyen már régen túllépett az élet, ezért inkább a mai kor elvárásainak kellene megfelelnünk a bírói munka értékelési módszereinek megválasztásában is.

A tanácselnöki feljegyzés Osz. 23/A. §-ában szabályozott módon történő vezetésének feltételei ugyanis ma már beláthatóan nem biztosíthatók, hiszen ehhez minden tanácsnak legalább két elnökkel kellene működnie a jelenlegi ügyforgalom mellett. Az egészséges ösztöneit követő gyakorlat láthatóan túl is lépett a tanácselnöki feljegyzések folyamatos vezetésének követelményén, sőt néhol a feljegyzés készítés kötelezettségén is, ami eleve kérdésessé teszi ennek az ellenőrzési formának a létjogosultságát, miután az ilyen mulasztás éppúgy következmények nélkül marad, mint az, amit a kötelezettségét lelkiismeretesen teljesítő tanácselnök esetleg az elsőfokú bíró tevékenységével kapcsolatban rögzít a feljegyzésében.

Másrészt azt is megállapíthatjuk, hogy a tanácselnöki feljegyzések készítése, legalábbis büntető ügyekben, gyakorlatilag teljesen felesleges, mivel a revízió elvéből következően a másodfokú tanácsnak az elsőfokú eljárás törvényességét teljes körűen vizsgálni kell, amelynek eredményéről számot kell adnia ítéletének indokolásában. Az tehát nem fordulhat elő, hogy a fellebbviteli tanács által felülbírált ügyben eljáró elsőfokú bíró tevékenységével kapcsolatos kritikai észrevételek ítéletének indokolásában egyáltalán nem kapnak hangot, hanem azokra a tanácselnök csak a feljegyzésében tér ki, miután a Be. 348. §-ának (1) bekezdésében foglaltakból „egyértelműen megállapítható, hogy a törvény – legalábbis főszabályként – a teljes revíziós jogkör talaján áll”.⁵³ Az ügyviteli szabályok alkalmazásának, valamint a kitűzés és az **írásba foglalás** (néhol valóban lazán kezelt) időszerűségének kérdésével viszont véleményem szerint nem a másodfokú tanácselnököknek kell foglalkoznia, ha ennek az ügy érdemi elbírálására egyébként semmilyen kihatása nincs. Mindebből következően a tanácselnöki feljegyzés csak a másodfokú ítéleten alapulhat, aminek a megállapításait felesleges megismételni.

⁵³ Büntető eljárásjog (szerk.: dr. Tóth Mihály) HVG-ORAC 2003. Budapest, 400. old.

Ezért úgy vélem, hogy az ítélkezés figyelemmel kísérését, és ezen belül az egyes bírók tevékenységének értékelését, teljes egészében a kollégiumvezetők feladatává kell tenni, még akkor is, ha a határozott időre kinevezett bírósági vezető esetleg nem szívesen vállal fel olyan konfliktust, amelynek esetleg kedvezőtlen hatása lehet vezetői megbízatásának meghosszabbodása szempontjából, hiszen minden bírónak van egy szavazata akkor, amikor pályázatáról véleményt nyilvánítanak a bírói testületek. A másik lehetőség olyan szabályozás és feltételrendszer kialakítása lehet, amelynek keretei között a tanácselnöki feljegyzések valóban korrekt képet adnak az elsőfokú bírák tevékenységéről, a bíró, vagy a vezetés számára – annak eldöntésétől függően, hogy a vezetői ellenőrzés vagy a szakmai értékelés eszközének tekintjük-e a feljegyzést. Emellett szólhat az, hogy a másodfokú bíróságnak egyébként kizárólag olyan közvetett lehetőségei vannak a bírók szakmai fejlődésének befolyásolására, amelyek tapasztalataim szerint csak a kifejezetten motivált kollégák tekintetében tűnnek elégségesnek.

Minderről persze szívesen olvasnám bíró társaim véleményét is a Bírák Lapjában, ha megmarad ez a szerintem fontos, de talán általunk sem eléggé megbecsült fórum számunkra.

Dr. Görög Attila:

Az elektronikus ügyintézésről

Számtalan példát lehetne sorolni arra, hogy a Polgári Perrendtartás az utóbbi években hányszor módosult azzal a kimondott, vagy kimondatlan igénnyel, hogy az eljárások gyorsabbak, egyszerűbbek és hatékonyabbak legyenek. Az nem vitatható, hogy a módosítások megalakítása előtt a gyakorlati tapasztalatokat vizsgálták, illetve megkísérelték hasznosítani. Kérdés: ez mennyiben valósult meg. Ez vezetett az alábbi „ötletelésre”:

Mind a peres, mind pedig a felszámolási eljárások időtartamát sok esetben jelentősen érinti a postai kézbesítés bizonytalansága, illetve még a megfelelő kézbesítés esetén is az a gyakorlati tapasztalat, hogy jelenleg a Magyar Posta Zrt. kizárólag az elsőbbségi küldeményeket „igyekszik” rövid időn belül a rendeltetési helyére eljuttatni, a bíróság által tértivevénnyel megküldött küldemények kézbesítése még

megyén belül is, de más megyébe (Miskolcra, vagy Budapestre, vagy a Dunántúlra) sokszor egyhetes késedelemmel történik. Nem is beszélve arról, amennyiben a kézbesítendő irat „nem kereste” kézbesíthetlenségi jelzéssel érkezik vissza, illetve amennyiben sok esetben (így pl.: ügyvédek esetében, akár „pertaktikai” okokból) csak a kézbesítés második megkísérlését követően kerül sor a küldemény átvételére.

Emellett a postai kézbesítésekre vonatkozó szabályokból nem következik az, hogy a Posta kétszer olyan módon kísérelje meg a kézbesítést, hogy a két kézbesítési kísérlet között egyhetes idő telik el, megtörténhetne oly módon is, hogy egymást követő napokon kíséri meg a kézbesítést, és a második megkísérlést követően tartja csak vissza 5 napra a küldeményt, hogy ezt követően szabályszerűen, „nem kereste” kézbesíthetlenségi jelzéssel a bíróság részére visszaküldje.

Ismert, hogy a gazdálkodó szervezetek egymás közötti pereiben összehatártól függően korábban volt terv az elektronikus ügyintézés bevezetésére (tudomásom szerint erre törvénytervezet készült is, mely azonban csak javaslat maradt), illetve a legutóbbi ismereteim szerint a fizetési meghagyásos eljárások elektronikus úton történő rendezése oly módon fog megtörténni, hogy ki is kerülnek a bírósági hatáskörből.

Ezzel szemben azonban a jogalkotó 2009. január 01. napi hatállyal (a 2008. évi XXX. törvénnyel) módosította a megyei bíróság elsőfokú hatáskörébe tartozó, a jogi személy cégek egymás közötti pereiben irányadó szabályokat, így a Pp. 73/A. §. (1) bekezdés b.) pontja alapján kötelező jogi képviseletet vezetett be, illetve a Pp. 121/A. §. (1) bekezdésének beiktatásával kötelezővé tette a jogvita peren kívüli elintézésének megkísérlését.

Feltételezhetjük, hogy a jogi személy gazdálkodó szervezetek jogi képviselői cégeljárársban is eljárnak, azaz a beadványok elektronikus úton történő benyújtására és annak fogadására alkalmasak.

A fenti bevezető után két területen szorgalmazandónak tartom az elektronikus ügyintézés fokozatos bevezetését.

Egyrészt a *felszámolási eljárásokban* oly módon, hogy a felszámolóknak a bírósággal, a bíróságnak a felszámolóval, a bíróságnak azon hatósággal, akik felé egyébként is értesítést küldünk az eljárás megindításáról, majd befejezéséről, illetve a

jogi személy cégek bírósággal, illetve felszámolóval történő „kapcsolattartására”.

Az eljárás megindításának, illetőleg befejezésének közzétételére vonatkozó végzésünket az alábbiaknak adjuk ki:

- az adós képviselőjének (képviselőinek),
- a hitelező(k)nek,
- a felszámolóbiztosnak,
- a megyei bíróság gazdasági hivatalának,
- az APEH Regionális Igazgatóságának,
- az Adó- és Illetékhatóságnak,
- a Vám- és Pénzügyőrség Regionális Parancsnokságának,
- a Munkaügyi Központ Kirendeltségének,
- az Egészségbiztosítási Igazgatóságnak,
- a Megyei Nyugdíjbiztosítási Igazgatóságnak,
- a Környezetvédelmi Felügyelőségnek,
- az Országos Munkabiztonsági és Munkaügyi Főfelügyelőség Megyei Felügyelőségének,
- a Megyei Levéltárnak,
- az adós székhelye szerinti Körzeti Földhivatalnak,
- a cégjegyzék 32-es rovata szerinti pénzügyintézet(ek)nek,
- az adós székhelye szerinti polgármesteri hivatal adóirodájának.

Ennek postázása, majd a visszaérkezett tértivevények szerelése lényeges anyagi és időbeni ráfordítást igényel, illetve bírói, tisztviselői, irodai munkát, az eljárás iratainak többszöri rendezését, bíróhoz történő beadását, „mozgatását”. Ez elektronikus úton, olvasási nyugtával történő visszaigazolással lényegesen csökkenthető.

A hitelező gazdálkodó szervezetek esetében elképzelhető az általános jellegű bevezetés, vagy bizonyos összehatár fölött, a hitelezői igény mértékétől függően.

o – o – o

Ami a *jogi személy cégek egymás közötti pereiben* történő alkalmazhatóságot illeti, az minden esetre tény, hogy a részben eltérő szabályokat a jogalkotó 2009. január 01. napjától kezdődően bevezette (függetlenül attól, hogy a polgári perrendtartás

ötödik részében szabályozott és az 1992. évi LXVIII. törvény 31. §. c.) pontjával hatályon kívül helyezett szabályokról milyen döntést hozott korábban az Alkotmánybíróság).

Konkrét példából kiindulva egy adott ügyben 2009. március 10. napján kelt végzéssel megküldésre került a peres feleknek az ügyben kirendelt igazságügyi szakértő által készített szakértői vélemény, valamint költségjegyzék azzal, hogy arra észrevételüket, illetőleg érdemi nyilatkozatukat, valamint bizonyítási indítványukat a végzés kézbesítésétől számított 8 napon belül terjesszék elő.

Felhívtam őket arra, hogy amennyiben a szakértő személyes meghallgatását igénylik, úgy ugyanezen határidőn belül várható költségeire helyezzenek bírósági elnöki letétbe 10.000.- Ft-ot, és a letétbe helyezés tényét igazolják, valamint tételesen jelöljék meg a szakértőhöz feltenni indítványozott kérdéseiket is.

Figyelmeztettem őket arra, hogy amennyiben a megadott határidőn belül nyilatkozatot nem tesznek, a bíróság úgy fogja tekinteni, hogy a szakértői vélemény megállapításait nem teszik vitatottá, a szakértő személyes meghallgatását nem igénylik, illetve az általa igényelt szakértői díj megállapítását sem ellenzik.

A végzés kollégám által 2009. március 11. napján kiadásra került, azt a Magyar Posta Zrt. március 12. napján kézbesítésre felvette, és míg a nyíregyházi jogi képviselő részére március 13. napján kézbesítésre került, azzal szemben a budapesti jogi képviselő részére március 19. napján kísérelték meg először kézbesíteni, és azt március 23. napján kézbesítették, így a március 10. napján tett intézkedéssel meghatározott 8 napos határidő 20 nap alatt, azaz március 30. napján jár le, ezt követően kerülhet sor a szakértői díj és költség megállapítására, illetőleg esetlegesen egyéb szükséges intézkedés megtételére.

Ezzel szemben amennyiben elektronikus úton kerülhetett volna kiadásra az intézkedés, úgy a ténylegesen meghatározott 8 nap lett volna betartható.

Másrészt az alkotmánybírósági döntés a perek tárgyaláson kívüli elbírálásának szabályait bár alkotmányellenesnek minősítette és megsemmisítette, nem zárható ki a tárgyaláson kívüli elbírálás, amennyiben ehhez az érdekeltek hozzájárulnak, így tekintettel arra, hogy a Pp. 121/A. §-ával a jogvita peren kívüli elintézésének megkísérlése kötelezővé tételre került, emellett a rövid úton való elérhetőség közlését is szabályozza a jogalkotó (Pp. 121/A. §. (3) bekezdés g.) pontja), ebben a körben is

bevezethető az elektronikus ügyintézés, illetve esetlegesen teljes egészében, vagy részben (a felek hozzájárulása esetén) a tárgyaláson kívüli ügyintézés.

Mindezek alapján érdemes lenne megvizsgálni azt, hogy a jogi személy gazdálkodó szervezetek egymás közötti pereiben, illetve felszámolási eljárásokban lehetőség van-e az elektronikus ügyintézés részbeni, illetve fokozatos bevezetésére, esetleges tárgyaláson kívüli elbírálásra.

Amennyiben igen, úgy megfontolandó, hogy a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának Gazdasági Kollégiuma kezdeményezzen jogalkotást az Igazságügyi Minisztériumnál, illetve az Országos Igazságszolgáltatási Tanácsnál.

o – o – o

Hogy ne csak a jogalkotási kérdésekkel foglalkozzunk, szintén a fent említett törvénymódosítás előírja azt is, hogy a fél, az ügyész és a perben részt vevő egyéb személy, valamint azok képviselője kérheti, hogy az irat elektronikus másolatát az általa megjelölt e-mail címre továbbítsa a bíróság, amennyiben az iratról neki másolat adható, és az irat elektronikus okiratként, vagy a papíralapú okirat elektronikus másolataként a bíróságnál rendelkezésre áll. Ebben az esetben a másolat kiadásáért nem kell illetéket fizetni (Pp. 119. §. (5) bekezdése).

Jelenleg a hiteles okirat elektronikus kiadása technikai feltételek hiányában nem valósítható meg, így kérdés: e-mailben Word-dokumentumként, vagy – a jogszabályi előírástól eltérően – postai úton hiteles kiadmányként biztosítsuk-e a határozat, illetve jegyzőkönyv kiadmányt az ilyen formában igénylő félnek. Véleményem, hogy a „törvényrontó gyakorlat” a célszerűbb, hiszen nem szerkeszthető okirat, hanem hiteles határozat, jegyzőkönyv biztosítása a cél, ezt pedig csak így tudjuk teljesíteni.

o – o – o

Megjegyzés:

A fenti gondolatokat 2009. márciusában fogalmaztam meg. Tudomásom van arról, hogy a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 6. §-át az Országgyűlés által 2009. június 08. napján elfogadott 2009. évi LI. törvény (5) bekezdéssel egészítette ki, mely szerint 2010. július 1-jétől a bíróság és a felek közötti írásbeli közlésekre a hivatalos iratok elektronikus kézbesítéséről és

az elektronikus tértivevényről szóló törvényben foglaltakat kell alkalmazni. Természetes személyek esetén a beadványokat és más hivatalos iratokat papír alapon is be lehet nyújtani, illetve kézbesíteni.

Ezen rendelkezéseket a 2010. július 01. napját követően kezdeményezett felszámolási eljárásokban kell alkalmazni (a törvény 51. § (4) bekezdése). Tudomással bírok arról is, hogy a Polgári Perrendtartás módosította – beiktatta a 394/B. §-t is – a 2009. évi LII. törvény 11. §-a.

Az más kérdés, hogy ez mennyiben fokozatos jellegű bevezetés, de a gyakorlati alkalmazásnál nyilvánvalóan nem hagyható figyelmen kívül az, hogy például a Pp. 119. § (5) bekezdése 2009. január 01. napjától hatályos és ezen jogszabályi rendelkezés teljesítésének technológiai feltételei még jelenleg sem állnak rendelkezésre. Az elmúlt egy év a feltételek megteremtésére nem volt elégséges, semmilyen biztosíték nincs arra, hogy az elkövetkezendő 5 hónapban a bíróság alkalmas lesz arra, hogy a hivatalos iratok elektronikus kézbesítésére és az elektronikus tértivevényre vonatkozó törvényi előírásokat szabályszerűen, precízen, maradéktalanul teljesítse.

Ismételten szembesülhetünk azzal, hogy vannak elvárások, célok, már törvénybe is foglalt elképzelések, amelyekről a földön járó (vagy sárba ragadt?) valóság messze áll. Miért és kinek jó az, ha maga az állami szerv kényszerül törvényrontó gyakorlatra?

TALLÓZÁS AZ EGYESÜLET HONLAPJÁNAK ÍRÁSAIBÓL

Dr. Pongrácz Zsolt ajánlója:

Tisztelt Olvasó!

Az alábbiakban a Magyar Bírói Egyesület honlapján (www.mabie.hu), az ott megjelent rovatokból tallózok – ajánlva annak megtekintését minden érdeklődőnek.

1. „Hírek” alcímben megjelent írásokból:

a. Az MBE véleménye az OIT bírákat és az igazságügyi alkalmazottak érintő belföldi kiküldetése esetén fizetendő költségtérítésről szóló szabályzat tervezetéről: Az MBE támogatja ugyan a kiküldetés szabályozását, de nem találja elég átgondoltnak és kidolgozottnak a jelenlegi tervezetet, tekintettel a benne található ellentmondásokra, pontatlanságokra és tisztázatlanságokra. Ezért kéri az OIT-ot, hogy átdolgozás után tűzze ismét napirendre annak újratárgyalását.

b. Javaslat a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 1997. évi LXVII. törvény, valamint az igazságügyi alkalmazottak szolgálati jogviszonyáról szóló 1997. évi LXVIII. törvény módosítására: Az MBE nem fogadja el, hogy a részmunkaidős foglalkoztatottság szabályozása egybeessen a teljes munkaidős foglalkoztatottság szabályozásával. Ezt az alábbiakkal indokolja:

A bíróságok törvényben előírt kötelezettsége az eljárások meghatározott határidőn belüli befejezése. Számos esetben rendkívül szorosak a határidők, a gyakori soron kívüli eljárások pedig tovább fokozzák a munkaterhelést. A részmunkaidős jelentkezők kötelező felvételével teljesíthetlenné válnának a határidők és a kötelezettségek, és tovább fokozódna a munkateher aránytalanság, ami ellentétes az OIT arányos munkaterhelést célzó szándékával. Ezért az MBE az alábbi módosító javaslatot teszi:

A teljes munkaidőben foglalkoztatott igazságügyi alkalmazott kérelem útján módosíthatja a munkaidejét, fizetés nélküli szabadság igénybevételével, a továbbiakban pedig az illetmény megállapításánál az időarányosság elve legyen érvényben.

c. **A Magyar Bírói Egyesületnek az Európai Bírói Egyesület felkérésére adott tájékoztatója:** A bírák anyagi megbecsülése évek óta folyamatosan romlik, az illetmények értéke még az inflációval sem tart lépést. További jövedelem csökkenést eredményez a nettó jövedelem megadóztatása, valamint jelentős kedvezmények megvonása, amelyek következtében az utóbbi években a jövedelmek reálértéke mintegy 20 %-al csökkent. A költségvetési keret stagnál, a kormányzat elzárkózik a forrásbővítéstől, noha a központi köztisztviselői juttatások tekintetében továbbra sem szűkmarkú. Az MBE ennek következtében a bírói és a bírósági szervezeti függetlenséget látja veszélyeztetve. Legalább ennyire tarthatatlan a nyugdíjba vonult bírák anyagi megbecsülése is. Az MBE kéri a nemzetközi szervezet közbenjárását a nemzeti döntéshozó szerveknél.

2. A „**Fórum**” rovat várja a hozzászólók írásait, amelyre egy egyszerű regisztrációt követően kerülhet sor.

3. „**Rendezvények**” topicból:

- a. „Bírák talár nélkül” címmel megtekinthető az MTV által a III. Országos Bírósági Sportnapról készített összeállítás
- b. III. Országos Bírósági Sportnapok összesített eredményei olvashatóak

4. „**Cikkek, tanulmányok**” rovatból:

- a. **A nyugdíjas bíró és a bíróságok (Dr. Csiba Tibor):** Bírónak lenni hivatalos, és ezen a nyugdíjkorhatár elérése sem változtat. A környezete szemében a bíró civilben is, nyugállományba vonulása után is bíró marad (bármennyire is igyekszik elválasztani egymástól a magánéletet és a szakmát), a bírói hatalom és a bíróság intézményének megtestesítője, és ezért továbbra is felelősséggel tartozik. Viselkedésével, állásfoglalásával – magánemberként ugyan – de a bíróságot képviseli. Ennek a sajátos „kint is – bent is”- helyzetnek a szereplőjeként sajátjának érzi a bíróságok működését illető kritikát, és keresi civilként az utakat a jobb kommunikációra, a bíróságok szélesebb társadalmi elfogadtatására, az intézmény emberközelibbé tételére.

Dr. Csiba Tibor felteszi továbbá a kérdést, több évtizedes tapasztalatukkal, és gyakorlati szakmai tudásukkal mely területeken és milyen módon járulhatnak hozzá a nyugdíjas bírák a bíróságok és fiatalabb kollégáik munkájához.

b. **Kahler Frigyes: Néhány gondolat egy vita anyagának olvasása közben:** Dr. Kahler Frigyes véleményt nyilvánít az érdekérvényesítés kérdésében, az Uttó-Ujkéri vitához kapcsolódva. Hozzászólásában rátér arra, miért is tehetetlen az érdekérvényesítés, miért tarthatatlan a bíróságok állapota és a munka körülményei. Hogy a pénzügyvilágnak, amely az országot irányítja, olykor érdekében áll ellehetetleníteni az igazságszolgáltatást, mint harmadik hatalmi ág működését, és ez a bíróságokat érő támadások és azok tekintélyrombolása terén egyre szembeötlőbb. Következtetése, hogy a végrehajtó hatalomnak végül be kell látnia, hogy – bár pillanatnyi érdeke gyakran máshogy kívánja –, hosszú távon mégis a bíróságok kiegyensúlyozott működésére van szüksége. Ha pedig ennek érdekében nemzetközi szervezethez fordul az érdekképviselő, az nem szégyen, hanem – lévén hogy tagjai vagyunk a szervezetnek – felsőbb fórumhoz fordulás, és az egyik járható hivatalos út.

c. **Dr. Katona Sándor: Egy félrevezető hivatkozásról:** Fleck Zoltán jogszociológus gyakorta kifogásolja, hogy Magyarországon következmény nélkül maradnak bizonyos bírói tévedések. Pozitív ellenpéldaként a nagy közfelháborodást kiváltott belgiumi Doutrox ügyet hozza fel, ahol a társadalmi nyomás az igazságszolgáltatás reformját indította el. A tényeket közelebbről megvizsgálva kiderül, hogy bírói hiba az eljárás során nem történt, a tágabb apparátus (nyomozó hatóság, ügyészség, stb.) hibáiért pedig semmilyen bíróság nem tehető felelőssé. Azt, hogy az „igazságszolgáltatás” fogalmát Fleck Zoltán ez esetben tágabban értelmezte volna, megszólalásának körülményei kizárják. A hivatkozás ezért egyértelműen félrevezetőnek nevezhető.

5. „**Jogszabály tervezetek**” rovata nem követte a március óta nyilvánosságra került tervezeteket (pl. Bv-törvény tervezete) és várja e tárgyban is a javaslatokat.

6. A „**Galériában**” az Országos Bírósági Sportnap képei láthatók.

7. A „**Szervezet**” címszó alatt megtalálhatóak az Egyesület által létrehozott munkabizottságok.

8. A „**Testületi állásfoglalások**” címszó alatt olvasható a MBE 2009. évre elfogadott cselekvési programja.

9. „**Országos Bírói Etikai Tanács**” címszó alatt annak ügyrendje, tagjai és határozatai olvashatóak.
10. „**Alapítvány**” címszó alatt a „Bírák az Igazságszolgáltatásért” Alapítvány céljai és alapító okirata olvasható.
11. Nincs tartalommal feltöltve – azaz **szerkesztés alatt áll** – a „Szerkesztőség”, a „Titkári tagozat” és a „Társ Egyesületek” című alfejezetek.

Dr. Széplaki László

Dr. Wirth Béla

Komárom-Esztergom

Megyei Bíróság

Baranya Megyei Bíróság

A 2009. december 10. napján, Budapesten az OIT aulájában

megtartott országos bírói értekezlet jegyzőkönyve

AKTUÁLIS

Új OIT tagok és póttagok választása 2009. novemberben

Tagok:

Dr. Orosz Árpád tanácselnök	Legfelsőbb Bíróság
Dr. Polgárné dr. Vida Judit kollégiumvezető-helyettes	Fővárosi Bíróság
Dr. Fazekas Sándor elnök	Pesti Központi Kerületi Bíróság
Dr. Kiss Márta kollégiumvezető-helyettes	Pest Megyei Bíróság
Dr. Magyar Károly elnök	Zala Megyei Bíróság
Dr. Heidrich Gábor elnök	Szegedi Ítéltábla
Dr. Nagy László kollégiumvezető	Tolna Megyei Bíróság
Dr. Sisák Péter elnök	Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság
Dr. Soós Gyula elnök	Fejér Megyei Bíróság

Póttagok:

Dr. Baur Péter	Békés Megyei Bíróság
Dr. Bálint Attila	Szegedi Városi Bíróság
Dr. Cseh Attila	Csongrád Megyei Bíróság
Dr. Fónyiné dr. Kazareczki Andrea	Pesti Központi Kerületi Bíróság
Dr. Hunyadi-Buzás Ágnes	Heves Megyei Bíróság
Dr. Lukács Zsuzsanna	Fővárosi Ítéltábla
Dr. Péntek László	Fővárosi Bíróság

Dr. Makai Lajosnak, a Magyar Bírói Egyesület elnökének a megnyitója:

A Magyar Bírói Egyesület véleményt nyilvánít az igazságszolgáltatás és a bírák helyzetét érintő intézkedésekről és jogszabályokról, szükség esetén álláspontját a közvélemény felé közvetíti – deklarálja a MBE alapszabálya. A MBE alapszabályából idézett mondat megfelelő legitimitációt biztosít a mai tanácskozásunk megszervezéséhez, amelynek rendeltetése, hogy lehetőséget biztosítsunk a bírói kar jelenlévő képviselőinek arra, hogy elmondhassák véleményüket, gondolataikat, a mindannyiunkat érintő reformtörvények hatályosulásáról. Mert mi érintheti jobban a bírák helyzetét, mint az igazságszolgáltatás működését, a bírák mindennapi munkáját meghatározó alaptörvények, a szervezeti törvény, a jogállási törvény, illetőleg az lasz. mikénti érvényesülése a gyakorlatban. Vajon jól működik-e az igazságszolgáltatás a mai formájában? Vajon a 10 évvel ezelőtt elfogadott törvények beváltották-e a hozzájuk fűzött reményeket, elfogadja-e a másik két hatalmi ág a bíróságok teljes szervezeti függetlenségét, kell-e változtatni ezeken a törvényeken? Ezekre és még sok egyéb, az igazságszolgáltatással kapcsolatos kérdésre az elmúlt időszakban sokan keresték a választ, jogászok, a tudomány művelői, újságírók, és még lehetne folytatni a sort, hiszen az igazságszolgáltatás az a műfaj, amihez mindenki ért. A válaszkeresés során, vagy ürügyén sokan nemtelen és alaptalan támadásoktól sem riadtak vissza; a bíróságokat, a bírákat ért támadások egyre durvábbak. Persze sokan jogosan fogalmaznak meg kritikákat a bíróságok működésével kapcsolatban, melyeken el kell gondolkozni és azokra adekvát válaszokat kell adni. Úgy gondolom, hogy a kellő időben gyakorolt önkritika, a hibák feltárása, ezekből a megfelelő következtetések levonása csak javíthat a bíróságok megítélésén, míg az elefántcsonttoronyba való visszavonulás, mindennek a hátrítása, negatív irányba

mozdíthatja el a társadalmi megítélést. A reformtörvények átvilágításával kapcsolatosan az igazságszolgáltatás legfőbb igazgatási szerve az Országos Igazságszolgáltatási Tanács is kereste a kérdésekre a választ és úgy foglalt állást, hogy azok módosításra szorulnak. Az OIT három tudományos műhely által készített tanulmány alapján határozatában összefoglalta az általa szükségesnek tartott változtatásokat. Ennek folytatásaként 2009. januárjában a Bszi. bizonyos részeinek módosítására vonatkozó javaslatot is kidolgozott. Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium is megkezdte a törvénymódosító javaslatok előkészítését, amelyek főbb elemeit egy koncepció formájában el is készítette. A reformtörvényekről azonban a bírói kar még szervezett keretek között nem nyilvánított véleményt, ezért a MBE válaszmánya elhatározta, hogy az alapszabályban rögzített céljai megvalósítása érdekében megkísérli megismerni a bírói kar véleményét és ezt cselekvési programjában is rögzítette. Ennek megfelelően munkabizottságokat állított fel a törvények hatályosulása tapasztalatainak összegzésére, és a mai tanácskozás céljaként fogalmazta meg ezek megismertetését és megvitatását.

Hölgyeim és Uraim! Tisztelt Kollégák!

Köszöntöm a mai tanácskozásunkon dr. Baka András urat a Legfelsőbb Bíróság és az OIT elnökét, köszöntöm az OIT újonnan megválasztott tagjait, az ítéletábrák, a megyei bíróságok jelenlévő vezetőit és minden bírótársamat. Köszönöm, hogy elfogadták meghívásunkat, és kérem, hogy a tanácskozás résztvevői mondják el véleményüket tabuk nélkül azért, hogy konferenciánk zárásakor elmondhassuk, hogy tettünk valamit a tanácskozás mottójában megfogalmazott cél, egy jobb igazságszolgáltatás érdekében. Mindenkinek eredményes tanácskozást kívánok és felkérem dr. Baka András urat a Legfelsőbb Bíróság és az OIT elnökét a konferencia nyitó előadásának megtartására.

Dr. Baka Andrásnak, a LEB és az OIT elnökének előadása:

Elnök Úr! Tisztelt Kollégák!

Számtalanszor, különböző fórumokon találkoztunk, számtalanszor szó esett az igazságszolgáltatás rendszeréről, az igazságszolgáltatás megújításáról, s azt hiszem, hogy azok a kérdések, amiket elnök úr felvetett, hűsbavágó kérdések és igazán aktuális kérdések. Nem láttam azt a kérdőívet, amit az egyesület korábban kiküldött tagjainak és nem ismerem az eredményét, de a kérdőíveket ma reggel átnézve, azt láttam, hogy számos olyan kérdés van a kérdőívekben, amelyekről én a magam véleményét szeretném elmondani. Ha meg kellene fogalmaznom, hogy milyen címet

adnék az előadásomnak, akkor azt mondanám, hogy a bírósági szervezet aktuális kérdései. Hogyan látom én a magyar bírósági rendszert, a bírósági igazgatást és az előttünk álló feladatokat, milyen kérdések állnak az új OIT előtt.

Az előadásom második részében nagyon röviden szeretnék kitérni arra, hogy a költségvetés helyzete hogy áll és hogyan kell értékelnit azokat a költségvetési számokat, amelyek így, vagy úgy kimentek a bíróságokhoz, annak fényében is, hogy tegnap az OIT döntött az intézmények költségvetéséről és intézményi szintekre bontotta a költségvetési számokat.

Mindenekelőtt a bírósági szervezet aktuális kérdéseiről szólva én is a reform törvényekből indulnék ki. 1997-ben bírósági reformtörvények születtek, amelyeknek az indokait nem ismerem, hogy mi vezetett oda, hogy bírósági reformra volt szükség, és hogy a bírósági reform jött létre abban az időben. A lefolyását, az eredményét, a bírósági reformmal kapcsolatos vitákat, azonban igen. Abban az időben az az elméleti kérdés merült fel, hogy vajon a kormányzattól elkülönült bírósági igazgatásnak van-e létjogosultsága, vagy pedig a kormányzat alatt szerveződő igazgatásnak, ahogy ez Magyarországon hagyomány volt az elmúlt évtizedekben, s ahogy a legtöbb európai államban van. Tehát az igazságügyi miniszter alatt szerveződő bírósági igazgatás, vagy ettől elkülönült bírói öngazgatási rendszer alakuljon ki Magyarországon. Mellette, és ellene pro, és kontra érveket lehet hozni, mind a két megoldás működik Európában, többségében az igazságügyi miniszter alatt szervezett az igazságszolgáltatás. Ugyanakkor néhány államban különböző struktúrákkal és különböző megoldásokkal elkülönült bírósági igazgatás alakult ki, ez a helyzet Magyarországon is. Az akkori jogalkotók 2/3-os többséggel az elkülönült bírósági igazgatásnak adtak prioritást és ezt a megoldást fogadták el. Nagyon sokszor felmerül a kérdés, hogy minek van létjogosultsága. Én azt hiszem – a rendszerváltozás óta eltelt idő tapasztalatait figyelembe véve –, ma jogosan nem lehet amellett érvelni, hogy állítsuk vissza az igazságügyi minisztérium alá szervezett bírósági igazgatást. Azt hiszem, hogy az elmúlt 20 év tapasztalata, a rendszerváltozás óta eltelt idő tapasztalatai azt mutatják, hogy ez a bírósági igazgatás nagyobb garanciát ad a bíróságok számára, mint az igazságügyi minisztérium alá szervezett igazgatás.

Néhány példával támasztanám ezt alá. Az elmúlt időszakban az igazságszolgáltatásra vonatkozó koncepciók hiányoztak, nem látok igazán az elmúlt évtizedekben, a reform óta új igazságszolgáltatási koncepciót. Látok igényeket, látok kritikákat, de ezek az igények, ezek a kritikák koncepcióvá nem álltak össze. Az eltelt időszakban igazságügyi miniszterek jöttek-mentek, a kormányzat igazságügyi politikáját, vagy bírósági politikáját többnyire az igazságügyi miniszter testesíti meg, ennél fogva a gyakori miniszter cserék nem tesznek jót semmiféle koncepció kialakításának,

különösen nem tesz jót az igazságügy és rendészet összevonása, tulajdonképpen két ellentétes terület egy tárca alá vonása. A politikának az a természete – és ezzel nem vádoljuk a politikát, csak megállapítjuk –, hogy kiterjeszti jogkörét, kiterjed olyan területekre is, behatol szándékoltan, vagy nem szándékoltan, oda, ahol a politikának általában nincs keresni valója. Behatol a barátok közé, behatol a családi életbe, a független igazságszolgáltatásba is, és behatolna sok olyan területre, ahol a politikának nincs keresni valója. A rendszerváltozás óta eltelt két évtized arra enged bennünket következtetni, hogy ha az igazságügyi minisztérium alá tartozna a bírósági igazgatás, a mi fiatal demokráciánkban nagy lenne a veszélye annak, hogy az igazságszolgáltatásba a politika pénzzel, pénzelosztásokkal beavatkozna, aminek a megakadályozása fontos, garanciális jellegű kérdés.

Tehát a válaszom az, hogy bár elméletileg, mind az igazságügyi minisztérium alatt szervezett igazgatásnak, mind pedig az elkülönült bírósági igazgatásnak meg lehet a létjogosultsága, a mai magyarországi viszonyok között a kormányzattól elkülönült igazgatás a kívánatos.

Az azonban, hogy elkülönült bírósági igazgatás van, nem azt jelenti, hogy ez a bírósági igazgatás ne lenne professzionális. Ha egy területet megkapunk, hogy ezt magunk műveljük, akkor ezt ugyanolyan szakértelemmel kell tennünk, mint azok a minisztériumi szakapparátusok, amelyek más országokban ezt a területet vizik. Professzionális igazgatás szükséges ahhoz, hogy egységes bírósági rendszer működjön, s ezt nagyon hangsúlyoznám, a helyi bíróságoktól a Legfelsőbb Bíróságig ez egy egységes rendszer, ennek az egységes rendszernek az egységét egyrészt a jogszabályok biztosítják, a másik oldalról, pedig az önigazgatási szabályok, az OIT szabályzatai és ajánlásai. A jogszabályokkal lehetünk kritikusok, az elmúlt évek jogalkotási gyakorlata nagyon sok kifogásolni valót hagy maga után. A jogszabályok olyanok, amilyenek, naponta dolgozunk jogszabályokkal és ismerjük a minőségét, talán nem túlzás ezt állítani, hogy ma a jogalkotás és a jogszabályalkotás bizonyos értelemben, válságban van. A jogalkotás válságának nyilvánvalóan meg vannak a maga diszfunkcionális következményei a bírósági szervezetben. A jogalkotás mellett a bírósági rendszer egységét a szabályzatok, az OIT szabályzatai kellene, hogy biztosítsák, melyek kitöltik azt a jogalkotási űrt, ami a jogszabály és az élet között van, ezeket az OIT szabályzatok biztosítják.

Az elmúlt időben átnéztem egy bizottsággal, hogy áll a szabályzatok helyzete és a bizottság azt a megállapítást tette, hogy az OIT érvényben lévő 36 szabályzatából mindössze 5 olyan van, amelyhez nem kell hozzányúlni. A többi, kisebb vagy nagyobb mértékben, vagy teljesen elavult, kisebb, vagy nagyobb mértékben jogszabályokkal ellentétes, tehát ezek a szabályzatok nem alkalmasak arra, hogy a rendszer egységét biztosítsák, nem alkalmasak arra, hogy ezek alapján széles körű

ellenőrzési számonkérési tevékenységet lehessen folytatni. Ha nincs szabály, vagy nem megfelelő a szabályzat, akkor nyilvánvaló, hogy az ellenőrzési követelmények mércéje is bizonytalan.

A problémákat a jogszabályokon és a szabályzaton túl, nyilván a rendszerrel magával is lehet jellemezni. Ha a bírósági rendszer eredményeit nézzük, nagyon sok kritika éri a bíróságokat, hogy lassan dolgoznak, és nagyon sok kritika éri a bíróságokat a tekintetben, hogy nagyok a területi különbségek, nagyon eltérő munkateherrel dolgoznak a bírák, más egy-egy ügy átfutási ideje vidéki bíróságokon és a főváros központi régióiban, a fővárosban, illetve Pest megyében. Ezek problémák, ezek olyan kérdések, amelyekkel foglalkozni kell, noha tudjuk a másik oldalról, hogy ez nem az egész bírósági rendszer problémája.

Tudnunk kell azt, hogy a vidéki bíróságok többsége időben befejezi az ügyeket, tudnunk kell azt, hogy a központi régióban súlyos problémák vannak, ezek a problémák nem új keletűek, ezek már jelentkeztek a két világháború között is, ezek a problémák akut problémák, amellyel a bírósági szervezetnek szembe kell néznie.

Nagyon fontosnak tartom annak megemlítését, hogy a statisztikára vonatkozó adatkérési módszerünk, gyakorlatunk és annak szabályai elavultak. Ha statisztikai adatokat kérünk a bíróságoktól, akkor ezekre a statisztikai adatokra eltérő válaszok érkeznek, ezek az értelmezés különbségeiből adódnak, vagy az értelmezési szándék különbözőségéből adódnak, tehát sok minden vezethet oda, hogy a statisztikai módszerek nem világosak. Nem mindegy, hogy egy tárgyalási napnak számít, az, amikor elhalasztjuk a tárgyalást, vagy amelyiken délelőtt és délután tárgyalunk. De lehet, hogy nem is ez a legjobb példa, számtalan példa van rá, hogy igen meglepő, eltérő statisztikai válaszokat kapunk, tulajdonképpen értelmezésükkel kiderül, hogy nem indokolhatók az eltérések.

Tehát a statisztikánk átalakulásra szorul. Miért mondom, és miért emelem ki ennek a fontosságát? Azért mert a statisztika az, aminek alapján az erőforrások megállapítása egyes bíróságok között történik. Ennek alapján történik a bírói álláshelyek számítása, ennek alapján kapják meg a bíróságok a költségvetési juttatásait.

Nagyon fontosnak tartom a képzés helyzetét és kérdését. Számtalanszor felle tették nekem is, amikor a kötelező képzésről beszéltem, hogy elnök úr a bírókat újra az iskolapadba szeretné ültetni. Bizonyos értelemben igen, de nem abban az értelemben, ahogy ezek a kérdések megfogalmazódnak. Szeretném, ha minden bíróra kiterjedne a bírói akadémia továbbképzési rendszere. Ez nem azt jelenti, hogy mindenki beül az iskolapadba és vizsgázik, hanem azt jelenti, hogy mindenki részt vesz azokon a kurzusokon, amelyet a bírói akadémia szervez az érdeklődésének, a referációjának, szakirányának megfelelően. Részt vesz az ajánlott kurzusokon, mondjuk 5 évben három, vagy négy alkalommal, attól függően, hogy hány ilyen

képzés áll rendelkezésre. A különbség nem a módszerben van, nem abban, hogy választani lehet a kurzusok között, hogy ne fordulhasson elő, hogy a bírói akadémia kurzusain rendszeresen ugyanazok az arcok jelennek meg, akik igénylik ez a képzést, akik igénylik a továbbképzésnek a különféle formáit, mások viszont ettől eltérően úgy ítélik meg, hogy nekik erre nincs szükségük.

A bírói akadémia kurzusai lehetnek jók, lehetnek kevésbé jók, de nem lehetnek rosszak, de különböző a megítélés a kurzusok hasznosságáról, a kurzus csak egyik eleme ennek a továbbképzésnek. Az, hogy a hasonló gondolkodású, hasonló referádával rendelkező bírók összejönnek az ország különböző részéről, meghallgatnak előadásokat és utána van lehetőség eszmecsere, véleményem szerint legalább olyan fontos szakmai beszélgetés, mint adott esetben a kurzus, olyan fontos összefoglaló, amely biztosítja a jogegységet, önmagában megerősíti a jogegységet, megerősítheti az eszmecsere a szétszórta dolgozó bírók között. Tehát én ilyen értelemben beszélek az oktatásról, ez egyébként minden területen elengedhetetlen, de vannak olyan területek, amelyek még nagyobb hangsúlyt kapnak, gondolok itt a Polgári törvénykönyvre, az ezzel kapcsolatos képzésekre, amelyeken minden polgári bírónak részt kellene vennie.

A problémákat mondanám még; a fegyelmi helyzet, a fegyelmi eljárás egységesítése. Tulajdonképpen mindenki egyetért, tehát a politika, a szakma is egyetért azzal, hogy a fegyelmi kérdéseket egyformán bíráljuk el, ne legyen különböző mérce az országban, hogy egy adott fegyelmi vétségnek mi a következménye, legyen egységes fegyelmi bíróság, legyen egységes bírósági hierarchia, ennek megfelelően egy helyen, vagy néhány helyen történjen a fegyelmi vétségek elbírálása, mert bizony ne csukjuk be a szemünket, vannak ilyenek.

Jogegység. A jogegység biztosítása a Legfelsőbb Bíróság feladata szoktuk mondani, de ez nem csak a Legfelsőbb Bíróság feladata, a jogegység megőrzése minden bíróság feladata. A jogegység egyfajta új szemléletet kíván meg. Komoly munka folyik a kollégiumokban, a megyékben, az ítéletáblakon és a Legfelsőbb Bíróságon. Nagyon fontosnak tartom, hogy a jogegység megerősödjön és új eszközei is kialakulhassanak a Legfelsőbb Bíróság keretei között, minden más bíróság bevonásával.

Súlyos probléma a jogszabályok véleményezése, ez is a Legfelsőbb Bíróság feladata. Nemrégén írtam az igazságügyi miniszter úrnak egy levelet, amelyben kifogásoltam a jelenlegi jogszabály véleményezési gyakorlatot. Jelenleg ugyanis úgy történik a jogszabályok véleményezése, hogy megkapjuk 3-4 nappal a határidő előtt, ilyen rövid határidő kitűzésével, és ezeket a jogszabályokat ennyi idő alatt kell szakmailag véleményezni. Amikor megkapjuk, akkor sem egzakta az, hogy ki kapja meg. Számtalanszor előfordult, hogy az OIT véleményezett anyagi jogszabályokat,

pedig az OIT véleményezése ebben a vonatkozásban kizárólag a szervezeti szabályokra vonatkozhat. A szakmai véleményezés a Legfelsőbb Bíróság feladata, aki nyilván a bíróságok bevonásával alakítja ki véleményét. Számtalanszor előfordult, hogy az igazságügyi miniszterium a bíróságoknak közvetlenül küldte meg a tervezetet és várt erre véleményt. Ez azzal a veszéllyel jár, hogy eltérő vélemények alakulnak ki és az eltérő véleményekből aztán a jogalkotó megfelelően alakíthatja az ő álláspontját, alátámasztva bizonyos bíróságok véleményével, amelyek nem többségi vélemények. Azt mondhatja, hogy a bíróságoknál nem alakult ki egységes álláspont, ezért mi ezt javasoljuk, azt mondhatja, hogy a bíróságok egy része ezt mondta, de a másik része azt mondta, és annak van igaza, tehát számtalan verbális megoldás létezik bizonyos jogalkotási törekvések alátámasztására. Én csak azt mondom, hogy a jelenlegi jogszabály véleményezési gyakorlat súlyos kritika alá esik, és változtatni kell rajta.

A problémákat soroltam, az a kérdés, hogy milyen megoldások vannak ezekre a problémákra.

Én úgy gondolom, hogy mindenkinek van felelőssége ezeknek a kérdéseknek a megoldásában. Felelőssége van a jogalkotónak és azt hiszem, hogy az új OIT-nak fontos feladata lesz, hogy előkészítse azokat a jogszabályokat, amelyek a bírósági szervezetet, a bíróságokat érintik és ha nem is jogalkotással, de rámutatva a jogszabályi problémákra, hiányosságokra, összegyűjtve ezeket a problémákat és hiányosságokat a választások eredményeképpen felálló új kormány kezébe adja. De nem csak a kormány kezébe, hiszen ezek 2/3-os többséget igénylő kérdések, tehát ezt a parlamenti pártok kezébe adjuk. Tehát felelőssége van a jogalkotónak, hogy mi lesz a bírósági rendszerrel és a reformmal. Vannak olyan kérdések, amelyeket nem lehet jogalkotás nélkül megoldani. Hiába értünk egyet a szolgálati bíróság bevezetésével, jogi lépéseket kell tenni ahhoz, hogy ez megtörténjen. Hiába értünk egyet a munkateher arányosításával, az illetékességi területek és az értékhatárok módosítása jogszabályi változásokat igényel, mi ezeket nem tudjuk megcsinálni. Az új OIT-al kapcsolatos szabályozásra nem térnek ki, nagyon sokféle szabályozás képzelhető el. Az én véleményem az, hogy el kellene gondolkodni azon, hogy a legfőbb ügyésznek és az ügyvédi kamara elnökének, vagy akár országgyűlési képviselőknak az OIT-ban milyen szerep jut. A legfőbb ügyész úr is egyetértett azzal az állásponttal, hogy igazán nincs sok szerepe egy öngazgatási testületben. Nyilván el lehet gondolkodni, hogy az igazságügyi miniszter részvétele evidens, közös érdekek miatt szükséges.

A bíró tagok vonatkozásában én már számtalanszor szoltam. A szabályozás változtatása nélkül is meg lehet csinálni azt, ami az új OIT összetételében tükröződik,

hogy egy időben minden bírósági régió képviselve legyen az OIT-ban, jelenleg ez a helyzet. Tehát amikor én összeállítottam az új OIT jelölt listáját, akkor én nem személyekben gondolkodtam, hanem alapelvekben.

Az új OIT legyen olyan, amelyben biztosítva van a folyamatosság, a régiókból is vannak tagok, biztosítva van az, hogy zömében új tagok vannak, biztosítva van, hogy az ország összes bírósági régiója egy időben képviselve van. Legyen benne helyi bírósági bíró, legyen benne elnök, de ne legyen elnöki túlsúly, legyen benne kollégiumvezető helyettes és különböző jogterületek képviselői. Amikor a küldöttek a kilenc általam javasolt tagból hetet elfogadtak, példa nélküli támogatásának tartom, azoknak az elveknek, amiket az új OIT bíróttagokkal kapcsolatban megfogalmaztam.

Azt hiszem, hogy át kell alakítani az OIT Hivatalát is, ez egy olyan kérdés, ami nyilvánvalóan az új OIT feladata lesz. Bizonyos értelemben ez az átalakítás már megkezdődött, az új OIT dönt arról, hogy az OIT hivatalát átvilágítjuk, ki mit csinál, ki mit tesz a hivatalban, mennyire adekvát az a szerep, amit ő csinál, mennyire felel meg az igényeknek és a struktúráknak.

A statisztikáról szóltam, a hivatal átalakítását említettem. Szükséges, hogy új informatikai stratégia alakuljon ki, a bíróságok szervezeti egységét tükröző egységes informatikai stratégia, amely nem elégszik meg annak kimondásával, mint a jelenlegi informatikai stratégiáról szóló szabályozás, hogy a felek, vagy a résztvevők együttműködésre kötelezettek, hanem pontosan meghatározza, hogy a beszerzéseknél, a szoftverfejlesztéseknél, a különböző informatikát érintő területekről hogyan kell szólani, illetve hogyan kell ezeket ellátni.

Fontos a nyilvánosság kérdése. Kicsit úgy érzi az ember, hogy az események mögött kullog a bírósági kommunikáció, tehát mi mindig reagálunk arra, ami történik, amit velünk szemben felhoznak, mindig védekezünk azért, hogy hátralékban vagyunk, mindig védekezünk, hogy hibát követtünk el. Én azt hiszem, hogy egy új informatikai stratégia kidolgozására, és a nyilvánosság új szempontjainak megfogalmazására van szükség. Ez a bírósági honlapoknál kezdődik, a bírósági szövevényekkel folytatódik, és azt hiszem, hogy az OIT-al fejeződik be. Az OIT, az igazgatás minden lényeges döntését hozzáférhetővé kell tenni a nyilvánosság számára. Ez meg is kezdődött, az OIT napirendje és menetrendje, tehát az aktuális és a hosszú távú menetrendje hozzáférhető az OIT honlapon, de intézkedés történt, hogy az OIT döntései, a döntést követően 24 órán belül kerüljenek nyilvánosságra a honlapon.

Azt hiszem, én már túlléptem az időmet, azt ígértem, hogy még a költségvetésről szólok pár szót.

Ami a költségvetést illeti, a bíróságok költségvetése az elkövetkezendő évben 64 Millió 915 millió forint, ehhez jönnek a saját bevételek. A saját bevételeket mindig egy kicsit óvatosan kell kezelni, a saját behajtások mindig problémát okoznak,

évről-évre mindig kisebb hányadot lehet behajtani ezekből a bevételekből, ez egy nagy bizonytalanság a bírósági szervezet költségvetésében. Sok-e ez a pénz, vagy nem sok, a kérdés költői, mert abszolút értékben is kevés, 2 milliárd forinttal kevesebb, mint az elmúlt évi költségvetés. Ha vásárló értékben számolunk, akkor ez a különbség még nagyobb, 3-4 milliárdra tehető. A kérdés másként is felvethető, miért nem készített – noha erre joga van –, a bírósági fejezet maga költségvetést, és miért nem nyújtotta be ezt az országgyűlésnek. Azért mert ez a saját költségvetés kevésbé lett volna sikeres, és az elfogadásának igen kicsit esélye lett volna a jelen körülmények között. Itt szólni szeretnék arról, hogy a tárgyalásokat nem 65 milliárddal kezdtük, hanem 59 milliárddal. Még ez az összeg is magasabb volt, mint amelyekkel más szervezetek kezdtek, tehát a százalékos elvonás nálunk eleve kisebb volt még 59 milliárddal is, mint más nagy szervezetek esetében.

Mi magasabban kezdtük, a pénzügyminiszterrel folytatott hosszú tárgyalások eredményeképpen alakult ki ez a szám. Én nem mondom, hogy elégedettek lehetünk, mert semmire nem jut igazán belőle, mert tudjuk, hogy a bírósági rendszer évek óta alulfinanszírozott. Most sem jut több pénz, kevesebb jut, ezt a kevesebbet kell elosztani. Ebből fejlesztésre, nagy változásokra, beruházásokra, nem jut, a felújításokat nagyon alacsony szinten tudjuk folytatni. A hiány szükségszerűen feszültséget okoz a bíróságok között, hogy ez miért kap többet, vagy az miért kap többet, ezek a hiány problémái.

Azt mondhatom, hogy ez a költségvetés talán arra elegendő, hogy a bírósági szervezet túlélje, elegendő, hogy a bírósági szervezet megmaradjon, funkcionáljon, de arra, hogy alapvető változásokat, strukturális problémákat megoldjon belőle, arra nem elegendő. Az egyesület vonatkozásában is problémát fog jelenteni, hogy – és ez már látszik – kevés személyi juttatást tudunk fizetni, ez a bizonyos 40 %, vagy 41 %, ez nagyon alacsony, jövőre már látszik, hogy ez sem áll már rendelkezésre ebből a költségvetésből.

Amikor a bírói egyesület a költségvetéssel kapcsolatos közleményét közzé tette, akkor én egyik oldalról azt mondtam, hogy elfogadták a költségvetést, nem biztos, hogy ezt közzé kell tenni, vagy közzé kellett tenni ezt a fajta erős nyilatkozatot. A másik oldalról viszont azt mondom, hogy a jövőre vonatkozóan van ennek jelentősége, ha ezt a költségvetést átdolgozzák, akkor ez egy jelzés azoknak, akik döntésre hivatottak, hogy a bírói költségvetéssel, az igazságügyi költségvetéssel bizony problémák vannak, tudva persze, hogy nem ez az egyetlen költségvetési probléma ebben az országban, de minket a bírósági szervezet költségvetése kell, hogy izgasson, és arra kell ügyelnünk, hogy ebből kijöjjünk.

Kedves Kollégák!

Én vitaindító, vagy gondolatébresztőnek szántam ezt a pár szót, amit megosztottam Önökkel. Én azt szeretném ígérni a bírói egyesületnek, hogy velük szorosán együttműködve dolgozunk minden olyan kérdésben, amely a bírói egyesület feladata és funkciója ellátásához szükséges. Azt tudom ígérni, hogy a bírói egyesület képviselőjét minden olyan OIT ülésre meghívjuk, ahol átfogó kérdések, a bírókat és a bírósági dolgozókat érintő kérdések vannak napirenden. Így legutóbb éppen az új OIT első érdemi ülésén a bírósági egyesület vezetőjét üdvözölhettük, aki észrevételt is tett írásban a cafetéria és a költségvetési kérdések vonatkozásában. Ez nem állandó meghívást jelent, eseti meghívást azokra a napirendi pontokra melyet fontosnak tartok.

Köszönöm szépen, és jó munkát kívánok Önöknek.

Dr. Makai Lajos:

Köszönöm Elnök Úrnak a megnyitó, gondolatébresztő előadását. Elnök úrral beszéltünk az egyesület által a bíróságok költségvetéséről kiadott nyilatkozatról. Lehet, hogy a nyilatkozat megfogalmazása erős, de én úgy gondolom, hogy az érdekképviselőnek, az egyesületnek ez a dolga, ezért vagyunk érdekképviselő. Úgy gondoljuk, hogy bizonyos kérdésekben másként tudunk megnyilatkozni, mint az igazgatás, vagy elnök úr, és úgy gondoljuk, hogy mindezt a közös cél érdekében tettük és fogjuk tenni a jövőben is.

Tisztelt Bírótársaim!

Tanácskozásunkat a bírákhoz eljuttatott kérdőívek összegzésével folytatjuk. Előljáróban annyit szeretnék mondani, hogy mintegy 300 kitöltött kérdőív érkezett vissza hozzánk. A kérdőív bárki számára hozzáférhető volt az egyesület honlapján, illetőleg írásban is kiadtuk minden megyében az egyesületi alapszervezeteknek, az abban szereplő kérdések mindenki előtt ismertek. Ezután rátérnék az összegző vélemények ismertetésére a szervezeti törvényre vonatkozóan.

A vélemények azt tükrözik, hogy a szervezeti törvényben lévő alapelveket további alapelvekkel kell kiegészíteni, és azokat célszerű a Magyar Köztársaság Alkotmányában is szerepeltetni.

Ilyen alapelvek: a rendkívüli bíróságok felállításának tilalma, az az elv, hogy a rendes bíróságok tevékenysége semmilyen körülmények között ne legyen felfüggeszt-

hető, illetőleg tilos az igazságszolgáltatás körébe tartozó tevékenységet más, nem igazságszolgáltatási szférában gyakorolni. Alapelvei szinten kell szabályozni, – és az alkotmányban –, hogy a bírák, az ítélezési tevékenységük során hozott döntéseik miatt nem vonhatók felelősségre, csak a törvényben meghatározott kivételes esetekben. A bírói függetlenség jelenlegi alkotmányos szabályozása nem elég részletes, azt további kiegészítő megfogalmazásokkal kell egzaktabbá tenni.

A bíróságok tekintélyének helyreállításával, illetőleg annak megőrzésével kapcsolatos szabályokat indokolt lenne a szervezeti törvényben rögzíteni. Az igazságügyi tájékoztatás szabályozását újra kell gondolni, illetve ezzel összefüggésben a bírák és a bíróságok biztonságos működésével, a bírák biztonságával kapcsolatosan szabályozásra van szükség.

A bírósági szervezetről.

A Bszi. második fejezete foglalkozik a bírósági szervezettel. A vélemények, szinte 100 %-a azt tükrözi, hogy a jelenlegi négy szintű bírósági szervezet biztosítja az igazságszolgáltatás zavartalan működését, a bírósági szervezetben nem látnak indokot változtatásra.

A jogegységgel kapcsolatosan a bírák úgy látják, hogy nem teljesen egységes a joggyakorlat a különböző bírósági szinteken, a helyi bíróságokon, megyei bíróságokon, ítéltáblákon. Úgy gondolják, hogy a jogegység erősítésének további szervezeti, szakmai kereteit meg kell teremteni. Szükségesnek tartják a bírák az otthoni munkavégzés elősegítése érdekében, – és álláspontjuk szerint ez az egységes ítélezési gyakorlatot is segítené –, ha az otthoni munkavégzés során, digitális adathordozókon hozzáférhetnének a szükséges, alkalmazandó joganyaghoz. Fontosnak tartják a bírák, hogy a jelentősebb jogszabályváltozásoknál, mint amik napjainkban is előfordulnak, – a Ptk, a Be. és a Btk. módosítása –, hogy helyi szinten a megyei kollégiumok, szervezett tanfolyamok keretében segítenék a bírákat új jogszabályok alkalmazásra való felkészülésben.

Ami a szervezeti törvény következő fejezetét illeti; az egyik legtöbbször vitatott és legtöbbször tárgyalt kérdés az utóbbi időben a bíróságok igazgatása. A bíróságok igazgatásával kapcsolatosan az első kérdés úgy szólt, hogy „mi a bírák véleménye arról, hogy maradjon-e az Országos Igazságszolgáltatási Tanács az igazságszolgáltatás legfőbb igazgatási szerve.”

Tudjuk, hogy e körben a tudományos műhelyek, akik az OIT felkérésére adtak e körben véleményt, különböző álláspontokat foglaltak el.

Nos, a beérkezett vélemények alapján azt mondhatjuk, hogy a bírák szinte kizárólagosan azt támogatják, hogy az OIT maradjon változatlanul az igazságszolgál-

tatás legfőbb igazgatási szerve, és föl sem merülhet, hogy ismét az Igazságügyi Minisztérium alárendeltségében, vagy igazgatása mellett működjenek a bíróságok tovább.

Szintén vitatott kérdés volt és eltérő álláspontok alakultak ki a Legfelsőbb Bíróság és az OIT elnökének a személye kapcsán, nevezetesen; hogy feltétlen szükséges-e, hogy a Legfelsőbb Bíróság elnöke legyen az OIT elnöke. E körben a külső tudományos műhelyek többféle megoldást is javasoltak, illetőleg a bíróságokon belül is elhangzottak e körben eltérő vélemények. Ilyen eltérő véleményt tartalmaz a valószínűsíthetően sokunk által ismert koncepció, amit az IRM kidolgozott ebben az évben. A bírák nagy többségben azon véleményüknek adtak hangot, hogy a Legfelsőbb Bíróság elnöke legyen egyben az OIT elnöke is, elvetve azt a felvetést, hogy adott esetben különüljön el a személyük és mondjuk a köztársasági elnök legyen a tanács elnöke, a Legfelsőbb Bíróság elnöke pedig a tanácsnak egy tagja legyen.

A következő kérdés az OIT összetételével volt kapcsolatos. A kérdés úgy hangzott, indokolt-e kizárni az OIT tagjai közül azoknak a szervezeteknek a vezetőit, akiket az OIT ellenőríz. Az Eötvös Károly Közpolitikai Intézet azt az álláspontot fogalmazta meg, hogy indokolt kizárni az OIT tagjai közül azokat a bírósági vezetőket, akiket az OIT ellenőríz. A bírák nagy többségének az a véleménye, hogy célszerű lenne, hogy ha nem lennének OIT tagok azok a bírósági vezetők, akiket az OIT ellenőríz. Ezt a rövid indokolásból leszűrhetően azzal indokolták, hogy alkotmányosan is aggályos, de az ellenőrzés szempontjából sem kívánatos, hogy azok a vezetők tagjai legyenek a legfőbb igazgatási szervnek, akiket tulajdonképpen az OIT ellenőríz.

Az OIT további összetételét érintő vélemények:

Egységes a vélemény abban, hogy az OIT külső tagjainak a számát nem szabad növelni, illetőleg meg kell maradnia a bírói többségnek. Egységesen támogatták a bírák, hogy az érdekképviselői szerv tanácskozási joggal vegyen részt az OIT ülésein. A bírák javasolták és erről az elnök Úr is tett említést, hogy az OIT ülések nyilvánosságán és határozatainak közzétételén változtatni kell, mind az üléseket, mind az OIT döntéseit transzparenssé kell tenni.

A bírák véleménye szerint ez nem mellőzhető a tanács munkájába külső szakértők bevonása, és ez meg is valósítható. Egy bizottság ilyen már működik az OIT mellett, az oktatási és tudományos tanács, amelynek külső tagjai is vannak, nevezetesen a tudomány művelői.

Bírósági vezetők;

Ami a bírósági vezetőket illeti; általános vélemény, hogy újabb vezetői tisztségek létrehozása nem indokolt, de nincs szükség vezetői tisztségek megszüntetésére sem. Ugyanakkor egységes a bírák álláspontja abban, hogy a vezetők felelősségét sokkal kifejezettebben kell tartalmazni a szervezeti törvénynek, erre több hangsúlyt kell fektetni.

Az elnök-helyettesi feladatkör jelenlegi szabályozásával egyetértenek, nem szükséges az, hogy az elnökhelyettes feladatait konkrétan határozza meg a törvény, mint a jelenlegi szabályozás.

A kollégiumvezetők vonatkozásában az a bírák álláspontja, hogy nem tartják indokoltnak feladataik részletesebb meghatározását, mint ahogy ez a jelenleg hatályos törvényben van. Hangot adtak a bírák azon véleményüknek, hogy a szakmai igazgatási munkakör betöltése után ne kapjon automatikusan tanácselnöki címet a bíró, kivéve, ha kinevezését megelőzően is tanácselnök volt. A tanácselnöki cím függjön ez a tényleges munkavégzéstől.

A vezetői kinevezés időtartamára módosító javaslat nem érkezett, viszont egységes a vélemény abban, hogy a bírósági igazgatási vezetők legfeljebb két ciklusra legyenek kinevezhetők. Ebben feltétlen változtatást látnak szükségesnek a jelenlegi szabályozáshoz képest.

Érdekes véleményt kell, hogy tolmácsoljak, – amivel én személy szerint ugyan nem értek egyet; azt mondják a kollégáink, hogy a tanácselnökök kinevezése is határozott időre szóljon, hasonlóan, mint a többi vezetői – kollégiumvezető, elnök, elnökhelyettes – beosztás esetében.

A vezetői kinevezéseket megelőző véleményezési rendszert a bírák elégségesnek ítélik, a különböző testületek véleményezési jogát nem indokolt tovább bővíteni, illetőleg más fajta jogosítványokkal nem indokolt a testületeket felruházni.

A bírói testületek körében kérdés volt az összbírói értekezlet szerepe, megfelelő fórum-e arra, hogy érdemi véleményt lehessen nyilvánítani a bírósági vezetők munkájáról. A választ adók többségében azt mondták, hogy az összbírói értekezlet alkalmas fórum erre.

A bírói tanács esetében kétféle vélemény fogalmazódott meg, ami eltér a jelenlegi szabályozástól. Egyrészt felmerült egy olyan igény, hogy abban az esetben, amikor az igazgatási vezető eltér a bírói tanács véleményétől, azt indokolni legyen köteles. Másrészt a bírák többségében azt az álláspontot foglalták el, hogy a törvényben taxatív felsorolással szabályozni kell a bírói tanács jogosítványait oly módon, hogy bizonyos kérdésekben a jelenlegi véleményezési jog helyett egyetértési jogot kell

biztosítani a bírói tanácsoknak. A bírói tanácsok, illetőleg az igazgatás közti együttműködést megfelelőnek értékelték a bírák, a tanácsok munkájukról való tájékoztatást is elégségesnek látták.

A jelenlegi szabályozás szerint a megyei bíróságok kollégiumának tagjai a megyei bírósági bírák, illetve a helyi bírósági bírák közül választott bírák, ugyanakkor ez az ítélőtáblai kollégiumoknál nem így működik, mert ott az ítélőtáblai bírakon kívül a jogszabály alapján csupán az illetékességi területen lévő kollégiumvezetők a tagjai. Felmerült az igény, hogy a megyei kollégiumokra vonatkozó szabályozás érvényesüljön az ítélőtábláknál is, azaz választhassanak kollégiumi tagokat a megyei bíróságokról. Úgy is felmerült ez a kérdés, hogy adott esetben helyi bírósági bírák is lehessenek tagjai a felsőbb bíróságok kollégiumának, tehát nem a megyei bíróság kollégiumának, hanem az ítélőtáblák kollégiumának is. Ez a struktúra az ítélkezés egységesítését, a jogegységet sokkal jobban szolgálná, mint a jelenlegi helyzet.

Ami a bírósági dolgozókra vonatkozó szabályozást illeti; ezzel kapcsolatosan az a vélemény, hogy rögzíteni kell a bírósági ügyintézők, fogalmazók, illetve titkárok jogait, a működésükre vonatkozó alapelveket azzal, hogy a jelenlegi szabályozás tulajdonképpen megfelelő.

A határozatok végrehajtására vonatkozó szabályozást a bírák többsége nem tartja megfelelőnek. A bírósági végrehajtással tudatosan szembe helyezkedők magatartásának szankcionálása a jelenleginél erőteljesebben szükséges annak érdekében, hogy a bírósági határozatok végrehajtásra kerüljenek.

A beérkezett kérdőívek összesítése alapján ezek voltak azok a főbb csomópontok a szervezeti törvényben, amelyek változtatást igényelnek a bírák véleménye szerint. A módosító javaslatok döntő többségével mi magunk is egyetértünk.

Ami az igazságszolgáltatás működését biztosító a költségvetést illeti, engedjenek meg egy gondolatot. Úgy vélem, hogy az igazságszolgáltatás költségvetését jobban körül kell bátyázni garanciákkal. Kétségtelen, hogy a jogszabályi változás folytán az igazságszolgáltatás költségvetését az OIT állítja össze és terjeszti közvetlenül a parlament elé, azonban az elmúlt években egyszer sem fordult elő, hogy az igazságszolgáltatás költségvetését a parlament az előterjesztésnek megfelelően, ugyanabban a mértékben fogadta volna el. Nyilvánvaló az elfogadott költségvetés mindig kevesebb volt. Tehát gyakorlatilag ez a rendszer sem küszöbölte ki azt az anomáliát, hogy az igazságszolgáltatás költségvetése tulajdonképpen a mindenkori kormánynak teljes mértékben ki van szolgáltatva. Annak ellenére történik

mindez, hogy az Állami Számvevőszék több alkalommal megvizsgálta az igazságszolgáltatás által előterjesztett költségvetést, és azt reálisnak tartotta. Érdemes elgondolkodni olyan törvényes garanciák kidolgozásán, amelyek nem tennék lehetővé a parlamentnek, hogy olyan mértékben megkurtítsa az igazságszolgáltatás költségvetését, ami már a működőképességet veszélyezteti. Úgy gondolom, hogy ilyen garanciák elengedhetetlenek ahhoz, hogy a bíróságok a szervezeti függetlensége ily módon is biztosított legyen.

Megköszönöm a figyelmet, és átadom a szót Szabó Sándor főtitkár úrnak, aki a jogállási törvénnyel kapcsolatos véleményeket adja közre.

Dr. Szabó Sándor, a Magyar Bírói Egyesület főtitkára:

Köszönöm szépen a szót. Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Konferencia!

A bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló törvény gyakorlati tapasztalatainak összegzésére szintén létrehozott egy munkabizottságot a Magyar Bírói Egyesület. Ez a bizottság, valamint az elnökség több kérdést látott neuralgikusnak, amelyeket szeretnék Önök elé tární és vitára bocsátani annak érdekében, hogy az egyesület választmányának 2010. március 19-i ülés sorozatán erről állás tudjon foglalni és akár törvénymódosító javaslattal, illetve valamilyen előterjesztéssel részben az OIT, részben a döntéshozó munkáját tudja segíteni.

Külön említést tennék először a Bjj. első fejezetéről, a szolgálati viszonyról, a bírák kinevezéséről és a bírák szakmai karrierjéről, a bírák jogairól és kötelezettségeiről. A mindannyiunkat érintő, legfontosabb kérdésnek a X. fejezetet tekintem, a javadalmazásról és az ehhez kapcsolódó nyugdíjrendszerről, végül egy új érdekképviseleti fórum létrehozására vonatkozó indítvánnyal zárám az elképzeléseinket.

A Bjj. első fejezetében szabályozott kérdések közül rendkívül fontos a bírák kiválasztása. Nagyon régi igény, hogy a legjobban képzett jogászok kerüljenek a bírói pályára, azonban az utóbbi évek tapasztalatai alapján a Magyar Bírói Egyesület vezetőségének az az álláspontja, hogy olyan kritériumrendszert kell kialakítani, mely a bíróvá válás folyamatát, illetőleg a bírói kinevezésben való döntést objektív alapokra helyezi, miután napjainkban egy-egy állásra ma már tíznél több pályázat is érkezik. Ezért át kell gondolni a jelenlegi szabályokat, és meg kell alkotni azokat a rendelkezéseket, amellyel ezt a kritériumrendszert össze lehet állítani.

Második kérdés a szakmai karrier. Jelen pillanatban, ha valaki fiatal bíróként a Bjj-t olvassa, nem tudja eldönteni, hogy mikor, milyen teljesítménnyel hova tud jutni ebben a rendszerben, akármilyen jól dolgozik. Visszagondolva az 1869. évi IV. törvény szabályozására, ha valaki akkoriban belépett az igazságszolgáltatásba, átlépte a bíróság kapuját, akkor pontosan tudta, hogy milyen karrier előtt áll. Voltak ugyanis olyan garanciális szabályok, amelyek alapján előre lehetett látni azt, hogy valaki ilyen típusú szakmai munkával, hova jut el.

Ma ezek a konkrét kritériumok nincsenek a törvényben szabályozva. Ezért szükséges olyan szabályoknak a megalkotása, amik lehetővé teszik – a bírói munka pontos mérése, a bírák kötelező, illetve nem kötelező képzésével szerzett tapasztalatok, a bírói értékelés összegzése alapján –, hogy olyan információk álljanak rendelkezésre, amelyek alapján azok a bíró kollégák kerülhessenek magasabb szakmai beosztásba, akik a legjobb eredményeket érték el. Meg kell próbálni kiküszöbölni azokat a lehetőségeket, amikor egyéb tényezők is belejátszanak valakinek az előrelépésében. Ez a bírák körében általános vélemény volt. Természetesen ennek a rendszernek a felügyeletét és irányítását az OIT látná el. Egy ilyen kritériumrendszer kidolgozásában a Magyar Bírói Egyesület szívesen venne részt.

A bírák jogai és kötelezettségei tekintetében mindannyian tudjuk, hogy a jogok és kötelezettségek a szolgálati viszony különleges jellegéből adódóan nincsenek egyensúlyban egymással. Egyre több kötelezettségünk van, még a törvényben rögzítettekén túl is, ezzel szemben jogosultságaink kissé szerényebb kört ölelnek fel. Úgy látják a bíró kollégáink az egyesületben, hogy további jogosultságok szükségesek.

Különösen az utóbbi időszak társadalmi eseményeit is figyelembe véve, a bíróságokat ért támadások megelőzése, a bírák és családjuk személyi biztonsága és az igazságszolgáltatás zavartalan működésének fenntartása érdekében szükséges az állami garanciavállalás. Az államnak biztosítania kell azokat a feltételeket, amelyek a bírák – mind családi életükben, mind ítélkező tevékenységükben – biztonságos, minden nyomástól mentes munkavégzését garantálják.

A következő kérdés; a bírák képzése. A Magyar Bírói Egyesület is egyetért azzal, hogy kötelező képzést kell bevezetni, meghatározott dekádok szerint, a szakmai irányultságnak megfelelően és a kollégáknak részt kell ebben venniük. Erre azért van szükség, mert így tudunk megfelelni az egyre újabb kihívásoknak, és teljesíteni azokat a feladatokat – a fiatal és az idősebb bírák – amit elvár tőlünk a társadalom és a saját kötelezettségünkhöz is tartozik.

Rendkívül fontos kérdés a bírák értékelése. Társadalmi igény van arra, hogy minél transparensebb legyen az igazságszolgáltatás, ezzel együtt a bírák munkája is. Ránk nehezedik egy olyan külső nyomás is, hogy a 6 éves, illetve az ehhez kapcsolódó jelenlegi értékelési rendszer változzon meg. A Magyar Bírói Egyesületnek az az álláspontja, hogy meg lehet ezt változtatni és meg is kell változtatni, hogy ha erre van igény. Aki ugyanis megfelelően végzi a munkáját, kötelességét ellátja és bírói esküjéhez híven teszi a dolgát, az bármikor vizsgálat elé állhat, bármikor értékelhetik a tevékenységét. A Magyar Bírói Egyesület álláspontja, hogy ajánljuk fel azt a lehetőséget, hogy sűrűbben vizsgálják a bírót, de ennek megfelelő ellen-tételezését is biztosítsák.

Ez az ellenőrzés tovább növelné a transzparenciát.

Az értékelés jelenlegi rendszerében meglévő viszonylag szűk lehetőségeket jóval árnyaltabbá kell tenni, új szabályokat kell az értékelés szempontjai közé behozni. A Magyar Bírói Egyesület egy ilyen kritérium rendszer kidolgozásában is vállalja a feladatot.

Teljes mértékben egyetértünk azzal, hogy egy központi fegyelmi bíróság létrehozására van szükség azért, hogy egy „fegyelmi jogegység” alakuljon ki, tehát azonos cselekményeket azonos módon ítéljünk meg és ennek megfelelően a joghátrányok is – ha szükségesek – az országban egyformán és egységesen kerüljenek alkalmazásra.

A harmadik jelentős kérdéskör a bírák javadalmazása, illetőleg a nyugdíjrendszer.

A Bjj. 25.§-a rendelkezik arról, hogy a bírákat a hivatásuk, méltóságuk, felelősségük súlyának megfelelő, olyan anyagi juttatásban kell részesíteni, amely a függetlenséget biztosítja. A mai helyzetünket alapul véve, figyelemmel a magyar társadalmi körülményekre, meggyőződésem – és az elnökség többsége is így foglalt állást –, hogy a jelenlegi javadalmazás nem felel meg ennek a kritériumnak, erre azonban már nem alapíthatunk egy új bérstruktúrát, hanem meg kell nézni azokat a tételeket, azokat a tényezőket, amelyek az úgymond a bérezés, a javadalmazás módosítását involválhatják.

Az utóbbi időszakban az infláció jelentős mértékét a bírói bérek alakulásánál nem vették figyelembe. A 2003/2004-ben végrehajtott utolsó jelentősebb béremelés az infláció által elvesztett, gyakorlatilag elfogyott. Ehhez képest más szférákban, így a közigazgatásban olyan új bérrendszeri módok, olyan új támogatások, olyan új prémium rendszer került bevezetésre, amelyekhez képest mi jelentősen le vagyunk

maradva. Jelentős belső aránytalanságok vannak Magyarországon a fizetésekben, a jövedelmekben, nem a bíróságokon belül, hanem azon kívül.

Ennek megfelelően a költségvetési rendszer is átalakulóban van Magyarországon, ez sem kedvez a mi javadalmazás rendezésünkben. Ha Európában tekintünk körül, akkor bizony a magyar bírói javadalmazás euróban számítva az egyik legrosszabb kondíciókkal rendelkezik más államok igazságszolgáltatásához képest. Példaként megemlítem, hogy 2006. évre vonatkozóan létezik utoljára európai viszonylatban, euróban egy nagyobb összehasonlítás. Ekkor az Európai Unió 27 tagállamából Magyarország a kezdő bírói bérek nettóját figyelembe véve a 24. helyen állt, az Európa Tanács 47 tagállamából 35. helyen állt. Ezek a tények olyan jellegű összehasonlításokra indítottak engem, amiket meg szeretnék osztani Önökkel. Nevezetesen Bosznia-Hercegovinában, Oroszországban, Litvániában, Horvátországban, Lengyelországban és Törökországban is magasabb a kezdő bírói bér, mint Magyarországon – euróban számolva.

Azt gondolom, hogy ha ennek az egy-két országnak a bírói béreit hasonlítjuk a magyar helyzethez, akkor ez nem a mi szégyenünk, hanem azoknak a szégyene, akik nem vették figyelembe azt, hogy a harmadik hatalmi ág, az igazságszolgáltatás megfelelő pénzügyi körülményekkel, a bírák megfelelő javadalmazással kell, hogy rendelkezzenek.

Mi a belső helyzet az általános életszínvonal és a bíróságok, a bírák bére más belső magyarországi bérekhez képest? Az a helyzet, hogy ha a 2008/2009-es éveket megvizsgáljuk, akkor más hatalmi ágaknál a bírói bérekhez képest, sokkal jelentősebb, 2-3-szoros bérekkel találkozunk. Az itt dolgozók körülbelül hasonló jellegű ügyintézési tevékenységgel foglalkoznak, mint a bírák, persze mi azt tudjuk, hogy mi egészen másként dolgozunk, mint ők, mégis önállóan van gyakorlatilag a pénz és a paripa, nálunk meg a munka marad. Ez nem olyan nagy baj, hogy ha el tudjuk majd érni, hogy ez megváltozzék.

Azt kell tudni, hogy az utóbbi 10 év átlagát tekintve Magyarországon az infláció 63 %-s volt, ehhez képest a bírói bérek emelkedése 84, 8%-ot tett ki. Azt mondták nekünk, hogy a bírák fizetését olyan mértékben emelték, hogy ez minden szférához képest sokkal magasabb volt. De kérem az országos átlagkereset ez alatt az idő alatt 114 %-al növekedett, a mi bérünket pedig 84, 8%-al emelték, tehát ez a megállapítás biztos, hogy nem állja meg a helyét!

Ehhez képest, ha az ügyészekkel hasonlítjuk össze magunkat, el kell mondanom, hogy – ha minden ügyész, minden bíró fizetését, javadalmazását, tehát a teljes

javadalmazást összeadjuk, – a havi bruttó javadalmazás összegében a különbség havonta az ügyészek javára 90. 000 forint! Ez tehát azt jelenti, hogy egy bírónak havonta bruttó 610. 000 forint, egy ügyésznek pedig 700. 000 forint volt a bére 2008. évben.

Ez nyilván sok mindentől függ, költségvetés és egyéb, a besorolásoktól, mindentől. Viszont a munkában, ha összehasonlítjuk egymást, bizony hasonló jellegű tevékenységet folytatunk.

Ennek megfelelően a Magyar Bírói Egyesület megvizsgálta a helyzetet, hogy nálunk a bérrendszer és a javadalmazási rendszer – ami jelenleg a törvény X. fejezetében van –, milyen tényezőktől függ. Nálunk gyakorlatilag csak a parlament az, aki bírói alapról a költségvetési törvényben döntést hoz.

Ehhez képest Európában egészen más helyzet van. Az Észak Európai államokban egy egyeztető fórumon minden évben megállapodnak a bírák béréről. Létezik egy politikai egyeztető fórum az Egyesült Királyságban, és persze vannak olyan államok is, ahol a köztársasági elnök, vagy a kormány mondja meg, hogy a bírák mennyit keresnek. Más országokban a bírói bérek az életszínvonalhoz, az általános kereseti viszonyokhoz, a GDP növekedéshez, a svájci indexálláshoz kötődnek. Nálunk nem kötődik semmihez, ha a politika úgy gondolja, akkor biztosít nekünk valamennyit. Az utóbbi 4 évben az alapbéremelés 5 % volt ami, 2006. április 1-jén realizálódott, ehhez képest ugyanebben az időszakban legalább 20 %-os inflációról van szó.

Mivel a Magyar Bírói Egyesület nincs abban a helyzetben, hogy kimenjen a munkaerőpiacra, és bérharcot folytasson, szükség van további új fórumokra, hiszen 1500 bíró, vagy egész bírói kar képviselője nincs lehetőségünk arra, hogy a politika oldalán megfelelő súlyként tudjunk magunknak valamilyen előnyt szerezni.

Ha az Országos Érdekegyeztető Tanácsba megyünk, akkor bizony a mi érdekeink rendkívül hátréba szorulnak, hisz ott az egész magyar gazdaság és közigazgatás problémái jelen vannak, tehát mint ha egy teherautónyi búzával próbálnánk egy maréknyi kukoricát valamilyen módon elfogadtatni. A köztisztviselőknél is vannak olyan fórumok és tanácsok, ahol a politikára, a kormányra, a parlamentre megfelelő hatást tudnak gyakorolni. Úgy gondolom, hogy – és erre már megtettük a megfelelő lépéseket – szükség van egy igazságszolgáltatási érdekegyeztető fórumra, amelynek keretében az egész jogásztársadalom bevonásával megtárgyalható lenne az igazságszolgáltatás költségvetésének kérdése, a jogalkotás problémái stb. Felvettük a jogásztársadalom társadalmi szervezeteivel a kapcsolatot, így a Magyar Jogászegylettel, az Országos Ügyvédi Kamarával, az Országos Ügyészi Egyesülettel, a Végrehajtó Kamarával, a Közjegyzői Kamarával. Azt tervezzük, hogy a

jövő évben létre hívjuk az igazságszolgáltatási érdekegyeztető fórumot, amitől azt várjuk, hogy az egész jogász szakma egységes fellépése nagyobb súllyal tud majd a politika irányába hatni és megfelelő eszközökkel nyomást gyakorolni a politikára céljaink elérése érdekében. Nyugat Európában az érdekképviselői szervezeteknek, a civil szervezeteknek a jogalkotásra és ilyen tényezőkre, mint például a bírák bére, rendkívül komoly ráhatása van.

Úgy gondolom, hogy ennek a fórumnak a létrehozása nem lenne haszontalan, mert ezen keresztül sokkal jobban tudnánk érdekeinket érvényesíteni, ugyanis a jól működő bíróságok ugyanúgy az ügyvédek, közjegyzők és más jogász szakmák érdeke is, nemcsak a 2800 bíróé.

Én ezeket szerettem volna kiemelni és vitára bocsátani. Köszönöm a szót.

Dr. Makai Lajos:

Köszönöm dr. Szabó Sándornak, egyesületünk főtítkárnak a gondolatébresztő előadását, és megadom a szót azoknak a bíró kollégáknak, akik előre jelezték hozzászólási szándékukat.

Elsőként dr. Magyar Károly kíván szólni, őt követi Köszler Ferenc.

Dr. Magyar Károly a Zala Megyei Bíróság elnöke, az OIT tagja:

Köszönöm a szót, Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Bírótársaim!

Főtítkár Úr mondandójához kapcsolódva engedjék meg, hogy egy nagyon rövid történetet meséljek el kedd délelőtről. Kaptam egy telefont Hévízről, bejelentkezett egy üzletasszony és arról tájékoztatott, hogy Hévízen megnyitotta azt az üzletét, amelyben különböző holmikat, pld: koktél ruhát, sálát, táskát, övet árul, Benetton, Gucci gyártóktól és forgalmazóktól. Azt kérte, hogy van-e arra mód, hogy az üzlet ajánlatát és bejelentkezését a bírák számítógépére megküldje. Mondtam neki, hogy asszonyom, nagyon köszönöm, hogy keresett, de nincsen erre mód, mert a rendszerünk erre nem alkalmas, de ha nem haragszik egy kritikát hadd mondjak önnek üzleti oldalról. Nem a célcsoportot tetszett eltalálni.

Azért kapcsolódom a Sándor mondandójához, mert az az érv, amikor bizonyos bérjavítási törekvéseinket úgymond a politika nem respektálja és érveket mondott, hogy miért nem, ezek között szerepelt az is, hogy mert a társadalom nem fogadná el.

Kedves bírótársaim!

A társadalom minket gazdag embernek tart. Nem csak azért, mert régebben egy kopasz ember újjal mutogatta a tv-híradóban a magas bírói fizetéseket – és más módon, ha szükséges ismétli a politika -, hanem azért is, mert nagyon helyesen ehhez a tisztséghez egy normális polgári lét és annak megfelelő anyagi háttér kapcsolódik a közvélekedésben is. Ilyen értelemben természetesen ellenünk fordítható, de a dolgok és a racionális gondolkodás mélyén azért ez adott és azért is tudom támogatni főtítkár úr azon javaslatát, hogy valamiféle újabb érdekegyeztető intézménnyel kell indítani azokat a folyamatokat, melyek az anyagi helyzet javítását eredményeznék.

Hozzászólásomban egyfelől néhány problémát felsorolásszerűen kiemelnék, másfelől mondandóm egyfajta jövőkép felvázolása lenne nagyon röviden, a harmadik, talán furcsa a független bírótól, de van, amiben nagyon egyet kellene értenünk az elkövetkezendő időszakban; néhány ilyen kérdést tennék fel, illetve a ránk váró feladatok közül említenék meg néhányat.

Problémának tartom azt, hogy a rendszerváltást követően 20 év alatt sem sikerült kialakítani olyan büntető és polgári eljárási szabályokat, amelyek biztosítanák – hangsúlyozottan a hazai igényeknek megfelelő – a gyors, olcsó, minőségi, egységes és célszerű bírósági jogszolgáltatást. Bár a technikai, személyi fejlesztések során lényeges és jelentős előrelépések történtek, a bírói szerepfelfogás, hogy most beöltözzek-e Gucci ruhába, etosz. Sem a jogalkotásban, sem pedig magában a bírói szervezetben kívánatos módon és előre mutatóan nem változott meg sok minden, a bíraskodással szemben olyan követelmények fogalmazódnak meg, amelyeket a mi bíraskodási rendszerünkben egyszerűen nem lehet teljesíteni, illetve a teljesítésüknek – ha lehetne is – költségvetési fedezete nincsen. Ezek általános problémák, ehhez kapcsolódik az általános bizalom hiánya mellett a bírakkal kapcsolatos közbizalom radikális csökkenése, a bírói tekintély csökkenése, egészen odáig menően, hogy azt olvassuk, halljuk a médiában, mintha nem felelnénk a munkánkért, mintha a bíró felelőtlenül, nem is tudni milyen szabályok és elvek alapján mintegy önkényesen járna el a tárgyalóteremben és az ország börtönei tele vannak ártatlan, szenvedő emberekkel. Bocsánat, hogy ezzel a komoly kérdéssel egy kicsit cinikusabb hangvételben foglalkozom.

Speciális problémáink is vannak, a motiváltság kérdése, és amit én nagyon fontosnak tartok az időhiány. Ha az ember populista, akkor azt mondja, hogy elmúlt az az idő, amikor a 8 órán munka a becsület és tisztesség dolga. A mai magyar bírónak

bármely bíróságon és bármilyen ügyszakban szolgál, alapvető élménye az időhiány. Nemcsak az olvasáshoz, tanuláshoz, önképzéshez, de a munka elvégzéséhez szükséges idő is hiányzik. Az időhiány, az asszisztencia hiánya mellett, az igazgatás alapproblémájának tartom az alulfinanszírozottságot. Az érdekérvényesítő képesség erőtlensége okán, nincs egyensúly, hiszen az érdekérvényesítés politikai síkú, sztrájk síkú, szakszervezeti síkú, lehetőségei nagyon helyesen korlátozottak egy magasabb cél érdekében, ugyanakkor a másik oldalon nincs az a speciális elvárás, amit egy normális állami gondoskodás meg kellene, hogy adjon annak a szervezetnek, aminek a tagjai vagyunk. Hosszasan lehetne sorolni, célszerű számba venni, mert ezek megoldhatósága fényében lehet például a három szolgálati törvényt nézni.

A jövőképre két mondattal reagálnék; nekem 30 év után a jövőképem az, hogy a hivatalnok bíróból – tehát egy bíró egy leíró – eljutunk a csak döntést hozó és munkatársi csoportban dolgozó bírógig minden szinten. A bíró szervezi meg 3-4-5 ember munkáját, amikor egy ítélet tervezetet elkészítenek helyette és olvasni kell, javítani kell az instrukció alapján, amikor nem minden pizslicsári ügy kerül a tárgyalásra, hanem a tárgyalás az, ami komoly érvelések csatája és így tovább. Tehát a jog ezen segíthetne kicsit rajtunk, persze ki kell találni, hogy ez hogy alakuljon ki. Magyarán nem hivatalnok vagyok, hanem jól fizetett, független, egy adott munkaszervezetben dolgozó, mint a közvetlen társadalmi környezetemben nagy tekintélyű, jól öltözött, ha úgy tetszik, jól megfizetett, nagyon nagy önbizalommal és szakmai tudással bíró ember vagyok, aki számíthat az államra, ha például a családját megfenyegetik, vagy olyan élethelyzetbe kerül, amikor kell segítség az állam részéről.

Ehhez mérten mondja ma, a 3 éve még nem szolgáló kollégám – bocsánat, hogy kiadom a kollégám mondását –, hogy a bankban nem adnak neki hitelt. Teljesen mindegy, hogy bíró, vagy bármilyen cégnél kereskedelmi alkalmazott, nem adnak, mert még nincs 3 éve, nem zavar senkit, hogy ott a törvényben az állami garanciavállalás. Ez mutatja azt, hogy az etoszunkon, a bírói mibenlét tartalmán változtatni kell, olyan irányba, amit próbálok mondogatni, és nyilván mindannyian tudunk hozzáadni egy jellemvonást. Aztán eljutunk oda, mint az amerikai filmekben, hogy tényleg a bíró előtt hajlong valaki. Nekem egy kolléganőm ottani barátja mondja azt, hogy Kalifornia államban azt sem tudják, hogy mi az a bíró, vagy bíróság elleni elleni per, mert olyan nagy tekintélye van a bírászkodásnak, hogy ellene pert sem indítanak, legfeljebb azon gondolkodnak, hogy esetleg az állam ellen indítanak pert.

Következő, amit röviden el szeretnék mondani; miben kellene egységesnek lennünk.

Nyilván egy stratégiát kialakítani abban az OIT, a különböző érdekvédelmi területek, hangsúlyozottan benne az egyesület együttműködése alapján, hogy mik

azok a területek, amin nincs különösebb vita, vagy ha van is, az csak belső műhelyvita lehet. Ez a terület – aki ezzel nem ért egyet, természetesen szívesen vitatkozok vele – az igazgatás, az, hogy a bírósági öngazgatás magyar modellje sikeres, a bírósági szervezeti és a bírák általános függetlenségét jól garantálja, és – amit Elnök Úr részletesen kifejtett – a bírósági szervezet intakt, nem történt vele az, ami az utóbbi 20 évben az állam más területein történt. Mindenféle politikai és egyéb behatás nélkül az alkotmányos feladatainkat el tudjuk látni, a bírói többségű – és itt a többség alatt 2/3-os többséget értek természetesen –, a bíróságok központi igazgatását végző OIT irányítása alatt a bíróságok biztosítani tudják a pártatlan, tisztességes eljárásban való szakszerű, egységes és időszerű ügyintézését. Másfél millió ügyről van szó, ehhez mérten kell elemezni a statisztikát, és azt kell látni, hogy a magyar igazságszolgáltatás teljesítménye összevethető a német, az osztrák, a nagyobb tekintélyű, jobban elfogadott bírászkodási rendszerekkel.

Magyarországon általában 3 hónap alatt intéződik el egy átlagos büntető fellebbezési ügy, Németországban ugyanilyen szinten 6-8 hónap és lehet hozni összehasonlító statisztikákat. Vélekedésem szerint reformra abban az értelemben, ahogy ebben az országban szokás mondani, nincsen szükség, azonban a bírászkodás modernizálására és bizonyos fejlesztésekre szükség van. Nagyon fontosnak érzem és, ha szabad mondani a kollégák előtt, megteszek OIT tagi mivoltomban mindent ezért, együttműködni egymással, az OIT-al, különböző érdekvédelmi szervezetekkel, a bírósági dolgozók szakszervezetével, mindenkivel, akinek köze van a bírák és a segítők hétköznapijához és munkájukhoz. Pontosan meg kell mondani, hogy a rendelkezésünkre bocsátott költségvetésünkből mit tudunk, és mit nem tudunk teljesíteni a feladatok közül. Pontosan be kell mutatni, hogy egy adott többlet pénz milyen minőségi, időszerűségi, mennyiségi javulást eredményez a bírósági ügyintézésben. Én gondolom, hogy ezekben a kérdésekben egyet lehet érteni, s ennek fényében lehet vitatni a mostani törvényeinket és javaslatokat tenni.

A következő, amit szeretnék nagyon röviden mondani; milyen feladatokat írtam fel magamnak, és itt óvatosságra intenék, mert jelen helyzetben a feladataink zöme pénzt igényel, amiből nagyon nincsen és nem látni azt, hogy mikor lesz több. Minden esetre alapvető fontosságú feladatnak tartom a bírósági fejezet költségvetési pozíciójának a javítását. Utalok itt elnök úr előadására, és egyesületünk elnöke által elmondottakra, a fejezet fő számainak kialakításában valamilyen módon hatékonyabb érdekérvényesítést kell elérni. Valahogyan láttatni kell azt, hogy az 1-2 milliárdos megtakarítás társadalmilag sok-sok milliárdos kárt okoz, ha mi úgy nem

működhetünk, ahogy az igények megfogalmazódnak. Tudom azt, hogy nem lehet pártpolitizálnunk, de semmi nem tiltja azt – és ezzel lehet, hogy tabukat döntögetek –, hogy bizonyos társadalompolitikai érvelést, bizonyos helyeken elvégezzünk a munkánk és annak fontosságát illetően.

Az erkölcsi, anyagi helyzet határozott javítását várom, de nem hiszem, hogy bárki közülünk elhiszi, hogy máról-holnapra ezek megváltoztathatók, úgy hogy nyilván egy rangsort kell a feladatok között kiállítani. Magam részéről a legfontosabbnak tartom a fizetési osztályok számának a bővítését. A 10. fizetési osztály után még legalább ötöt javasolnék és küzdenék érte, mert a bírói karunk egy kisebb része 12 éve – bocsánat a szóért – dekkol, nagyobb hányada pedig 3, 6, vagy 9 éve, ki mikor érte el a 10. fizetési osztályt. Egy átlagos bíró 46-47 éves korára eléri a 10. fizetési osztályt és ott megáll a tudomány, ez nem tartható.

És nem tartható az sem, hogy az I. II. fizetési osztály közti szorzók száma ilyen alacsony, mert lehetne azon is pár tizedet emelni és nettóban egy picikét többet hazavinni. Tehát az ilyen irányú változtatást alapvetőnek tartom. Alapvető feladat a szakasszisztencia kialakítása, ez egy több éves program, gondolkodni kell rajta, az egyesület is sok mindent tud mondani. Enélkül a 1, 5 millió üggyel, normálisan, az elvárások szerint, 8 órás munkaidőben dolgozni, mellette úgy tanulni, ahogy elnök úr mondja, tehát kötelező jelleggel, egyszerűen képtelenség. A társadalom nem várhatja azt el, hogy a család, egyáltalán az életünk rovására menjen a hivatásunk, ilyen nincs, egy arányt és egyensúlyt kell tudni felállítani.

Az oktatás; én itt a legfontosabb feladatnak az akadémia valóságos megalapítását, előirányzattal való ellátását, bővítését – természetesen a vidék irányába – tartom, és akkor a tömeges oktatásra nyilván alkalmas lesz.

Az OIT tekintetében azt mondom, hogy erősíteni kell az érdekvédő jellegű tevékenységet, az érdekvédelemet. Ez nem következik a törvényből és nincsen benne, és aki leül és végigrágja a törvényt nem ad nekem igazat, ugyanakkor úgy gondolom, mindannyiunk érdekében hogy igazam van. Azért kell erősíteni, mert nincsen sztrájk-jogunk, mert politikailag nem szerveződhetünk, mert a vagyonunkkal való gazdálkodás korlátok alá esik, mert a tudásunk nem adható el a piacon különböző korlátok nélkül. Ha pedig az állam a gondoskodás keretében ezt nem kellően honorálja, akkor a legfőbb irányító testületnek is azon kell lenni, hogy ez a dolog megváltozzon. Nem úgy, hogy ezeket a korlátozásokat eltöröltetjük, mert ezek helyénvalók, szükségesek a mai Magyarországon kellenek, és nagyon örülök, hogy a törvények áttekintésénél fel sem merült az, hogy ezeket eltöröljék, mert ma ezek biztosítják a védelmünket. Az állami gondoskodás mértéke azonban vitatandó és annak a tartalma kritizálendő, sok-sok ötlet adandó ahhoz, hogy mi kellene nekünk.

Végül pedig azt szeretném mondani, hogy együttműködést kell kialakítani, az OIT-nak minden érdekvédelemmel és szakmai egyesülettel, minden olyan civil szerveződéssel, amelyek segíteni tud a céljaink elérésében.

Büntető bíró vagyok, a nagy szavak kicsit távol esnek néha tőlem, de azért a magyar társadalommal tudatosítani kell nekünk egy kérdésre a választ. Ez a kérdés pedig az, hogy ebben az országban kik is a szabadság garantálói? A válaszom az, hogy mi bírák.

Köszönöm a figyelmet.

Dr. Makai Lajos:

Köszönöm elnök úrnak a hozzászólását. Ami az érdekvédelemmel való együttműködést illeti, úgy gondolom, hogy elnök úr nyitott kapukat dönget, hiszen a MBE mindig is kész volt erre és mindig felajánlotta az együttműködését. Nyilvánvaló alapvető feladatunk az is, hogy az érdekvédelem, érdekvédelemet próbáljuk erősíteni.

Átadom a szót Kösztler Ferencnek.

Dr. Kösztler Ferenc, a Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság tanácselnöke

Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Kollégák!

Kicsit kontrasztos a két felszólaló, a magassági arányokat nézve. Nagy örömmel hallgattam Magyar Károly elnök urat, akit igen régóta ismerek. Az első önkormányzatiság, amikor egyáltalán szárnyait bontogatta országos bírói tanács, mezítlábas, városi bíró tagként részt vettem azon az egy hetes pilisszentkereszti találkozáson, ahol az új megyei elnökök és az OBT tagjai jelen voltak, tehát igen régi az ismeretségünk.

Aki ismer, az azt is tudja, hogy időnként kellemetlen dolgokat szoktam mondani, bár udvarias ember vagyok, és udvariasan fogalmazok.

Ha egymás közt vagyunk, szabad egyértelműen, világosan fogalmazni, udvariasan, ámbár nem udvariasan. Csatlakoznék néhány elhangzott javaslatához, azokat nem fogom ismételni. Amivel kezdeném, az a bírói függetlenség, egyáltalán a politikával való kapcsolatunk és maga a bírói függetlenség.

Elég sok szó esett arról, hogy a jogállam drága, nos a bíróságok működése is drága. Ehhez csatlakozva felteszem a kérdést; kinek a dolga ebben az országban a jogszabályokat végső soron betartani és betartatni? A bíraké.

Nos kérem a válasz arra a kérdésre, hogy szeret-e minket a politika? A válasz: nem szeret minket a politika. Miért nem szeret bennünket a politika? Pontosan azért, ami a feladatunk. A hatalmi ágak klasszikus megosztási elvéből következik, hogy a bírói hatalom egyfajta kontroll a törvényhozó és végrehajtó hatalom között, és miután nem idomolunk, és nem hódolunk be, és nem engedünk nyomásoknak, ezért nem vagyunk szeretetre méltók. Nem akarunk megfelelni sem egyik, sem másik oldalnak, sem valamiféle középső társaságnak, nem hozunk olyan ítéletet, amely ítéletből esetleg kérdőjelessé válhat a függetlenségünk és pártatlanságunk. Hogy ezt miért mondom? Nagyon fontos az ismert mondás: „nem elég pártatlannak lenni annak is kell látszani”. Amikor az ember bíróként olyan gondolattal ébred, vagy fekszik, hogy Jézusom netán valahol a politika besettenkedett. Egy konkrét példát hadd mondjak el, ami jól mutatja, hogy mikor vetődött fel először bennem, hogy talán mégis van olyan, aki enged a nyomásnak.

Büntetés-végrehajtási bíróként szembesültem következő problémával. A televízióban láttam egyszer egy felszólalást a parlamentben, hogy micsoda dolog az, hogy a bíróság a társadalom nyakára szabadít egy rendőr gyilkost. Nos ez az illető a mi megyénkben szabadult, a bv. bíró engedte feltételes szabadságra. Büntetését egy másik intézetben töltötte, majd átszállították a mi megyénkbe. Ezen felszólalás után a másodfokú bíróság azzal az indokolással, hogy az új intézet még nem tudta megismerni eléggé ezt az embert, megváltoztatta a döntést, és nem bocsátotta feltételes szabadságra. Ekkor egy kicsit megijedtem. Bocsánat, hallottam a hozzászólást, ezek után jött egy határozat. Nem érdekel senkit ebben az országban, hogy mi van egy volt rendőrgyilkossal, de nem ez az üzenete ennek a dolognak. Ha ilyen kérdések bírókban felvetődhetnek, az nagy baj, tehát nagyon vigyázni kell azazal, hogy milyen döntést hozunk és azt mivel indokoljuk, hiszen tudjuk, hogy nincs rossz döntés, csak rossz indokolás.

A bírói függetlenséggel kapcsolatban röviden szeretném mondani, hogy nagyon sajnálom, de azt kell mondanom, hogy hiába beszéltem és beszélünk nagyon sokan, akik együtt kezdtük ezt 1989. tájban. Létrejött egy egységes javadalmazási rendszer, valamikor a királyi bírának és ügyészeknek volt ilyen, azonban nem tudtuk elérni, azt, ami nagyon fontos lett volna, az infláció-követő bérmechanizmust. Éppen azért nem tudtuk ezt elérni, mert nem szeret bennünket a politika, pedig régen sokkal kevesebb bírót érintett volna.

Azóta a létszám bővült, és nem tudnánk miről beszélni, mert akkor a infláció növekedése automatikusan vinné tovább a javadalmazásunkat. Viszont a függetlenségünkhöz szükséges az egyéni jólét, a polgári jólét, – ettől igen távol vagyunk

– de szervezeten is szükséges az, hogy függetlenek legyünk. Minél kevesebb költségvetési pénzt kap az igazságszolgáltatás, annál inkább megkérdőjelezhető szervezeti szinten a függetlensége, hiszen a függetlenséget az adja, hogy tudunk gazdálkodni, el tudjuk látni a feladatainkat és mi magunk is függetlenek vagyunk. Nem nagyon érintett meg engem korábban – legfeljebb szánakozva néztem a kollégákra –, hogy mi van a nyugdíjba vonuló bírákkal. Megy az idő, 20 év alatt én is karnyújtásnyira kerültem ehhez a problémához. Nem ezért szólok, hanem azért, amit Szabó Sándor főtitkár úr mondott.

Tegnap bementem az elnöki irodába, láttam az új Bírósági Közlönyt, amelyben ott van, hogy hány százalékos nyugdíjjal mennek a bírák el. Magyarországon 40 %-al, ami ahhoz képest, hogy a bányabéka alatt vagyunk a javadalmazásban, borzalmas. És mi ugye Európában vagyunk és döngetjük a mellünket – már nem én, hanem mások –, hogy milyen ragyogó a helyzetünk.

Nos, nyilván, mint érdekérvényesítőknak, erről is szólni kell, talán kicsit érdekesebb hangon is, nem baj, ha az ember hangja egy kicsit erősebb, nem baj, ha egy kicsit sarkosabban fogalmaz. Szükség van rá, mert az intonáció is lényeges, aki halkán beszél azt is meg lehet érteni, csak nem nagyon figyelnek oda, bár én sem vagyok túl hangos.

Nos, ami a hatalmi ágakat és egyáltalán a javadalmazásunkat illeti, időnként azért valamit kellene tenni, hogy emlékeztessük a másik két hatalmi ágat, hogy milyen érdekes, hogy a saját javadalmazásukkal jól el vannak mindig visszatérően, a minikkel nem. Parlamenti képviselők jönnek azzal, hogy mennyi a tiszteletdíj. A tiszteletdíj csak az alap, arra sok minden jön rá, és kezdünk visszatáncolni egy olyan közérzetbe, amikor a rendszerváltás előtt a szocializmusban a bírákat besorolták az államigazgatással egy szintre, hogy a bíró ne keressen többet, mint a tanácsi dolgozó. Nem, ez nem járható út. Nagyon durva fogalmazással egyszer azt mondtam, hogy ha Magyarországon így mennek a dolgok, akkor olyan bíróságokat kapnak, amelyet megérdemelnek. Tudom, hogy gyakorlatilag bennünk van annak a lényege, és mi vagyunk a letéteményese, mert nem így gondolkozunk, mert hivatásból és tisztességgel végezzük a munkánkat akkor is, ha nem figyelnek ránk, és akkor is, ha igen nemtelen támadások érnek bennünket.

Látszólag nem ide tartozik, de abszolút egyetérték azzal, amit elnök úr említett. Elképesztő, döbbenetes, ami a jogalkotásban folyik. Bocsánatot kérek, én a Btk-t jó ideje már csak szakácskönyvnek hívom, állandóan elvesznek receptet belőle, vagy hozzá tesznek receptet: azt szoktam mondani, hogy jogalkotás erős felindulásból.

Azt kell mondanom, hogy Magyarországon elértünk oda, hogy lassan a büntető bírák nem tudják követni, hogy mi a hatályos és nem hatályos és mit kell alkalmazni. Tudom a polgárisok régen túl vannak ezen, és bőrrönddel cipelik a jogszabályaikat, de azért el kellene azon gondolkodni, hogy szabad-e jogszabályokat állandóan módosítani, mert elérünk a jogbizonytalanságig. A büntető szabályok folyamatos változtatása jogbizonytalanságot eredményez és ma Magyarországon itt tartunk. Formabontó módon itt lenne egy javaslatom, mert több javaslatom lesz a végén, de itt feltétlenül meg kell állnom. Most lesznek választások, és az eddigi tapasztalatok sajnos azt mutatják, hogy a választások után 3 évvel szoktak az igazságszolgáltatáshoz valamilyen módon hozzányúlni, addig senkit nem érdekel. Azt kell mondanom, hogy az új OIT-nak a jogalkotásban azt el kellene érni, hogy tessenek tisztességes Btk-t, és tisztességes Be-t csinálni, mert a Btk. olyan, mint amit mondtam, saláta, a Be. pedig terjengős, koncepciótlan, össze-vissza fércelt. Amikor elkezdték a 98-as törvényt kidolgozni, az eredeti formájában ugye nem kontinentális volt, kicsit angolszász felfogású, amit aztán szétszedtek, összekevertek és így lett belőle törvény. Tudjuk a számból és a lóból lett az öszvér, ami terméketlen, nem tud tovább fejlődni.

Tehát oda kellene hatni, hogy hozzanak létre két hozzáértő csapatot, alkossanak szép veretes tervezetet, már tervezésként is veretést, és aztán ha azt elfogadta parlament, akkor ne nyúljanak hozzá percenként a büntető jogszabályokhoz. Tessenek a kezére ütni annak, aki jogszabályváltozásért kiált, ha a rendőrt megverik, akkor hívjuk a rendőrt, vagy ha a rendőr megver valakit, akkor hozzunk egy jogszabályt, hogy a rendőrt büntessük jobban. Ezt nagyon fontos lenne megtárgyalni és használható koherens rendszerű törvényeket adni nekünk, amiből dolgozhatunk.

Egyfajta nyomás nehezedik a bírákra kívülről, ez a nyomás, amiről külön szeretnék beszélni, a média.

Nekem lehet, hogy könnyű a helyzetem, mert Győrben nem oly nagy az érdeklődés a média felől, mint mondjuk Budapesten. Azonban azt is hozzá kell tennem, hogy érdeklődés ott is van, és miután a bírónak meg vannak a lehetőségei, sőt a kötelezettségei, hogy mi van a tárgyalás nyilvánosságával, mi van a tárgyalás rendjének fenntartásával. A tárgyalás nyilvánossága nem jelenti az ingyen cirkusz biztosításának lehetőségét. Elképedve nézem és látom a képernyőn, hogy az operatőr hasal a pulpitus előtt, és fölfelé forgat, tehát látszik, hogy ez olyan nézetből készül, szóval nem kell annyira bejedi attól, hogy a sajtó ott van, lehet kordában tartani.

Amikor hozzám jöttek tárgyalásra, akkor megkértem őket, hogy amikor bevonult mindenki, onnantól kezdve legyenek szívesek csöndbe maradni és egy helyről, ha kamerázni akarnak, de nincs rohangálás és onnantól kezdve, hogy az ügyész feláll

és elkezdi ismertetni a vádat, tessenek csendbe lenni. Nincs kétféle eljárási törvény, a tanács elnöke a hallgatóságot figyelmezteti a csend és a rend betartására és megsértésének következményeire, ami vonatkozik a sajtóra is. A nyilvánosság nem szabatoságot jelent, rohangáló emberek mellett nem lehet elmélyült, nagyobb koncentrátságot igénylő bírói munkát végezni. Tehát meg van adva a lehetőség, és ha azon csemegeznek, hogy X bíró nem enged meg mindent a sajtónak, az nem baj, tegyék azt, de a tárgyalás folyjon normális mederben.

És itt áttérek a bírói viselkedési módra és etikára. Olyan kérdéseket kár is felvetni – de erre is van sajnos példa –, hogy nem menjen már be a bíró edző cipőben a tárgyalóba akkor sem, ha talár van rajta, mert igen kontrasztos, se farmer nadrágban, mert az is kontrasztos. Azért annyira a javadalmazásunk biztosítja az öltözködést, hogy ha férfiről van szó, akkor pantallót vegyen és hozzá illő cipőt. Butaságnak tűnik, hogy ilyen kérdést felvetek, de sajnos ilyen is van.

A bíróság tekintélyét a bírák tekintélye fogja megadni. Ha a bíró felkészül, ha a bíró emberi hangon beszél, ha ismeri az anyagot, ha a felekkel egyenlően bánik, nem biztosít előnyt az ügyésznek, hogy tessenek nyugodtan leülni, a védő meg mars ki – mert ilyen is van –, vagy nem beszél meg egyikkel, hogy milyen döntést kellene hozni, mert akkor a másikkal is beszélnie kellene. Ezek apróságnak tűnnek, de mégis nagy dolgok. Azt mondom, hogy minden, amit mi teszünk, az a bíróság méltóságához illő kell, hogy legyen, és ebben az esetben követelhetjük, hogy igen is adják meg a kellő tiszteletet. De mondom, ez nem követelés kérdése, ha az ember bemegy bíróként és úgy viselkedik és úgy tárgyal, akkor megkapja a főhajtást. Én Jászberényben kezdtem valamikor bírászkodni, még a régi rendszerben, de ott még megsüvegelték a bírót a szó szoros értelmében. Ma a társadalmunk elbunkósodott, – bocsánat, hogy ilyen erősen fogalmazok –, és oly módon viselkednek emberek, és próbálnak meg a tárgyalóteremben is viselkedni, ami nem megengedhető, de lehet őket szerelni.

A másik javaslat; az oktatással kapcsolatos. Igenis, szükséges az oktatásba bevezetni – egyre inkább és egyre fontosabb –, a konfliktus-kezelést. A bírák, ha a személyükben konfliktust gerjesztenek, az borzalmas, ha nem tudnak konfliktust oldani, kezelni, az meg neveltségessé teszi őket. Nagyon fontos, hogy ha valaki nem tanult ilyesmit, márpedig a többségünk nem – nekem szerencsém van én pszichológiát tanultam, mert pedagógus is vagyok –, akkor meg kell tanítani arra, hogy, hogyan kell ezt kezelni, az oktatásnak ebben nagy szerepe van.

Az oktatásra rátérve, és Magyar Károlyhoz csatlakozván, a MBA-t nagyon meg

kell erősíteni. Én magam azon arcok közé tartozom, akik rendszeresen képzésben részt vesznek, mert azt mondom, hogy az önképzés, a permanens önképzés nagyon fontos. Nagyon sajnálom, hogy nem látok ott olyan embereket, akiket ott kellene látni, több ilyen van. Az ítélőtábla felállításával nagyon sokan kerültek táblabírónak, akik nem tárgyaltak megyei elsőfokú ügyet és nem jönnek el az élet és testi épség elleni bűncselekményekkel kapcsolatos beszélgetésekre, szakmai tréningre.

Tehát fontos a képzés és nagyon fontos az, hogy ez erősödjék, nagyon jó munka folyik az akadémián, hihetetlen jó élményekkel jövünk el, szakmailag nagyon sokat kapunk. Olyan képzések vannak, ahol maguk a képzésben részt vevők teamot vezetnek, a múltkor ilyenén vettem részt, januárban ilyenén fogok részt venni, tehát nem csak passzívan, aktívan is.

Elnézést, hogy visszaéltem a türelmével, de mindenképpen szólni kell arról, hogy mi is a helyzet a mi házunk táján. Soha nem kellemes, ha az ember a saját szervezését kritizálja és nyilván benne van az is, hogy saját magát is kritizálja, bírálja, mert egy ideje próbál jobbitó szándékkal megszólalni, nem csak próbál, megszólal és úgy néz ki különösebb eredménye nincs. Nekem van összehasonlítási alapom, és még többünknek, hogy milyen volt a korábbi kinevezési rendszer – az előző társadalmi rendszerről beszélek –, van összehasonlítási alapunk, mert látjuk, hogy mi történt.

Itt vannak néhányan a megyei elnökök is, ők érintettek ebben a kérdésben. Nekem az az érzésem kezdett kialakulni egy idő után, mint ha az újonnan kinevezett megyei elnökök visszanyúlnának időnként a kinevezéseknél is a régi módszerekre, ami önmagában talán nem baj, de pályázati rendszer van és a pályázati rendszert mi töltöttük meg tartalommal. Olyan tartalommal töltöttünk meg, amiről sokan nem is gondoltuk, hogy ilyen rosszul fog működni a pályázati rendszer. Amikor ki sincs írva a pályázat, de már tudjuk, hogy van üres állás, már akkor elterjed a hír, hogy ki lesz az, aki betölti azt az állást. Amikor a pályázat kiírásra kerül, akkor nincs benne a pályázó szeme színe, se a neve, de igen sokan tudják, hogy kiről van szó, és érdekes módon őt nevezik ki, és szólnak X elnöknek, hogy pótolni kell azt az embert, mert ő lesz a befutó. Természetesen az elnök egy személyben felelős és tudja, hogy kit őhajt kinevezni, azonban itt kell az önkormányzatiság. Ismételten azt mondom, kicsit erősíteni és arra figyelni, hogy nagyobb szerepet kapjanak a bírói tanácsok és a kollégiumok, hogy ne fordulhasson elő, hogy egy szakkollégium, tehát egy büntető, vagy polgári kollégium azt mondja, hogy nem, az elnök meg azt mondja igen. Ugyanis a véleménynyilvánítás tisztelt kollégák azt jelenti, hogy a vélemény szabad, szabad azt meghallgatni, szabad figyelembe venni, szabad megvonni a vállunkat, hogy na és akkor mi van, ha ez a vélemény.

Nálunk történt Győrben a megyei elnök kinevezésekor, amikor a bírák úgy szavaztak, hogy egy ember kapott több mint 50 %-ot és az OIT azt mondta, hogy nem probléma ez a vélemény, más dolog a kinevezés. Nyilván ennek is meg van a maga logikája, csak hogy ha komolyan vesszük az önkormányzatiságot, a törvényességet és nem fátyolként tekintünk ezekre a testületekre, akkor bizony ezeknek a testületeknek vissza kell adni azt a jogkörét, ami nem merül ki a véleménynyilvánításban, hanem alkalmasint egyetértési jogosultságot jelent.

Végül a javaslatok. Először a vezetői tisztségek betöltésével kapcsolatosan. Higgyék el, nem vagyok vezetőellenes – bár egyszer megkérdezte tőlem egy elnök, hogy miért vagyok az, nem vagyok az –, csupán egyszerűen kritikus vagyok és tudom, hogy sok olyan feladat és tennivaló van, amit én nem ismerek, amit a vezető ellát, de azt is tudom, hogy nem a vezetőért van a bíróság, hanem a vezető van a bíróságért. Az egyes bíróságok híre és neve, az egyes bírói tanácsok által hozott ítéletek minőségétől függ és a bíró nevét fogják emlegetni. Bocsnat nem az elnök nevét – néha érdemtelenül –, mert ha valaki jól vezeti a bíróságát és nagyon jól állja meg a helyét, akkor bizony megérdemli az elismerést. Összefogás itt is van, akik elnökök most és elnökök lettek, nem mindig voltak azok. Tehát ne csináljanak úgy, mint ha az valami misztifikált valami lenne, mert mezítábas bíróból lettek 1992-ben elnökök. Ne tessék akkor úgy viselkedni, mintha ez valami távoli dolog lenne a bírótól, mert ne felejtjük el, hogy mindannyian bírák vagyunk és ha elnök, akkor is bíró marad. Azért lenne jó a visszatérés az ítélkező munkába, hogy akkor tessék megmutatni, hogy te, aki eddig minősítetted a bírakat, foglalj helyet és ítélkezzél és akkor téged fognak minősíteni. Ez kellemetlen dolog és lehet, hogy vannak negatívumai, mert a második ciklus végén esetleg már nem lesz tekintélye az elnöknek. Van a dolognak veszélyes oldala, nem vagyok benne biztos, hogy jó ez, de hát a másik oldalát is nézni kell.

A pályázati rendszer objektivitásáról. Csak azt tudom mondani, hogy ki kell dolgozni egy olyan rendszert, amivel valóban mérhető módon lehet a pályázatokról döntést hozni, nem szubjektív alapon, nem oly módon, hogy ki-kinek hogy tetszik, hanem, hogy milyen a szakmai hozzáállása, milyen a tudása, mit tett le az asztalra. Ha ez így lesz, akkor reményeink szerint talán jobb lesz a közérzetünk. Én azt hiszem, hogy a bírák közérzete nagyrészt azon is múlik – miután látjuk, hogy a politika nem igen érdeklődik irántunk, és nem jobbitja a helyzetünket túlzottan –, hogy nekünk milyen a viszonyunk egymáshoz. Ha elterjed egy településen egy megyében, egy nagyvárosban, hogy mi történt a bíróságon –, mert elterjed, mert olyan, mint egy falu, hogy minden hír kimegy, mert ebben az országban mindenhol minden kimegy –, akkor azt fogja kérdezni a jogkereső közönség, hogy mit várjunk ezektől,

ha a saját ügyeikben így járnak el egymással, tehát óriási a felelősség ebben a kérdésben is.

Összegzésként annyit szeretnék elmondani, hogy azt hiszem, hogy többen is lehetnének, mert meglehetősen kicsi a létszám, bár nem biztos, hogy a mostani létszámától függ az, hogy mit érhetünk el. Az biztos, hogy egy darabig semmit, az a legnagyobb baj, hogy a javadalmazásban is már 20 éve ugyan azt mondogatjuk, hogy a jelenlegi helyzetben nem tudunk mi tenni, hát most sem tudunk mit tenni a jelenlegi helyzetben. Én csak azt tudom mondani, hogy az érdekképviselőt igen is járjon el keményen, és verje vissza azokat a kontrákat – hogy, de az orvosok, de a pedagógusok –, vegyük figyelembe és tudomásul, hogy ez egy önálló hatalmi ág és nem csak kérjük, hanem követeljük, hogy ennek megfelelő bánásmódban részesüljünk.

Köszönöm szépen, hogy meghallgattak.

Dr. Makai Lajos:

Köszönöm Köszler Ferenc úrnak a hozzászólását.

Szóba kerültek a nyugdíjak. Ma Magyarországon 400 nyugdíjas bíró van, nem gondoljuk, hogy ennek a 400 nyugdíjas bírónak ne lehetne a problémáját megoldani, amivel már évek óta küzdünk, a 40 %-os nyugdíjjal. Ugyanakkor, tapasztaljuk, hogy a bűncselekmény elkövetése miatt nyugdíjba „kényszerülő” középkorú rendőri vezető 295. 000 forint nyugdíjat kap.

Átadom a szót Szabó Máriának, utána Bardócz Krisztina következik

Dr. Szabó Mária, a Békés Megyei Bíróság tanácselnöke:

Tisztelt Konferencia! Kedves Kollégák!

A mai összejevetelünk célja az lenne, hogy a MBE által kezdeményezett és a bírósági szervezeti törvény módosítása kapcsán elkészített kérdőív tapasztalatait összegyűjtve az azokból levonható tanúságokat megbeszéljük.

Rövid felszólalásomban azzal szeretnék foglalkozni, hogy milyen háttér elképzelések, illetve munkák eredményezték azoknak a felvetéseknek a feltételét, amelyeket bírótársaink ezekben a kérdő ívekben olvashattak.

Akkor, amikor a MBE válaszmánya létrehozta ezt a munkabizottságot, amely a Bszi. módosításával kapcsolatban a kérdéseket összeállította, el kellett azon gondolkodni, hogy milyen elvek mentén javasoljuk a kérdések összeállítását, mit te-

kintsük irányadónak, mit tekintünk lényegesnek és mit kihagyhatónak. Nyilván figyelembe vettük, hogy készültek már tanulmányok a tudomány művelői részéről, megszületett a 86/2008. számú OIT határozat amely ezek tapasztalatait részben magáévá tette, részben nem tartotta a szervezetünkre alkalmazhatónak. Ezen túl az egymás közötti beszélgetésben foglaltakat összesítettük, ezután kialakult néhány elv – ami úgy gondolom a kérdőívből is látszik –, amelyeket irányadónak tekinthetünk a kérdőív összeállításakor.

Az egyik ilyen, ami azt hiszem, hogy többször elhangzott az átláthatóság és a nyilvánosság elve a bírósági szervezetben, ennek a követelménynek az erősítése és megjelenítése a bírósági szervezeti törvényben. Most is szó esett a testületek szerepének erősítéséről, amely a tanulmányok szerint egyedüli megfelelő ellensúly lehet az egyszemélyi bírósági vezetéssel szemben, bár én úgy gondolom, hogy nem is szemben, hanem annak érdekében, hogy ne kerüljön sor olyan támadásokra, ami a szakirodalom, illetve a sajtó részéről is rendszeresen elhangzik az egyszemélyi bírósági vezetés ellen. Amennyiben a testületek szerepe nagyobb lesz, az több védelmet nyújt minden külső támadással szemben a jelenlegi rendszer fenntartásával ellentétben.

Elhangzott az igény arra is, hogy az egyszemélyi vezetés felelősségének az erősítése is valahol megjelenjen és ez, mint elv esetleg a kérdőív összeállítása során is kifejezésre jusson. Ezeket az elveket próbáltuk és próbáltam én is a munkabizottság tagjaként alkalmazni, amikor a kérdőíveket összeállítottuk, és konkrétan a Bszi. V. fejezetét a bírósági vezetők tekintetében átnéztük, hogy ezeknek az elveknek a szem előtt tartásával hol kell a rendelkezéseket változtatni.

Két nagy területet látok fontosnak; az egyik a bírósági vezetők feladatainak a szabályozása. Megfigyelhető, hogy a Bszi. 61.§ (2) bekezdése a bírósági vezető felelősségét általánosságban kimondja a szervezeti egység jogszabályoknak megfelelő hatékony működéséért. Ez egy általános jó szabály, de akkor, amikor a bírósági vezető feladatait konkrétan meghatározza a 61 §-ban – rengeteg ponton keresztül –, ez a felelősség szó már nem jelenik meg. Igazgat, irányít, ellenőrzi, stb. kifejezések vannak, ami akkor nem is tűnt volna fel annyira, ha nem találtam volna meg az egyik pontban azt, hogy felelős a nyilvántartások vezetéséért és az adatok szolgáltatásáért. Ez annyira szembeötlő volt, szemben azzal, hogy mondjuk a pénzügyi gazdasági tevékenységet csak irányítja, esetleg igazgat, hogy arra a megállapításra jutottam, hogy egyértelműen és konkrétan a vezetői felelősséget ki kell mondani, nem elegendő az általános szabályozás.

Ugyanez megjelenik egyébként a helyi bírósági elnök és a munkaügyi bíróságok elnök tekintetében is. Nyilvánvaló, hogy tartalmilag ezek a kifejezések is a felelősség egyik kifejeződését jelentik, azonban szerintem nem hagyható a jogszabályban ez az – akár látszólagosnak is tekinthető, de igen szembeötlő – ellentmondás.

A másik terület, ami a bírósági vezetők tekintetében átfogalmazásra szorul; a vezetői tisztség létrejötte és megszűnése. Két hangsúlyos gondolat volt a kérdésekben és volt egy olyan terület, amit nem gondoltunk változtatásra érdemesnek, mégpedig a vezetői tisztség határozott, vagy határozatlan időre történő létrejötte. Jelenleg határozott és határozatlan idejű vezetői tisztségek vannak, a bírósági vezetők kinevezése határozott idejű, a tanácselnököké határozatlan idejű. Mint hallottuk a többség a határozott idejű kinevezések mellett foglalt állást, azonban azt tudom mondani, hogy ez nem biztos, hogy minden esetben célszerű lesz. Különösen a tanácselnök esetében, aki olyan helyzetben van, hogy a rendszeres újra választás kényszere a szakmai munka rovására mehet. Egy magasabb szintű vezetőnél ezt nem tartom annyira veszélyesnek, mint annál a tanácselnöknél, ahol a 3 tagú tanácsban a pozíció megszerzése érdekében majd ellentétek – esetleg a hosszú távú együttműködést veszélyeztető helyzetek – alakulhatnak ki.

A bírósági vezető kinevezését megelőzően a bírói tanács véleményt nyilvánít. Ahogy hallottuk, ez a véleménynyilvánítás számos területen problémát okozott. Miután azt az alapelvet próbáljuk érvényesíteni, hogy a testületek szerepe erősödjön a bírósági igazgatásban, ezért álláspontom szerint olyan jogosítványt kell adni ennek a testületnek, vagy más testületnek, ami biztosítja, hogy az egyszemélyi döntést hozó kinevező felelősségét megoszthassa egy olyan testülettel, amelynek a véleménye jogszabály által biztosított komoly befolyásoló erővel bírhat.

Nem okvetlenül az egyetértési jog, vagy vétőjog gyakorlása az, ami szükséges lehet, azonban az összesítésekből úgy tűnik, hogy a jelenlegi jogi szabályozásnál erősebb jogosítványok biztosítása indokolt.

Az utolsó terület, ahol változtatásokat szükségesnek tartunk, az a vezetői tisztség megszűnése. Oly módon is megszűnhet a vezetői tisztség, hogy tevékenységének vizsgálatát követően alkalmatlanságot állapítanak meg és ezzel a vezetői tisztségből, felmentik. Ennek a vizsgálatnak a lehetőségét rossz helyen helyezték el a szervezeti törvényben a jogalkotók. A vezető vizsgálatának nem az alkalmatlansággal összefüggésben kellene felmerülni, hanem a vezetői vizsgálatnak olyan intézményként kellene működnie, amely rendszeresen vizsgálja a vezetői tevékenységet, és ez eredményezheti a vezetői tisztség megszűnését.

A kinevezések kapcsán nem térek vissza a pályázati rendszerre, azzal a kollégák már foglalkoztak, azonban a pályázati rendszer megreformálása egész biztosan nem mellőzhető.

Még egy rendelkezésről szólnék – amit elnök úr is ismertetett, a többségi vélemények között –, ez a vezetői tisztség megszűnésekor a vezetőnek tanácselnökké történő automatikus kinevezése. Ez azért is tűnik problémásnak, mert keveredik a tanácselnöki munkakör és a tanácselnöki cím, pontosabban olyan tanácselnöki címek adományozását tesz lehetővé a jogszabály, amely nem kötődik konkrét munkakörhöz, mintegy kielégítésként kapja az igazgatási vezető, aki ezt a tisztségét már nem tölti be. El kellene azon gondolkodni, hogy azoknak az igazgatási vezetőknél, akik nem folytatják tovább igazgatási tevékenységüket, milyen megfelelő módon lehet jogszabályilag biztosítani azt, hogy a pályájuk hogyan alakuljon az igazságügyi szervezeten belül. Nem egy üres cím adományozásával – ami néhány százalékot jelent nekik a fizetésükben – kellene korábbi tevékenységüket elismerni, hanem valamilyen rendszert kellene kidolgozni arra, hogy nyugodtan elvállalhassák az igazgatási tevékenységet, vagy nyugodtan mondhassák azt, hogy én most már mással szeretnék foglalkozni és abba hagyom. Ne kelljen attól tartaniuk, hogy rendezetlen a helyzetük a szervezeten belül, mert egy tanácselnöki címmel a konkrét munkakörük még nem megoldott.

Azt örömmel hallottam, hogy az elképzelések egy része többségi támogatást kapott a bírák körében. Azt hiszem, mindannyian azt szeretnénk, ha ezek az elképzelések nem maradnának közöttünk, hanem az OIT és a jogalkotó részéről is elfogadásra kerülnének, illetve továbbgondolkodásra inspirálnának, amelyek majd ténylegesen a jogszabályok változásához vezetnek.

Köszönöm szépen.

Dr. Makai Lajos:

Köszönöm Szabó Máriának a hozzászólást, és megkérem Szinessyné dr. Bardócz Krisztinát a felszólalására.

Szinessyné dr. Bardócz Krisztina, a PKKB csoportvezető-helyettes bírāja:

Kedves Kollégák!

Nagyon sajnálom, hogy elnök úr elment, mert amit mondok az neki is szólt volna, többek között az, hogy például egy 10 éves bírónak nem 500. 000 forint a brut-

tó bére, hanem annál lényegesen kevesebb. Ezzel a bérdologgal kapcsolatosan mondanám, hogy már nagyon régen szó volt a bírói életpálya modell bevezetéséről, azt az OIT elfogadta, az egyesület nagyon sokat dolgozott vele. Egyébként az Alkotmány azt mondja, hogy minden dolgozónak joga van olyan jövedelemhez, amely megfelel végzett munkája mennyiségének és minőségének. Kérdés, hogy ki és milyen kritériumok alapján állapítja meg a végzett munka mennyiségét és minőségét, hogy ha egy egységes bértáblázatról van szó. Ebből következően, hogyan lehet ugyanannyi a bére a nagyobb munkateherrel, vagyis nagyobb mennyiséggel dolgozó bírónak, mint a lényegesen kevesebb munkateherrel dolgozónak. Hogy lehetséges az, hogy a bértáblázat a 10. fizetési fokozatnál befejeződik, a bíró kb. 50 éves korában eléri a legmagasabb fizetési fokozatot és a továbbiakban törvényileg garantált fizetésemelésben már nem részesül. Vajon ez megfelel az Alkotmány előbb idézett emelkedésének? Megítélésem szerint nyilvánvalóan nem.

A bírói életpályamodellel erre az anomáliára is megoldást nyújtott volna akkor, amikor 14 fokozatúvá kívánta tenni a bértáblát és ezzel egy kiszámítható perspektívát nyújtott volna minden bírónak. Ezt már előttem elmondta Köszler Feri és Magyar Károly is, én nem nagyon akarom ismételni ezt az egész bérdolgot, annál is inkább nem, mert 1990-ben, amikor az egyesület létrejött és az első Bírák lapja megjelent abban is írtam egy cikket a bírák akkor megemelt fizetésével kapcsolatosan. Azt hiszem, hogy a cikkben írtak jelenleg is aktuálisak.

A bírói életpálya modell a fizetés valorizációját is rendezte volna. Ennek megvalósulása esetén nem történhetett volna meg, hogy harmadik éve nem kapunk fizetésemelést, és csak a kötelezően, törvényileg garantált jogosultak részesülnek béremelésben. Megítélésem szerint az Alkotmány idézett rendeltetésének ez sem felel meg. A bírói életpálya modell a jelenleg méltatlanul csekély nyugdíjban részesülő kollégákon is segített volna, ennek elmaradásával látható, hogy hány kolléga kényszerül megfáradtan, 70 éves koráig dolgozni, illetve utána titkári munkát végezni ahhoz, hogy korábbi foglalkozásához mért életszínvonalon tudjon élni.

Felteszem a kérdést, hogy méltó magatartás az egy jogállam vezetésétől, hogy a harmadik hatalmi ág dolgozóit – akik teszem hozzá Magyarországon elenyésző számban tevékenykednek, így az állam számára jelentős terhet nem jelentenek –, ennyire leértékelik. Már az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának a bírák szerepéről, függetlenségéről és az ítélezés hatékonyságáról szóló 94/14. számú határozata is rögzíti azt, hogy a bírák jogállása és javadalmazása arányban áll hivatásuk méltóságával és felelősségük súlyával. A jelenlegi bértáblázat ennek az elvnek nem felel meg.

A bírák bérezésénél figyelemmel kell lenni természetesen arra is, hogy a bírák más munkát nem láthatnak el, illetőleg csak tudományos, oktatói és művészeti tevékenységet végezhetnek.

Nos, azt hiszem, hogy az a bíró, aki – ahogy Magyar Károly is mondta, – egy nap nem 8 órát, hanem annál lényegesen többet dolgozik, nem nagyon hiszem, hogy van ideje, energiája arra, hogy még pénzkereső, oktató munkát vállaljon, vagy néhanem művészeti tevékenységet végezzen.

Ennek kapcsán beszélünk kell az állam felelősségéről a bíróságok fenntartásával összefüggésben.

Amikor a múlt év szeptemberében Hilbert Edit és Polgár Judit szervezésében itt volt a találkozó és Draskovics úr – akkor még miniszter – is jelen volt, akkor is feltettem a kérdést a tekintetben, hogy vajon az állam mit tesz annak érdekében, hogy fenntartsa a bíróságokat. Ezt úgy kellene biztosítani, hogy a bíróságok fenntartására megfelelő pénzügyi kereteket biztosítsanak, ez azonban megítélésem szerint nem így van. Azt is meg kell mondjuk, és látnunk kell, hogy ebben az országban, más egyéb területeken – amit egyébként szintén az állam finanszíroz –, micsoda óriási pazarlások folynak. Az Állami Számvevőszék 2008-as jelentése is közli, hogy több millió forint úgy folyt el az államkasszából, hogy annak az útját nem is lehet nyomon követni. Elég, ha csak arra gondolunk, hogy az állami fenntartású cégek-nél – a BKV, a MÁV – micsoda összegeket fizettek ki. Jó, most büntetőeljárás folyik, de ennek a büntetőeljárásnak a kimenetelét nem lehet tudni, ennek az útját nem is lehet nyomon követni.

Ha ezeket az összegeket a bíróságokra fordították volna, nyilván jobb helyzetben lennénk. Az én megítélésem szerint egy ország, amelyik nem gondoskodik a harmadik hatalmi ág megfelelő működtetéséről, nem nevezheti magát demokratikus jogállamnak, már pedig a gondoskodás hiányát hosszú évek óta érezzük. Nem kell messzire menni, meg kell nézni hogy, hány bírósági épület alkalmatlan munkavégzésre, meg kell nézni például a Pest Megyei Bíróság épületét, de sorolhatnánk tovább.

Nos, hát a bíróságok megfelelő működtetése nem csak az ott dolgozók miatt szükséges, hanem az ügyfelek és az elintéződő ügyek miatt is, és ezzel át is léptünk a munkateher kérdéséhez.

Amint azt már többen, többször megállapították, országon belül a bíróságokon a munkateher egyáltalán nem kiegyenlített. Hogy miért van ez így, hosszasan lehetne elemezni, történelmi hagyományoktól kezdve a bíróságokra telepített újabb és újabb hatáskörök miatt, és sok indokot lehet még találni. De vajon ki mikor, mit fog

végre tenni a kiegyenlített munkateher kialakítása érdekében? Ez is a fenntartó állam felelőssége és nem elsősorban a bíróságokon dolgozók érdekében – bár az sem elhanyagolható szempont –, hanem a bíróságok elé kerülő ügyek időszerű elintézése érdekében. A bírót is nyomasztja, de az ügyfeleknek, a gazdasági életnek még inkább közvetlen kárt okoz az elhúzódó eljárások tömege. Márpedig a budapesti bíróságokon, a PKKB-n különösen, hosszú ideje ez a helyzet. Lehet keresni a bírói hibákat, bizonyára találunk ilyet is, bár ilyen munkateher mellett ezen sem lehet csodálkozni, de fel kell tenni sokadszor is a kérdést, mit tesz a fenntartó állam a helyzet normalizálása érdekében. A hatékonyabb bírói szervezet kialakítása nem feltétlenül pénzkérdés, lehet jogalkotással is javítani ezen. A jogalkotás problémáiról nem kívánok beszélni, mert előttem erről már szóltak. A jogalkotás színvonala azt kell mondjam, hogy ennél mélyebbre nem süllyedhet. Számos példát lehetne erre hozni, elég csak a legutóbbi és talán egyik legrosszabb jogszabályra, a távlatársról szóló törvényre utalni. A tartalmi problémákon túl gondot okoz az is, hogy nem sikerül időben megalkotni a szükséges jogszabályokat. Az említett törvényt is erről van szó, hiszen ebben az esetben a törvény október 1-jén lépett hatályba és szeptember 30-án jelent meg a végrehajtási rendelet.

Nos, a színvonal esése elképzelhetetlen jogalkotási műveket produkál, a műveket idézőjelben mondom. Anyagi jogszabályban, eljárási jogra tartozó szabályokat alkotnak, például a Btk. jelenlegi módosításában, a pénzbüntetés, a részletfizetés, és így tovább. Azt gondolom, hogy jó lenne, ha végre megvalósulna az, hogy a jogszabály tervezeteket, ahogyan azt a Baka elnök úr is mondta, időben megkaphatnánk, és véleményezhetnénk, talán kevesebb ennyire rossz jogszabály lenne.

Amiről még szeretnék beszélni mindenképpen, az a bírák védelme. Ezt is régóta mondom már, de az utóbbi időben nagyon kicsúcsosodott mind az a támadás, ami a bírákat éri. Mi a PKKB-n nagyon kiélezett ügyeket tárgyalunk, a 2006-os TV székház elleni bűncselekménytől kezdve, én magam Budaházy ügyét, a tankot elkövető Horváth úr ügyét és így tovább. Nagyon nehéz ezeket az ügyeket tárgyalni, legfőképpen azért, mert azok az emberek, akik a tárgyalóterembe hallgatóként bejönnek, azt kell hogy mondjam nem tanultak modort, illemt, semmit sem, arról már nem is beszélve, hogy a média is gerjeszti az ő lehetetlen magatartásukat. Előfordult olyan, hogy rövidnadrágban jött a TV operátóra felvenni a tárgyalást: Akkor azt mondtam, hogy az én tárgyalóterembe rövidnadrágban nem lehet bejönni, tessék hazamenni tisztességesen felöltözni. Ekkor fel volt háborodva az illető, de én nem engedtem, mondtam, hogy menjen haza és öltözzön föl, de ez a legcsekélyebb dolog.

A bírót valóban nagyon sokszor érik atrocitások, legutóbb bíró kollégánomnak a folyosón lévő emberek azt kiabálták, hogy akasszák fel, vérbíró. Volt olyan vád-

lott, aki kérdőre vont, hogy miért akarom én tárgyalni az ő ügyét, amikor én egy posztkommunista, sztálinista, büdös kurva vagyok. Nos azt kell, hogy mondjam, hogy idáig süllyedtünk, nem tudom, hogy hova lehet még süllyedni, és nem tudom, hogy ki mikor és hogyan tudja megállítani ezt a folyamatot. Azt gondolom, hogy az egyesületnek is mindent meg kellene tenni ennek a folyamatnak a megfordítása érdekében.

Köszönöm szépen.

Dr. Makai Lajos:

Köszönöm szépen Bardócz Krisztinának a hozzászólását, és felkérem Liptainé Gece Ildikót hozzászólásra.

Liptai Andrásné dr. a Heves Megyei Bíróság kollégiumvezetője:

Kedves Kollégák!

A mai nap folyamán már többször is szó volt arról, hogy ezek a bizonyos tudományos műhelyek, akik az átvilágítást végezték, illetve legalábbis közülük egy – de a bírák közül is többen az elmúlt években azt mondták –, hogy bizony jobb lenne visszamenni az Igazságügyi Minisztérium keretei közé, mert hátha akkor anyagilag jobban járnánk, vagy jobban figyelnének ránk. Mi úgy gondoljuk – és azt mondom el, amit a szervezetünk többsége jónak talál –, hogy a 97-es reform legnagyobb és nemzetközileg is elismert vívmánya, éppen a bíróságok igazgatásának gyökeres átalakítása volt a végrehajtói hatalomtól való leválasztás. Ezt a vívmányt, az önálló igazgatási rendszerünket, szerintünk mindenáron meg kell tartani, tehát semmiképpen nem lehet egy olyan folyamatot elindítani, vagy abba belemenni, amely oda vezetne, hogy vissza az Igazságügyi Minisztérium keretei közé és így a kormány beosztottjaivá válnánk. A mi szervezetünk többségének álláspontja az, hogy mindenképpen az OIT maradjon a központi igazgatási szerv. Ezt lehet finomítani, alakítani, de az alapvető elv ez legyen.

Az igazgatásban igen nagy szerepet játszik a bírói tanács. A törvény szerint a bírói tanács véleményt nyilvánít a kinevezés és áthelyezés, a bírák felmentése, beosztása és kirendelése, tárgyában. Véleményt nyilvánít bizonyos pályázatokról, vezetői pályázatokról, amelyekről a döntés a megyei elnökök hatáskörébe tartozik, felmentést kezdeményezhet, költségvetési kérdésekben komoly szerepe van, véleményezi a bíróság szervezeti működési szabályzatát, ügyelosztási tervét, tehát igen széles jogkörrel rendelkezik.

Ahhoz tehát, hogy az igazgatási feladataikat a bírói tanácsok teljesíteni tudják, az kell, hogy a hatáskörükbe tartozó kérdésekben alapos felkészülés, megfelelő tájékozódás után felelősséggel döntsenek. Azt, hogy ezt a felelősséggel való döntést el tudjuk érni, vagy ki lehessen kényszeríteni a bírói tanácsokból, az szükséges, hogy a törvény kívánja meg azt, hogy a bírói tanácsok a döntésüket legalább röviden, a lényegét illetően indokolják. Ha nem tudjuk, hogy mi a döntésüknek az indoka, akkor egy hónap múlva, vagy egy év múlva sem tudjuk, hogy abban a kérdésben miként kell a bírói tanács elképzelése szerint eljárni.

Tehát mi javasoljuk a Bszi. olyan módon történő módosítását, hogy a bírói tanácsnak a hatáskörébe tartozó kérdésekben indokolási kötelezettsége legyen.

A másik kérdés, amivel szeretnék foglalkozni, az a bírák, a bíróságok megbecsülése, tekintélye és az ehhez kapcsolódó kérdések.

A megyei szervezetünk nevében én már többször elmondtam az egyesület különböző fórumain, hogy az állampolgárok szemében csak akkor nőhet a bírók, bíróságok tekintélye, ha a bírák az etikai kódexünkben elég részletesen szabályozott módon élnek, a szakmai munkájuk színvonala pedig kifogástalan. A színvonal emelését szolgálja a bírói munka értékelése, amit annak idején minősítésnek neveztek. A jelenlegi szabályok szerint egy bíró értékelése kb. 45 éves korára befejeződik, ezt követően 70 éves koráig még bőven dolgozhat mindenféle értékelés és különösebb szakmai felülvizsgálat nélkül. Ez a bírák szerint is neveltséges dolog, hiszen így 45 és 70 éves kor között semmi nem sarkallja önképzésre, tovább képzésre, magasabb színvonalú bírói munkára az illetőt.

Elismerem, hogy nagyon sok kollégánk megőrzi a szellemi frissességét 70 éves korára, még 70 éves kora után is, tudunk ilyen kollégák köréből, de azt is biztos, hogy valamennyien tudunk rémtörténeteket mesélni olyan bíróról, akiket már 60 éves korukban sem szabadna ügyfelekre szabadítani. Javasoljuk, hogy legalább az általános nyugdíj korhatár elérése idején, tehát olyan 60 éves 62 éves kor körül minden bíró essen át ismét kötelező bíró vizsgálaton. Ha ennek nem akarja alávetni magát, akkor elmegy rendes időben, mint minden állampolgár nyugdíjba, ha azonban úgy érzi, hogy ő még szellemileg alkalmas a további, mondjuk 10 évben bíraskodásra, akkor engedje, hogy megvizsgálják a szakmai munkáját. Megfontolandó lenne annak kötelezővé tétele is, hogy a bírót magasabb szinten lévő bíróság vizsgálja, tehát a megyei bírósági bírót az ítélőtábla vizsgálja meg. Ezzel elkerülhetők lennének a baráti alapon készült minősítések, mert nem hiszem, hogy valaki nem találkozott még ilyennel.

Végül a bírói életpálya modell egyes elemiről szeretnék még beszélni.

Az egyesület jelenlegi és korábbi választmányában is többségben voltak és vannak még ma is – legalábbis a legutóbbi választmányi ülése is ezt tükrözte –, akik a bírói fizetési fokozatok számának emelését forszírozzák, illetve azt mondják, hogy azt emelni kell. A mi megyei szervezetünknel – feltehetően azért, mert sok a fiatal, bár én nem tartozok ezek közé, de egyetértek velük -, az a többségi álláspont alakult ki, hogy inkább az egyes fizetési fokozat összegének az emelését és automatikus emelését kellene elérni, és ezt kellene szorgalmazni. Ma egyébként, ha az egyes fokozatot emelik, az minden bíróra kihat, hiszen ahhoz képest számolják valamenynyünk a fizetését. Ma egy 30 éven felüli – bőven 30 év felett van, gondolom egy kezdő bíró szinte minden megyében – kezdő bíró havi nettó keresete maximum 225. 000-230. 000 forintra jön ki. Ebből kell nem csak megélnie, hanem a gyerekeket nevelni, lakást vásárolni és mindent megteremteni ami, egy kezdőnek az élethez és a családnak szükséges. Ma már többen idézték az 1997. évi LXVII. Törvény 25.§ (1) bekezdését, amely szerint a bírót hivatása méltóságának és felelőssége súlyának megfelelő, függetlenségét biztosító javadalmazás illeti meg. Most kérdem én, hogy a mai értékviszonyok mellett ez a maximum 230. 000 forint, olyan javadalmazás-e, amely a bírói hivatás méltóságának, a felelőssége súlyának megfelel, és függetlenségét biztosítja?

Ez azért is fontos kérdés, mert szorosban kapcsolódik a nyugdíj mértékéhez. Az egyesület, szerintem nagyon helyeselhetően minden fórumon felveti a bírák nyugdíjának kérdését. A nyugdíjakban igen jelentős különbségek vannak, attól függően, hogy azt ki mikor vette igénybe. Akik ezelőtt 7-8 évvel elmentek nyugdíjba, azok most sem kapnak többet, mint 130. 000 – 150. 000 forintot, körülbelül ez a maximum. Akik most állapították meg 2008-ban, vagy 2009-ben a nyugdíjukat, azok a kezdő bírói nettó bérral azonos nyugdíjat, tehát 220. 000-230-000 forintot kapnak. Ezen el kell gondolkodnunk és eszerint kell mindkét vonalat vinni és szorgalmazni. Mi úgy gondoljuk, hogy reálisan belátható időn belül nem igen kerülhet arra sor, hogy a bírák számára egy külön nyugdíj rendszert alakítsanak ki. Minden arra mutat, hogy a meglévő külön nyugdíj szabályokat is inkább el akarják vonni és csak egy általános szabályt megtartani.

Minden bírónak előtakarékossgal is gondoskodni kell arról, hogy a nyugdíját megfelelő módon kiegészítse, megfelelő tartalékkal rendelkezzen. Valaki itt említette – mert tegnap volt napirenden a cafetéria szabályzat –, hogy a cafetéria juttatások között szerepel a nyugdíjpénztári hozzájárulás is. Azt kérjük, hogy ez a hozzájárulás ne csak névleges legyen, ne 2000 forintos, mint amennyit mi az önkéntesben kaptunk annak idején, hanem egy olyan összeg, amely megfelelő segítséget jelent a nyugdíjas évekre, tehát a munkáltató ilyen mértékben járuljon ehhez hozzá.

A közigazgatásban dolgozóknál ez nagyon jól működik már évek óta, én úgy gondolom, hogy a módszert tőlük át lehet venni. A kevés nyugdíjjal rendelkező bírák segítségére többféle módszer is kínálkozik.

Az egyesület létrehozta az alapítványát, amely nem csak a nyugdíjasok támogatására szolgál céljait illetően, de egyik célja ez. Erre 2-3 éven belül nem kerülhet sor, mert ahhoz bizonyos időnek el kell telni, hogy ilyen jellegű juttatást adjunk a nyugdíjasoknak. Laky Ferenc elnök úrnak van egy elgondolkodtató tanulmánya, amely a legújabb Bírósági Közlönyben olvasható. Ő már évekkal ezelőtt ezt kidolgozta, de úgy látszik újból foglalkozott a témával. Javaslom elolvasni mindenkinek, mert ebben benne van, hogy ő hogy képzelel el, hogy a költségvetés keretein belül megoldódjon ez a probléma.

Köszönöm türelmüket.

Dr. Makai Lajos:

Köszön szépen Ildikó. A felszólaláshoz annyit fűznék hozzá, hogy az egyesület sem abban gondolkodik, hogy külön nyugdíjrendszer kerüljön kidolgozásra, hiszen tudjuk, hogy ez évek óta nem sikerült és nem ment. Látjuk, hogy a bírákra vonatkozó külön nyugdíj rendszert nem lehet lenyomni a politika, vagy a társadalom torkán – ha szabad így fogalmazni –, hanem mi is abban gondolkodunk, amit Laky elnök úr írt a közlönyben. Tehát egyfajta pótlék rendszer bevezetésén, ami összegében már megközelítené azt a szintet, ami elfogadható. Ugyanígy napirenden tartjuk a négy új fizetési fokozat bevezetését, de emellett igazándiból az alapilletmény valorizációját kellene megoldanunk, ami nem csak a tőlünk nyugatabbra lévő államokban valósult meg, hanem egyes közép európai államokban, például Szlovákiában is már erről beszélnek.

Ami a cafetériát illeti, valóban az OIT tegnapi ülésén elfogadta és ennek összeget 225. 000 forintban határozta meg, ami nettóban körülbelül az elveszített ruhapénz és az elveszített hideg étkezési utalvány összegének megfelelő összeg. Itt utalnom kell arra, hogy a tegnapi napon OIT ülésen éppen Magyar Károly elnök úr volt az, aki az OIT külső tagjai részére tolmácsolta az itt elhangzott igényt az állam gondoskodásával kapcsolatosan, persze ettől a cafetéria összege nem volt változni.

Hilbert Editet jelentkezett felszólalásra.

Dr. Hilbert Edit a Pest Megyei Bíróság tanácselnöke:

Tisztelt Kollégák!

Én a pályázati szempontrendszer felállításával kapcsolatban szeretnék egy javaslatot tenni, de előbb felrúgva az általunk megszokott formát, indokolással kezdeném és utána jönne egy igazi rendelkező rész.

Már több felszólaló érintette, hogy milyen nagy problémát okoz, hogy pályázatoknál nem lehet tudni, hogy mik azok a szempontok, ami alapján elbírálják egy pályázatot, ami alapján támogatják az adott pályázót, és nem egy másikat támogatnak.

Úgy gondolom, hogy ezt a kérdést nem kerülhetjük meg, különös tekintettel, hogy titkárok is tagjai az egyesületnek – az elnökség döntött titkári tagozat létrehozásáról –, és őket különösen érintik az elsőfokú bírói helyekre kiírt pályázatoknak az elbírálása. Úgy gondolom elsődlegesen a fővárosban és Pest megyében csapódik le igazán ez a probléma, ennek voltunk mi szenvedő alanyai akkor, amikor egy bírói álláshelyre 19 pályázat érkezett és ezekről kellett a bírói tanácsnak állást foglalni.

Gyakorlatilag azt kell mondanom, hogy vakon, hiszen nem volt egy olyan tematika, vagy olyan rendszer, ami alapján rangsorolni lehetett volna ezeket a pályázatokat. Amikor ezzel szembesültünk én elkészítettem egyet, ez vitára bocsátott tervezet volt, vegyes volt a fogadtatása. A tagok – a bírói tanácsstagokról beszélek – egy része boldog volt, hogy végre valamilyen kapaszkodó van, ami alapján el lehet indulni és lehet azt mondani, hogy inkább ő, ő pedig kevésbé.

Voltak olyan bírói tanácsstagok – helyi elnökök voltak –, akik nem örültek ennek a javaslatnak és lehetett is tudni, hogy miért nem. Azért mert nekik meg lett volna az emberük, akit szerettek volna és nem biztos, hogy jelöltjük kiállta volna ezt a próbát, amikor be kellene őt sorolni bizonyos mérce alapján. Tehát megmérettetik, és lehet, hogy nem ő marad legfelül és akkor már nehézségbe ütközött volna, hogy miért nem pont ő legyen az, akit támogatunk.

Ennek a problémának a másik oldala is érzékelhető, mert a titkárok, illetve a pályázók sem tudják, hogy hol állnak ebben a rangsorban, tehetnek-e azért, hogy előbbre kerüljenek, miért a másik lett az, akit kineveztek. Semmiféle visszajelzést nem kapnak és nem is tudunk adni egyébként, mert nem igazán tudnánk megindokolni, hogy őt miért, őt miért nem. Én úgy gondolom, hogy a megyei elnököknek is segítség lenne ez, mert előbb-utóbb számot kell adni arról – hiszen nyomás nehezedik a bíróságokra, az intézetek is tanulmányaikban azt sérelmezték –, hogy külső pályázó nem tud bekerülni, és nem tudunk számot adni, hogy miért nem őt nevezték ki bírónak.

Ha lenne egy objektív rendszer, akkor védhető lenne a kialakult vélemény, hogy hol áll a külső pályázó ebbe a rangsorban, ezt meg tudnánk mutatni és számot tudnánk adni róla. Ennek még egy vetülete lenne szerintem, a titkárok ösztönözhetőek lennének a képzésre.

Elmondom, hogy mik voltak a szempontok. Ki mikor végzett az egyetemen, milyen minősítésű volt a diplomája, mi volt a fogalmazói időszakban az instruktorok véleménye, a szakvizsga bizonyítvány eredménye, van-e másoddiplomája, az szakirányú-e, tehát olyan szakra vonatkozik-e, amilyen állásra pályázni kíván. Ezek alapján szorzószámokkal állapíthatók meg pontok. Elképzelhető, hogy valaki 20 éve ügyvéd, az mondjuk utol éri pontszámában az 5 éve titkárként dolgozó személyt, mert azt mondjuk, hogy így kiegyenlíti a gyakorlata azt, amit a titkár a bíróságon magának szerezhetett, de így a titkár látja azt, hogy aki előtte van, mennyivel van előtte és azt plusz tanfolyammal, vagy plusz képzéssel, vagy egy plusz diplomával utolérheti-e, vagy megelőzheti. Ennek természetesen olyan következménye is kell hogy legyen, hogy a Bírőképző Akadémia képzései külső ember számára is, akár fizetős képzés keretében elérhetőek legyenek.

Tehát nem mondhatjuk azt, hogy mi azt szeretnénk, hogy nagyon képzett legyen az, akit bíróvá kinevezünk, de sajnos az csak titkár lehet, mert más személy részére nem érhetőek el ezek a képzések.

Ezért a javaslatom az, hogy az egyesület állítson fel egy munkabizottságot, amelyik kidolgoz egy elképzelést arra, hogy milyen szempontok legyenek, amiket figyelembe kell, vagy lehet venni és az OIT asztalára letéve, kezdeményezzük, hogy ez legyen egy OIT ajánlás. Én tudom, hogy jogszabályt nagyon nehéz alkotni, mert 2/3-os törvény kell ehhez, amit nehezen, vagy egyáltalán nem lehetne átvinni, de az OIT ajánlásként közzéteheti, és ily módon ez a szempont rendszer országosan egységes lehet.

Most az értekezleten, amikor én elmondtam valakinek, hogy miről fogok beszélni, akkor kiderült, hogy már van olyan helyi elnök, aki magának készített egy ilyen, hiszen segítségül lehet ahhoz, hogy a pályázatok elbírálásáról számot adjon, vagy valahogyan rangsorolja őket.

Tehát ez lenne a kezdeményezésem és remélem, hogy sikeres lesz.

Köszönöm a figyelmet.

Dr. Makai Lajos:

Köszönöm Hilbert Editnek a javaslatot. Úgy gondolom, hogy az ilyen gondolkodás segít, hiszen többek között ezt is szóvá tették bírálóink, az igazságszolgáltatás kri-

tikájaként. Megfogalmazták, hogy átláthatatlan a bíróvá válás folyamata, illetve a fogalmazó felvétel, vagy később a bírói kinevezésre való javaslatétel. Nyilvánvaló, hogy egy egységes szempontrendszer kialakításával sokkal átláthatóbbá válik a bíróvá válás folyamata.

Megkérdezem, hogy kíván-e még valaki beszélni?

Ha nem, szeretném megköszönni a hozzászólóknak a javaslataikat, véleményüket. Szóba került a „Bírák az igazságszolgáltatásért” alapítvány, amely a Bírói Egyesület kezdeményezésére jött létre. Az alapítvány céljai között szerepel – amit Liptai Andrásné is említett – az önhibájukon kívül, munkájukat feladni kényszerülő és szociálisan rászoruló bírák anyagi segítése. Természetesen úgy gondoljuk, hogy nem ez a megoldás a nyugdíjas bírák helyzetének megoldására, vagy a munkájukat egyéb okból abbahagyni kényszerülő bírák megsegítésére, hanem az állami gondoskodás, azonban amíg ez megvalósul, az alapítvány is lehetőséget biztosít rászoruló kollégáink megsegítésére.

Az alapítványt a Fővárosi Bíróság bejegyezte, illetőleg nyilvántartásba vette. Az alapító okirat, az alapítvány számlaszáma az egyesület honlapján megtalálható, kérem a kollégákat, hogy aki egyetért az alapítvány céljaival, támogassa azt. Ezt az alkalmat szeretném megragadni, hogy megköszönjem dr. Horváth Ibolya legfelsőbb bírósági bírónak az alapítvány létrehozását.

Zárszóként annyit szeretnék mondani, hogy úgy gondolom, hogy nem volt haszontalan a mai konferencia. Sokféle vélemény, elképzelés, javaslat elhangzott, a közös gondolkodásnak úgy gondolom lesz folytatása. A konferencia anyagát egyrészt megjelentetjük a Bírák Lapjában, írásos formában, másrészt az itt elhangzottakból és az írásbeli észrevételekből össze fogunk állítani egy javaslat tervezetet az általunk szükségesnek tartott jogszabályi változásokról. Ennek azért is van jelentősége, mert tavasszal választások lesznek Magyarországon, új kormány fog alakulni.

Úgy gondolom, hogy annál kiválóbb lehetőség, mint egy választás előtti helyzet ritkán adódik, és ez lehetőséget biztosít arra, hogy tudomására hozzuk az aktuális politikának, illetőleg az alakuló kormánynak az elképzeléseinket, hogy mi hogy látjuk, és hogy mit gondolunk az igazságszolgáltatás jövőjéről. Úgy gondolom, hogy jobb, ha először mi hozzuk nyilvánosságra elképzeléseinket, mint ha kívülről, ezek ismerete nélkül a politika próbálná ránk erőltetni az elképzeléseit.

Én megköszönöm mindenkinek, hogy időt szakított a konferenciánkon való részvételre, köszönöm a hozzászólásokat és kívánok mindenkinek kellemes ünnepeket és további jó munkát.

Dr. Karácson Éva:

TI, avagy a korrupció elleni harc

2009. november 24-én, a Debreceni Ítéltábla szervezésében került sor arra a fórumra, amelynek programját a Transparency International adta.

A meghívóban olyan témák szerepeltek, mint a bírói kinevezés, előmenetel, munkafeltételek, bírói hatalom, számonkérhetőség, átláthatóság.

Előzetesen az internet segítségével tájékozódtam a TI feladatáról, céljairól. A TI – Transparency International – olyan nemzetközi szervezet, amely egyedülállóként a korrupció elleni küzdelemnek szentelte magát, a civil – üzleti életben, a kormányzati szférában. Nem foglalkozik egyedi esetekkel, sokkal inkább a hosszútávon jelentkező eredményességre, a prevencióra és a reformokra helyezi a hangsúlyt. E nemzetközi szervezetnek több nemzeti tagozata van. Nemzetközi szinten az a törekvés, hogy tudatosítsa a korrupció romboló hatását. Reformokra tesz javaslatot, elősegíti az ezzel foglalkozó nemzetközi egyezmények végrehajtását.

A nemzeti tagszervezeteknek az a feladata, hogy növeljék hazájukban az elszámoltathatóság és az átláthatóság szintjét. Ellenőrizni kívánják a korrupció megfékezésében szerepet játszó intézmények működését, valamint törekszenek arra, hogy a szükséges reformok érdekében, pártsemleges szervezatként hatást gyakoroljanak.

A TI már a tavalyi és az idei évben szervezett ebben a témában fórumokat. A debreceni fórumon vitaindítónaként dr. Hack Péter jogász, dr. Fleck Zoltán, dr. Navrátil Sonja jogszociológusok, valamint dr. Földes Ádám (a TI alkalmazottja) vettek részt.

Az ítéltáblán megrendezett fórumon Hajdú-Bihar, Borsod-Abaúj-Zemplén, és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei kollégák vettek részt. Megyénket dr. Kele Katalin és jómagam képviseltük.

Szabóné dr. Kerékyártó Judit elnök asszony köszöntőjét követően, **dr. Hack Péter** a függetlenség, számonkérhetőség kérdéseivel foglalkozott.

A TI globális-korrupció jelentését elemezve kijelentette, hogy ez a jelenség nálunk Magyarországon is él az igazságszolgáltatásban. Országunkra nem annyira a korrupció, hanem az átláthatóság, és a számonkérhetőség hiánya a jellemző. (E témákat illetően már volt fórum a megyei elnökökkel, és elindult egy képzési folyamat is, az Akadémián.) Az átláthatóság, számon kérhetőség igazságszolgáltatáson belüli megvalósulásában meghatározó volt az 1998-as reform (ítélőtáblák felállításának tervezete, az OIT létrehívása). Szerinte a '98-as célkitűzések közé tartozott e célok megvalósítása mellett a függetlenség megerősítése, azért, hogy színvonalas, hatékony, gyors, átlátható és közbizalmat élvező igazságszolgáltatás alakuljon ki, a XXI. század elejére. A reform eredményeként létrejött egy erős, független bírósági szervezet. Több oldalról érték kihívások melyekre úgy reagált, mint az „ostromlott vár”. Bezárkózott, belülről próbálta hátrítani a támadásokat. Ez az effektus a mai napig jellemző. Velünk ellentétben más (nyugatabbra fekvő) országoknál hibás döntések esetén azok vizsgálata nyilvános fórumokon bevett, természetes megoldásnak számít. Nálunk ennek még nincs kialakult gyakorlata.

Bár a TI jelentése szerint nálunk a kormányzati szervek és állami hivataloknak csupán 11 %-a az, amit a korrupció nem érint, saját véleménye szerint ez csupán elméleti adat. Elvértve hallott a bírósági szervezeten belüli korrupcióról. A bírák, bírósági dolgozók feladata ebben a harcban az, hogy kilábaljanak a korrupció-gyanújából, ellenkező esetben erodálódik a szervezet tekintélye. A korrupció elleni harc egyik eszköze a nyilvánosság – ez azért is válik fontosabbá, mert egyre gyakoribbá válik a bíróságok és ítéleteik elleni nyilvános politikai célú kritizálás.

A korrupcióval kapcsolatos 2007. statisztikai adatok (Gallup-jelentés) még nem igazolják, hogy erősen megcsappant volna a bíróságok iránti bizalom, de érdekes módon pont az igazságügyön belül végzett egyik felmérés szolgáltat olyan adatokkal, hogy a bírák körében is egyre gyakoribb a korrupció. Ami még ennél is meglepőbb, az ügyészek tartottak bennünket „korruptnak”.

A hozzászólásokból kitűnt, hogy a jelenlévők nagytöbbsége egyetértett Dr. Hack Péter azon megállapításával, hogy egyre több kritika ér bennünket az utóbbi időben. Volt olyan kolléga, aki ezen támadások durvaságát, megalapozatlanságát emelte ki.

Elnök asszony felvetette azt a kérdést, hogy az ügyészek vajon miből gondolják, hogy mi bírák korrumpálhatók vagyunk, de erre sem az előadó, sem mások nem tudtak választ adni.

Dr. Hack Péter azzal fejezte be előadását, hogy javasolja a szervezeten belül a számonkérhetőség erősítését, a munkafeltételek javítását, és a bírói kinevezések átláthatóságát. Javaslatait ugyan bővebben nem fejtette ki, de vélhető, hogy például a kinevezések átláthatóságánál a pályázati rendszerre gondolt, ami már működik.

Dr. Fleck Zoltán foglalkozott a bírói hatalom és számonkérhetőség kérdéseivel.

Nem véletlenül, hiszen ilyen címmel jelent meg kötete az elmúlt évben, előadásában abból idézett. Állítja, hogy könyve megjelenése óta rosszabb a helyzet, és nem hiszi, hogy bármely médiakampány ezen változtathatna. (Itt nem kaptunk bővebb kifejtést, arról, hogy mi az, ami még negatívan változott.) Előadása szerint mindenütt küzdenek a bírósági igazgatás kérdéseivel(?) Ennek az az oka, hogy egyfelől nőtt a bíróságok hatalma, másfelől bővültek az állampolgárok alapjogai. A bíróság hagyományos módon a hatalom kontrolljaként jelenik meg az állami szervezetek között. Korábban volt egy olyan hagyományos felfogás a bírói hatalomról (a harmadik hatalmi ág), hogy az kevésbé veszélyes, mint a másik kettő. Úgy látja, hogy ez változott, egyre inkább erősödik a bíróságokkal, döntéseikkel szembeni számonkérés igénye.

A fogyasztó-orientált bírói hatalom több elemből áll. Ezek között megnevezte a társadalmi felelősséget, a nyilvánosságot, közszolgáltatást, tanulási készséget, hatékonyságot, és a fair eljárást. Úgy valósítható meg ez a fogyasztó-szemléletű bíráskodás, hogy fokozott hangsúlyt kell helyezni az igazságügyi vezetők felelősségére, annak rendszerére. A bírák kiválasztására korszerű szabályozást kell alkalmazni. Fokozottabban kell ügyelni az átláthatóság, nyilvánosság megvalósulására. Ezek eszköze csak egy hatékony központi igazgatás lehet. Az átláthatóságot, hatékonyságot erősítené a bírói teljesítménymérés rendszerének bevezetése. Kijelentette, általános bírói tévhit, hogy ez a munka komplex volta miatt nem mérhető. Svédországban már kialakítottak egy ilyen, a bírói munkát mérő objektív rendszert. Ez tulajdonképpen egy pontozásos rendszer, a bírói munkát a pontozással mérik. (Az az előadó részéről nem hangzott el, hogy hogyan pontozzák a svédok a bírói munkát, de talán a könyvében van erre vonatkozó adat.) Hozzáfűzte, hogy nem csak a bírói munka, hanem egy-egy bíróság tevékenysége is a pontozás alapján kerül megméréstetésre. A megméréstetés arányos összefüggésben áll az állami pénzügyi forrással. Tehát minél magasabb egy bíróság „pontszáma”, annál többet kap az állami forrásból.

Hozzátette, hogy a svédoknél ennek a módszernek két pillére van – az egyik a minimálisan meghatározott havi befejezésszám, a másik a bírák mozdíthatatlansága. Saját véleménye szerint nálunk egyelőre ez a pontozásos modell a helyi sajátosságok miatt hosszabb távon nem vezethető be. Ennek okait az igazságügyi vezetők „számon kérhetetlenségében” és a rossz szervezeti modellben látta.

Végül **dr. Navratil Sonja** az igazságszolgáltatás átláthatóságáról tartott értekezést.

Pontokba foglalta az átláthatóság alapelveit. Idetartozik a függetlenség, számonkérhetőség, átláthatóság, stb. Részletesen is kifejtette, hogy hogyan értelmezi ezeket az alapelveket. Ugyan a függetlenség fogalmáról bővebben nem szólt, de vélhetően az Alkotmányban és a Bjsz-ben rögzített bírói függetlenségre gondolt.

Számonkérhetőség fogalma alatt nem a bírói ítéletek szakmai számonkérését értelmezte, hanem azok nyilvánosságra hozatalát. Véleménye szerint nem árt sem a szervezetnek, sem a bíráknak, ha az egyes nagy érdeklődésre számot tartó ítéletek felkerülnek a világhálóra.

Itt többen hozzászóltak, hogy ez már eddig is megtörtént. Ugyancsak több hozzászóló említette az ítéletek anonimizálását azzal, hogy ez csupán szakmai célból és csak a bíróság szervezetén belül használható fel.

Az átláthatóság fogalmát úgy értelmezte, hogy az igazságszolgáltatással kapcsolatos információk bárki számára hozzáférhetőek, megismerhetők legyenek. (Ezen lehetne vitatkozni!) Az átláthatóság bizonyos értelemben nyilvánosságot, a bírósági szervezet működésének nyilvánosságát jelenti. Legyenek nyilvánosak a tárgyalások, a bírósági iratok, és az ítéletek, de csupán oly mértékben, hogy a személyiségi jogok ne sérüljenek. A nyilvánosság funkciói között említette a társadalmi ellenőrzést, a pártatlan eljárásjogot, a jog társadalmi „nevelő” szerepét, a jogbiztonságot és a jogegység kialakítását.

(A bíróságok „nevelő” funkcióját hallva, nekem a 20-25 évvel ezelőtti szocialista jogelmélet tanai jutottak eszembe. Vinokurov és társai nagy hangsúlyt helyeztek a bíróságok társadalmat nevelő szerepére...)

Fleck Zoltán és Navratil Sonja előadásához is több hozzászólás volt.

A kollégák körében negatív visszhangot váltott ki az utóbbi előadó azon kijelentése, hogy a hatékonyságért nekünk bírának is kell tennünk. Azt ugyan pontosan nem fejtette ki, hogy mit, de szerinte a hatékonyság módszerének kialakítására, erősítésére ugyancsak nekünk, bírának kell megoldást találni.

Összességében érdekesnek, jónak tartom ezt a kezdeményezést. A TI több régióközpontban szervez fórumokat.

A debreceni fórumon nagy számban vettek részt fiatal bírák, ennek személy szerint azért örültem, hogy érdeklődnek az igazságszolgáltatást és a bírakat foglalkoztató politikai-szociológiai kérdések iránt.

Nem hagyható szó nélkül az, hogy Szabóné dr. Kerékyártó Judit elnök asszony ezen alkalommal is rendkívül szívélyesen, kedvesen fogadott minden érdeklődőt. A szokásos pogácsán, üdítőn, kávé kivül extramennyiségű szendvics kínálat volt, és aki még nem jár az ítélőtáblán, annak rövid bemutatót is tartott.

A fórum a tervezett időre befejezést nyert, és csupán azt sajnáltuk, hogy a korai téli sötét miatt a városnézés ezúttal elmaradt.

Dr. Oláh Gaszton:

Ismét állt a bál a Pest Megyei Bíróságon

No senki ne csapjon fejcsóválva a térdére, báli szezonban az ilyen címmel jegyzett írások könnyed szórakozást ígérnek! Mint ahogyan arról már két esztendővel ezelőtt a Bírak Lapjában beszámolhattam, a Pest Megyei Bíróságon a február a farsangról szól. Idén húsz esztendeje, hogy először rendeztek bált a Megyei Bíróságon.

A hosszú évekre megszakított hagyomány 2008-ban felelevenedett. Akkor még, – mivel az érdeklődést ennyi év szünet után nehéz volt megbecsülni, – a szervezők kissé félszegen úgy gondolták, hogy a megyei bíróság könyvtára, és a könyvtár melletti nagy tárgyalóterem elegendő terepe lesz a mulatságnak. Természetesen már kora este kiderült, hogy a dolgozók óriási örömmel fogadták a hagyomány újjáéledését, a vállak egymást érték a nagy forgatagban. Hamar nyilvánvalóvá vált, hogy a bál

kinőtte a bíróság épületét, így már a tavalyi évre más helyiséget kellett keresni. Erre kiváló helyszínnek mutatkozott a bíróság polgári-közigazgatási kollégiumának hely adó, a bíróság főépületének közelében fekvő irodaház étterme. A tavalyi mulatság végül olyan fergetegesre sikeredett, hogy a szervezők vakarhatták a fejüket, hogy ha hasonló mértékben duzzad a vendégereg 2010-re, mint ahogyan azt az elmúlt évben tette, hogyan szerzik meg az Országház kupolatermét a folytatásra.

Aggodalmuk beigazolódtott, az idei évre annyi maskarás jelezte részvételi szándékát, hogy a kellő számú ülőhely biztosítása is fejtörést okozott. Napokkal a bál előtt megkezdődött a sürgés-forgás, volt, aki süttött-főzött, mások éjt nappallá téve készítették a dekorációt, mellyel végül buzgó fogalmazók, titkárok tanácselnökkel karöltve aggatták tele a báltermet. Girlandok és lampionok lengtek a falakon, farsangi színekben pompáztak az asztalok.

A bált Baka András, az Országos Igazságszolgáltatási Tanács és a Legfelsőbb Bíróság elnöke nyitotta meg, aki a nyitószavak után hamar beleveszett a maskarások forgatagába. A mulatságra ismétellen elfogadta a meghívást Makai Lajos, a Magyar Bírói Egyesület elnöke, és Fazekas Sándor a Pesti Központi Kerületi Bíróság elnöke is. Számos volt pest megyei, mára már felsőbb bírói fórumokon ítélkező bíró látogatott vissza, és használta ki az alkalmat arra, hogy egy picit nosztalgiazzon a volt kollégákkal.

Szóljunk pár szót azokról, akik az ötletes és nagyszerű jelmezeikkel idén is hozzájárultak a farsangi mulatság sikeréhez! Színes kavalkádban olvadtak össze az álarcok, a különféle jelmezek, maskarák. Kompletts városi bíróságok alkotta count-ryénekesek, veresegyházi asszonykórus, és a végül kategóriagyőztes úttörőcsapat kacagtatta az egybegyűlteket. A lányok versenyét egy idős parasztasszony nyerte, aki az esti táncikálás során korát meghazudtolva ropta unokájával a „Nemcsak a húszéveseké a világ” örökzöld slágerére. És hogy lássuk, a büntető igazságszolgáltatás malmi a Pest Megyei Bíróságon gyorsan örölnék: a férfiak versenyében a tavaly még szabadon garázdálkodó mutogatós alak nyert, azonban idén már nem rémisztgethette társaságot. A rendőr oldalán bűnbánó, leszegett fejfel vonult fel a szatír, bilincseit csörgetve.

Az időjárás is hírül vitte, az idei pest megyei télűzés nem akármilyenre sikeredett: a farsangot követő hétre rügyezni kezdtek a fák, csicseregnek a madarak is. Mindenkinek azt ajánlom, használja ki a szép időt, és kezdje törni a fejét a jövő évi maskaráján!

NEMZETKÖZI KAPCSOLATAINK

Dr. Makai Lajosnak, a Magyar Bírói Egyesület elnökének

tájékoztatója az Európai Bírói Egyesület

2009. május 14-17. között Krakkóban tartott ülésén a magyar

**igazságszolgáltatás és a Magyar Bírói Egyesület általános
helyzetéről**

A magyar igazságszolgáltatásban az Európai Bírói Egyesület 2008. májusában Turkuban tartott ülése óta sok változás történt. Kérem engedjék meg, hogy ezekről a változásokról röviden tájékoztassam az Európai Bírói Egyesület ülését.

2008. június 26. napján lejárt dr. Lomnici Zoltánnak, a Legfelsőbb Bíróság, és az Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnökének 6 évre szóló megbízatása. A magyar jogi szabályozás értelmében a LEB elnökét a köztársasági elnök javaslatára az országgyűlés választja 2/3-os többséggel. A köztársasági elnök a mai napig három alkalommal tett eleget alkotmányos kötelezettségének, és állított jelöltet – két alkalommal ugyanazt a személyt – azonban az országgyűlés egyik jelöltet sem választotta meg. Az elmúlt év júniusa óta eltelt időben a LEB-on az elnökhelyettes látta el az elnöki teendőket, azonban 2009. március 31. napján ő is nyugdíjba vonult, így jelenleg az elnöki teendőket a LEB egyik kollégiumvezetője látja el.

Közel egy éve tehát a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának sem elnöke, nemrég óta elnökhelyettese sincs.

2008. júniusa óta az Országos Igazságszolgáltatási Tanácsot annak elnökhelyettese vezeti. Az OIT tagjainak mandátuma 2009. év december 8-án jár le, és semmi garancia nincs arra, hogy eddig az időpontig megválasztásra kerül a legfőbb bírói testület vezetője.

A jogi szabályozás nem készült fel erre a szélsőséges esetre, ezért kérdéses az is, hogy az OIT tagok megválasztása lebonyolítható –e.

A magyar igazságszolgáltatás ennek ellenére működik, azonban külön magyarázatot nem igényel, hogy ez a helyzet negatívan befolyásolja a harmadik hatalmi ág megítélését. A helyettesként eljáró vezetők jogosítványai korlátozottabbak, mint az alkotmányosan megválasztott elnöké, ami egyes aktusaik legitimitását is megkérdőjelezi, nem beszélve az érdekérvényesítés hatékonyságának a csökkenéséről. Problematikusnak tűnik az is, hogy a 2010. évi költségvetési tárgyalások során az első számú vezető nélkülöző bírói apparátus miképpen tudja érvényesíteni finansiális érdekeit a kedvezőnek nem nevezhető gazdasági helyzetben.

Azt gondolom nem túlzás az a megállapítás, hogy a Legfelsőbb Bíróság elnökének megválasztása a politika játékszerévé vált, ami rányomja bélyegét az egész magyar igazságszolgáltatásra. Ez azonban láthatólag nem zavarja a döntésben kompetens politikai tényezőket. Ismerve a parlamenti pártok közti feszült viszonyt, félok, hogy ebben a parlamenti ciklusban nem lesz elnöke a magyar LEB-nak és az OIT-nak.

Az elmúlt évben a Magyar Bírói Egyesületben is lényeges változások történtek.

Amint arról az elmúlt évben az Európai Egyesület ülésén részt vevő kollégám tájékoztatást adott, 2008. decemberében választások voltak, amelynek eredményeként az egyesület új elnököt és tisztségviselőket választott, és kicserélődött az elnökségi tagok egy része is. Az egyesület elfogadta öt évre szóló cselekvési programját, amelyben egyebek mellett fő célkitűzésként fogalmazta meg az érdekképviseleti tevékenység erősítését, az OIT-al való kapcsolat új alapokra helyezését, a másik két hatalmi ág irányába az érdekérvényesítés hatékonyabbá tételét, a nemzetközi egyesület munkájában való aktívabb közreműködést.

Az eddiginél nagyobb hangsúlyt kívánunk fektetni az igazságszolgáltatás működésének reális megjelenítésére a közvélemény előtt. A bíróságok tevékenységének, az igazságszolgáltatás működésének az írott és elektronikus sajtóban való megítélése változatlanul negatív, ismétlődő az alaptalan – nem ritkán durva – támadások és kritikák. Úgy gondoljuk, hogy az egyesület részéről a médiával való közvetlenebb kapcsolat megteremtése, az igazságszolgáltatás helyzetének személyes kontaktuson keresztül történő megismertetése javíthat ezen a helyzeten. Az egyesületben megindult változásokat a kollégák pozitívan értékelik, ennek hatá-

sa a taglétszám emelkedésében is mérhető. Jelentős elmozdulás látszik az egyesület és az OIT kapcsolatában is.

Ami a bírák anyagi megbecsülését illeti, el kell mondanom, hogy az az elmúlt évben nem javult. A hat évvel ezelőtti 50 %-os alapbér-emelés – amit a korábbi évek reálbér csökkenése kompenzálásaként értékeltünk – napjainkra elenyészett. A bírák jövedelmének emelkedése az utóbbi években nem érte el átlagbér növekedés szintjét sem.

A nyugdíjas bírák helyzete sem változott, továbbra is határozott álláspontunk, hogy a bírói nyugdíjak mértéke méltatlan a bírának aktív korukban betöltött tisztségéhez. Természetesen a magyar bírói kar tisztában van a világot és Magyarországot is sújtó gazdasági válsággal, valamint a különböző társadalmi rétegek és csoportok jövedelmi viszonyaival, és nincsenek irreális követelései. Szeretnénk azonban elérni, hogy a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló törvényben deklarált elv, miszerint „a bírót hivatása méltóságának és felelőssége súlyának megfelelő, függetlenségét biztosító javadalmazás illeti meg” valósággá váljék, és ne merüljön végleg a feledés homályába.

Az Európai Bírói Egyesület (EAJ) megkeresése

Dr. Makai Lajos Úrnak
a Magyar Bírói Egyesület
Elnöke

Tisztelt Elnök Úr!

Tagja vagyok annak a munkacsoportnak, amelyet az EAJ legutóbbi, Krakkói ülésén állított fel annak érdekében, hogy vizsgálatot végezzen, és jelentést készítsen a jelenlegi gazdasági válságban a bírói fizetéseket illetően. Felkértek, hogy Magyarország érintően én legyek az előadó.

A krakkói ülésen elmondta, hogy precedens nélküli helyzet állt elő Magyarországon, amikor a köztársasági elnök által a Legfelsőbb Bíróság elnökévé javasolt személyt a parlament nem választotta meg. Azt is kifejtette, hogy az elmúlt években a

bírák jövedelmének emelkedése nem fedezte az infláció okozta értékcsökkenést. Úgy tűnik a nyugdíjas bírák helyzete is elégedetlenségre ad okot.

A bizottság felkért, hogy kérjek tájékoztatást Öntől, hogy szeretné-e ha az EAJ figyelemmel kísérné a magyar bírói jövedelmek csökkenésének kérdését, illetve igényli-e a Magyar Bírói Egyesület az EAJ segítségét.

Erre tekintettel kérem, hogy tájékoztasson a magyar bírói bérek alakulásáról, jelenlegi helyzetéről, hogy elkészíthessem az EAJ részére a jelentést.

Tisztelettel:

Nicholas J Kearns

Írország Legfelsőbb Bíróságának bírója

A Magyar Bírói Egyesület válasza

Nicholas J Kearns Úrnak
Írország Legfelsőbb Bíróságának bírója

Tisztelt Bíró Úr!

Nagy örömmel vettem érdeklődését a magyar bírák anyagi megbecsüléséről. Kérésének – bár kissé megkésve – azért is teszek szívesen eleget, mert a Magyar Bírói Egyesület is fő feladatának tekinti a magyar bírák hivatásának méltóságához és felelősségük súlyához igazodó jövedelem biztosítását, ami egyben a bírói függetlenség záloga is. Úgy gondoljuk, hogy a jelenlegi pénzügyi recesszió sem indukálhat negatív változást a bírói jövedelmekben. Mindezek előrebocsátása mellett a magyar bírák anyagi megbecsüléséről, jövedelmi viszonyairól az alábbi tájékoztatást adom.

Az EAJ 2003. augusztusában Magyarországon járt munkacsoportja a bírói bérekkel és a bírói nyugdíjakkal kapcsolatban különféle – Ön által is ismert – megállapításokat tett, amelyeket a kormányzati és más államhatalmi döntéshozó szervezetek is eljuttatott. Ennek ellenére 2005. évtől ezen a területen változások nem történtek, sőt napjainkig a bírák anyagi megbecsülése jelentősen romlott.

A 2003 évben történt 50 %-os bírói alapilletmény emelés gyakorlatilag az azt megelőző négy év alapbéremelés elmaradásának a pótlása volt, azonban még ez sem érte el az ugyanezen időszakban bekövetkezett infláció mértékét. (OIT költségvetési javaslata 2004 évre)

A Központi Statisztikai Hivatal hivatalos adatai szerint 2005 és 2009 között az infláció mértéke Magyarországon 24, 5 % volt, míg ugyanezen időszakban a bírói alapbérek 10, 05 %-al emelkedtek, azaz 14, 45 %-al elmaradt az inflációtól.

A kormányzat ezen túl további – az állami költségvetés bevételeinek növelésére irányuló, de – a jövedelmek csökkenéséhez vezető intézkedéseket is bevezetett, pl. a nettó jövedelem 4 %-os adózása, illetve jelentős kedvezmények megvonása, ami azt eredményezte, hogy a magyar bírói kar jövedelmének reálértéke mintegy 20 százalékkal csökkent.

Ennek megfelelően Magyarországon a kezdő bírói alapbér – aktuális árfolyamon számolva – 2005-ben 1317.- EUR volt, 2009-ben 1422.- EUR.

Meg kell állapítani azt is, hogy 2005 év óta az infláció ellenére az igazságszolgáltatás költségvetési kerete is stagnál.

Úgy gondolom, hogy ez a tendencia a bírói függetlenségen túl a bíróságok szervezeti függetlenségét is veszélyezteti. A döntésben kompetens politikai erők elzárkóznak bármilyen, a bírói béreket érintő pozitív változtatástól, amit az is jelez, hogy a – az EAJ krakkói ülése óta – Legfelsőbb Bíróság nyáron megválasztott új elnökének a tudomására hozták: a jelenlegi gazdasági helyzetben semmilyen költségvetési bővítésnek nincs helye. Így még a lehetősége is elesett annak, hogy a bírói bérek bármilyen típusú, objektív alapon álló értékállósága megőrizhető legyen.

Ezzel szemben ebben az időszakban a köztisztviselőknél, a kormányzati hivatalokban a béremelések, pótlékok legkülönbözőbb válfajait alakították ki, egyes hivatalok dolgozói, a kormánytagok, a parlament képviselőinek jövedelme, majd kétszeresére emelkedett a 2005. körüli időszakban.

Az aktív bírák jövedelmi viszonyainak bemutatását követően szólni kell a nyugdíjba vonuló bírák anyagi megbecsülésének tarthatatlanságáról is. Az EAJ munkacsoportjának vizsgálata óta ezen a területen sem történt előre lépés. A nyugdíjas bírák változatlanul utolsó jövedelmük mintegy 30 %-át kapják öregségi nyugdíjként. Azt

csak megjegyzem, hogy ez az összeg kevesebb a 70 éves korában nyugdíjba vonuló, átlagos jövedelmű bíró esetében, mint egy közepes beosztású rendőr 40 éves korában történő nyugdíjba vonulása esetén.

A Magyar Bírói Egyesület a jelenlegi helyzetet úgy értékeli, hogy mielőbbi lépések szükségesek annak érdekében, hogy a magyar bírák jövedelme közelítsen az európai bírák anyagi elismeréséhez, illetve, hogy a – fogyasztói árindex változását figyelembe vevő – bírói bérek értékállóságának megőrzését szolgáló – jogszabályi – intézkedések történjenek Magyarországon.

A Magyar Bírói Egyesület azzal a kéréssel fordul a nemzetközi szervezethez, hogy a bírák anyagi megbecsülésével foglalkozó jelentésében emelje ki a nemzeti egyesületünk által vázolt tarthatatlan helyzetet. Amennyiben a nemzetközi egyesület is úgy értékeli, hogy a kialakult helyzet a nemzetközi standardokat sérti, és a bírói függetlenséget veszélyezteti, szíveskedjék a nemzeti döntéshozó szervek figyelmét erre felhívni és a vonatkozó nemzetközi normák, előírások betartására inspirálni.

Amennyiben további adatokra lenne szüksége, szíves rendelkezésére állok.

Budapest, 2009. augusztus 26.

Baráti üdvözlettel

Dr. Makai Lajos
a Magyar Bírói Egyesület Elnöke

A Nemzetközi Bírói Egyesület (IAJ) ülése Marrakeshben

2009. október 12-14. között tartotta 52. ülését a Nemzetközi Bírói Egyesület (IAJ) a Marokkói Marrakeshben, amelyen 62 tagállam képviselői vettek részt. A Magyar Bírói Egyesületet választmányi döntése értelmében a tisztségviselők képviselték. Az ülés megnyitóján jelen volt a marokkói igazságügyi miniszter, a Marokkói Legfelsőbb Bíróság elnöke, és a marokkói legfőbb ügyész. A Marokkói Bírói Egyesület elnöke köszöntötte a résztvevőket majd a Nemzetközi Bírói Egyesület elnöke vette át a szót. Az ülés résztvevői egy perces néma felállással emlékeztek meg Massimo

Bonomo-ról a Nemzetközi Bírói Egyesület korábbi főtitkáráról, tiszteletbeli elnökéről. Ezt követően az elnök köszöntötte Mario Miccolit, a Nemzetközi Közjegyzői Egyesület Európai Ügyekért Felelős Bizottságának elnökét, aki elfogadva a meghívást, jelen volt az ülésen.

A küldöttek ezután egyhangúlag elfogadták a 2008. november 20. napján tartott Yerevan-i ülés jegyzőkönyvét.

A Nemzetközi Bírói Egyesület elnökének beszámolójából megtudhatták a jelenlévők, hogy részt vett a portugál egyesület 2008. november 20-22. között megrendezésre került kongresszusán, amelynek címe „Bírák a demokráciában” volt. Kiemelte a „Justice in the World” alapítvánnyal kapcsolatos tevékenységét, valamint tájékoztatást adott az IAJ pénzügyi helyzetéről.

Antonio Mura, az IAJ főtitkára beszámolójában kiemelte, hogy az ülés előtt néhány nappal megkezdte működését az IAJ új honlapja, amely az új designon kívül számos dokumentumot is tartalmaz a tagszervezetek számára.

Solbakken alelnök az Európai Egyesület tevékenységéről – a májusban Krakkóban tartott ülés – adott tájékoztatást. Kiemelte többek között az EAJ és az Európa Tanács kapcsolatát, a bírói javadalmazás csökkenését néhány európai országban, valamint az EAJ szervezeti változását érintő javaslatokat.

Crespo alelnök beszámolt a Campeche-i Deklaráció munkálatainak folytatásáról. Ez a deklaráció tartalmazza a latin-amerikai igazságszolgáltatás és bírák függetlenségének alapelveit. Célja egy multilaterális megállapodás elérése, amely alapvető garanciája lenne az igazságszolgáltatás függetlenségének. A spanyol delegáció javaslatára a közgyűlés egyhangúlag elfogadta, hogy a különböző jogrendszerek harmonizációjának és az Európai Unióhoz való közelítésének kérdését tárgyalja meg az IAJ munkacsoportja.

A „Justice in the World” alapítvány elnöke tájékoztatta a jelenlévőket, hogy 2009-ben a díjat az Európai Bírák Konzultatív Tanácsának ítelték oda.

Benetti tiszteletbeli elnök az „Innovare” brazil alapítványról és az IAJ által kiadott könyvsorozatról szólt beszámolójában. Az első könyv kiadásra került, a második kettő (igazságszolgáltatás függetlensége, igazságszolgáltatás és emberi jogok) azonban nem, ehhez kért és kapott 9.000 US \$ támogatást.

Megtárgyalta a közgyűlés a tagdíjat nem fizető egyesületek kérdése. Burkina Faso 2004 óta, Bolívia és Peru 2006 óta nem fizette meg az éves tagdíjat. Bolíviában ennek az az oka, hogy a kormány zárta az egyesület bankszámláját. A jelenlévők egyhangúlag elfogadták azt a javaslatot, hogy Burkina Faso és Peru vonatkozásban alkalmazzák az IAJ alapszabálya 4. cikkely 9. bekezdésében foglaltakat, mely szerint amennyiben egy tagszervezet három éven keresztül nem fizeti a tagdíjat, akkor tagságát szüneteltetik. Bolívia esetében ezt a fennálló helyzetre való tekintettel elvetették, majd a közgyűlés egyhangúan az alábbi határozatot fogadta el:

A bolíviai végrehajtó hatalom túlzott befolyást és nyomást gyakorol a bírákra, ami ellentétes a bírói függetlenség elvével. A Nemzetközi Bírói Egyesület aggodalommal kíséri figyelemmel a kialakult helyzetet, és szolidaritását fejezi ki a bolíviai igazságszolgáltatásban dolgozókkal.

Erre tekintettel a Nemzetközi Bírói Egyesület arra ösztönzi a bolíviai kormányzatot, hogy tegyen meg minden szükséges lépést annak érdekében, hogy a hatalmi ágak egyensúlya és a jogrend helyre álljon az országban, a bírói függetlenség garantálva legyen.

Ezt követően elfogadásra került a szervezet 2009-2010. évi költségvetése.

A közgyűlés döntött a benyújtott tagsági kérelmekről. Azerbajdzsán, Bermuda és Törökország kérelmét elfogadta, míg Kazahsztán rendes tagság iránti kérelmét elutasította.

Elfogadásra kerültek a munkacsoportok 2010. évi témái, amelyek a következők:

- azoknak az objektív és szubjektív kritériumoknak a meghatározása és kidolgozása, amelyek alapján a bírói függetlenség mérhető
- polgári jogi kérdések a magánélet védelmével összefüggésben
- emberkereskedelem
- az adatvédelem aspektusai a munkajogviszonyban

A közgyűlés úgy döntött, hogy IAJ következő ülését 2010. november 7-11. között tartja Dakarbán.

Az Európai Egyesület (EAJ) ülése Marrakeshben, 2009. október 11-én

Az ülésen az európai egyesületek képviselői vettek részt. A küldöttek egyhangúlag elfogadták a 2009. május 16. napján tartott Krakkói ülés jegyzőkönyvét.

Solbakken elnök beszámolójában hangsúlyozta: „a Berliini fal leomlása óta még mindig úgy tekinthetünk néhány országra, mint „fiatal demokráciákra”, ahol az igazságszolgáltatás függetlenségének nehézségeivel és problémákkal kell szembenéznie. Emiatt egyre több és több kolléga számol be kényes helyzetekről saját országában. Ezek a szituációk egyre inkább igazolják a nemzetközi szervezet fontosságát, mivel jelenléte szükséges ahhoz, hogy az említett problémákkal képesek legyünk megbirkózni.”

Cepej-nek, mint bizottságnak legfőbb feladata beszámolók készítése az Európai Bizottságnak a tagállamok igazságügyi helyzetéről. A testületen belül speciális bizottságokat hoztak létre, így pl. a Saturn-csoportot, amelynek célja az igazságügy időszerűségének javítása, valamint a késedelmeket és elmaradásokat megelőző módszerek vizsgálata.

Az Európai Bírák Konzultatív Tanácsa 2009-ben a bírák és ügyészek kapcsolatát vizsgálta. 2010-ben két téma kerül napirendre: az állam felelőssége az igazságügyi döntések érvényesítésében, valamint a számítástechnika szerepe az igazságügyi iratok dematerializálásában.

2009. decemberétől kezdve működik egy igazságügyi portál, amelyet az EU Bizottsága hozott létre országonként.

A bírói fizetésekkel kapcsolatban tájékoztatást adtak a szlovén és a szlovák helyzetről, majd a küldöttek arról döntöttek, hogy a kérdéssel foglalkozó munkacsoport folytassa eddigi munkáját és határidőt állítottak fel azon országoknak, amelyek eddig még nem küldték meg a bizottságnak tájékoztatójukat.

Az EAJ elnöke megköszönte a francia egyesület felajánlását, amelynek értelmében az EAJ következő ülését 2010. május 7-8. között tartja Bordeaux-ban, míg 2011-ben Málta lesz a házigazdája az ülésnek.

A Marokkói Bírói Egyesület a hivatalos programok mellett gondoskodott arról is, hogy a küldöttek megismerhessék a marokkói kultúrát és igazságszolgáltatást. Az egynapos casablancai kirándulás során a küldöttek megtekintették a VI. Mohamed mecsetet, a kereskedelmi bíróság épületét, illetve a casablancai elsőfokú bíróságot. A casablancai programot a bazár-látogatást követően a marokkói filharmonikusok koncertje zárta.

KÖNYVISMERTETŐ

Dr. Pongrácz Zsolt:

Az utódok ítéletére várva (könyvajánló)

Figyelmébe ajánlom a szakmai olvasó közönségnek „A nagy tűzvörös sárkány tor-kában” című, a ferences szerzetesek elleni koncepciós eljárásokról készült könyvet (Kairos Kiadó, Budapest 2009.), valamint annak szerzőjét, dr. Kahler Frigyest. A szerző kollégánk, a Veszprém Megyei Bíróság büntető kollégiumának vezetője, egyben történész, egyetemi docens, 1993-ban elnöke volt a Történelmi Tényfeltá-ró Bizottságnak, történész szakértőként részt vett a Mindszenty József boldoggá avatásának előkészítésében, és kutatási területe a diktatúrák jogi berendezkedése, és jogalkalmazása. Az általam összeszámolt, és részben önállóan, részben társ-szerzőként jegyzett könyvek száma eléri a húszat. A tavalyi évben még egy másik kötettel lepte meg az olvasókat, amely életrajzi vonatkozású, és személyes hang-vételű („Hangokból szőtt csend”, alcíme pedig: „Egy öreg vadász emlékei”, Kairos Kiadó, 2009.).

E rövid összefoglalóból is kitűnik, hogy kollégánk munkássága különleges színfoltot jelent a szakmai palettán.

Az ajánlott könyv címében foglalt Bibliai utalás (Jelenések Könyve 12.3.) a bolsevik diktatúra ferences áldozatainak állít emléket. Összegyűjti a nyomozás, a vádemelés, és a bírósági eljárás során fellelhetővé vált adatokat, és azt beilleszti a kor-szak esemény- és jogtörténetébe. Ez a munka akkor tűnik majdnem reménytelen vállalkozásnak, amikor a kutató számára csak néhány oldal tanúvallomás maradt fent, vagy írott anyag hiányában a túlélők szóbeli visszaemlékezésén alapul. Szá-mos ilyen utalás olvasható a könyv V. részében a Kiss Szaléz-ügy feldolgozása kapcsán. Az olvasó rácsodálkozása kisebb lesz, ha megtudja, hogy ez ügyben a Magyar Rendőrség Államvédelmi Osztályán, és a Honvédelmi Minisztérium Ka-tonapolitikai Osztályán kívül a szovjet NKVD (Belügyi Népbiztosság Különleges Osztálya) is nyomozott. A fennmaradt iratok töredékesek, a vádlottak száma és összetétele bizonytalan, az egymást érintő tényállásokban az ítéletek egy része valahol egy központi hadseregcsoporthoz szovjet hadbíróján születt, az ennek

alapján kiszabott halálos ítéleteket és szabadságvesztéseket szovjet katonák hajtották végre, illetve hurcolták az elítélteket a GULÁG (a.m.: lágerok főigazgatósága) valamelyik szibériai táborába.

A bemutatott perekben nyíltan megszegették a korabeli büntető perrendtartásra vonatkozó szabályokat (1896. évi XXXIII. törvénycikk, valamint az ezt követő 1951. évi III. törvénycikk). Nem egyszer ugyanabban az eljárásban gyanúsítottként kihallgatott személyt később tanúként szembesítették, máskor pedig megállapíthatatlan volt, hogy milyen minőségben hallgatták meg (i.m.: 182-184. oldalak). A „jogellenesség” klasszikus büntetőjogi fogalma helyébe az „osztályidegenség” és a „reakcióság” politikai fogalma került. Ez alapján a népbíróság kimondta, hogy: „bűnösség nélkül is el lehet ítélni bárkit, ha magatartása a hatalom ellen irányul” (i.m.: 32. oldal). A büntető per központi bizonyítékává a vádlottak beismerő vallomása vált. Senki nem vizsgálta azt, hogy ez hogyan született, vagy azokat mely tárgyi, vagy egyéb hitelt érdemlő bizonyítékok támasztottak alá. A büntetőeljárás a történelem kriminalizálásának legfontosabb eszközévé vált. Ennek alapján az 1956. előtti perek olyan személyeket vontak eljárások alá, akik a monolit hatalom által jól meghatározott célcsoportokba tartoztak. Így kerültek a vádlottak padjára azok az egyházi személyiségek is, akiket a könyv bemutat. A cél bizonyos társadalmi csoportok megfélemlítése és lehetetlenné tétele volt. Ezért cselekményétől függetlenül bárki válhatott áldozattá.

Mindezek a törekvések a marxista jogelmélet művelésében is nyomot hagytak. A korszak reprezentatív képviselője Szabó Imre nagy fokú óvatosságra intette a jogelmélet művelőit, mert – mint megállapította – „a jogelmélet éppúgy párttudomány, mint a gazdaságtan” (v.ö.: Dr. Szabadfalvi József: „A marxista jogelmélet reflexiói a két világháború közötti magyar jogbölcseleti gondolkodásról”, Jogelméleti Szemle, 2003/4. száma).

Napjaink kutatása a perek jellege alapján is szakaszolja ezt az időszakot (v.ö.: <http://allamszocializmus.lapunk.hu>). Ennek sajátossága, hogy már az 1945. évi VII. számú törvény a népbíróságokról és a háborús bűnösök felelősségre vonásáról, éles támadást jelentett a bírói függetlenség ellen. „A monolit pártállam az 1948. évi XXII. törvénnyel formálisan is megszüntette a független bírakat” (i.m.: 94. oldala). 1956-ig a régi bírák közül 1100-an veszítették el állásukat, amely a teljes bírói kar 70 %-át jelentette. A büntetőjog az „osztályharc legélesebb fegyvere lett” (v.ö.: Kahler Frigyes: „Joghalál Magyarországon 1945-1989.”, Budapest, Zrínyi Kiadó 1993.) E korszak bírákkal szemben támasztott hatalmi elvárásainak iskolapéldáját közli a szerző máshol publikált írásában (Dr. Kahler Frigyes: „Vérbírák”, Rubicon 2008/7-

8.). Eszerint egy erőszakoskodó és ittas szovjet katona megölése miatt a vádlottat jogos védelem címén felmentő kecskeméti bírakat, az ügyben jegyzőkönyvvezetést végző fogalmazót, és ügyészeket 1951-ben a Budapesti Megyei Bíróság e felmentés miatt ítélte végrehajtandó szabadságvesztés büntetésre. Így, koncepciók per áldozatai lettek dr. Rákossy Árpád, dr. Bakkay Tibor, dr. Nagy Lajos, dr. Holosnyai Ambrus, és dr. Gorzó György.

A szerző az idézett könyvben elemzi a koncepciók per jogi fogalmát, és bemutatja azt, hogy az általa vizsgált, és a ferences rendi szerzetesek elleni, illetve a hozzájuk kapcsolódóan lefolytatott más perekben, mindez hogyan érhető tetten. Sajnos a kiadó megspórolta a lektorálást, ami érdemtelen nyomokat hagyott hátra. A könyvben mutatkozó formai kifogások, így tördelési pontatlanságok (például 36. oldal utolsó bekezdése; 111. oldal 3. bekezdését követő, tartalmilag az azt megelőző fejezethez tartozó rész; vagy az, hogy a tartalomjegyzék nem követi a könyv felosztását), és a zavaró helyesírási hibák ellenére (főleg a könyv V. részében), tartalmi oldalról tanulságos és érdekesítő olvasmány. Ajánlható minden szakmáját feltű jogalkalmazónak, és felelősen gondolkodó jogalkotó számára is.

TÁJÉKOZTATÓ A 2009. ÉVI ORSZÁGOS BÍRÓSÁGI SPORTNAPOKRÓL

III. Országos Bírósági Sportnapok

2009. július 10-12. Gödöllő

Az Országos Igazságszolgáltatási Tanács az Országos Bírósági Sportnapok 2009. évi megrendezésére 10 millió forintos keretet biztosított és a rendezvény megszervezésével a Magyar Bírói Egyesületet bízta meg.

A MBE 2009. március 12-14. napjain tartott választmányi ülésén – előzetes egyeztetést követően – akként határozott, hogy a 2009. évi Országos Bírósági Sportnapok 2009. július 10-11-12. napjain Gödöllőn, a Szent István Egyetemen kerülnek lebonyolításra.

A sportnapok megszervezésére a MBE választmánya sportbizottságot hozott létre, amelynek tagjai dr. Bulla László, dr. Hilbert Edit és dr. Túri Tamás voltak. A sportbizottság munkáját mintegy 20 fős stáb segítette, a különböző sportágak helyszínein az egyetem hallgatói is. A sportnapokra a hagyományoknak megfelelően kispályás labdarúgás (férfi), női kosárlabda, tenisz (férfi, női, vegyes páros), asztalitenisz (férfi, női, vegyes páros) és sakk sportágakban lehetett nevezni. A sportnapok előkészületeit nagy érdeklődés kísérte, a versenyeken 25 csapat vett részt. A megyei bíróságokon és a Fővárosi Bíróságon kívül önálló csapattal indult a PKKB, a BKKB, a Győri Ítéltábla, az OIT Hivatal valamint a Fővárosi Ítéltábla és a LEB közös csapata.

A bírák és bírósági dolgozók legnagyobb seregszámánál 552 sportoló vett részt, és mintegy 130 szurkoló kísérte figyelemmel a mérkőzéseket. Az OIT több tagja, ítéltáblai és megyei bírósági elnökök is ellátogattak a rendezvényre, versenyzőként és szurkolóként. A versenyzők és a kísérők kényelmes elhelyezését az egyetem szállodai színvonalú kétágyas szobái biztosították.

Az ünnepélyes megnyitón dr. Makai Lajos, a MBE elnöke köszöntötte a résztvevőket, majd dr. Fazekas Sándor, az OIT elnökhelyettese nyitotta meg a III. Országos Bírósági Sportnapokat. Dr. Gémesi György polgármester örömeinek adott hangot, hogy a bírósági sportnapoknak Gödöllő városa, a Szent István Egyetem lehet a házigazdája, és a város nevében különdíjat ajánlott fel.

A megnyitó után a sportcsarnokokban, a füves labdarúgópályán, a tenisz centrumban megkezdődtek az egyéni és a csapatversenyek.

A rendezvény első napján este a Vivat Bacchus énekegyüttes szórakoztatta a nagyrészt. Nagy sikert aratott az együttes „vendég énekesként” fellépő dr. Benke József – a Pécsi Ítéltábla titkára. Az estét dj. Szilvási – dr. Szilvási László a Püspökladányi Városi Bíróság elnöke – disco műsora koronázta meg.

Másnap reggel valamennyi sportágban folytatódtak a versenyek, a döntőkre a délutáni órákban került sor. A kispályás labdarúgás elődöntőjét és döntőjét Kassai Viktor – FIFA játékvezető, a 2008-as olimpiai döntő bírálója – vezette.

A sportversenyek befejezését követően az ünnepélyes díjátadásra szombaton este került sor az egyetem aulájában. A díjakat dr. Fazekas Sándor az OIT elnökhelyettese, a MBE értékes ajándékait dr. Szabó Sándor a MBE főtitkára, dr. Szabó Mária és dr. Polgárné dr. Vida Judit, a MBE alelnökei adták át a győzteseknek. A város különdíját Pintér Zoltán Gödöllő alpolgármestere, a Szent István Egyetem különdíját dr. Beke János rektor-helyettes adta át.

A különböző sportágakban elért eredmények alapján a legjobb megyének járó vándorkupát immáron harmadik alkalommal – dr. Bodóczy László csapatkapitány vezetésével és dr. Bicskei „mester” irányításával – a Bács-Kiskun Megyei Bíróság csapata vehette át, most már végleg. Gratulálunk!

A III. Országos Bírósági Sportnapokat dr. Fazekas Sándor, az OIT elnökhelyettese nyilvánította befejezettnek. A díjátadást a Bács-Kiskun Megyei Bíróság rock együttesének fergeteges fellépése követte, majd a bajai Veracruz zenekar húzta hajnalig a talpalávalót.

Ezúton szeretnénk köszönetet mondani az Országos Igazságszolgáltatási Tanácsnak, hogy biztosította a sportnapok megrendezésének pénzügyi feltételeit. Köszönjük dr. Szelényiné dr. Roszik Erzsébetnek, az OIT volt hivatalvezetőjének a rendezvény megszervezéséhez és lebonyolításához nyújtott segítségét, Gödöllő városának és a Szent István Egyetemnek – külön dr. Villányi László dékán úrnak – hogy méltó helyszínt biztosított a sportnapok megrendezéséhez.

A sportnapokról a fővárosi médiák is tudósítottak, a MTV Pécsi Körzeti Stúdiója pedig riportfilmet készített „Bíró talár nélkül” címmel, amely megtekinthető a MBE honlapján. (www.mabie.hu)

Dr. Makai Lajos
a Magyar Bírói Egyesület elnöke

Az Országos Bírósági Sportnapok

sportágankénti eredményei

Kispályás labdarúgás végeredménye

Helyezés	Bíróság
1.	Heves Megyei Bíróság
2.	Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság
3.	Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság
4.	Veszprém Megyei Bíróság
8-8.	Baranya Megyei Bíróság
	Bács-Kiskun Megyei Bíróság
	Csongrád Megyei Bíróság
	Pesti Központi Kerületi Bíróság
16-16.	Budai Központi Kerületi Bíróság
	Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság
	Fejér Megyei Bíróság
	Fővárosi Bíróság
	Hajdú-Bihar Megyei Bíróság
	Komárom-Esztergom Megyei Bíróság
	Nógrád Megyei Bíróság
	Somogy Megyei Bíróság
25-25.	Békés Megyei Bíróság
	Fővárosi Ítéletábla + Legfelsőbb Bíróság
	Győri Ítéletábla
	OIT Hivatala
	Pest Megyei Bíróság
	Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság
	Tolna Megyei Bíróság
	Vas Megyei Bíróság
	Zala Megyei Bíróság

Női kosárlabda végeredménye

Helyezés	Bíróság	Pontszám
1.	Bács-Kiskun Megyei Bíróság	18
2.	Pest Megyei Bíróság	18
3.	Fővárosi Bíróság	16
4.	Baranya Megyei Bíróság	14
5.	Békés Megyei Bíróság	12
6-8.	Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság	10
	Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság	10
	Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság	10
9.	Nógrád Megyei Bíróság	8
10-12.	OIT Hivatala	6
	Komárom-Esztergom Megyei Bíróság	6
	Pesti Központi Kerületi Bíróság	6
13-18.	Csongrád Megyei Bíróság	4
	Tolna Megyei Bíróság	4
	Hajdú-Bihar-Bereg Megyei Bíróság	4
	Budai Központi Kerületi Bíróság	4
	Fővárosi Ítéletábla	4
	Heves Megyei Bíróság	4
19-21.	Vas Megyei Bíróság	2
	Somogy Megyei Bíróság	2
	Fejér Megyei Bíróság	2
22-25.	Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság	0
	Győri Ítéletábla	0
	Veszprém Megyei Bíróság	0
	Zala Megyei Bíróság	0

Tenisz férfi egyes

Helyezés	Bíróság	Név	Pontszám
1.	Fővárosi Bíróság	Kincses Attila	6
2.	Baranya Megyei Bíróság	Maletics Balázs	5
3.	Nógrád Megyei Bíróság	Hrubecs Péter	4
4.	Somogy Megyei Bíróság		3

5-8.	Vas Megyei Bíróság	2
	Hajdú Megyei Bíróság	2
	Tolna Megyei Bíróság	2
	Csongrád Megyei Bíróság	2

Tenisz női egyes

Helyezés	Bíróság	Név	Pontszám
1.	Heves Megyei Bíróság	Forgó Jánosné	6
2.	Baranya Megyei Bíróság	Stoica Laura	5
3.	Bács-Kiskun Megyei Bíróság	Borsi Ágnes	4
4.	Fővárosi Bíróság	Gyulafalvi Edit	3
5-8.	Pesti Központi Kerületi Bíróság		2
	Békés Megyei Bíróság		2
	Vas Megyei Bíróság		2
	OIT Hivatala		2

Tenisz vegyes

Helyezés	Bíróság	Név	Pontszám
1.	Fővárosi Bíróság	Kincses Szalai Kornélia	6
		Kincses Attila	
2.	Somogy Megyei Bíróság	Kollárné Foglyos Zsuzsanna	5
		Kollár Gábor	
3.	Heves Megyei Bíróság	Forgó Jánosné	4
		Lévai Zsolt	
4.	Baranya Megyei Bíróság	Stoica Laura	3
		Kovács Csaba	
5-8.	OIT Hivatala		2
	Szabolcs-Szatmár Bereg Megyei Bíróság		2
	Vas Megyei Bíróság		2
	Nógrád Megyei Bíróság		2

Asztalitenisz férfi egyes

Helyezés	Bíróság	Név	Pontszám
1.	Csongrád Megyei Bíróság	Lukács Levente	6
2.	Hajdú-Bihar-Bereg Megyei Bíróság	Hajdu Miklós	5
3.	Pest Megyei Bíróság	Oláh Gaszton	4
4.	Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság	Novák József	3
5-8.	Tolna Megyei Bíróság		2
	Békés Megyei Bíróság		2
	Nógrád Megyei Bíróság		2
	Bács-Kiskun Megyei Bíróság		2

Asztalitenisz női egyes

Helyezés	Bíróság	Név	Pontszám
1.	Békés Megyei Bíróság	Nagy Olga	6
2.	Bács-Kiskun Megyei Bíróság	Soós-Görgényi Klára	5
3.	OIT Hivatala	Magyar Viktória	4
4.	Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság	Kazareczki Andrea	3
5-8.	Pest Megyei Bíróság		2
	Somogy Megyei Bíróság		2
	Vas Megyei Bíróság		2
	Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság		2

Asztalitenisz vegyes

Helyezés	Bíróság	Név	Pontszám
1.	Pest Megyei Bíróság	Kádárkúti Enikő	6
		Oláh Gaszton	
2.	OIT Hivatala	Magyar Viktória	5
		Novák János	

3.	Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság	Kazareczki Andrea Novák József	4
4.	Bács-Kiskun Megyei Bíróság	Soós Görgényi Klára Vajda László	3
5-8.	Fővárosi Ítéltábla		2
	Nógrád Megyei Bíróság		2
	Békés Megyei Bíróság		2
	Győri Ítéltábla		2

18.	Baranya Megyei Bíróság	Oltai Judit	2,5
19.	Fővárosi Bíróság	Tőkés Géza	2
20.	Hajdú-Bihar-Bereg Megyei Bíróság	Hornyák Zsolt	2
21.	Komárom-Esztergom Megyei Bíróság	Püsök Éva	1,5
22.	Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság	Kiss Judit	0,5

Összesített eredmény

Sakk összesített végeredmény

Helyezés	Bíróság	Név	Pontszám
1.	Legfelsőbb Bíróság	Katona Sándor	6,5
2.	Zala Megyei Bíróság	Kis-Király Ervin	6
3.	Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság	Gunyecz Zoltán	5
4.	Pest Megyei Bíróság	Lehmann Zoltán	5
5.	Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság	Drimusz Tibor	4,5
6.	OITH Hivatala	Burszán Sándor	4
7.	Heves Megyei Bíróság	Kiss Erika	4
8.	Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság	Nyikosné Szabó Ibolya	4
9.	Vas Megyei Bíróság	Csorba Erik	3,5
10.	Fővárosi Ítéltábla	Horváth Eszter	3,5
11.	Pesti Központi Kerületi Bíróság	Keviczki István	3,5
12.	Nógrád Megyei Bíróság	Hrubecs Pál	3,5
13.	Bács-Kiskun Megyei Bíróság	Csavajda Pál	3,5
(12-13. helyen holtverseny)			
14.	Csongrád Megyei Bíróság	Telegdy Gergely	3
15.	Békés Megyei Bíróság	Krátky Ákos	3
16.	Somogy Megyei Bíróság	Dénes Rajmund	3
17.	Győri Ítéltábla	Hammer Sándor	3

A Bírák Lapja szerkesztősége:

Dr. Szabó Mária

A Magyar Bírói Egyesület alelnöke
A Békés Megyei Bíróság tanácselnöke

A szerkesztőség címe:

1122 Budapest Tóth Lőrinc u.6.

Dr. Harangozó Attila

A Szegedi Ítéltábla bírója

Lovász Andrásné dr.

A Budai Központi Kerületi Bíróság
Elnökhelyettese

Dr. Pongrácz Zsolt

A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság
Bírója

Közlési feltételek

A Szerkesztőség általában olyan írások közlését vállalja, amelyek témája összefügg a Magyar Bírói Egyesület tevékenységével, a bíróságok, a bírák helyzetével, jogalkalmazói munkájával.

Az elméleti és gyakorlati tanulmányoknak tükröznie kell az adott téma széleskörű ismeretét, az abban foglaltak szakmai megalapozottságát. Az írások tartalma, gondolatisága ugyan kizárólag a Szerző sajátja, nem állhat azonban ellentétben az MBE alapszabályában foglalt célkitűzésekkel, a Magyar Bírák Etikai Kódexében rögzített elvekkel.

A kéziratot, amelynek tartalmaznia kell a szerző nevét, beosztását és szolgálati helyét, szövegszerkesztőn elkészítve, elektronikus úton is el kell a szerkesztőséghez juttatni. A cikkek terjedelme legfeljebb 15 gépelt oldal lehet. A Szerző hozzájárul ahhoz, hogy írásműve az Internet hálózaton is nyilvánosságra kerüljön. A Szerkesztőség fenntartja a jogot a kéziratok stilizálására, korrigálására és – terjedelmi okokból – részbeni közlésére. Az el nem fogadott kéziratot csak abban az esetben küldjük vissza, ha ezt az igényét a Szerző előzetesen bejelenti.